

UNIVERSITAT_{DE}
BARCELONA

**Crisi econòmica
i transformacions en el mercat de treball:
l'associacionisme de treball a Catalunya**

Isabel Vidal i Martínez

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement 4.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento 4.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution 4.0. Spain License.**

HD

R. 443 306

2007

17

1984

U N I V E R S I T A T D E B A R C E L O N A

FACULTAT DE CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS

Crisi econòmica i transformacions en el mercat
de treball: l'associacionisme de treball a
Catalunya.

Tesi per obtenir el grau de doctor
en Ciències Econòmiques, presentada
per ISABEL VIDAL i MARTINEZ i diri
gida pel professor doctor JOSÉ MANUEL
DE LA TORRE i DE MIGUEL.

Barcelona, setembre 1984

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

0700845821

Part tercera. Configuració socio-política de la nova societat.

1. Tipologia del treballador d'una societat anònima laboral o societat cooperativa de treball associat.

Tot seguit, fou plantejat un bloc de qüestions amb l'objecte de conèixer la tipologia del treballador de base que optà per viure una experiència de treball sota les fórmules jurídiques de societat anònima laboral o societat cooperativa de treball associat.

1.1. Trets generals de la població que configura la nova plantilla de treballadors.

Una aproximació als trets generals de la població treballadora que opta per la compra d'una empresa tradicional amb dificultats és reflectida en la taula 16.

Taula 16. Trets generals de la població que configura la nova plantilla de treballadors

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>home</u>	<u>dona</u>	<u>antiguitat</u>	<u>edat mitjana</u>
SAL	88%	12%	10 anys dins de l'empresa	30-35
SAL	90%	10%	de 25 a 30 anys dins de l'emp.	45-50
SAL	95%	5%	de 10 a 15 anys dins de l'emp.	40-45
SAL	94%	6%	tota la vida laboral	50-55
SAL	94%	6%	tota la vida laboral	45-50
SAL	92%	8%	tota la vida laboral	45-50
SAL	93%	7%	tota la vida laboral	50-55
SAL	85%	15%	tota la vida laboral	35-40
SCTA	97%	3,5%	llarga antiguitat a l'emp.	40-45
SCTA	95%	5%	llarga antiguitat a l'emp.	40-45
SCTA	97%	3%	llarga antiguitat a l'emp.	40-45
SCTA	70%	30%	tota la vida laboral	50-55
SCTA	95%	5%	tota la vida laboral	35-40
SCTA	94%	6%	tota la vida laboral	45-50
SCTA	95%	5%	tota la vida laboral	30-35

La taula 16 reflecteix com les persones que optaren per continuar a l'empresa o crear-se el propi lloc de treball foren predominantment homes. Sols en una de les experiències, el percentatge de població femenina va arribar a ser del 30% i en una altra del 15% (8); en la resta d'experiències, hi ha un predomini absolut de població masculina en la plantilla de treballadors que arriba a percentatges màxims del 97% i es troba la moda entre el 93% i 94%.

Respecte a la pregunta sobre l'antiguitat mitjana, no hi hagué una homegeneïtat en l'expressió emprada. Nogensmenys,

de les 15 entrevistes, 9 respongueren que els treballadors havien invertit tota la seva vida laboral a aquella mateixa empresa; 3, que els treballadors portaven una "llarga antiguitat a l'empresa" i una d'elles va parlar d'una antiguitat professional de 25 a 30 anys. Per tant, de les 15 entrevistes, 13 són configurades per treballadors que sempre han treballat en el mateix sector d'activitat, enfront de dues que respongueren que feia una mitjana de 10 a 15 anys que eren a l'empresa. Ambdues van coincidir que l'antiguitat corresponia amb el temps que l'empresa es trobava constituïda o instal·lada en aquell indret.

Una altra de les raons que explica fonamentalment el fet que els treballadors haguessin optat per mantenir el seu lloc de treball al cos personal que fos necessari era l'edat mitjana d'aquests treballadors.

Com posa de manifest també la taula 16, la moda d'edat és d'entre els 40 i els 55 anys. S'hi contraposa una edat massa primerenca per poder acollir-se al subsidi d'atur i, posteriorment a les jubilacions anticipades a una edat massa avançada per poder competir amb altres persones més joves i optar per un lloc de treball. Així mateix, en tractar-se de persones que feien molts anys que eren a la mateixa empresa responsabilitzant-se de la mateixa activitat, era més difícil cercar un nou lloc de treball que continuar a l'empresa.

Ja hem esmentat el fet que aquelles persones que disposaven d'una altra petita possibilitat de lloc de treball o que tenien esperances de trobar aquest altre nou lloc de treball o que havien decidit crear el seu propi lloc de treball optaren, ràpidament, per acollir-se a la indemnització laboral i al subsidi d'atur.

Aquelles altres persones que no disposaven de cap alternativa possible i tenien sols l'alternativa de continuar a l'empresa o d'acollir-se al subsidi d'atur preferiren la primera opció. En realitat, consideraren que era el preu més baix que podien pagar pel resultat de la crisi econòmica. En darrera instància, sempre hi havia la possibilitat d'acollir-se al subsidi d'atur si allò no era viable de cap de les maneres.

Aquest mateix raonament feren aquelles persones que disposaven de 30-35 anys: la darrera alternativa és el subsidi d'atur, assagem el projecte de refer una empresa en dificultats.

La pregunta que hom feu, tot seguit, consistia a imaginar una situació de quasi desaparició de les taxes d'atur i noves possibilitats de lloc de treball.

En general, hom respongué que molts dels treballadors optarien per agafar un lloc de treball que no fos de la seva responsabilitat directa. Ara bé, també es va considerar que, una vegada refeta l'empresa i en una situació de funcionament normal, a aquell treballador que hi ha estat tota la seva vida laboral li és igual de continuar en ella sota qualsevulla fórmula jurídica, car ja coneix la seva responsabilitat i una nova ocupació sempre va acompanyada d'una certa incertesa. Per tant, li és més còmode continuar treballant on sempre ho ha fet. No obstant això, aquest era un raonament que es feia un cop el treballador havia recobrat, una altra vegada, la confiança en la perdurabilitat del seu lloc de treball, com a mínim fins arribar el moment de la seva jubilació.

També van reconèixer que si no haguessin persistit les taxes d'atur elevades en el mercat de treball quan l'antiga propietat reflectí el seu desig de tancament,

s'hauria pres, aleshores, la posició tradicional de cercar un altre lloc de treball mentre hom gaudeix del subsidi d'atur. La proposta als treballadors de responsabilització de la continuïtat de l'empresa en dificultats no hauria estat plantejada, ni tant sols imaginada, en unes situacions objectives de mercat de treball radicalment oposades.

1.2. Nivell de formació del personal que configura la nova plantilla de treballadors.

Totes les preguntes entorn la mitjana d'estudis dels treballadors van coincidir en respondre que corresponia al nivell d'estudis primaris, així com manifesta la taula 17.

Ara bé, també es preguntà sobre el percentatge de tècnics que componien aquesta plantilla de treballadors, tot fent diferència entre llicenciats superiors, mitjans (pèrits), i baixos (mestres industrials i oficials).

El resultat fou que les 15 experiències analitzades disposaven, totes elles, a excepció d'una, d'algun tipus de tècnic.

Un cop feta aquesta excepció, la columna corresponent al total de tècnics que configuren cadascuna de les plantilles de treballadors registrà un màxim del 16% i un mínim del 2,2% i una mitjana de l'entorn del 5,5% del col·lectiu de treballadors, amb una major freqüència entorn al 2-3%.

Aquesta mitjana és similar a la que correspon al percentatge de tècnics de nivell baix que configura la mostra analitzada (5,4%), molt més inferior a la corresponent al nivell de quadres intermedis (1,6

TAULA 17 NIVELL DE FORMACIO PERSONAL QUE CONFIGURA LA NOVA PLANTILLA DE TREBALLADORS.

Fórmula jurídica	Nivell mitjà d'estudis	No. treballadors en el moment de l'entrevista	Percentatge dels tècnics sobre el total de treballadors tèc. superior	tèc. mitjà	tèc. baix	Total
			%			%
SAL	primaris	30	1,4	1,4	4,2	7,
SAL	primaris	80	-	-	8,2	8,2
SAL	primaris	180	1,1	-	2,2	3,3
SAL	primaris	85	1,1	2,3	12,5	15,9
SAL	primaris	158	-	1,2	1,9	3,1
SAL	primaris	124	2,4	1,6	-	4
SAL	primaris	450	1,0	2,0	3,0	6
SAL	primaris	264	0,5	1,0	0,7	2,2
SCTA	primaris	85	1,3	-	1,3	2,6
SCTA	primaris	115	-	4,3	-	4,3
SCTA	primaris	110	1,4	2,8	-	4,2
SCTA	primaris	177	1,1	4,5	-	5,6
SCTA	primaris	56	4,1	-	8,3	12,4
SCTA	primaris	150	0,6	2,2	3,3	6,1
SCTA	primaris	39	-	-	-	-

21

per arribar a un mínim de l'1% com a mitjana de tècnics superiors que configuren la plantilla d'aquests col·lectius. Nogensmenys, no hi ha una diferència important entre el percentatge de tècnics intermedis i superiors.

Així mateix, la taula 17 mostra que no hi ha una uniformitat en la distribució entre les diverses categories de tècnics, és a dir, hi són reflectides diverses combinacions: des d'aquelles on es reflecteix una distribució igualitària en el percentatge entre els 3 diferents nivells a aquelles altres experiències que concentren els tècnics en una d'aquestes categories reconegudes.

2. Procedència de les persones que componen l'equip de gestió .

Com s'ha posat de manifest en l'apartat 6 Part segona, , en la majoria de les experiències hi hagué un personal tècnic o de direcció que fou despatxat o que marxà voluntàriament. Nogensmenys, com es dedueix de la taula 18, la decapitació de les empreses no fou tan exhaustiva com hom podria pensar en un primer moment. De les 15 experiències que configura la mostra, sols en cinc s'hi hagué de contractar una persona per a les tasques de direcció general o de gerència. Ara bé, d'aquestes cinc, 3 persones eren realment forànies a l'empresa, és a dir, no en tenien cap coneixement perquè no hi havien tingut cap relació laboral precedent. Les altres dues persones contractades eren persones que, en l'època de l'antiga societat, havien ja desempenyat la tasca de gerència o havien estat tècnics superiors que coneixien perfectament la realitat interna productiva d'aquella empresa. Per tant, sols en tres casos s'hagueren de cercar persones que volguessin responsabilitzar-se de l'empresa. D'aquests tres, un d'ells correspon a aquella experiència analitzada que fallí i que, en ésser difícil de refer, s'hi registrà una important mobilitat d'equip tècnic com a conseqüència de les fortes pressions tant

TAULA 18 PROCEDÈNCIA DE LES PERSONES QUE COMPOSEN L'EQUIP DE GESTIÓ

Fórmula jurídica	Origen del gerent o director	Origen dels diferents caps de departament	Objectiu de l'equip de gestió
SAL	l'Administrador. L'home que venia a tancar l'empresa, delegar per l'anterior propietat	treballadors que han ocupat els llocs deixats vacants per l'antiga direcció	augmentar el nivell de producció
SAL	un tècnic de l'antiga direcció amb 30 anys d'antiguitat a l'interior de l'empresa	Tècnics que formaven part de la direcció de l'antiga empresa	redreçament
SAL	l'antic gerent	ja realitzaven aquesta feina anteriorment	manteniment dels llocs de treball
SAL	es manté el mateix equip de direcció	d'abans de la transformació	manteniment dels llocs de treball
SAL	es manté el mateix equip tècnic	d'abans de la creació formal de la nova societat.	manteniment dels llocs de treball
SAL	Contractat. Va acceptar cubrir aquella part de la Direcció que va marxar	Les vacants que han hagut d'és ser cobertes s'han ocupat amb treballadors de l'empresa	manteniment dels llocs de treball
SAL	totes són persones que ja pertanyien a l'antiga societat i que han anat ocupant els càrrecs vacants		manteniment dels llocs de treball
SAL	Diversa. Adhuc l'administració -IMPI- va enviar a un dels seus funcionaris	Diversa, hi van haver modificacions constants en l'equip de gestió	manteniment dels llocs de treball

TAULA 18 cont.1 PROCEDENCIA DE LES PERSONES QUE COMPOSEN L'EQUIP DE GESTIO

Fórmula jurídica	Origen del gerent o director	Origen del diferents caps de departament	Objectiu de l'equip de gestió
SCTA	els tècnics de màxima responsabilitat de l'antiga societat anònima	procedeixen tots	tirar cap endavant com sigui.
SCTA	els tècnics de màxima responsabilitat de l'antiga societat anònima	procedeixen tots	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Contractat, però ja havia realitzat aquesta tasca a l'anterior propietat.	els caps de departament procedeixen de la plantilla anterior	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Contractat. Era un dels assessors laboralistes dels treballadors	els caps de departament procedeixen de la plantilla anterior	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Havia treballat a l'empresa però ara era a una SAL. Se'l va anar a buscar i se li va oferir el lloc de direcció	treballadors de l'anterior S.A. a excepció del cap de tints que havia treballat i se'l va anar a buscar	consolidació de l'em-presa.
SCTA	personal de l'anterior equip tècnic de producció	producció	manteniment dels llocs de treball
SCTA	el representant comercial de l'anterior Stat. Anònima	els encarregats de l'anterior Stat. Anònima.	consolidació dels llocs de treball que s'han creat.

tècniques com polítiques que aquest equip hagué de superar així com el consegüent desgast.

Les persones que van substituir les possibles vacants registrades entre els diversos caps de departament foren més fàcilment substituïdes per persones de l'interior de la mateixa empresa. Com hem assenyalat en el subapartat anterior, en tractar-se d'una tecnologia madura i en disposar els treballadors d'una llarga antiguitat a l'empresa, les possibles vacants entre els quadres intermedis foren substituïdes pel propi personal de l'interior de fàbrica que volgué continuar a l'empresa. La taula 18 posa de manifest com en 7 de les experiències, els caps de departament ja realitzaven aquella feina en l'antiga societat. Cal recordar que podia registrar-se una reducció del nombre de tècnics en el moment de la transformació o creació formal de la nova societat. Ara bé, també hem de tenir present que la necessitat de tècnics en les noves circumstàncies havia disminuït. Així mateix, es tractava d'un dels nivells d'excés de mà d'obra, de manera que el personal tècnic que romangué a l'interior de l'empresa fou suficient per continuar realitzant la tasca tècnica i de control que requeria la nova situació.

En la resta dels casos, aquest personal tècnic que va marxar fou substituït per personal treballador que coneixia perfectament el contingut del treball perquè havia col·laborat en la mateixa secció sota les ordres del tècnic que havia deixat la plaça vacant.

Per tant, la fugida parcial d'aquest personal qualificat no va significar un buit important de poder tècnic; fou fàcilment cobert per persones de l'interior de fàbrica que la coneixia perfectament i que va optar per la continuïtat del seu lloc de treball.

És cert que, en la majoria d'aquests casos, en aquell on hi va haver una substitució, aquesta partença significà

una promoció; i en el cas dels diversos gerents no fou quantitativa sinó més aviat qualitativa: hi havia la possibilitat d' exercir un poder que mai hauria estat possible amb l'anterior propietat.

2 .1. Característiques del tècnics.

De les preguntes referides a l'edat i característiques dels tècnics d'aquestes empreses que havien optat per la seva permanència varem deduir:

- eren persones d'una edat més avançada que la que sultà de promig del col·lectiu de treballadors. El 50% de les respostes considerà que el director general o gerent tenia una edat compresa entre els 50 i 55 anys;
- així mateix, disposaven d'una antiguitat molt elevada a l'interior de la fàbrica i eren perfectament coneixedors de la seva realitat.

Les raons de la seva permanència a l'interior de l'empresa eren les mateixes que la de la resta dels treballadors de base: consistien en el manteniment del lloc de treball. Eren unes raons objectives i, en cap moment, hi intervenien raons conceptuals, tot i que les possibilitats d'ampliació del seu poder tècnic a l'interior de la fàbrica o d'assaig d'una tipologia de noves relacions industrials no hi eren indiferents. Ara bé, les raons objectives erende futur laboral i, a més a més, eren recolzades pel fet que tenien un major coneixement de l'empresa i de les seves possibilitats de refer-la.

Vam registrar com els tècnics contractats tenien una edat mitjana inferior a aquells que romanqueren a l'empresa. Aquestes persones forànie s a l'empresa que van acceptar el repte de reconstrucci

no depenien, tampoc, de raons completament conceptuals. Nogensmenys, hem de reconèixer que tampoc hi havia una carència absoluta. Com a mínim, hom no podia ésser indiferent a allò que, filosòficament, representin aquestes experiències. Un dels gerents contractats reconegué la incidència de raons personals amb un cert component voluntarista de recerca de models diferents dels tradicionals allò que va promoure l'acceptació de la responsabilitat del càrrec d'aquella empresa. Aquesta persona procedia d'una empresa de dimensions empresarials inferiors i, en darrer terme, l'acceptació implicava un cert grau d'increment d'aventura i d'incertesa, la qual cosa és, per ella mateixa, un cert incentiu.

Com assenyala TOÑA (9), no hi ha un perfil ideològic ni polític comú per aquests professionals. Com hem posat de manifest, en primer lloc, hi han unes raons objectives de promoció i manteniment o creació de llocs de treball. Ara bé, tampoc podem considerar que el perfil personal del tècnic sigui l'apoliticisme, més aviat hauríem de parlar d'unes certes inquietuds socials i econòmiques.

2.2. Funcions principals d'aquests tècnics en aquesta primera època.

La permanència d'aquests tècnics a l'empresa fou de gran vàlua perquè facilità, en gran mesura, el possible ressorgiment i continuïtat de l'empresa de cara a tercers.

Si l'estructura política de l'empresa, en certs casos (veieu apartat 4, Part Segona), mantingué la cohesió interna de l'empresa, els tècnics garantien la "imatge externa" de l'empresa i foren ells els responsables de tornar a recobrar la confiança dels tercers envers l'empresa. Així, foren ells qui reconstruïren o

mantingueren les relacions amb els empresaris del mateix sector, proveïdors, bancs, clients, etc.

Així mateix, és en ells en qui, freqüentment, aquest tercers d'ípositaren la seva confiança i acceptaren de continuar treballant-hi.

Cal dir, com posa de manifest TONA (10); que la persona que accepta de fer d'executiu en una societat anònima laboral o en una societat cooperativa de treball associat ha de tenir una capacitat personal i professional superior a l'ordinària. El fet de defensar els interessos d'una empresa en una situació econòmica-financera molt delicada fa que la capacitat tècnica es valori molt més que en altres empreses. Adhuc, aquesta capacitat tècnica confereix un argument important pel manteniment de la confiança de l'autoritat política (vegeu l'apartat 4 Part Tercera) o pel manteniment d'aquesta autoritat política entre els treballadors de base en cas de ser de l'equip tècnic d'on surti la proposta de compra.

2.3. Objectiu d'aquests tècnics en aquesta primera època

Un darrer comentari que permet l'anàlisi de la taula 18 consisteix en la comprovació del fet que les respostes foren homogènies a la pregunta entorn els objectius de la nova direcció. L'expressió més emprada fou la següent: el manteniment dels llocs de treball. Nou de les entrevistes respongueren segons aquest objectiu. Hi va haver una entrevista el president de la qual no es conformà amb el mer fet d'un manteniment del lloc de treball sinó que afirmà, com a objectiu, la consolidació de l'empresa en un futur a mig termini on fou capaç de competir en el mercat en una situació de normalitat econòmica i on la fórmula jurídica de societat cooperativa o societat anònima laboral no tingué connotacions defensives de manteniment dels llocs de treball al preu personal que fou necessari. Aquelles empreses que encara

patien el procés de reeiximent, respongueren amb expressions com aquestes: "augment del nivell de producció", per tal de poder aprofitar tota la capacitat productiva que hi ha a l'interior de la fàbrica o, simplement, un "tirar cap endavant de la manera que sigui". De totes maneres, en totes les expressions, hi havia la finalitat de redreçament de l'empresa.

3. Realitat salarial a l'interior d'aquestes empreses.

Tot seguit, farem una aproximació a la realitat retributiva que va registrar-se en aquestes tipologies d'empreses en el moment de fer l'entrevista.

En primer lloc, cal recordar la diversitat del concepte per assenyalar les percepcions dels treballadors d'aquestes empreses segons siguin societats anònimes laborals o societats cooperatives de treball associat.

En les primeres, el treballador té un lligam jurídic amb l'empresa de contracte laboral i, per tant, les percepcions s'anomenen "salaris" així com en qualsevol empresa tradicional. No obstant, en el segon cas, les relacions s'estableixen mitjançant un contracte de societat i el treballador és, alhora, soci. Per tant, les seves percepcions són en funció del treball aportat a la societat i s'anomenen "avenços sobre beneficis".

Tanmateix, en el nostre cas, a la pràctica, les dues denominacions porten a la mateixa situació. Ara bé, la seva diferència ha de ser en la distinció entre la figura del soci-treballador i la que correspon a l'accionista i a la vegada, treballador de l'empresa; és a dir en les diferents significacions jurídiques de les dues fórmules de societat emprades pels treballadors per començar una empresa tradicional en dificultats.

Hi ha, també, una segona puntualització que cal fer. És la següent:

La realitat del nivell de sous correspon al moment de "normalització" econòmica en la qual es troba l'empresa analitzada. És a dir, els resultats d'aquest apartat poden ésser modificats segons analitzem una empresa que ja disposa d'un cert rodatge sota la nova direcció o una altra que, en canvi, es troba en l'inici del projecte de redreçament de l'empresa o en el moment de liquidació i tancament definitiu per part dels propis treballadors que havien pres l'opció de la seva compra.

Els resultats obtinguts reflecteixen un elevat grau de normalització en el ritme de les percepcions salarials com a conseqüència del criteri d'antiguitat emprat en el moment de fer l'elecció d'aquelles experiències que han configurat la mostra.

Com ja posà de manifest en l'apartat corresponent a metodologia d'aquest capítol, el criteri que prevalgué consistí en escollir les experiències de major antiguitat, procedents d'una empresa en dificultats és a dir, d'aquelles experiències que ja disposaven d'una certa trajectòria històrica. Aleshores, aquest criteri hainfluït en el resultat obtingut, car aquestes empreses, si havien demostrat la seva capacitat de sobreviure, havien tingut temps per normalitzar les percepcions corresponents al factor treball.

3.1. Nivell de remuneració del factor treball.

A excepció d'aquella experiència que, en el moment de l'entrevista, es trobava en un procés de tancament, de totes les altres experiències analitzades els treballadors percebien ingressos pel damunt del mínim interprofessional. En les empreses que treballaven de fei.

TAULA 19, REALITAT SALARIAL

Fórmula Jurídica	Nivell de sous	Ventall salarial
SAL	en el 1984 estaven en un 10% per damunt del conveni de sector	1-2
SAL	sous estancats des del moment de la transformació però per damunt del conveni del sector.	1-2,5
SAL	sous estancats però per damunt de la mitja del sector. En el moment de la transformació es partia d'uns sous elevats.	1-2
SAL	salaris per damunt del mínim interprofessional.	1-3
SAL	els sous van ser respectats.	1-3
SAL	sous estancats però per damunt del mínim interprofessional	1-3
SAL	sous estancats però per damunt de la mitja del sector. En el moment de la transformació es partia d'uns sous elevats.	1-3
SAL	en funció de les possibilitats en cadascun dels moments de l'empresa	1-2
SCTA	els sous estan per damunt del conveni del sector però lleugerament per sota de la mitja que es paga en aquest mercat d'aquest sector.	1-1,75

TAULA 19, (cont.) REALITAT SALARIAL

Fórmula jurídica	Nivell de sous	Ventall salarial
SCTA	Els sous estan per damunt del conveni de sector, però lleugerament per sota dels que es paguen en aquest sector.	1-3
SCTA	els sous estan respectant el mínim interprofessional.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt del mínim interprofessional.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt de la mitja del sector.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt del mínim interprofessional.	1-2
SCTA	els sous estan per damunt de la mitja del sector.	1-1,75

menys d'un any, segons el nou sistema, els salaris percebuts eren la mitjana del conveni, mentre que en les que portaven un període més llarg de treball, els salaris rebuts eren superiors a la mitjana del conveni.

D'aquestes 10 empreses que respongueren i que es trobaven per damunt de la mitjana del conveni, 4 van reconèixer que els seus sous s'havien estancat a partir del moment que es dugué a terme el procés de transformació o de creació formal d'una nova societat; dues van considerar que els seus sous eren inferiors a la mitjana percebuda en el sector, i les altres dues van considerar que percebien un sous superiors a la mitjana del sector. Aquestes dues últimes coincideixen amb aquelles experiències que van iniciar el projecte de més nou respecte les altres. Una d'elles restà un any tancada i, durant aquest període, seleccionà les persones que configurarien la plantilla mínima òptima per reemprendre l'empresa; una altra experiència analitzada procedia d'un grup de treballadors del qual, després d'haver fugit del patró, els treballadors decidiren de crear ells mateixos el seu lloc de treball.

3.2. Ventall salarial.

Un dels trets diferenciadors d'aquestes societats de base col·lectiva és el marge extret de diferenciació retributiva comparat a l'existent a una empresa tradicional.

Aquest tret apareix, constantment, entre les empreses cooperatives que operen en la realitat social de qualsevol país, sigui quina sigui la seva raó de naixement. En el conjunt de cooperatives que configuren la realitat de Mondragón, el ventall salarial en l'interior de cadascuna de les cooperatives és d'1 a 3; en altres experiències cooperatives a Europa, per exem

ple, pot ésser una mica més ample, però sempre inferior al registrat en unes estructures empresarials tradicionals.

En el cas concret de l'objecte d'aquest estudi, a les raons conceptuals i de principis cooperatius, s'hi apleguen, preferentment, raons objectives que tant s'imposen en una com en una altra modalitat organitzativa.

Ara bé, mentre que en la societat cooperativa de treball associat es tracta d'un tret consubstancial a la pròpia societat: és força freqüent que en els estatuts socials de les societats cooperatives de recent creació es prevegi que el ventall salarial mai serà superior a 3, en el cas de les societats anònimes laborals aquest tret és una característica conjuntural com conseqüència d'aquelles raons objectives que han permès el seu naixement.

La taula 19 mostra com aquelles experiències que tenen més història han estat situades ja en el ventall salarial màxim acceptat en l'actualitat dins el sector. Tres societats anònimes laborals i una societat cooperativa de treball associat ja registren el ventall d'1 a 3. El ventall mínim es troba entre les societats cooperatives en una diferència d'1 a 1,7 i la resta oscil·la entre l'1 i el 2,5. És a dir, hi ha una forta igualtat salarial a l'interior d'aquestes empreses.

Si tenim present la columna corresponent al nivell salarial que respecta el mínim interprofessional, podem deduir que aquest estretament en les diferències salarials ha estat dut a terme mitjançant la desaparició dels sous més elevats percebuts per aquell personal que col·laborava amb la direcció de l'antiga socie

tat.

Aquest raonament coincideix amb allò palesat a la taula 14 on s'evidenciava que el personal que va marxar era fonamentalment el més estretament lligat a l'antiga propietat i el que percebia les remuneracions més altes. Així mateix, les noves persones que ocupen els llocs de treball deixats vacants assumeixen, ara, aquesta nova responsabilitat, amb el sou corresponent, la majoria de les vegades, a la categoria professional que havien tingut quan eren treballadors de l'anterior societat.

En el curs de les entrevistes amb els diferents presidents dels Consells Rectors o d'Administració, per exemple, es constatà que, una bona majoria, dels presidents, apart d' ésser -ho, tots ells jugaven el paper de responsabilitat política de personal mitjançant el nom de director de fàbrica o de personal, però, en darrera instància, havien incrementat les seves responsabilitats les quals no apareixien reflectides en el nivell de remuneració i continuaven en el mateix lloc d'organigrama de fàbrica corresponent a l'anterior societat.

Aquesta constatació permet deduir que les categories que han vist disminuir les seves percepcions han estat aquelles corresponents als càrrecs més elevats tot i que les persones continuïn mantenint les seves mateixes percepcions d'abans de la transformació o de la creació formal de l'empresa.

Ultra això, aquesta desaparició dels sous més elevats i l'assumpció de certes tasques de responsabilitat a sous inferiors fa, com a resultat, que aquestes experiències estiguin produint uns costos de personal inferiors als corresponents a aquelles empreses tradi-

cionals i facilitin la possibilitat del seu redreçament per tirar endavant. Això, en les condicions anteriors, hauria estat impensable.

4. Distribució del capital social de la nova empresa.

En primer lloc, cal diferenciar aquelles experiències que, en el primer semestre de 1984, encara havien respectat l'antiga propietat d'aquelles que havien adquirit els actius industrials via la transmissió de les participacions o bé mitjançant la subhasta.

En la taula 20, es reflecteix com a només a dues experiències els treballadors disposaven del 65% del capital social de la nova empresa. La resta disposava del 100%. És a dir, ja no hi havia cap vincle amb l'anterior propietat.

Ara bé, en aquest apartat, l'objecte de l'anàlisi és la distribució del capital social entre els treballadors que han optat per la compra d'uns actius que els permetin de mantenir el lloc de treball. Cal dir, com ja s'ha posat de relleu, que aquests van comprar no sols l'antiga propietat, sinó també a aquells treballadors que no van voler continuar amb la fàbrica, el valor de la part corresponent del patrimoni adquirit.

Un cop feta la compra de l'anterior propietat i dels treballadors que no van voler continuar, com es feu la distribució del capital social entre els treballadors que van fer l'opció de compra?

En principi, com demostra la taula 20, es manifesta un predomini de la tendència d'una distribució igualitària del número d'accions que disposen cadascuna de les persones que configuren el col·lectiu dels treballadors

TAULA 20 DISTRIBUCIÓ DEL CAPITAL SOCIAL DE LA NOVA EMPRESA

Fórmula jurídica	Percentatge del capital social propietat del treball	Distribució del capital social entre els treballadors	
		<u>Igualitària</u>	<u>Desigual</u>
SAL	100 per 100	X	-
SAL	100 per 100	-	X
SAL	100 per 100	X	-
SAL	65 per 100	X	-
SAL	100 per 100	-	X
SAL	65 per 100	X	-
SAL	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-
SCTA	100 per 100	X	-

El 100% de les societats cooperatives de treball associat van respondre que havien distribuït de forma igualitària les accions entre els socis-treballadors. En el cas de les societats anònimes laborals, el treball empíric reflecteix que el 85% de les experiències analitzades van distribuir el capital de forma igualitària entre els treballadors accionistes de les empreses. No obstant això, en una societat anònima laboral, l'equip de gestió que va responsabilitzar-se de la continuïtat de l'empresa posà, com a condició, la disposició del 50% del capital social i la distribució de la resta entre tots els treballadors de base. En una altra societat anònima laboral, aquesta distribució es feu en funció del valor dels deutes que l'antiga empresa tenia respecte als diferents treballadors.

Si a més a més tenim present que dues d'aquestes societats laborals que configuren la mostra disposen d'accionistes no treballadors, enfront del cas de les societats cooperatives de treball associat on aquesta situació no és possible (veure capítol segon), aleshores, constatarem una certa tendència divergent de les societats anònimes laborals respecte les societats cooperatives de treball associat. Aquesta divergència té una importància cabdal a l'hora de prendre les decisions sobre els objectius de l'empresa, així com farem palès en l'apartat següent corresponent a l'organització política interna en cadascuna d'aquestes distintes fórmules jurídiques.

Cal recordar que aquesta divergència és aminorada en aquesta mostra pel fet d'escollir aquelles experiències amb una elevada càrrega sindical.

Un altre tema important que pot diferenciar les societats anònimes laborals de les societats cooperatives de treball associat és la participació en el capital social dels nous treballadors que puguin incorporar

se a l'empresa.

En principi, els treballadors de la societat anònima laboral, en el moment de la seva baixa voluntària o jubilació, han de vendre, per norma, als altres companys la seva participació en el capital social i, d'aquesta manera, han de garantir que, com a mínim el 50% del capital social de l'empresa pertany al col·lectiu de treballadors.

En el cas de les societats cooperatives no es produeix el desdoblament de la condició composta de soci i treballador sinó que ambdós aspectes són considerats conjuntament i la baixa, com a conseqüència, és conjunta. En la societat cooperativa no es pot ésser soci sense treballar ni ésser treballador sense ser soci. Conseqüentment, una baixa produeix una reducció del capital social i així a la inversa en el cas d'una nova incorporació en la societat, la qual cosa fa que el capital social, en les societats cooperatives, sigui variable.

El problema que es planteja en el cas de les societats anònimes laborals deriva de la incorporació de noves persones un cop redreçada l'empresa i un cop els treballadors han estat capaços de crear nous llocs de treball.

Aquesta és una problemàtica que no és reflectida a la mostra, car totes les experiències escollides de societats anònimes laborals es trobaven en la fase de redreçament i hom emprava la força laboral ja existent. És a dir, encara no havien iniciat el procés d'ampliació de plantilles. En el cas de les societats cooperatives de treball associat, analitzarem una experiència que fou fundada en 1982 per 14 socis treballadors i que a l'abril de 1984 eren 39 socis treballadors. Els nous llocs de treball foren ocupats per persones que van haver

de fer una aportació de capital com la que van haver de fer els socis fundadors de l'empresa de 100.000 ptes mitjançant un crèdit i uns plaços de termini. Nogensmenys, aquesta pot no ésser la dinàmica de les societats anònimes laborals.

En el nº. 3 de la revista Nova Gestió (11), s'hi dóna la notícia que una societat anònima laboral creada de nova planta a l'any 1982, amb una aportació de 250.000 ptes, provinent dels cinc socis fundadors, en l'actualitat té 10 treballadors i la seva nova mà d'obra incorporada no té el privilegi de formar part de la Junta d'accionistes. Un altre exemple proporcionat pel mateix número d'aquesta revista és el cas d'una societat anònima laboral que el seu origen és la compra per part de 14 treballadors d'una antiga empresa en dificultats. En l'actualitat, es compon de 45 treballadors, 14 dels quals, els socis fundadors, són accionistes de l'empresa.

Per tant, ja es pot començar a diferenciar entre tipologies de treballadors en funció de ser accionistes o no i, sí ho són, en quina proporció, la qual cosa significa una problemàtica que, per llei, no té cabuda en les societats cooperatives.

Aleshores, encara que en aquestes primeres experiències la participació igualitària en el capital social sigui més freqüent, potser no ho sigui, en canvi la tendència de futur i es doni una situació de poder en l'interior del mateix col·lectiu de treball, tot reproduint els mateixos conceptes de funcionament de la societat anònima.

5. Estructura organitzativa d'aquestes experiències.

Es probable que, en aquests moments inicials de redescoberta de fórmules jurídiques que permeten la compra de llocs de treball per part del propis treballadors, les diferents modalitats de societat coneguin uns funcionaments certament similars per coincidir els factors que permeten aquesta redescoberta. Aquests factors poden ésser:

- les raons objectives d'un mercat de treball que pateix una taxa d'atur a llarg termini a certs sectors manufacturers tradicionals;
- l'origen immediat d'aquestes experiències: una empresa tradicional en dificultats econòmiques fa que els primers problemes per enfrontar siguin molt similars;
- el paper que exercirà a l'interior de la fàbrica, el col·lectiu o persona que feu la proposta de compra i la seva posta en marxa, com ja s'ha posat de manifest en l' apartat 4 de la Part Segona.

Aleshores, aquestes coincidències fan que l'estil de funcionament, almenys en aquests primers anys, sigui similar.

A continuació, en aquest apartat, farem una anàlisi dels dos òrgans polítics principals d'aquestes organitzacions: l'Assemblea General i el Consell Rector o d'Administració. També m'ha semblat important esbrinar la procedència del president d'aquests primers consell rector o d'administració, per conèixer l'origen de la nova autoritat a l'interior de la fàbrica (taules 21 i 2). En darrer lloc hem cregut interessant de fer constatar l'existència d'una certa representació pròpia dels treballadors com a tals, no en funció dels seus interessos

TAULA 21 TREBALLADORS QUE COMPOSEN L'ÒRGAN DE GOVERN DE L'EMPRESA

Fórmula jurídica

Treballadors que componen l'òrgan de govern

SAL	-dos membres del comitè d'empresa de l'antiga societat, el responsable de vendes, de manteniment i el gerent.
SAL	-l'equip principal de direcció que coincideix amb els accionistes majoritaris i cinc treballadors de base.
SAL	-sis membres del comitè d'empresa, el director de fàbrica i el de finances
SAL	-un membre del comitè d'empresa de l'antiga societat, quatre accionistes majoritaris, el director de fàbrica i el de finances.
SAL	-el gerent, el cap de cadascuna de les seccions i els assessors externs a l'empresa.
SAL	-els membres del comitè d'empresa de l'anterior empresa que van tenir un major protagonisme en el moment de la transformació.
SAL	-els membres del comitè d'empresa que van jugar un major protagonisme en el moment de la transformació
SAL	-els membres del comitè d'empresa de l'anterior societat que van recolzar el projecte de compra.
SCTA	-els tècnics de l'anterior empresa que van tenir un major protagonisme en el moment de la creació de la nova societat.
SCTA	-els tècnics de l'anterior empresa que van desempenyar un major protagonisme en el moment de la creació d'una nova societat.
SCTA	-membres del comitè d'empresa de l'antiga societat, gerent i certs caps de departament.
SCTA	-membres del comitè d'empresa de l'antiga societat, gerent, director de fàbrica, de finances, cap de tints i altres especialistes.
SCTA	-membres del comitè d'empresa de l'antiga societat que van protagonitzar la creació de la nova empresa, també el cap de comptabilitat, el director general, el cap de tints i altres especialistes.
SCTA	-membres del comitè d'empresa de l'antiga societat que van protagonitzar la creació de la nova empresa, també el cap de personal, el de planificació, el de comptabilitat i altres tècnics.
SCTA	-el Consell Rector està configurat per les persones escollides per l'assemblea sense cap protagonisme polític anterior i el gerent -que no forma part d'aquest consell- va ser la persona que va fer la proposta de creació dels llocs de treball.

TAULA 22 Persones i òrgans de direcció de la nova societat.

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec tor o d'Adminis tració de la no va societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SAL	X	membre del comi tē d'empresa de l'anterior socie tat.	tècnica política	
SAL	-	antic directiu de l'anterior socie tat i un dels prin cipals accionistes de la nova	X	Non'hiha. Està plantejada la seva formació. S'ha registrat una dis minució del percentatge d'afilia ció sindical: d'un 100% a un 70%.
SAL	X	membre del comitè d'empresa	X	non'hiha ni està plantejada la seva organització. No se'n veu la necessitat.
SAL	-	membre independent del comitè d'empre sa de l'anterior societat	X	cinc membres del comitè d'empre sa formen part del Consell d'Ad ministració. Juguen el paper d'enl laç entre la direcció tècnica i la base treballadora
SAL	-	un assessor tècnic	X	non'hiha ni està plantejada la seva formació

TAULA 22 (cont)1, Persones i òrgans de direcció de la nova societat.

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec tor o d'Admini stració de la no va societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SCTA	X	un tècnic de l'empresa	X	L'antic comitè no juga cap paper en l'actual Consell Rector. Així mateix, no existeix comitè d'empresaini la gent està afiliada a cap sindicat. En el moment de dificultats econòmiques de l'antiga empresa, no hi va haver recolzament dels sindicats majoritaris que van acusar als tècnics de pèrdua de visió de classe treballadora per convertir-se en propietaris.
SCTA	X	un tècnic de l'empresa	X	L'antic comitè no juga cap paper en l'actual Consell Rector. Així mateix, no hi ha comitè d'empresa ni la gent està afiliada a sindicats.
SCTA	X	un membre sindical de l'antiga empresa	X	No hi ha comitè, ni està plantejada la seva formació

TAULA 22 (cont) 2, Persones i òrgans de direcció de la nova societat.

Formulari jurídic	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec tor o d'Adminis tració de la no va societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa tècnica política	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SAL	X	membre sindical del comitè d'em presa de l'ac tual societat	X	hi ha comitè d'empresa, però no forma part del Consell d'Adminis tració com a tal comitè, però sí alguns dels seus membres. Hi ha duplicitat de funcions. El comi tè juga un paper d'informació i es preocupa pels problemes de personal
SAL	X	membre sindical del comitè d'em presa de l'actual societat	X	hi ha comitè d'empresa, però no forma part del Consell d'Adminis tració com a tal comitè, però sí alguns dels seus membres. Hi ha una duplicitat de funcions. El co mitè juga un paper d'informació i es preocupa pels problemes del personal
SAL	X	membre sindical del comitè d'empresa de l'antiga societat	X	no n'hi va haver.

TAULA 22 (cont) 3, Persones i òrgans de direcció de la nova societat.

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec-tor o Adminis-tració de la nova societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SCTA	-	un membre de l'antic comitè d'empresa	X	No hi ha comitè d'empresa ni està plantejada la seva formació
SCTA	X	un membre sindical de l'antiga empresa	X	No hi ha comitè d'empresa ni està plantejada la seva formació.
SCTA	X	un membre de l'antic comitè d'empresa	X	Hi ha una comissió social que es preocupa pels problemes del personal. No forma part del Consell Rector. Abans, el col·lectiu de treballadors pertanyia el 100% a un Sindicat. Avui, ningú està afiliat.
SCTA	-	un tècnic	X	No hi ha comitè d'empresa. Freqüentment, hi han assemblees.

com a accionistes o com a socis. En aquest punt, hem estimat convenient relacionar la variable existència d'una força sindical a l'interior de la fàbrica abans de la transformació o de la creació formal d'una nova societat amb la tipologia d'autoritat existent a la fàbrica i amb l'existència o no d'un òrgan de representació dels treballadors, simplement com a tals (taula 22).

Abans d'introduir-nos en matèria, cal dir que aquest és un punt molt delicat pel seu elevat contingut polític. Aquí sols pretenem plantejar allò que obtinguérem de les entrevistes realitzades, amb un grau molt important de desviació de la informació obtinguda pel paper de les persones entrevistades i perquè no era objecte d'informació. Així, ni les persones entrevistades per aquest punt eren les més idònies (haurier haver estat treballadors de base), ni l'entrevista va fer les preguntes pertinents per a l'elaboració d'aquest apartat, simplement per temor a tancar la confiança de l'entrevistat. De totes maneres, hem obtingut una certa informació, la qual mostrarem tot seguit.

5.1. L'Assemblea General.

L'Assemblea de socis o accionistes és l'òrgan polític sobirà de qualsevol societat.

Persones que formen part d'aquesta assemblea general

a) Societat anònima laboral

En una societat anònima laboral, formen part de l'assemblea totes aquelles persones que són accionistes de la societat. Ara bé, dos dels tret

diferenciadors entre una societat anònima laboral i una societat anònima són aquests: sempre, el 50% d'aquest capital social ha d'ésser propietat d'algun dels membres que treballen dins l'organització tècnico-productiva. Així mateix, cap dels socis pot disposar d'un percentatge superior al 25% del capital social d'aquesta societat. Per tant, com a mínim, dos treballadors de l'empresa ha de pertànyer a l'assemblea general d'accionistes.

b) Societat cooperativa de treball associat

En una societat cooperativa de treball associat, formen part de l'assemblea totes aquelles persones que són socis treballadors de la cooperativa. Aquests socis treballadors han

d'ésser, com a mínim, el 90% de les persones que configuren la plantilla actual de treballadors, i, en cap moment, no hi pot haver un soci que no sigui, alhora, treballador, és a dir, sols el 10% dels treballadors, en un moment donat, poden no pertànyer al màxim òrgan polític sobirà de la societat cooperativa, però tenen l'opció de poder ser-ho; són aquelles persones que més recentment s'han introduït en l'organització econòmica; no gensmenys, calressenyar que el 100% del capital social de l'empresa és propietat dels treballadors. Aquesta és una diferència substancial envers els treballadors de la societat anònima laboral.

Una altra diferència conceptual és el fet que els socis treballadors han d'exercir el principi de democràcia econòmica dins de l'assemblea

és a dir, els socis tenen el dret d'un vot per persona, principi que no és substancial a l'estructura de societat anònima laboral.

c) Realitat reflectida en la mostra.

En el cas de les societats cooperatives de treball associat, tots els socis treballadors participen, d'una manera igualitària, en el nombre de participacions de les quals en són propietaris. No gensmenys, en el cas que es donés una distribució desigual, no hi intervindria el principi de democràcia econòmica en el funcionament de l'empresa.

En aquest aspecte, no és tant homogeni com és el cas de les societats anònimes laborals.

La mostra ens ensenya com de les vuit societats anònimes analitzades, en dues els treballadors diposen només del 65% del les accions. En altres dues, on el col·lectiu de treballadors disposa de la totalitat del capital social, hi ha una distribució desigualitària del nombre de participacions entre els socis-fundadors. Així mateix, era massa aviat per constatar si, a les noves persones incorporades al projecte i vingudes de fora, se'ls permetia la condició d'accionista de l'empresa.

Tanmateix, en aquelles quatre societats anònimes laborals on es donaven, conjunturalment, aquestes dues condicions:

- el col·lectiu dels treballadors era propietari del 100% del capital social; i
- el nombre de participacions era distribuït, de manera igualitària, entre els accionistes-treballadors,

s'hi registrava concretament en les seves assemblees, el principi de democràcia econòmica.

Des del moment que una d'aquestes dues condicions faci la seva desaparició, el principi de democràcia econòmica a l'interior de la societat deixa de ser garantit.

Pel que fa a aquest aspecte, pot jugar un paper cabdal la possible llei de societats anònimes laborals. Segons quin sigui el contingut de la seva normativa, aquesta llei condicionarà els futurs propietaris d'aquestes empreses: els seus hereus o els nous treballadors que s'hi vagin incorporant progressivament. Tot això, si l'empresa és capaç d'acomodar-se, continuadament, a les exigències del mercat.

5.1.1. Funcions de les assemblees generals

En principi, com és tradicional en aquesta tipologia d'organisme, es convoca l'assemblea una vegada a l'any per fer balanç de l'exercici anterior i, així, decidir els objectius per l'exercici proper. Aleshores, aquesta assemblea és coneguda sota el nom d'assemblea ordinària.

També hi han les anomenades assemblees extraordinàries, que són convocades per tal de prendre decisions superiors a les delegades per l'assemblea al Consell Rector o d'Administració o que tenen una certa importància per ésser resoltes d'una manera col·lectiva. També hi ha l'assemblea extraordinària, per informar al conjunt d'accioniste

o socis sobre el desenvolupament de l'empresa.

Ara bé, aquestes són les seves funcions en una situació de normalitat econòmica i social. Però no és el cas de les experiències que estem analitzant pel seu caràcter de "novetat": són empreses que funcionen de poc temps i, per tant, s'ha palesat que el paper de les assemblees generals és molt més important en els moments d'aquestes experiències que en una situació de "normalització"

El paper de l'Assemblea General comença a tenir un paper cabdal en el moment que l'empresa tradicional planteja la voluntat de suspensió i liquidació de l'empresa.

Aleshores, es dona el moment de màxima reacció dels treballadors que assagen d'agrupar-se per tal d'obtenir el màxim de beneficis quantitius d'aquest tancament o per tal de dur a terme un procés, sigui el de continuïtat o el de tancament i de creació formal d'una societat que permeti als treballadors de mantenir el seu lloc de treball.

5.1.2. Freqüència de convocatòria d'assemblea General

Ara bé, partint del supòsit que hom decideix de mantenir el lloc de treball, en el curs de tot el procés, la freqüència de convocatòria d'assemblea per informar i prendre decisions de les diverses propostes plantejades pels treballadors arriba a les seves quotes màximes. Un cop finalitzat ja el procés jurídic i aconseguit el retorn al procés de producció, també en els primers moments,

i més freqüentment en el cas de reduïts col·lectius de treballadors, la participació directa del treball mitjançant l'assemblea es manté a un grau elevat. Amb el retorn a una certa normalitat en el treball dins el procés de producció, les convocatòries d'assemblea es distinciaren fins arribar a un mínim d'una anual.

No cal dir que, en aquelles empreses on es va emprar el model de continuïtat i on el procés de transformació fou molt curt i discret, el protagonisme de l'assemblea general va ésser molt més inferior.

També aquest protagonisme fou inferior en el cas d'un comportament unitari entre tot el col·lectiu de treballadors. En el cas de divisió interna, les assemblees eren molt més freqüents i més conflictives.

També, i això és raonable, esdevé en totes les assemblees. Aquestes assemblees són menys conflictives en la proporció que l'empresa hagi d'enfrontar menys problemes. D'aquells col·lectius que van decidir el redreçament de l'empresa, la qual cosa, en canvi, per les raons que fossin, no van aconseguir, les assemblees es convertien en un fet corrent i van esdevenir fortament violentes, tot i provocant el desprestigi de la significació d'aquest òrgan, l'aflebitament del concepte d'autoritat i el desencís dels treballadors d'haver viscut una experiència de democràcia econòmica directa.

5.2 El Consell Rector o Consell d'Administració

Les persones que configuren el Consell Rector o d'Administració són escollides directament per l'Assemblea General.

La taula 21 descriu els càrrecs polítics i tècnics de les persones que configuren aquests primers consells Rector o d'Administració.

Els 15 consells d'Administració o rectors coincideixen en reflectir que són constituïts per aquelles persones que jugaren un paper fonamental en el moment de la proposta i transformació o de creació formal d'una nova societat.

També es reflecteix un intent de representació de totes aquelles seccions que configuren la unitat productiva, preferentment en les persones dels seus principals responsables, amb l'objecte d'ésser un factor més d'aproximació i d'identificació de la direcció política envers el col·lectiu de treball i a la inversa.

També constatem dues tipologies de Consell:

- aquells que realitzen una tasca política de control envers la Direcció tècnica de l'empresa i
- aquells que són òrgan polític i, alhora, de gestió.

En el cas d'ésser sols un òrgan polític, el Consell es reuneix, com a mínim, segons el que marquin els seus Estatuts Socials. D'aquestes reunions, sol formar-ne part el gerent d'empresa.

En aquestes reunions es fa el balanç de la gestió portada en el darrer temps, i el gerent informa i fa propostes al Consell que, en darrera instància, és qui prendrà la decisió.

Aquelles experiències on el Consell Rector o d'Administració desempeñora també les tasques de direcció d'empresa solen ésser aquelles que registren un nombre menor de treballadors.

5.2.1 El President d'aquest Consell Rector o d'Administració

En el 90% dels casos analitzats, aquest president sol coincidir amb la persona que feu la proposta de compra o que va desempeñar un major protagonisme social durant tot el procés de transformació o de creació formal de la nova societat. Això, si exceptuem una de les experiències on aquesta persona juga el paper de gerent de la nova empresa.

En l'antiga societat, aquestes persones eren delegats sindicals o tècnics d'empresa. La taula 22 mostra com dotze de les persones que assumeixen el càrrec de President eren membres del comitè d'empresa de la societat anterior. La resta, cinc persones, eren tècnics d'aquella empresa.

Ara bé, allò fonamental és que, en aquests primers moments, el President sigui la persona més respectada pel conjunt de treballadors que han optat per la compra de l'empresa: és qui pot exercir l'autoritat a l'interior de la fàbrica. Això constitueix el tema cabdal per aquests primers moments de funcionament d'un col·lectiu que es troba en la

tasca d'haver dereeixir o de crear-se un lloc de treball pels seus propis medis fonamentalment i a canvi d'importants sacrificis.

En funció de la procedència de la persona que juga el paper de President, ha estat classificada l'autoritat que es troba a l'interior d'aquestes experiències.

5 .2.2 El factor autoritat com a element cohesionador per la gestió de la nova empresa

L'existència d'un nivell de cohesió dins del col·lectiu de treball s'ha fet evident com a condició per a la gestió de l'empresa.

En principi, cal suposar que en tota unitat de producció hi ha una autoritat política exercida per la propietat del capital, conseqüència d'aquestatendència i d'una direcció tècnica que, en el cas d'una empresa familiar, poden coincidir en una mateixa persona. D'aquest supòsit, el que cal subratllar és la necessitat d'una autoritat com a element cohesionador.

A partir del moment en què aquella autoritat la seva aparició, és necessària la seva substitució si la fàbrica vol continuar tenint la porta oberta aleshores, és quan apareix una autoritat d'un contingut més subjectiu, fonamentada en el vot de confiança que el treballador o el col·lectiu de persones hi deposita segons un criteri distint, però, al de la propietat del capital.

Aquesta nova autoritat had'èsser exercida pel Consell d'Administració o Rector i s'ha de trobar

localitzada, concretament, en la persona del seu President.

Com posa de manifest la taula 22, en aquestes primeres experiències, aquestes persones tenen un elevat contingut d'autoritat política. Una gran majoria dels seus presidents havien exercit una certa responsabilitat sindical. Sols en aquelles experiències on la proposta fou feta pels tècnics en contrària voluntat dels sindicats o simplement per carença de força política, aquells tècnics fan ara el paper de President.

En aquesta tipologia d'empreses, el Consell Rector i, fonamentalment el seu President, són aquells qui hauran de donar explicacions a l'Assemblea General respecte a les mesures tècnico-organitzatives que s'han de prendre per redreçar l'empresa. I aquestes, moltes vegades, suposen importants sacrificis de tot el col·lectiu de treball. Per tant, o aquests membres tenen molta confiança en els seus nous dirigents o es fa difícil l'acceptació de mesures que més endavant explicitem.

Cal dir que, en el moment de pèrdua d'aquesta autoritat i d'enfrontament entre la base treballadora i la direcció política, entrem en un període d'una important incertesa envers el futur d'aquesta empresa, en ésser molt difícil d'aconseguir una normalitat en el nivell tècnico-organitzatiu a l'interior del procés de producció per la manca de confiança dels treballadors envers el Consell i la persona del seu President

També és fonamental que la confiança d'aquest Consell i del seu President sigui incondicional en

vers la Direcció tècnica, la qual, en canvi, trobarà molt difícil dur a terme aquelles mesures tècniques que considera oportunes per ajudar a ressorgir l'empresa. En un moment de divergència, el pare de l'autoritat política s'imposa al de la direcció tècnica, fonamentalment en aquesta primera època, quan es localitza un important contingut polític en l'interior d'aquestes experiències, almenys de les analitzades en la mostra.

Aquest equilibri inestable entre direcció política i tècnica fa que, a vegades, sembli convenient aplicar la fórmula de persones que formen part del Consell d'Administració o Rector i que també desempenyoren tasques tècniques de direcció. D'aquesta manera, el Consell Rector o d'Administració esdevé un Consell de Direcció una mica ampliat.

Aquest mateix raonament d'emprar fórmules que evitin el divorci entre el Consell Rector o d'Administració i el col·lectiu de treballadors, en certs casos, explicaria l'existència, en l'actualitat, de persones que formen part del Consell Rector o d'Administració i, alhora, del Comitè d'empresa de la nova societat, amb una duplicitat de funcions, però no com a representants d'aquest Comitè.

5.3. Organs de representació dels treballadors dins d'aquestes experiències

Constatem una forta correlació entre l'existència d'una força sindical a l'interior de l'antiga empresa amb la seva proposta de compra i la seva transformació d'òrgan polític de l'oposició en òrgan polític de direcció de la nova societat.

En el cas de no existir aquesta força sindical, són els tècnics o assessors dels treballadors aquells qui fan la proposta i qui, seguidament, realitzen el paper de direcció en la nova societat. Aquesta mateixa transformació es registra en el cas d'haver-hi una força sindical que s'oposa a la proposta de compra. Llavors, la base treballadora, en el moment en què confia en els tècnics per tirar endavant l'empresa, com a força sindical existent a l'interior de l'antiga societat, entra en una línia de marginalitat.

D'aquesta dinàmica, allò que cal observar en aquest apartat són els òrgans específics de representació dels treballadors. El quadre 22 posa de manifest com de les vuit societats anònimes laborals entrevistades, sols tres disposen d'un comitè d'empresa i una ha pensat en convocar eleccions per a la seva constitució.

Tanmateix, aquest comitè ha perdut la seva força reivindicativa per ésser un element de col·laboració molt important amb el nou Consell d'Administració i, encara més quan hi ha una duplictat de funcions, és a dir, persones que formen part del comitè d'empresa i també pertanyen al Consell d'Administració. Això fa que aquest es limiti a ésser un instrument d'informació i es responsabilitzi, fonamentalment, dels temes tècnics de personal, tot i haver perdut el seu contingut de "guerra" com ells mateixos l'anomenen.

En el cas de les societats anònimes laborals, el resultat reflectit en la taula 22 podria ésser considerat transitori. Després d'una primera època de prova i si l'empresa entra en un procés de

normalització, no sembla impossible l'aparició d'òrgans de representació propis dels treballadors com a tals a l'interior de la fàbrica.

En el cas de les societats cooperatives seria també convenient l'aparició d'aquests òrgans després del període d'assaig per a la consolidació d'un lloc de treball. Nogensmenys, el fet que com a mínim el 90% dels treballadors siguin també socis de l'empresa pot ésser un element que dificulti aquesta organització pròpia dels treballadors com a tals. Un altre factor també de dificultat pot ésser el fet que les cooperatives són unitats de producció de dimensió inferior.

Ara bé, en la creació de veritables òrgans de representació dels treballadors en l'interior d'aquestes empreses, tenen un paper per jugar aquelles estratègies de les diverses centrals sindicals que, fins el moment, s'han limitat o bé a oposar-se per raons no objectives, o bé a col.laborar en la compra pel fet del manteniment dels llocs de treball, sense quantificar el cost personal per treballador.

Part Quarta. Trets generals de la realitat econòmica d'aquestes empreses.

En el moment que els treballadors es responsabilitzen de la gestió de la unitat productiva, des d'una anàlisi de possible viabilitat el punt de partida depèn de quines hagin estat les responsabilitats i actius de l'empresa que els treballadors van assumir en el moment de la seva adquisició formal.

Tanmateix, de manera fortament homogènia, tots aquests col·lectius de treballadors han de fer front al repte de refer una empresa que es troba en una situació delicada. Com ja s'ha palesat, el destí normal d'aquestes empreses hagués estat el seu tancament si no hagués aparegut la proposta de compra per part dels treballadors.

Aquests són conscients d'aquesta situació d'incertesa que envolta el funcionament dels seu projecte, però estan disposats a fer front a tots aquells obstacles que barren o poden qüestionar la supervivència de la unitat dins del teixit productiu.

Per aquest objectiu, estan disposats a fer ús de tots aquells instruments i mitjans que es troben al seu abast, fonamentalment invertint els seus esforços i recursos, reflectint a la societat la seva capacitat empresarial i pressionant a l'Administració. No obstant, cal fer notar que aquests treballadors es troben en uns condicionants molt importants que poden hipotecar la causa objectiva que els ha dut a prendre aquesta opció de compra; les obligacions de pagament de l'anterior societat, el nombre de treballadors i la necessitat de reconstrucció de la xarxa comercial a partir d'un aparell productiu, generalment, obsolet i caduc poden ésser factors la confluència i combinació dels quals donin com a resultat el no permetre el manteniment d'uns llocs de treball.

1 . Sistema de producció i conservació de l'organització fabril.

De les 15 experiències que configuren la mostra sols 4 produeixen béns finals per a les economies domèstiques i dues, béns d'equip. La resta, nou experiències són especialitzades en la producció d'un bé intermig de les quals quatre corresponen al subsector de tints i acabats.

La taula 23 també posa de manifest que, en nou d'aquestes experiències, hom treballa per comanda prèvia. En tres empreses, les característiques del seu producte no permetia el treball per comanda prèvia i hom hi produïa mitjançant el treball en sèrie i, en darrer lloc, tres empreses combinaven la producció en sèrie amb la comanda prèvia a partir de la semi-elaboració pendent del producte pendent de l'acabament.

Hom va constatar una tendència cap a l'acomodació de la producció a les necessitats del client: la fabricació del "producte a mida"; en contraposició a la situació anterior a la crisi econòmica del treball en sèrie.

Aquesta tendència a produir un "producte a mida" comporta una importància creixent de l'oficina tècnica en l'interior d'aquestes empreses que s'encarregaven de realitzar el projecte d'aquell producte que un client concret demandava.

En general, totes aquelles empreses que van expressar fabricar per comanda prèvia van manifestar que treballaven per contractació directa, a excepció d'una empresa del ram de l'aigua que va emprar l'expressió del "treball a mans" (12).

Entorn a la subcontractació de la seva producció, totes elles van respondre que, en l'interior de les fàbriques, es duïa a terme tot el procés de producció i, àdhuc, algunes van respondre que incluien certs serveis auxiliars i no directament relacionats amb el procés productiu.

TAULA 23. ENTORN ECONOMIC.

Fórmula jurídica	Tipologia del bé de producció	La producció es fa		es treballa		Subcontracteu part de la vostra prod.	
		comanda sense prèvia	comanda prèvia	per contractació directa	altres mètodes	SI	NO
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé d'equip	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé final	-	X	-	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé final	X	X	X	-	-	X
SCTA	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé intermig	X	-	-	-	-	X
SCTA	bé final	-	X	-	-	-	X

TAULA 23. (cont). ENTORN ECONOMIC.

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Tipologia del bé de producció</u>	<u>La producció es fa</u>		<u>es treballa</u>		<u>Subcontracteu part de la vostra prod.</u>	
		<u>comanda sense</u>	<u>prèvia comanda</u>	<u>per contractació</u>	<u>altres</u>	<u>SI</u>	<u>NO</u>
		<u>prèvia</u>	<u>prèvia</u>	<u>directa</u>	<u>mètodes</u>		
SCTA	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé d'equip	X	X	X	-	-	X
SCTA	bé final	X	X	X	-	-	X

Un altre tema que cal fer notar i no es troba reflectit en la taula 23 és relacionat amb l'acceptació de l'organització fabril per part d'aquests treballadors que opten per la compra de la societat. De la visita de l'interior de les fàbriques, així com de l'activitat econòmica d'aquestes experiències i dels comentaris que es van fer en el curs de les entrevistes, se'n desprèn que una de les raons objectives d'aquest col·lectiu de treballadors per tal de continuar acceptant l'organització fabril en la realització de l'activitat econòmica rau en les característiques del seu procés de producció. És a dir, una de les raons objectives que va facilitar la venda de l'empresa als treballadors fou la no possibilitat de practicar la descentralització empresarial, la transformació dels costos directes en costos indirectes i la conversió del treballador en empresari autònom.

L'experiència fallida, analitzada en la mostra, recolza aquesta línia de raonament. Aquesta experiència fou l'única de les analitzades que va considerar explícitament l'economia submergida procedent del treball del mercat negre com a un dels seus principals competidors (vegeu taula 25). Així mateix, les persones entrevistades van reconèixer que un important nombre de persones que configuraven la plantilla de 1.200 treballadors en 1973 i que, posteriorment, havien anat abandonant l'empresa, en l'actualitat, elaboraven el mateix producte però en petits tallers o en el seu propi domicili (aquesta experiència, a finals de 1983, disposava de 264 treballadors, veure annex 3.IV) (13). És a dir, si el treballador considera la seva conversió en empresari autònom o el seu pas al mercat de treball negre com vies eficaces per continuar actiu, arribarà a elles; car són raons objectives de manteniment d'una ocupació les que es troben darrera tots aquests comportament.

Per tant hem de considerar que l'adquisició col·lectiva dels actius socials d'una societat i el manteniment d'organització de fàbrica foren mesures, en el moment de la seva compra, d'eficàcia per mantenir el lloc de treball per part d'aquests col·lectius de treballadors.

2. Mercat i demanda.

Com posa de manifest la taula 24, el mercat d'aquestes empreses és, prioritàriament, d'àmbit nacional o estatal. De les 15 empreses analitzades, sis tenien un mercat d'àmbit català que, esporàdicament, podia ampliar-se. Aquestes sis empreses produïen, però, per un client d'àmbit local. La resta d'experiències analitzades treballaven per un mercat d'àmbit estatal. Només una d'elles reconegué la necessitat d'exportar el 50% de la seva producció (14). Així mateix, hi havia aquelles empreses que havien fet algun assaig d'exportació adreßat als països de nova o en procés d'industrialització: Marroc, Argèlia, Xina, entre altres.

També, i a partir de la columna 1 de la taula 25, podem considerar que aquestes experiències treballen en unes estructures de mercat caracteritzades per un cert grau de competència. Onze de les empreses entrevistades no dubten en qualificar d'important el grau de competència que es registra en el seu propi segment de mercat.

D'aquestes onze empreses, aquelles que operen en el subsector de tint i acabats no afegiren cap matització a la constatació d'aquesta forta competència.

Sembla important de remarcar que, en aquest subsector, s'ha registrat una freqüència significativa d'adquisicions d'empreses per part dels seus treballadors, i barrant, així, el tancament d'un nombre superior d'empreses.

Aquest comportament, relativament important, de compra d'empreses per part dels treballadors, en aquest subsector en relació a altres, està configurant una nova competència diversa a la que existia fins els moment de registrar-se aquesta fenomenologia.

TAULA 24 CLIENTS

Fórmula
jurídica

Mercat

SAL

mercat estatal: Barcelona, Madrid, València, Saragossa

SAL

empreses nacionals de 50 a 100 treballadors.60% Àrea Metropolitana,25% Madrid i València, 10% països de nova industrialització.

SAL

50% mercat estatal; 50% mercat exterior: país de nova industrialització.

SAL

Catalunya.

SAL

Catalunya.

SAL

empreses catalanes comercialitzadores que venen a la confecció.

SAL

mercat estatal.

SAL

mercat estatal.

SCTA

mercat estatal

SCTA

mercat estatal: 60% sector de l'automòbil, 40% sector d'electrodomèstic.

SCTA

empresa comercialitzadora.Aquests comercialitzadors eren antics fabricants que han mantingut l'antiga cartera de clients.

SCTA

mercat català.

SCTA

empreses catalanes comercialitzadores que venen a la confecció.

SCTA

mercat estatal:empreses públiques i comercials.Mercat exterior:països de nova industrialització.

SCTA

Catalunya i Andorra.

Es a dir, el manteniment de la porta oberta d'aquestes fàbriques s'ha anat fent a partir d'un descens dels costos de producció mitjançant, preferentment, una disminució del nombre de persones que configuren la plantilla anterior i l'increment de la productivitat per una major identificació dels treballadors en el procés de producció.

Per tant, encara que s'hagi registrat una disminució del nombre d'empreses en aquest segment del mercat, podem considerar que s'ha donat un enduriment de la competència com a conseqüència de l'emprament d'una mateixa metodologia de disminució dels costos de producció per aquelles empreses que encara es mantenen actives en aquesta especialització.

Ara bé, del fet de continuar registrant un excés de producció en aquest segment de mercat, poden derivar-ne una competència entre aquestes empreses de base col·lectiva, amb el consegüent tancament d'algunes d'elles, la qual cosa facilitarà, per resistir en disposar d'un nombre més reduït de plantilla que treballi en unes condicions de màxima capitalització del seu treball.

La taula 25 posa de manifest com aquestes mateixes experiències reconeixien que la desaparició de moltes empreses competidores arran de la crisi econòmica, fou factor que ha ajudat la seva supervivència. Una d'elles va admetre que el tancament de la principal empresa competidora, va ser el factor principal que permeté la continuació de l'empresa en el mercat. També una altra reconeixia que, en l'actualitat, sols restaren quatre empreses d'una vintena en tot Espanya, - de les quals, dues eren de base col·lectiva. En aquesta mateixa línia de manifestacions, una segona va admetre que n'havien desaparegut moltes i que ara sols en restaven dues per cobrir totes les necessitats del mercat català (l'altra es trobava en suspensió de pagaments en el moment de fer l'entrevista). Aquestes dues experiències es qualificaren d'empreses líders dins el seu segment de mercat.

TAULA 25 GRAU DE COMPETÈNCIA EN EL SECTOR

Fórmula jurídica	Grau de competència	existència d'una empresa líder nacional en aquest mateix segment de mercat
SAL	feble. Tres a la resta d'Espanya.	no
SAL	important però n'han desaparegut moltes. Ara en queden quatre.	ella mateixa
SAL	forta competència. Excés de producció, obligatòriament han d'exportar.	aquest sector està dominat per grans grups industrials. Hi ha una empresa líder.
SAL	important	no
SAL	important	no
SAL	important	no
SAL	important, encara que a Espanya solament hi han dues empreses	la més important està situada al nord d'Espanya, després hi hauria les firmes franceses.
SAL	important. La competència procedeix dels nous països industrialitzats i de l'eco-nomia sumergida procedent del mercat de treball negre	no
SCTA	important	ella mateixa
SCTA	important però la principal empresa "continental" va tancar les seves portes en el mateix moment que nosaltres vam decidir tirar cap endavant. Aquest tancament ha permès la nostra existència actual.	Pirelli i Burka
SCTA	important	no
SCTA	important	no
SCTA	poc no d'empreses competidores però són empreses multinacionals	no
SCTA	n'han desaparegut moltes. Ara en queden dues.	ella mateixa

Sembla que hi hagin certes activitats que, arran de la crisi econòmica, vagin essent abandonades progressivament pel sector privat tradicional i permetin d'ésser un camp d'activitat de possible desenvolupament d'aquestes experiències de base col·lectiva. És a dir, l'abandó relatiu de l'iniciativa privada en aquestes activitats, que no han conegut una forta mecanització del seu procés de producció i que la seva relació capital/treball és baixa, afavoreixen el desenvolupament d'aquelles associacions econòmiques on hi ha una abundància del factor treball enfront del factor capital.

Simultàniament, es fa difícil, pel sector privat tradicional, competir amb aquestes empreses de base col·lectiva pel comportament diferenciat del factor treball: És a dir, la capacitat de disminució dels costos i d'acomodació de l'empresa col·lectiva a les fluctuacions de la demanda no és en disposició d'una empresa tradicional.

La taula 25 també reflecteix l'economia submergida procedent del mercat de treball negre com a factor d'enduriment de la competència en certs segments del mercat on operen aquestes empreses. Nogensmenys, així com van intentar posar de manifest en el subapart anterior, són activitats que requereixen una organització fabril i, si es demostra que aquesta no és necessària, els propis treballadors arribaran a l'organització més eficaç per tal de permetre el manteniment dels llocs de treball.

Un altre factor totalment distint és la competència procedent dels països de nova industrialització que s'han especialitzat en la producció a gran escala de béns finals. Aquest factor d'enduriment de la competència és, fonamentalment, en aquells sectors de tecnologia "madura" així com correspon a totes les experiències que configuren la mostra.

De les 15 experiències analitzades, tres empreses van reconèixer haver de competir amb productes de producció estrangera o elaborat per empreses amb participació de capital estranger. No obstant això, sembla important de fer remarcar que tres altres d'aquestes altres experiències eren considerades empreses líders

dins la seva activitat econòmica concreta.

3. Període posta en marxa: principals problemes i vies de solució.

3.1. La finançació.

Un cop els treballadors han comprat l'empresa, un escull que han d'enfrontar tot seguit és la disposició del capital necessari per tal de reemprendre el procés de producció sota la nova direcció.

Com ja s'ha posat de manifest, els treballadors, prèviament, han hagut de renunciar a unes certes indemnitzacions laborals per comprar l'empresa. No obstant això, el següent problema és, també, de caire financer: rau en haver de disposar d'aquell circulat que els permeti finançar tot un cicle de producció.

Aquesta dificultat s'engrandeix en aquesta tipologia d'empreses en tenir la desconfiança dels proveïdors i de les entitats financeres que els obliguen no sols a pagar al comptat sinó també a reconèixer el deute que l'antiga societat tenia amb ells i que no ofereixen els serveis corresponents al descompte comercial. Com a resultat d'això, es crea una situació de forta escassetat de circulat en el primer període de posta en marxa d'aquestes experiències.

3.1.1. La "normalització" de les relacions amb els proveïdors i entitats financeres.

En el moment que férem les entrevistes, ja constatarem una certa "normalització" en les relacions d'aquestes experiències amb els seus proveïdors i entitats financeres. La majoria d'elles ja disposaven del crèdit a 90 o a 120 dies, que habitualment atorga un proveïdor i aquelles que van haver de reconèixer certs deutes anteriors ja havien arribat a un acord segons el qual se'ls pagaria un 5% ó un 10% més d'allò que facturaran per pagar el deute endarrerit. També totes elles disposaven dels serveis

de descompte de lletres, per si el volien emprar a excepció d'aquella empresa que ja havia estat liquidada. Nogensmenys, com posa de manifest la taula 26, 12 de les experiències analitzades van considerar, com a problema fonamental de posta en marxa de la societat, la manca de líquides, agreujat per la necessitat, en algunes d'aquestes experiències, d'haver de pagar al comptat els proveïdors en aquest primer període.

Aleshores, allò que interessa analitzar en aquest apartat són fonamentalment, les principals vies de solució que el col·lectiu de treballadors va trobar per enfrontar i superar aquests primers esculls de posta en marxa de la seva experiència.

3 .1.2. Les principals fonts de finança.

De les entrevistes realitzades, hem pogut donar constància que, en els primers moments de la posta en marxa d'aquestes experiències, en totes elles hom disposava només dels diners que els treballadors van renunciar en concepte de salaris o avenços, pagues extres, indemnitzacions corresponents al Fons de Garantia Salarial o préstecs que van demanar, a títol personal, a una entitat financera.

La taula 27 palesa com totes aquestes experiències van haver de recórrer a l'ajut financer dels propis treballadors per poder finançar la seva posta en marxa. Aquesta constatació és reafirmada per la pròpia Federació de Societats Anònimes Laborals quan escriu que "l'autoracionament econòmic dels treballadors és d'allò més representatiu, (com a font de finances), perquè comporta que els treballadors que han redreçat, o ho han intentat, les empreses societats anònimes laborals, s'autolimitint el salari en funció de les previsions econòmiques de l'empresa, alhora que realitzen una aportació salarial, bàsicament pagues extres, a la capitalització de la societat" (15). Aquest mateix comentari és generalitzable a les societats cooperatives de treball associat que tenen la seva arrel de naixement en la compra d'una societat anterior en dificultats econòmiques.

Una altra font de finançació important d'aquestes empreses en l'actualitat és el credit oficial corresponent a la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo

TAULA 26 DESAVANTATGES D'HAYER D'INICIAR UN CAMI PROPI A PARTIR D'UNA EMPRESA EN DIFICULTATS

Fórmula Jurídica	Reconstrucció de la xarxa comercial	Pagar als proveïdors al comptat	Problemes financers	Altres
SAL	X	X	X	-
SAL	-	-	X	-
SAL	X	X	X	-
SAL	-	-	-	interrupció de l'ac- tívitat.
SAL	-	-	-	-
SAL	-	X	X	-
SAL	X	X	X	-
SAL	X	X	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	X	-	X	-
SCTA	-	-	-	-
SCTA	-	-	X	-

TAULA 27 PRINCIPALS FONTS DE FINANÇACIÓ

Fórmula jurídica	Fons procedents dels treballadors mitjançant la renúncia a certes pagues	Crèdits personals procedents del FNPT.	Crèdits personals procedents de Caixes o bancs	Indemnització del Fons de Garantia Sala rial	Descomptes comercials i avals procedents de FSALC-Gestió	Crèdits procedents d'una institució privada no lucrativa
SAL	X	-	-	X	X	-
SAL	X	X	-	-	X	-
SAL	X	X	-	-	-	-
SAL	X	X	-	-	-	-
SAL	X	-	-	X	X	-
SAL	X	X	-	-	-	-
SAL	X	X	-	-	X	-
SAL	X	X	-	-	-	-
SAL	X	X	-	-	X	-
SAL	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	-	X	-	-	-
SCTA	X	X	-	-	-	-
SCTA	X	-	X	-	-	-
SCTA	X	-	X	-	-	X

La taula 27 posa de manifest que, de les 15 empreses analitzades, onze van poder gaudir d'aquest crèdit concedit a títol personal a cada un dels treballadors que configuren el col·lectiu que opta per participar en el capital social d'una antiga societat o que tria la creació formal d'una nova societat.

La Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya defineix aquesta font de finançació pública com el segon mitjà financer més important amb el qual compten aquestes experiències quan considera que " el segon gran apartat que configura el panorama financer de les societats anònimes laborals és el dels recursos públics per via del préstecs i subvencions del Fondo Nacional de Protección al Trabajo o a les diverses modalitats de suport i capitalització orquestades entorn els diversos organismes de l'Administració així com l'Institut de Crèdit Oficial, el Banc de Crèdit Industrial, el Ministeri d' Indústria, etc" (16).

En aquests moments de la posta en marxa de les experiències, els diners procedents del crèdit, en proporció distinta per a cada un del casos i segons les urgències, foren destinats als següents conceptes:

En primer lloc, aquest crèdit fou dipositat en una entitat bancària i aquesta va començar a fer el servei del descompte comercial.

En segon lloc, en totes aquelles experiències pendents de la compra de l'edifici, la primera inversió que feu aquest col·lectiu fou la de comprar, amb els diners procedents del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, la seva propia fàbrica. Els actius que hi havien en el interior ja havien estat comprats mitjançant la renúncia de les indemnitzacions laborals corresponents a les rescissions dels contractes laborals.

En aquelles experiències que van haver de respectar el deute de la societat anterior, aquest crèdit serví per saldar deutes a proveïdors i creditors en general.

Un altre destí d'aquest crèdit oficial, en menor proporció però, fou una o altra remuneració al factor treball. Això es va donar en totes aquelles experiències on, en el moment de rebre crèdits, els sous

encara no s'havien "normalitzat". En el cas de l'experiència que fou fallida, aquest crèdit oficial va destinar-se, preferentment, al pagament de les indemnitzacions laborals i sous endarrerits (veure annex 3, IV).

La menor proporció d'aquest crèdit va anar destinat a la realització de noves inversions en maquinària. Nogensmenys, cal dir que en aquests primers moments de posta en marxa, quan la capacitat productiva encara no és emprada en la seva totalitat, la necessitat d'invertir en nova maquinària no es troba en un grau d'urgència com aquelles despeses que hem posat de manifest. Tanmateix, però, si aquestes empreses primer han de conèixer un procés de transició de normalització de la seva activitat econòmica, tot seguit, si han estat capaces de superar aquest primer període, han d'iniciar-ne un segon, caracteritzat per la possible reconversió del seu aparell productiu. En l'actualitat, totes les experiències encara han de superar la primera fase de "normalització" i no han tingut temps de plantejar-se un futur amb nova tecnologia, encara estan resolent problemes urgents mitjançant les dues principals fonts de finançació que disposen: aportacions procedents dels propis treballadors i aquella finançació que correspon, preferentment, del Fondo Nacional de Protección al Trabajo.

Tanmateix, respecte a la manera de distribuir aquests ajuts oficials, la mateixa Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya considera que, " d'entrada, cal fer ressenyar l'existència d'un grau important de paternalisme i tractament assistencial en la concessió de fons públics destinats al manteniment de llocs de treball en les empreses societats anònimes laborals. Tenen primacia les consideracions socials per damunt de les empresarials i, consegüentment, a l'empresa no se li dona un tractament d'unitat econòmica, sinó que només s'avalua allò que es deixa de pagar mitjançant subsidis de desocupació a canvi de préstecs de fons a un interès baix.

Si avaluem l'import de crèdits que es concedeixen sense cap rigor empresarial, l'inevitable subsidi de desocupació que, després, es paga en no haver solucionat en primera instància el problema, a més a més d'allò que es deixa d'ingressar pels pagaments a la Seguretat Social i Hisenda, ens troben davant la situació decebent que " un programa d'assistència de foment a l'ocupació i manteniment d'actius industrials" acabi esdevenint una sangria de milers de milions a càrrec de l'Ad-

ministració i que, a més a més, no s'aconsegueixi l'objectiu proposat. Per altra part, el tractament dels casos i la proporció dels fons concedits no serveixin per reconvertir i reactivar empreses, sinó, simplement per endolcir el destí final del tancament" (17).

La taula 27 també manifesta que aquelles quatre experiències que no havien pogut disposar del crèdit oficial fins el moment de l'entrevista havien hagut de recórrer, amb més intensitat, a l'ajut financer dels propis treballadors mitjançant les aportacions de les indemnitzacions corresponents al Fons de Garantia Salarial i crèdits personals del treballadors procedents de Caixes d'Estalvis.

Cal subratllar que les aportacions procedents dels treballadors per diferents conceptes són la font de finançació més important en relació a la resta de fonts financeres. A més a més, tenen un paper cabdal en els primers moments de posta en marxa, quan encara l'experiència no disposa del crèdit oficial procedent del Fondo Nacional de Protección al Trabajo.

Com ja s'ha posat de manifest, el segon mitjà de finançació per a aquestes experiències correspon al crèdit oficial en totes les seves possibles modalitats però, fonamentalment, concretat en el que atorga el Fondo Nacional de Protección al Trabajo.

La resta de les altres fonts de finançació fan un paper molt menys important en relació a aquestes dues primeres fonts mencionades.

Una tercera font de finançació que, en el curs de les entrevistes, fou considerada per quatre experiències, fou aquella que procedia de la societat financera USALC-GESTIÓ, S.A.

Aquesta societat va néixer en 1982 per tal d'assajar l'enfrontament a les primeres necessitats financeres de les empreses que configuren l'associacionisme econòmic actual a Catalunya, arran de la suspensió de pagaments de la Caixa de Crèdit Mutua -que, fins aquell moment, havia estat l'Entitat privada que més suport financer havia donat a aquestes empreses de base col·lectiva. Aleshores, per tal de paliar els efectes negatius que va configurar aquesta suspensió,

concretament al grup de societats anònimes laborals que es van veure fortament perjudicades, fou quan es va crear aquesta financera amb un crèdit de 150.000.000 ptes, procedents del Fondo Nacional de Protección al Trabajo (18) cal subrallar que és una petita font de recursos per cobrir, en allò possible, una part de les necessitats a curt termini per mitjà d'avals i descomptes comercials. També és de fer notar que les experiències analitzades empren aquesta font en darrera instància.

Com també es reflecteix en la taula 27, sols una d'aquestes experiències va poder gaudir de l'ajut exterior no oficial mitjançant un crèdit que una institució privada no lucrativa va voler concedir.

De les 15 experiències analitzades, cap d'elles va manifestar haver rebut del capital privat (19). Aquest resultat es veu recolzat per la mateixa Federació de Societats Anònimes laborals quan escriu que "una font de finançació, fins aleshores atípica, tot i que s'hagi donat en algun cas (no proporciona cap exemple ni xifra) és la del capital privat; és a dir, l'aportació financera des de l'exterior de la societat per via de l'ampliació de capital i participació en l'accionariat de la societat" (20).

Tampoc fou registrat en la mostra l'ajut financer a mig i llarg termini de les entitats financeres. És cert que la taula 27 registra l'obtenció de crèdits personals als treballadors d'aquestes empreses -oscilen entre un mínim de 100.000 ptes i un màxim de 250.000 ptes per persona-; ara bé, no es registra la concessió de crèdits bancaris a mig i a llarg termini a la propia societat. Contràriament, si que fou registrada la concessió de crèdits bancaris a algunes d'aquestes societats abans de la seva transformació, crèdits que les noves direccions hagueren de respectar.

3.1.2.1. El destí del subsidi d'atur en aquelles experiències que optaren pel procés de creació d'una nova societat.

Una font indirecta de finançació per a aquestes experiències, cabdal, però, pels propis treballadors en aquest període de posta en marxa fou el seu subsidi d'atur. Aquest va permetre que els treballadors poguessin gaudir d'uns ingressos no sols en el període d'interrupció del procés de producció que algunes experiències van conèixer, sinó fonamentalment, durant el període d'espera que va transcórrer des de el moment de la posta en funcionament del procés productiu sota la responsabilitat dels propis treballadors fins l'assoliment d'aquell nivell de producció que permetés l'incorporació al treball de totes aquelles persones que, en el seu moment, havien fet l'opció de compra. Es a dir en la majoria, aquestes experiències va haver de transcórrer un temps fins que, novament, la reconstrucció de la xarxa de clients va permetre fruir d'un nivell de producció que permetés emprar tota la capacitat productiva de la qual disposava la nova societat. En aquest període d'espera, el subsidi d'atur fou un instrument fonamental d'ingrés pel treballador que, havent fet l'opció de compra, no hi tenia en cara feina a l'interior de fàbrica.

3.2. Interrupció de l'activitat econòmica i necessitat de reconstrucció de la xarxa comercial.

L'interrupció de l'activitat econòmica i la necessitat de reconstrucció de la xarxa comercial comporta altres problemes que van haver d'afrontar, en major o menor grau aquestes experiències.

En la taula 26 sols una de les persones entrevistades va considerar l'interrupció de l'activitat com un dels desavantatges enfront de període anterior. No obstant això, es considera que té més importància de la reflectida, possiblement per no haver estat assenyalada en el qüestionari com ho van ser els problemes relacionats amb proveïdors, bancs i clients. (no obstant cal recordar que l'interrupció de l'activitat econòmica fou registrada en totes les experiències, com ja s'ha posat de manifest).

Nogensmenys, pot relacionar-se amb el problema corresponent a la reconstrucció de la xarxa comercial.

El 60% de les experiències consideraven, com a problema per a enfrontar en el moment del retorn de la posta en marxa de la societat, la recuperació dels clients. Hem d'assenyalar que després dels problemes de finançació, la reconstrucció de la xarxa comercial fou el desavantatge que més freqüentment va estar assenyalat per les persones entrevistades.

Així mateix, cal pensar que la reconstrucció d'aquesta xarxa comercial no deuria ser gaire fàcil, no sols per la situació d'enduriment de la competència que qualsevol període llarg de recessió econòmica i debilitat de la demanda comporta, sinó, i fonamentalment en el cas d'aquestes experiències, per la pèrdua d'una part important dels tècnics de l'equip de gestió de la societat anterior que es responsabilitzaven de l'àrea comercial, que van ser els que en major intensitat van registrar el seu abandó del projecte de continuïtat de l'empresa.

Amb l'objectiu de fer unes consideracions conjuntes dels subapartats 3.1 i 3.2, sembla oportú constatar que aquelles experiències que en el curs d'un any no havien conseguit la seva "normalització" en les relacions en tercers en general es trobaven treballant en un grau molt elevat d'incertesa i, en realitat, si la fàbrica continuava amb les portes obertes era més bé per raons personals del col·lectiu de treballadors que no per manca de raons objectives.

Aquesta consideració queda avalada arran de l'experiència de tancament de l'empresa portada a cap pels propis treballadors (vegeu annex 3, IV). En el curs de tot el seu temps com empresa de base col·lectiva, va haver, constantment, de pagar al comptat, no comptar, molt sovint, amb la confiança de les entitats financeres per disposar del servei de descompte comercial i no poder afrontar la creixent competència procedent de l'economia submergida i dels països de nova industrialització.

Per tant, cal considerar que la reconstrucció de les relacions amb tercers en general és tot un primer signe molt important d'hipotètic període de normalització de l'empresa. És a dir, arribar a aquesta possible "normalització" significa que el col·lectiu de treballadors ha reflectit ser capaç de superar el període de posta en marxa de la societat, afrontant tots els problemes que comportava i trobant vies de solucions.

3.3. Alguns dels avantatges empresarials que va comportar aquest procés de transformació o creació formal d'una nova societat.

El factor fonamental que permeté a aquests col·lectius de treballadors superar els esculls que sorgiren en el període de posta en marxa d'aquestes experiències fou el mateix factor treball.

Com posa de manifest la taula 28, en les seves columnes 1 i 2, la identificació del treballador en el procés de producció i l'acceptació de percebre uns sous i avenços en funció de les possibilitats, en cada moment, de l'empresa foren elements facilitadors de la superació d'aquest període de posta en marxa difícil.

De les 15 experiències analitzades, 13 van assenyalar, com a factor important, que el manteniment de la porta oberta de la fàbrica en aquest primer període fou factible gràcies a la identificació del treballador en el seu lloc de producció.

Aquest comportament positiu va reflectir-se de maneres distintes: Acceptació d'un horari factible a les necessitats de la producció, perllongació de la jornada de treball, si era necessària, canvis de lloc de treball, així com una major cura productiva tant per aconseguir un estalvi energètic com evitar el nombre màxim de peces defectuoses i, en definitiva el treball en la finalitat d'obtenir un producte de qualitat.

Aquesta col·laboració del factor treball en les tasques empresarials també va manifestar-se en la seva predisposició a acceptar fluctuacions tant en el nivell com en el flux de remuneració fins no arribar a una situació de certa normalització de la producció.

TAULA 28 AVANTATGES QUE HA COMPORATAT EL PROCES DE TRANSFORMACIÓ O CREACIÓ FORMAL D'UNA NOVA SOCIETAT

Fórmula jurídica	identificació del treball	reducció de sous i flexibilització de les pagues als treballadors	disminució plantilla	disminució del passiu	altres
SAL	X	X	X	-	ara es treballa amb més qualita
SAL	X	X	X	-	vist i plau de l'Administració
SAL	-	X	-	-	-
SAL	X	-	X	-	-
SAL	X	-	X	X	-
SAL	X	X	-	-	-
SAL	X	-	-	-	-
SAL	-	X	-	-	-
SCTA	X	X	X	desapareix	-
SCTA	X	X	X	X	menys conflictes laborals
SCTA	X	X	X	desapareix	-
SCTA	X	-	X	X	-
SCTA	X	-	creació nou equip	desapareix	-
SCTA	X	X	X	X	-
SCTA	X	-	creació nou equip	no n'hi ha	-

Aquesta predisposició positiva del factor treball va permetre el respecte a la restructuració de plantilla que s'havia produït arran de l'acte formal de compra, tant en el període de posta en marxa com durant l'assoliment d'aquells nivells de producció que permetia que l'empresa utilitzés tota la seva capacitat productiva.

Dues de les experiències van considerar, com a factor cabdal per a l'inici d'aquesta experiència, la creació d'un nou equip de treball a partir de l'anterior col·lectiu que configurava la plantilla de l'antiga societat.

També la taula 28 posa de manifest que un dels avantatges empresarials enfront de l'antiga societat per assajar el ressorgiment de l'empresa fou la disminució o la desaparició del passiu. Així, quatre empreses van considerar que els deutes anteriors no hagueren de ser respectats amb la creació formal d'una nova societat i unes altres quatre empreses van assenyalar que aquests deutes havien minvat després que els treballadors compréssin la societat.

Cal remarcar, de nou, que l'element que permeté el redreçament de l'empresa i la resolució progressiva de tots els problemes plantejats en el curs d'aquest apartat 3 fou fonamentalment el factor humà.

4 . Les perspectives econòmiques: la visió dels treballadors.

Donat el moment en que hem dut a terme, aquest estudi, solament hem pogut intentar conèixer com aquestes experiències han enfrontat el seu període de posta en marxa. Però encara cap d'elles s'han introduït en una segona fase que podria definir-se de consolidació. Per tant, la pregunta relacionada amb aquest apartat en el moment de l'entrevista tingué una resposta d'un fort contingut subjectiu on, fonamentalment, es reflectí el parer de la persona entrevistada.

Així mateix, aquesta pregunta es feu tant en la seva vessant positiva com negativa, (veure anex 1,IV). Cap de les persones que havien o estaven superant el període de posta en marxa va respondre la qüestió segons la seva vessant

negatiu, és a dir, la manera segons la qual enfrontarien un futur pitjor de la societat per tal de mantenir els llocs de treball. Nogensmenys, les vies per assajar la sortida d'un futur pitjor fou, implícitament, la resposta a la pràctica d'aquella experiència que, a última hora, hagué de reconèixer l'esfondrament de la societat i així procedir al seu tancament.

Com reflecteix l'anex 3,IV, aquesta experiència, abans de decidir el tancament definitiu de les seves portes, va assajar de mantenir-se amb l'estructura productiva a partir de:

- a) l'emprament del factor treball com a variable de maniobrabilitat per part de l'equip de l'empresa que va concretar-se de la següent manera:
 - incitament del ritme de reducció de la plantilla de treballadors;
 - gestionar per tal que la resta de treballadors poguessin acollir-se a regulacions de l'ocupació;
 - intensificar el grau d'endeutament de la societat mitjançant l'endeutament de sous;
 - ésser els propis accionistes-treballadors una font principal de finançació de la societat a partir de la renúncia a certes paques extremes;
 - (...).

- b) utilització de la capacitat creditora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo.

Tanmateix, en el moment en què aquesta utilització de l'ajut públic reflectí que havia arribat el màxim de la seva predisposició envers aquesta societat i no havent, malgrat tot, redreçat l'empresa, la voluntat dels treballadors de continuar la lluita pel seu lloc de treball va haver de cedir a una realitat d'acceptació del tancament de l'empresa i al pacte amb l'Administració Pública segons el qual aquest tancament s'hauria de fer sota el seu compromís a perdonar deutes i a permetre que els treballadors poguessin ésser beneficiaris de les indemnitzacions laborals corresponents al Fons de Garantia Salarial i ésser preceptors del subsidi d'atur.

Aquest final no sols correspongué a aquesta experiència descrita en l'anex 3,IV, sinó que coincidí amb el final d'altres experiències pioneres en la compra d'empreses d'un important col·lectiu de treballadors que, ja en una època més temprana, feren el procés definitiu de tancament.

Cal considerar que aquest fou el final millor que podien esperar aquests treballadors. Ara també sembla oportú assenyalar que aquests col·lectius de treballadors es trobaven gaudint de l'ajut oficial des de 1974 i fou mitjançant la utilització del conflicte social que van poder arribar a la data tardana de 1984 per fer l'acte formal de tancament d'una empresa que reflectí la seva no viabilitat, àdhuc emprant el factor treball com a factor de management i el vist i plau de l'Administració.

En aquestes últimes pàgines del treball empíric, podem observar que difícilment aquestes empreses, adquirides i gestionades pels seus treballadors, poden desempenyar un paper d'una certa importància econòmica dins de la nova estructura naixent, àdhuc dins del que s'anomena Tercer Sector o Economia Social.

El treball empíric ens ha reflectit que tractem d'experiències del sector manufacturer tradicional que estan patint problemes estructurals, des de molt abans de la seva adquisició formal pels treballadors. Ja precedentment l'empresari assajà la resolució però, no obstant això, després d'un període d'intent i un cop convençut de la manca de solucions, decideix dur a terme la liquidació de l'empresa. És aleshores quan els treballadors reaccionen i opten per la seva adquisició.

En el curs del treball de camp ha estat reflectit el fet que són empreses que, mitjançant la seva reestructuració, centrada preferentment en el sector treball, algunes de les quals aconsegueixen recuperar la seva competitivitat en el mercat. No obstant això, són unitats amb problemes d'obsolescència del seu aparell productiu, de mercat així com d'organització industrial i que, per tant, difícilment poden ser empreses amb una projecció de futur, capdavanteres, que formin part dels nous sectors econòmics en expansió.

Probablement, la persistència de la crisi econòmica esta permeten una certa "consolidació" d'algunes d'aquestes experiències en aquells sectors productius que no desempenyoren un paper motor de creixement econòmic actual. Hem de resenyar que ens trobem davant d'empreses que pode ésser qualificades de "resitència" i, per tant, la seva mortalitat és més lenta que la corresponent a una unitat productiva amb unes condicions tecnològiques semblants en el sector privat tradicional.

Aquest significat defensiu es reflecteix en la resposta de les persones entrevistades en relació a aquesta pregunta corresponent a les vies que emprarien per afrontar el futur de la societat segons elles.

Fou interessant de comprobar com la resposta immediata obtinguda no responia a la pregunta. Tots ells van respondre l'objectiu: el manteniment del lloc de treball.

Es a dir, "el manteniment del lloc de treball" continuava éssent un objectiu encara no consolidat en aquells moments de realització de l'entrevista.

Puntualitzat que l'objectiu de la pregunta és el coneixement dels mètodes per a l'assoliment de l'objectiu desitjat, aleshores, es va comprovar que la majoria dels entrevistats van haver d'improvitzar i considerar, dins de les alternatives que el guió -entrevista oferia, a aquelles que semblessin més idònies.

Això permet confirmar el fet que els treballadors d'aquestes experiències encara es trobin en una primera fase de posta en marxa, caracteritzada per la necessitat de resoldre els problemes corrents que el funcionament d'una unitat productiva comporta i, no hagin tingut temps de plantejar-se una projecció de futur d'aquesta empresa a mig termini.

Tanmateix, de les 8 vies concretes que se'ls va proposar, la que

més freqüentment fou assenyalada correspongué a la "inversió en nova tecnologia". Vuit experiències van considerar que aquesta era una de les vies per mantenir el lloc de treball en un futur proper. En menor freqüència es va subratllar la necessitat de cercar nous clients, nous mercats i nous productes (vegeu taula 29). Totes les persones entrevistades van reflectir optimisme envers el futur de la seva empresa.

TAULA 29, (cont.1)

Vies per fer front al futur de la societat, segons els treballadors

Fórmula jurídica	Increment llocs de treball	Disminució llocs de treball	Diversificació de la produc.	Especialització de la producció	Inversió en nova tecnologia	Tancar instal·lacions productives	Nous clients	Nous mercats	Altres
SAL	mantenir els llocs de treball	-	-	-	-	-	-	anar adaptant-se al mercat contínuament	-
SAL	mantenir els llocs de treball	-	X	-	X	-	X	X	-
SAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SCTA	-	-	-	-	X	-	-	X	-
SCTA	els agraria incrementar-los però per raons de solidaritat	-	-	-	X	-	-	X	-
SCTA	permetre la reincorporació a tots els que han optat per ser soc.treb.	-	-	-	-	X	X	X	-

TAULA 29 (cont.2)

Vies per fer front al futur de la societat, segons els treballadors

Fórmula jurídica	Increment llocs de treball	Disminució llocs de treball	Diversificació de la produc.	Especialització de la producció	Inversió en nova tecnologia	Tancar instal.lacions productives	Nous clients	Nous mercats	Altres
SCTA	mantenir els llocs de treball	X	-	-	-	-	X	X	-
SCTA	-	-	X	-	-	-	-	-	-
SCTA	-	-	-	-	X	-	-	-	-
SCTA	no	-	-	-	X	-	-	-	-

Notes bibliogràfiques. Capítol Quart

- (1) ECHEZARRETA, M. Los objetivos de la política económica y su realización a través de las unidades micro-económicas de decisión. La programación lineal como técnica de análisis de la consistencia entre objetivos con especial aplicación a la planificación del sector agrícola, tesi doctoral, (mecanografiat) Universitat Autònoma de Barcelona, 1974, pp.69 i ss.
- (2) Empreses com Catex, Costa i Font, Colonia Rosal, Societat Anònima Viladomiu i d'altres són avui societats anònimes laborals o societats cooperatives de treball associat.
- (3) El Berguedà s'inclou dins de les comarques d'industrialització antigues de Catalunya i, en aquest sentit, ha estat el sector tèxtil el promotor del procés d'industrialització iniciat a mitjans segle passat.
En el període escolat entre 1971 i 1980, la població dedicada al sector tèxtil decreix en un 33%. Aquest decreixement és més intens en les empreses de 250 treballadors, les quals perden la meitat dels seus efectius. La devallada d'ocupació de les grans empreses de més de 500 treballadors fa pensar en importants deseconomies a escala que són degudes, en una part, a l'organització en colònies tradicionals a la comarca. Vegeu "Informe Berguedà. Sector tèxtil i la crisi industrial" in Arrel, nº.6, Manresa, 1983, pp.26-32.
- (4) Podem considerar que, a Catalunya, fins els anys vint del segle vint, no hi ha fabricació de màquines-eines. Aquestes procedeixen d'Anglaterra o França. L'empresa que hem analitzat és una de les més antigues que encara té les portes obertes.
- (5) Moment d'introducció d'aquesta activitat per part dels francesos. Aquestes dues empreses foren constituïdes amb capital francès.
- (6) Fou el moment de desenvolupament industrial d'aquest sector a Espanya.

- (7) L'existència d'un comitè d'empresa no és garantia suficient per afirmar l'existència d'un grup de pressió a l'interior de la fàbrica enfront l'anterior propietat. No obstant, si hi ha una força sindical, aquesta es troba canalitzada a través del comitè d'empresa.
- (8) La primera d'elles és una empresa tèxtil que, mentre fou societat anònima, el predomini de les dones hi fou absolut. En la segona, fonamentalment, el seu procés de producció es caracteritza pel treball en cadena, on tradicionalment també la dona juga un paper predominant. En aquest darrer cas, les dones que hi van romandre eren joves i, moltes d'elles, solteres.
- (9) TOÑA GÜENAGA, A. "reflexiones sobre los hombres de gestión en las sociedades con participación mayoritaria de trabajadores en su propiedad" in Boletín de Estudios Económicos, Universidad de Deusto, n.º 120, diciembre 1983, pp.67-75.
- (10) TOÑA GÜENAGA, A. idem, pp.70
- (11) FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANONIMES LABORALS, Nova Gestió, n.º3 juliol-agost 1984, Barcelona, pp.18 i 19.
- (12) No obstant això, aquesta podria ésser una de les característiques d'aquestes empreses del subsector de tints i acabats pel fet d'ésser un producte intermig: el client va a l'empresa, porta la roba, l'empresa li fa el tint i, una vegada acabada la seva aportació de valor afegit, el client torna a recollir la roba que, uns dies abans, havia deixat. Cal dir que, molt sovint, en aquests darrers anys, els clients d'aquestes fàbriques del ram de l'aigua eren antics fabricants de teixits que, darrerament, havien fet el procés de liquidació i tancament de la seva empresa, però que havien mantingut la cartera de clients. En l'actualitat, es limiten a la comercialització d'un producte que coneixen bé així com el seu segment de mercat.
- (13) Una de les persones protagonistes de la compra de l'antiga societat va reconèixer la possibilitat de fer el mateix nivell de producció amb 25 persones però amb un aparell productiu totalment actualitzat.

- (14) Va reconèixer l'existència d'un excés de producció dins el mercat espanyol que havia obligat a arribar a un acord entre empreses del subsector en exportar una part de la producció amb l'objecte de frenar el descens dels preus de venda que s'havia registrat arran de la crisi econòmica.
- (15) FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANONIMES LABORALS DE CATALUNYA, "El estrecho margen de las vias de financiación" in Nova Gestió, juliol-agost 1984, n:3, pp.11-13, pp.11.
- (16) FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANONIMES LABORALS DE CATALUNYA, *idem*. pp.12
- (17) FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANONIMES LABORALS DE CATALUNYA, *idem*. pp.12
- (18) USALC-GESTIÓ, S.A. Estudio de las Sociedades Anonimas Laborales, (document intern), Barcelona 1983, pp.5
- (19) Aquesta font de finançació sols és factible si és gaudida en el cas del col·lectiu de treballadors que han optat per organitzar-se sota la fórmula de societat anònima laboral.
- (20) FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANONIMES LABORALS DE CATALUNYA, "El estrecho margen de las vias de financiación" in Nova Gestió, juliol-agost 1984, n: 3, pp.11-13, pp.12.

C A P I T O L V

UN ASSAIG D'INTERPRETACIÓ DE L'ACTUAL ASSOCIACIONISME
DE TREBALL.

1. Introducció

En l'actualitat i a Catalunya, l'associacionisme cal que sigui interpretat com un recurs d'emergència engendrat per la pròpia societat com a defensa enfront de la crisi econòmica.

En aquest context econòmic, favorable al desenvolupament de pràctiques defensives de la societat, hem centrat aquest estudi en l'intent de fer palesa la raó substancial que hi ha darrera del comportament d'aquells col·lectius de treballadors que han optat per comprar la seva empresa i gestionar-la ells mateixos.

Dins d'una significació coincident a la que correspon a la descentralització empresarial, en certs sectors productius que es troben en conjuntura de crisi, on la recerca de més marge de flexibilitat reconduïx cap a la progressiva importància del treballador autònom dins de l'estructura productiva, la dinàmica social imposa noves formes d'organització com a instruments per ajudar a resistir aquesta època de crisi que travessem. La compra d'empreses per part de treballadors i la seva posterior organització en societats anònimes laborals i societats cooperatives de treball associat respon a un corporativisme dels treballadors per enfrontar els problemes de l'atur.

Des d'una anàlisi conceptual, aquestes demostracions defensives s'han interpretat com a pràctiques de solidaritat econòmica de la societat civil. Hom considera aquesta manifestació de solidaritat orgànica com a pertanyent al substrat de qualsevol comunitat humana i, per tant, és un dels seus valors constants.

Així mateix, i encara que la història s'hagi responsabilitzat de la demostració que aquesta "solidaritat" sempre ha estat present dins de la societat, és en moments de més necessitat quan aquesta solidaritat orgànica pren importància enfront de la solidaritat mecànica emanada de l'Estat i del comportament individual de la persona.

En aquests moments de necessitat, les seves manifestacions permeten atapeir el teixit d'aquesta societat civil i, alhora, poder incrementar la seva importància enfront de la societat política.

En aquesta línia d'interpretació, podrien considerar-se, com a fenomen positiu, les demostracions de capacitat empresarial reflectides entre els treballadors autònoms i l'actual associacionisme de treball.

Tanmateix, com ja és ben sabut, aquests comportaments defensius entre subjectes socials dèbils es troben sempre en una posició de marginalitat fronterera amb l'economia submergida.

Així mateix, són posicions que desempenyoren un paper de fre a la reacomodació de l'estructura productiva en permetre la perllongació de l'agonia de certes parts del teixit productiu que s'estan manifestant no viables en aquest context de transformació econòmica.

Un altre aspecte important i freqüentment oblidat en aquest conflicte que es planteja entre la necessitat d'una reestructuració econòmica i el fre a la desocupació, és el cost personal per treballador que comporten aquestes pràctiques defensives. El treball empíric s'ha responsabilitzat d'evidenciar, d'una manera sistemàtica, aquest cost personal entre aquells treballadors que han fet l'opció de compra.

No obstant això, tampoc podem negligir el cost d'aquells altres treballadors que s'han trobat engrossint les files de l'atur per l'efecte negatiu multiplicador que comporten aquestes actituds defensives de "salvació d'un lloc de treball" al cost personal que calgui.

En darrer lloc, tampoc podem deixar de ressenyar les conseqüències negatives que comporta sobre el sector d'associacionisme econòmic el fet d'haver d'acollir empreses que pateixen importants dificultats estructurals.

El raonament d'aquests aspectes negatius com a resultat d'una actitud defensiva l'anirem desenvolupant al llarg de les pàgines següents.

Aquest estudi ha permès demostrar com són raons objectives aquelles que es troben darrera d'aquest comportament: els treballadors fan l'acte formal d'adquisició de l'empresa com a darrera alternativa enfront de la possibilitat de l'atur. En funció d'aquesta causa objectiva, s'elabora l'estratègia empresarial que ells mateixos duran a terme. Són decisions d'aspectes tant diferents com l'elecció de la fórmula jurídica d'organització del treball o bé la decisió d'interrupció o continuïtat del procés de producció aquells que es troben en funció directa d'aquests objectius de manteniment d'un lloc de treball.

2. Tipologia de la unitat productiva.

El treball de camp reflecteix com el conjunt de les experiències són unitats productives que, des dels primers símptomes d'inflexió de l'activitat econòmica, han hagut d'enfrontar problemes estructurals.

En els darrers anys immediatament precedents a la modificació jurídica de l'empresa, la propietat hagué de fer ús de tot un seguit de mesures legislatives com són les regulacions de l'ocupació, els ajuts i subvencions oficials, l'assaig d'acollir-se a plans oficials de reconversió i l'intent de cercar un comprador per l'empresa.

Nogensmenys, havent fracassat en l'objectiu de reedreçament de l'empresa, aquesta propietat opta pel seu tancament.

En aquest precís moment, el col·lectiu de treballadors li fa la proposta de compra i, després d'un cert període de negociacions, aquella propietat acaba per cedir-los allò que restava de l'empresa.

La mostra emprada en la realització del treball empíric es troba configurada per unitats productives que, en el moment de la seva adquisició pels treballadors, es caracteritzava per:

-la seva antiguitat: la majoria d'aquestes empreses van ser constituïdes abans de la dècada dels seixanta, àdhuc ja centenàries.

-manca de capitalització: són empreses desconexidores d'un pla d'inversió racional que permeté acomodar progressivament l'aparell productiu als nous avenços tecnològics i a les exigències competitives del mercat. Són empreses que, generalment, van experimentar, en els darrers anys, un cert abandonament i desinterès de la propietat que va reflectir-se en la no realització de cap acte inversor. I aquelles unitats que, a finals dels anys seixanta i principis dels setanta, incrementaren la seva capacitat productiva mitjançant la compra de maquinària nova -que van ésser les menys-, ho van fer tot coincidint amb el punt d'inflexió de l'activitat econòmica, concurrència que va accelerar la seva venda als treballadors.

-produir un bé corresponent als sector fabril tradicional: són empreses que es caracteritzen per emprar una tecnologia "madura" i per ésser intensius en mà d'obra. No obstant això, sembla que el seu aparell productiu obligui a respectar l'estructura fabril. Sinó és així, llavors, arriben, progressivament, a noves fórmules de descentralització empresarial com és el treball a domicili.

Així mateix, la tipologia de productes que elaboren permet, freqüentment, la subcontractació que pot comportar el no control de la fase de comercialització del producte i l'especialització, gairebé exclusiva, en la fase de producció que sol ésser aquella que genera el menor marge de benefici.

-sector fabril que, arran de la crisi econòmica, és expulsador net de la mà d'obra: aquestes experiències es localitzen, preferentment, en aquells sectors productius més colpits per la crisi i que, en l'actualitat, són expulsadors nets de mà d'obra.

-disposar d'una plantilla relativament nombrosa: per a Catalunya, aquestes experiències de compra d'empreses en dificultats per part dels seus treballadors se centra en aquelles unitats productives de mitjana dimensió, on la moda se situa entorn dels 100 treballadors. Ens trobem, per tant, davant d'un col·lectiu relativament nombrós de treballadors.

-Es troben localitzades en la Regió Primera: Les experiències pioneres en la compra d'empreses en dificultats per part de llurs treballadors arran de l'actual crisi econòmica van registrar-se en la Regió Primera i més concretament en la zona corresponent al cinturó industrial de Barcelona, on es localitza la principal borsa d'atur a Catalunya. La persistència de la crisi econòmica ha permès que aquestes experiències s'anessin extenent, progressivament, a altres indrets, preferentment allà on es registraven importants nuclis de població activa corresponent al sector industrial en crisi. No obstant això, la província de Barcelona desempenyora, encara, el paper de capdavantera en nombre d'experiències i de treballadors que mantenen llur lloc de treball mitjançant aquest mecanisme de compra d'empreses i la corresponsabilitat de la seva gestió.

3. Tipologia del treballador que opta per la compra de l'Empresa.

En el moment concret que la propietat planteja la liquidació de la societat, el col·lectiu de persones que opta per comprar l'empresa es caracteritza per:

-té un predomini de població masculina en la plantilla de treballadors que arriba a nivells percentuals màxims del 97%, i la moda es troba entre el 93% i el 94%;

-solen ésser treballadors fonamentalment, els d'empreses de més antiguitat, tota la vida laboral dels quals ha transcorregut en la mateixa empresa, i àdhuc s'hi han responsabilitzat sempre d'una mateixa fase del procés productiu;

-la moda de la seva edat oscil·la entre els 40 i 50 anys.

Una edat massa prematura per poder-se acollir al subsidi d'atur i posteriorment a les jubilacions i, contràriament, una edat massa avançada per trobar-se en forces de competir amb d'altres persones i assajar optar per un nou lloc de treball en el mercat convencional;

- en relació a la persona del director general o gerent, vam comprovar que eren homes d'una edat més avançada que la que resulta de promig del col·lectiu de treballadors. El 50% de les respostes considera que el director general o gerent tenia una edat compresa entre els 50 i 55 anys. Cal ressenyar que les raons de la seva permanència a l'interior de l'empresa eren les mateixes que la de la resta de treballadors de base: consistia en el manteniment del lloc de treball;
- el nivell d'educació formal dels treballadors equivaldria aproximadament a uns estudis primaris;
- a excepció d'una de les experiències, en la resta registrarem l'existència d'un personal amb una qualificació tècnica. La mostra va palesar un màxim del 16% i un mínim del 2% i la mitjana se situava entorn del 5,5% i amb una moda oscil·lant entre el 2 i el 3% de l'actual plantilla de treballadors.

Aquesta mitjana resultant coincidí, gairabé, amb el percentatge de tècnics de nivell baix (5,4%), resulta superior a la corresponent al personal amb estudis del nivell mitjà (1,6%); i, encara més superior respecte al percentatge de tècnics amb estudis corresponents a nivell superior (1%);

- a aquest nivell, formalment baix de qualificació, cal confrontar la seva elevada formació professional. Són persones que, per la seva antiguitat laboral, en el sector productiu són coneixedores de les possibilitats del producte.

En general, les persones que desempeñoraven el paper de màxima responsabilitat en la gestió de l'empresa dominaven les característiques tecnològiques i de mercat del producte;

- l'existència d'aquesta formació professional va permetre que els llocs de treball deixats vacants pels tècnics i directius que no participaren en aquest projecte d'assaig de continuïtat foren coberts, d'una manera generalitzada, per persones del propi col·lectiu de treballadors que feren l'opció de compra;

-així mateix, la responsabilització de la gestió de l'empresa per part dels treballadors va permetre el desenvolupament d'una capacitat empresarial latent a l'interior de cadascun dels col·lectius de treballadors.

4. Causas generadores d'aquest associacionisme de treball.

4.1. L'espectre de l'atur.

Com ja hem posat de manifest, és en la manca d'alternativa d'una ocupació en el mercat convencional on rau l'explicació del comportament d'aquests treballadors.

El problema de l'atur ha prè, avui, una amplitud que ha motivat la dinàmica de creació de modalitats d'organitzacions de treball que havien entrat en una línia de marginalitat en el període de fort creixement econòmic i tendència a la concentració productiva.

Aleshores, la manca de perspectiva de trobar una nova ocupació està incitant noves disponibilitats entre els treballadors, entre les quals s'hi troba l'acceptació d'adquirir empreses amb l'objectiu concret de mantenir un lloc de treball.

4.2. La viabilitat de l'empresa.

El factor de viabilitat econòmica no va ésser l'element directiu en la presa de decisions de compra, simplement va limitar-se a desempenyar un paper de justificació entre els mateixos treballadors enfront de llur comportament.

De fet, els treballadors eren coneixedors dels problemes estructurals que patia l'empresa abans de la seva modificació jurídica. No obstant això, amb un cert contingut subjectiu, van acceptar el plantejament següent:

a) Un cert descens dels costos de producció mitjançant la disminució de plantilla,

b) la seva responsabilització i identificació en la gestió de l'empresa i

c) l'ajut de l'Administració

serien mesures suficients per recuperar la competitivitat de l'empresa.

4.3. Plantejament ideològic.

En cap decisió de compra, l'oportunitat de poder viure una experiència de treball, fonamentada en els principis de propietat col·lectiva i gestió democràtica, va fruir d'una influència decisiva.

En aquesta línia de raonament es pronuncia l'elecció de la fórmula jurídica d'organització dels treballadors. En tot moment, aquesta es limita a ésser un instrument que permetés l'assoliment d'una causa objectiva.

És en aquest comportament no conceptual on rau l'explicació del fet d'optar, preferentment, per la fórmula jurídica de societat anònima laboral. Aquesta fórmula ha reflectit el gaudir, en l'actualitat, de tots els avantatges d'una societat anònima, de tots els corresponents a una societat cooperativa de treball associat, si exceptuem les exempcions fiscals, i contràriament, de cap de les obligacions i limitacions fonamentals d'aquestes dues fórmules d'organització, així com de poder disposar del vist i plau preferencial de l'Administració.

En totes les experiències estudiades, el comportament del treballador respecte a l'elecció de la fórmula jurídica es fonamenta en el concepte d'eficàcia. Dins de l'ordre de preocupacions dels treballadors, així com ja hem anat dient repetidament, ocupa un lloc principal el manteniment del lloc de treball, seguit de la viabilitat econòmica de l'empresa. Només en tercer lloc apareix el tema de l'elecció de la fórmula jurídica que faciliti més bé la supervivència empresarial sense connotacions ideològiques.

5. Racionalització econòmica de l'Empresa.

En aquesta primera fase de compra i posta en marxa de bell nou d'una unitat productiva, aquesta empresa ha intentat de recuperar una certa competitivitat preferentment a partir de dos factors:

Increment de la productivitat, per dos mecanismes distints:

- Disminució de la plantilla en el curs del procés de compra que ha permès una reducció important del cost de treball dins de l'estructura de costos de producció;
- Identificació del treballador en el funcionament de la seva empresa en aquest període de posta en marxa de l'experiència.

Sanejament financer, també a partir de dues vies:

- Disminució o desaparició d'una part important del passiu de la societat anterior, preferentment del que correspon a les institucions públiques;
- Aportacions econòmiques dels treballadors;
- Possible injecció de diner procedent de l'Administració via subvencions o crèdits a tipus d'interès preferencial, quan l'empresa és gestionada pels propis treballadors.

Per tant, aquelles societats que opten per la seva substitució jurídica, el sol fet d'aquest acte formal ja els permet de recuperar una certa competitivitat com a conseqüència de reducció de costos de producció per una disminució de la plantilla i la desaparició o reducció del passiu.

Ara bé, la causa objectiva que es troba al darrera del comportament de compra dels treballadors és el manteniment de llurs llocs de treball. Aleshores, la política de gestió del nou equip de direcció anirà adreçada a l'assoliment d'aquest objectiu. Per això disposa de dos avantatges respecte a l'equip anterior:

- L'aportació dels treballadors i
- El proteccionisme de l'Administració.

5.1. L'aportació dels treballadors.

En esdevenir el treballador el seu propi empresari en una situació de grosses dificultats econòmiques, apareix, quasi automàticament, una predisposició d'aquest treballador a acceptar qualsevol sacrifici amb l'objectiu de mantenir una ocupació.

Aquestes aportacions del treballadors poden ésser classificades segons dos grans blocs:

- aportació econòmica dels treballadors i
- management del factor treball.

El treball empíric ha reflectit que les diferents aportacions econòmiques pels treballadors poden agrupar-se en:

- les que procedeixen de la renúncia de certes paques salarials,
- les corresponents a les indemnitzacions laborals del Fons de Garantia Salarial i
- Les obtingudes de crèdits personals.

Ala bé, en un mateix grau o en un de més elevat d'importància es troba el management del factor treball, factible gràcies a la identificació del treballador en el seu lloc de producció.

En el treball empíric, aquest management va reflectir-se de distintes maneres:

a) a nivell de l'estructura tècnico-productiva:

- acceptació d'un horari flexible a les necessitats,
- perllongació de la jornada laboral si això era necessari,
- canvis de llocs de treball,
- major cura productiva tant per aconseguir un estalvi energètic com per evitar el nombre màxim de peces de treball i, en definitiva, el treball amb la finalitat d'obtenir un producte de qualitat.

Això va permetre al nou equip de gestió el respecte a la reestructuració de plantilla que s'havia produït arran de l'acte formal de compra de l'empresa, tant en el període de posta en marxa com durant l'assoliment d'aquell nivell de producció que permetia que l'empresa utilitzés tota la seva capacitat productiva.

- b) En la predisposició del treballador a acceptar fluctuacions tant en el nivell com en el ritme del flux de remuneració.

En resum, aquesta aportació del treballador a la nova empresa va comportar, generalment, una degradació de les condicions del seu lloc de treball.

El seu grau va dependre, entre d'altres coses, del nivell de reestructuració que permetia el procés de modificació jurídica emprat. No obstant això, en tots els processos d'adquisició d'empreses en dificultats per part dels treballadors, ha estat reflectit un cost personal per treballador, difícil de quantificar però que ens atrevim a qualificar de fortament elevat.

5.2. Proteccionisme de l'Administració

En el cas que aquestes empreses siguin configurades per un col·lectiu relativament important de treballadors, un altre instrument amb el qual pot comptar l'equip de gestió d'aquestes experiències, però en segona importància després de l'aportació dels treballadors és l'ajut financer de l'Administració.

La pròpia Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo mostra com una línia d'ajut oficial, per a l'any pressupostari 1984 que era emprada marginalment per les societats cooperatives de treball associat i societats anònimes laborals.

d'ençà de 1978-1979 comença a prendre importància tant en dotació pressupostària com en nombre d'empreses i llocs de treball beneficiaris.

Aquesta mateixa font d'informació reflecteix com el destí d'aquest ajut oficial és dirigit preferentment al manteniment de llocs de treball procedents d'empreses en dificultats en relació a aquells possibles llocs de treball procedents d'un nou projecte d'empresa de base col·lectiva.

Així mateix, el treball empíric palesa com les possibilitats d'emprar amb major intensitat aquesta línia d'ajut va ser estimulada per la pròpia Administració en pretendre resoldre, en un primer moment, uns conflictes socials molt concrets arran d'unes empreses en dificultats.

Tanmateix, des d'aleshores ençà, els treballadors disposen de l'incientiu de pressionar per tal d'obtenir l'ajut. I enfront de la por al conflicte, l'Administració ha reaccionat, fins avui, i ha dotat d'una major provisió de fons d'aquesta línia d'ajut.

Va començar essent un pla d'urgència i així s'ha mantingut: la seva finalitat és enfrontar, primordialment, aquells conflictes socials més evidents que la reacomodació de l'estructura productiva comporta.

5.3. El resultat de la combinació de l'aportació del treballador i l'assistència de l'Administració.

Si en una línia d'interpretació jurídica podem trobar-nos més freqüentment davant de noves societats i, per tant, formalment de noves ocupacions, des de l'anàlisi econòmica, aquestes modificacions jurídiques

són estris que faciliten la perllongació de llocs de treball difícilment viables.

En el moment mateix del seu naixement, aquestes associacions, tant de capitals com de persones, es troben que han de respectar un aparell productiu d'un col·lectiu de treballadors molt concrets, factors que hipotequen l'elecció de quina podria ésser aquella activitat econòmica que, en funció de la informació a la qual hem tingut accés, considerin més apropiada per a l'objectiu de creació de veritables nous llocs de treball.

En base a aquests dos factors que cal respectar i tot recordant, en tot moment, que l'objectiu fonamental és el manteniment dels llocs de treball d'aquelles persones que han fet l'opció de compra, aleshores, la política de gestió del nou equip de direcció ha d'anar adreçada a aconseguir de refer una empresa en dificultats en un sector en crisi al mínim cost possible per persona treballadora.

Per la seva consecució, la nova estratègia empresarial compta amb la permissibilitat del factor treball com a variable contínua i amb l'ajut financer de l'Administració com a variable discontinua.

L'increment de la productivitat mitjançant la identificació del treballador en la gestió de l'empresa ha d'ésser canalitzada de manera que s'aconsegueixi de fabricar un producte d'un preu i d'una qualitat que faciliti la reconstrucció de la xarxa comercial.

Simultàniament, l'ajut públic ha de permetre: a) el màxim de sanejament financer de la societat; b) facultar els treballadors a finalitzar de comprar el patrimoni fabril; i, c) facilitar a la nova gestió de l'empresa la disposició dels serveis de descompte comercial.

Entre les persones que, directament o indirecta, es trobin relacionades amb aquestes experiències de compra d'empreses en dificultats, hi ha una opinió generalitzada segons la qual aquest proteccionisme de l'Administració ha d'ésser instrument que faciliti "normalitzar" les

relacions de la nova societat amb tercers.

Aleshores, si la combinació de la maniobrabilitat del factor treball i l'ajut oficial permet recobrar, en el curs d'un període que pot oscil·lar entre un i dos anys, la "normalitat" de l'empresa, llavors, això s'interpreta com a increment de llurs probabilitats de consolidació a l'interior de l'estructura productiva. Contràriament, si aquesta combinació no és suficient per assolir aquells ingressos que permetin cobrir els costos corrents que genera el fet de tenir les portes obertes de la fàbrica, així com palesa el treball empíric, els treballadors es converteixen en responsables de l'acte formal de tancament de l'empresa.

6. Les Formes Jurídiques.

Aquesta racionalització econòmica requereix i es basa, evidentment, en una reestructuració jurídica de l'empresa. Pensem que el nostre treball empíric ens permet d'assenyalar la relació que hi ha entre les formes jurídiques alternatives existents i les dificultats econòmiques, més o menys grans, amb les quals la "nova" societat pot trobar-se.

6.1. Continuïtat jurídica de la societat.

La necessitat de trobar solucions a l'espectre de l'atur va facilitar la redescoberta de fórmules jurídiques que, d'una manera senzilla tendiren a facilitar momentàneament "la salvació d'uns llocs de treball". Aquestes van concretar-se en aquelles modalitats d'organització que permetessin la corresponsabilitat dels seus treballadors i de l'Administració.

En un primer moment, hom va creure que, pel manteniment d'aquest màxim nombre de llocs de treball, seria suficient la participació del treballador en el capital i en la gestió de l'antiga societat.

Tanmateix, aquesta continuïtat jurídica comportava entre altres coses, dos desavantatges:

- haver d'atendre totes unes obligacions de pagament; i
- respectar aquell col·lectiu de treball que no va renunciar al seu contracte de treball.

Dues herències que van reflectir-se com escolts difícils de superar fins el punt que, davant aquests obstacles, les experiències pioneres que havien optat simplement per la continuïtat jurídica de la societat van haver d'acceptar la substitució jurídica de la societat i la creació formal d'una altra. Aquesta simple modificació jurídica els facultava per tornar a reemprendre l'assaig de redreçament d'una empresa, ara amb un passiu disminuït.

6.2. Substitució jurídica de la societat.

El treball de camp ha reflectit com les altres experiències posteriors van optar, des de l'inici, per l'estratègia de tancament i de creació formal d'una nova societat sota qualsevol de les dues fórmules jurídiques possibles en aquests moments en la normativa espanyola.

Els avantatges d'aquesta estratègia jurídica de tancament són, preferentment, dos:

- alliberar la nova societat de l'obligació de responsabilitzar-se d'acarar el passiu de l'anterior empresa; i
- accedir tot el col·lectiu de treballadors de l'anterior societat a les indemnitzacions laborals procedents del Fons de Garantia Salarial i al subsidi d'atur.

Aquest darrer dret facilita l'aparició de l'estímul que un grup de treballadors optés per assajar la creació de la seva pròpia alternativa de treball, tot facultant una major disminució de plantilla, factor clau pel desenvolupament del projecte d'empresa de base col·lectiva.

Així mateix, en aquesta opció de substitució jurídica d'una societat i creació d'una altra, el seu procés s'ha desenvolupat independentment del ritme del procés de producció. Això ha facilitat que el col·lectiu de treballadors prenguessin les decisions que consideraven més oportunes pels seus interessos envers l'interrupció o continuïtat del procés de producció.

6.2.1. Substitució jurídica i continuació del procés de producció.

D'aquelles experiències on l'estratègia de substitució jurídica no comporta una interrupció del procés de producció, cal diferenciar entre:

-les experiències en les quals, en tot moment, funcionà tot el col·lectiu de treballadors que feren l'opció de compra. Aleshores, aquests hagueren de renunciar a la possibilitat de gaudir del subsidi d'atur; i

-aquelles altres experiències en les quals, encara que en tot moment van mantenir les portes obertes de la fàbrica, en realitat, el procés de producció va estar en marxa sota la responsabilitat d'un nucli originari de treballadors que emprava aquella part de la capacitat productiva que el nivell de la cartera de clients permetia. Mentrestant, la resta de treballadors es trobava a l'espera de la normalització del ritme de producció i la seva integració progressiva a la fàbrica.

Aquesta darrera modalitat d'organització dels treballadors ha fet palesa la seva eficàcia enfront de la primera per les raons següents:

- permet fruir del subsidi d'atur a un col·lectiu majoritari d'aquests treballadors que han fet l'opció de compra;
- facilita una major flexibilització de l'estructura tècnico-productiva de la nova societat a les possibilitats que, en cadascun dels moments, ofereix el mercat; i
- estimula a una nova minoria de treballadors a cercar una alternativa de treball distinta del retorn a fàbrica.

6.2.2. Substitució jurídica i interrupció del procés productiu.

L'estratègia jurídica que permet desprendre's, amb major amplitud, de les obligacions anteriors de pagament així com d'un major nombre de la plantilla de treballadors és aquella corresponent a la substitució jurídica de l'anterior societat, acompanyada d'una interrupció del procés de producció durant el període de temps que els treballadors poden gaudir del subsidi d'atur.

Es aleshores, en el curs del període del subsidi d'atur, que un grup de treballadors comença a plantejar-se la possibilitat de creació d'un lloc de treball.

Aquesta darrera estratègia és la que, de totes les assenyalades, observarem que més facilita la creació d'unes ocupacions la significació de les quals, en alguns casos, poden col.laborar positivament en la reacomodació del teixit productiu a les noves exigències tecnològiques i de mercat.

El seu significat jurídic és el que més permet la possibilitat de creació d'uns nous llocs de treball reals. El fet de facilitar la desaparició dels dos desavantatges que podien hipotecar qualsevol futur de projecte d'empresa és raó suficient per considerar la fórmula, no sols més eficaç, sinó també més eficient en la perspectiva de consolidació d'uns llocs de treball creats sota la iniciativa d'uns col·lectius de treballadors.

Cal assenyalar que l'experiència s'ha responsabilitzat d'ensenyar a aquests treballadors que els problemes de la seva empresa eren suficientment estructurals com per no poder emprar unes fórmules jurídiques que respectessin uns deutes i una plantilla de treballadors corresponents a una societat precedent.

El fracàs de certes experiències, els esculls d'altres i el cost personal dels propis treballadors s'han elevat quan l'estratègia jurídica escollida comportava respectar aquestes dues herències.

Si en els primers inicis d'aquesta "redescoberta" de compra d'empreses per part dels treballadors en el període 1978-1979, va utilitzar-se la modalitat jurídica de continuïtat de la societat mitjançant la participació dels treballadors en el capital social de l'empresa, amb la predisposició de respectar al màxim la realitat econòmica de l'empresa en dificultats, però amb l'esperança que, amb les aportacions del factor treball i de l'Administració, seria suficient per tal de recuperar la competitivitat perduda, ràpidament, la pròpia experiència va mostrar que aquest plantejament pactista no era viable per l'objecte de manteniment d'uns llocs de treball. Aleshores i progressivament, s'han anat imposant aquelles estratègies jurídiques que facilitessin, a la "nova societat", la màxima reducció no sols de les obligacions sinó també de la plantilla de treballadors de l'anterior societat.

Per tant, observem una substitució progressiva d'un comportament inicial d'assaig de manteniment d'una majoria de llocs de treball i obligacions per un altre que té l'avantatge d'haver d'acarar, a un menor risc, un cost per treballador també inferior, i, per tant, amb majors possibilitats d'èxit del redreçament d'una empresa en dificultats.

7. Alguns elements freqüentment oblidats.

Com hem posat de manifest pel treball empíric, l'adquisició formal d'una empresa en dificultats pels seus treballadors faculta una reestructuració alhora que empra el factor treball com a principal variable possible per maniobrar i la pressió social envers l'Administració, com a segon estri en importància, dins d'una política empresarial de manteniment d'uns llocs de treball. Aleshores, la combinació d'aquests dos factors facilita la recuperació momentània d'una certa competitivitat.

Tanmateix, creiem que aquest estudi no pot deixar de ressenyar les conseqüències negatives que genera aquest comportament defensiu.

D'una manera sistemàtica, el treball de camp ha reflectit el cost personal per treballador que comporta l'adquisició d'una empresa amb dificultats, cost que ha estat, de bell nou, posat de manifest en aquest capítol cinquè.

Ara bé, observem que quelcom més important per la seva incidència en l'estructura productiva és el fet que el management del factor treball i l'existència d'un ajut públic per al redreçament d'una unitat productiva en dificultats genera uns efectes multiplicadors negatius sobre les altres empreses del mateix sector en funcionament.

Aquests efectes es tradueixen en tancament de societats i en l'increment de pràctiques de conversions de treballadors en empresaris de la seva empresa.

Són efectes negatius perquè no ens trobem davant d'unes realitats corresponents a una tendència la significació de la qual sigui la readaptació del teixit industrial a les noves exigències tecnològiques i de mercat.

En cap moment, aquest comportament defensiu ha estat orientat per un pla sectorial i, alhora, de reindustrialització per a l'àmbit de Catalunya.

Sembla que el programa d'urgència emprat per l'Administració per tal d'afrontar certs conflictes socials que comporta la reacomodació de l'estructura productiva no va comptabilitzar el cost econòmic i social dels seus efectes desencadenants. És prou sabut que qualsevol mena de proteccionisme no sols comporta una redistribució de la competitivitat a favor de les empreses beneficiàries de l'ajut públic, sinó també un desesma en l'incentiu de creació de nous llocs de treball, tant en el sector privat tradicional com en el propi sector d'associacionisme econòmic, fomentant les pràctiques defensives i permetent engrandir el seu espai dins de l'estructura productiva.

Un dels resultats d'aquesta ampliació de l'esfera defensiva és el fre a la racionalització d'aquesta estructura industrial com a conseqüència de l'increment de dificultats.

S'ha posat de manifest com aquestes adquisicions es fan preferentment en empreses pertanyents a sectors que, en aquests moments, estan patint problemes estructurals importants. Ara bé, aquestes adquisicions no van acompanyades de reconversions de l'aparell productiu només són acomodacions millors del factor treball a un aparell productiu freqüentment obsolet i caduc i que permeten perllongar l'agonia de certes parts del teixit productiu.

Es ben cert que aquestes mesures defensives responen al conflicte que l'actual dinàmica social ha plantejat entre l'obligació d'una acomodació de l'actual estructura productiva a les noves exigències tecnològiques i de mercat i la necessitat de resoldre aquells conflictes socials que genera aquella obligació.

Podríem considerar que és en la necessitat de donar temps per a la superació d'aquest conflicte que la dinàmica social permet la redescoberta de certes formes d'organització del treball en aquells sectors no motors de l'actual reestructuració industrial.

Ara bé, la persistència i profunditat de l'actual crisi econòmica està permetent que aquesta tendència prengui una importància que no pot ésser negligida. Per tant, ens troben davant d'una tendència amb un ritme de creixement suficientment important per començar a qüestionar el seu cost d'oportunitat i plantejar la impossibilitat de continuar entenent l'Administració com a recurs d'urgència, els treballadors, subjectes de salvació i l'associacionisme econòmic, refugi d'empreses en dificultats.

8. Perspectives de consolidació d'aquestes experiències.

Una qüestió pendent és : fins a quin punt la persistència d'aquesta situació recessiva pot permetre la consolidació d'aquestes experiències d'associacionisme de treball?

De bell nou, la "novença" d'aquesta fenomenologia dificulta donar una resposta a aquesta pregunta. En aquests moments la majoria de les experiències encara gaudeixen dels beneficis que rendeix l'ajut oficial. Es a dir, un nombre important d'elles es troben en aquesta situació que s'ha anomenat de "transició", i el dubte rau en saber què succeirà en el moment que desapareguin els efectes generats per aquesta situació proteccionista.

És important de fer notar que ens trobem davant d'empreses on el factor humà juga un paper molt important i permet a aquestes empreses de disposar d'un grau de resistència superior a unes altres que formen la part del sector privat tradicional, en les mateixes condicions tecnològiques i de mercat. No obstant, sembla possible preveure, en algunes de les experiències, que en el moment que fineixi el benefici que genera l'ajut institucional i aquest no torni a fer la seva aparició, el management del factor treball mostrarà ésser insuficient per continuar mantenint la porta oberta de la fàbrica, com és palesat en l'anàlisi de l'experiència fallida.

Tanmateix, cal admetre que la persistència de l'actual situació de crisi econòmica i l'improbable retorn a unes taxes d'atur en el mercat de treball convencional com les que es registraren en el transcurs dels anys

seixanta són factors suficients per permetre la consolidació d'algunes d'aquestes experiències d'associacionisme de treball dins de l'estructura productiva del país.

Com ja s'ha posat de manifest, probablement tindran més possibilitats de sobrevivència aquelles experiències on, en el moment de la transformació, l'estratègia jurídica emprada permeté a la nova societat alliberar-se d'una part important d'aquelles herències negatives procedents de l'anterior societat fonamentalment de les relacionades amb les obligacions de pagament i amb el nombre de treballadors.

Podria fer-se el supòsit que, en un moment determinat, la societat civil volgués plantejar-se:

- a) assajar disminuir el cost econòmic i social que engendren el naixement i vida econòmica d'aquestes experiències, i
- b) per raons diverses en les que s'inclouen les corresponents al paper de "solidaritat política" que desempenyoren aquests comportaments d'assaig de manteniment d'un lloc de treball en aquests moments d'elevades taxes d'atur en el mercat de treball convencional, voler fomentar i ampliar aquestes pràctiques d'associacionisme entre els treballadors, a partir de la consolidació d'unitats productives veritablement viables.

Aleshores, d'ésser desitjables aquests dos objectius, l'actual comportament de l'Administració envers a aquesta fenomenologia dificulta més que no pas ajuda el seu assoliment per part de la societat en general.

Si en un moment concret nasqués una demanda de creació d'un veritable sector d'associacionisme de treball, l'Administració hauria de modificar la seva política proteccionista aplicada fins l'actualitat envers a aquestes experiències.

Aquesta, enlloc de continuar essent un mer pla d'urgència, hauria de convertir-se en un pla de construcció d'un veritable sector d'associacionisme de treball a mig i llarg termini.

Així mateix, creiem que si s'arribés a prendre aquesta segona opció, aleshores, una de les seves primeres manifestacions podria ésser la creació d'un òrgan institucional que, en base a un pla sectorial de reindustrialització, estimulés, sols aquelles experiències de compra d'empreses per part dels treballadors que tinguessin possibilitats de viabilitat. Aquest òrgan institucional hauria d'ajudar a permetre la reconversió d'aquestes empreses i orientar-les cap a les noves activitats econòmiques, aprofitant l'experiència professional dels seus treballadors però acomodant-la a les noves exigències econòmiques de manera que poguessin consolidar-se i crear el seu propi espai dins de l'economia de mercat com a unitats productives viables.

L'experiència de Mondragón fa palès el fet que l'associacionisme de treball pot desenvolupar en el nostre país experiències empresarials amb un grau de competència suficient per crear el propi espai dins d'una economia de mercat. Ara bé, cal no oblidar les raons ideològiques i econòmiques que existien en els orígens d'aquesta experiència de democràcia econòmica. Hom es troba

davant d'una realitat dinàmica que, com a tal, va saber situar-se en aquells sectors de producció de major expansió, dotar-se d'aquelles organitzacions de segon grau, tant financeres com tècniques, que permetessin la seva consolidació i saber gaudir de les conseqüències positives del fort creixement econòmic que el teixit productiu va experimentar en el curs dels anys seixanta.

Tanmateix, és lògic pensar que l'associacionisme econòmic no es substreu de les conseqüències negatives que comporta una situació de recessió econòmica persistent i profunda com l'actual, de manera semblant al sector privat tradicional o al propi sector públic. Aleshores, es fa difícils pensar en la creació d'un veritable associacionisme de treball a Catalunya a partir d'unes empreses tradicionals en crisi i en uns moments de forta incertesa econòmica amb una carència d'estructures intermitges que ofereixin aquells serveis mínims necessaris perquè aquestes experiències puguin afrontar els primers problemes de posta en marxa, novament, de l'empresa. Per tant, es planteja com a improbable la reproducció d'un model de desenvolupament d'associacionisme de treball fonamentat en l'experiència de Mondragón arran de la "redescoberta" d'unes modalitats d'organització del treball que han estat emprades com a mers estris en una conjuntura econòmica radicalment divergent.

Ara bé, l'associacionisme de treball, fill de la crisi econòmica actual, disposa de les causes objectives per plantejar-se, en un moment concret, la necessitat de planificar-se i assajar sortir de la seva marginalitat i passar de la condició d'instrument defensiu a la condició d'instrument innovador del progrés econòmic i social.

Per a l'assoliment d'aquest objectiu, pensem que caldria no només saber integrar treballadors procedents d'empreses hereditàries i del cooperativisme fabril tradicional sinó també crear espai per acollir a tots aquells subjectes socials com , per exemple, joves amb una qualificació nominalment elevada i als petits treballadors autònoms que han optat per la creació d'una ocupació en activitats econòmiques corresponents a sectors emergents dins de l'actual estructura econòmica en transformació. Es tracta de subjectes que posseeixen un alt potencial d'innovació i de transformació en el sentit que són portadors d'una capacitat empresarial dispersa però important.

Tanmateix, tots ells, en l'actualitat, són subjectes dèbils que es troben en posició de marginalitat. Aleshores, per a la superació d'aquesta situació, considerem que haurien de deixar de funcionar de manera aïllada i independent i demostrar que disposen de l'habilitat suficient per crear aquelles estructures de segon i ulterior grau que els facilitin les tasques de projecció, recerca, comercialització, finançació i assessorament tècnic.

Per aprofundir en el coneixement de la viabilitat d'aquest plantejament podria ésser interessant estudiar les possibilitats de desenvolupament en la nova estructura industrial d'un veritable sector fonamentat en la diversificació de la base econòmica, dinàmica i competent, on l'associacionisme econòmic pogués desempenyar un paper d'eix central. Pensem que l'associacionisme econòmic és lluny d'haver arribat al seu sostre de possibilitats i caldria dissenyar un sistema d'empresa no autosuficient i aïllada sinó integrada i compenetrada amb el sistema d'empresa privada i d'empresa pública que ja existeixen o que poden créixer a Catalunya.

HD

27.12.88

V53

1984

A N E X 1 CAPITOL II

INFORMACIÓ QUANTITATIVA DE LA REALITAT
DE CAIXA LABORAL POPULAR

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

0700845822

TAULA 1. Evolució econòmica de Caixa Laboral Popular en aquests darrers anys (1974-1983) en milions de pessetes

<u>Anys</u>	<u>Tresoreria</u>	<u>Valors</u>	<u>Efectes</u>	<u>Crèdits</u>	<u>Acreeadors</u>	<u>Capital</u>	<u>Reserves</u>
1974	2.468,4	2.465,4	4.097,0	2.548,4	11.351,2	550,7	542,4
1975	2.694,1	3.385,3	4.926,3	4.078,3	14.699,1	789,2	771,3
1976	2.790,9	4.811,1	6.881,1	5.814,2	19.350,8	997,9	1.037,4
1977	3.567,3	5.997,1	8.046,2	8.093,0	24.783,9	1.342,5	1.332,9
1978	4.752,8	7.695,2	10.029,0	10.895,5	32.232,9	1.655,9	1.802,1
1979	5.519,8	9.399,3	12.864,4	14.786,9	41.107,2	1.914,0	3.180,9
1980	10.749,3	11.022,4	11.944,0	18.581,9	51.425,3	2.136,5	4.194,1
1981	22.773,2	14.553,8	14.412,6	22.508,6	63.812,6	2.376,0	6.673,8
1982	26.323,3	16.882,7	17.180,5	28.339,6	79.300,0	2.746,6	8.672,1
1983	39.781,0	17.016,3	18.071,0	34.584,5	97.938,3	2.996,3	9.783,7

FONT: CAIXA LABORAL POPULAR, Memòria Econòmica 1983. Bilbao 1984

TAULA 2. Balanç de Situació a 31 de desembre de 1983 de la Caixa Laboral Popular de Crèdit (milions de Ptes)

A C T I U		P A S S I U
Tresoreria i entitats de crèdit		Capital i Reserves
-Caixa i Banc d'Espanya	4.331,8	Capital
-Altres entitats de crèdit	<u>35.449,2</u>	Reserves
	39.781,0	
Inversions creditícies		Fons especials
-Crèdit comercial	18.186,4	Banc d'Espanya i altres entitats
-Préstecs i crèdits a termini	26.973,6	de crèdit
-Altres deutors	<u>7.495,2</u>	
	52.655,2	Acreedors
Cartera de títols		-Comptes corrents
-Fons públics	4.409,7	-Comptes d'estalvi
-Títols privats de renda fixa	11.956,1	-Imposicions a plaç
-Títols de Renda variable i part.	<u>650,5</u>	
	17.016,3	Efectes i altres obligacions
Immobilitzat	7.458,6	a pagar
Comptes diversos	<u>3.127,8</u>	Comptes diversos
	120.038,9	Excedent de l'exercici
		2.832,3
		<u>4.371,6</u>
		7.203,9
		3.353,3
		3.891,2
		15.265,6
		30.769,0
		<u>51.903,7</u>
		97.938,3
		2.743,3
		2.303,7
		<u>2.605,2</u>
		120.038,9

FONT: CAIXA LABORAL POPULAR, Memòria Econòmica 1983, Bilbao 1984

TAULA 3. L'ocupació a Caixa Laboral Popular (1960 - 1980)

1960	2
1965	58
1970	240
1971	284
1972	328
1973	414
1974	496
1975	587
1976	641
1977	745
1978	809
1979	892
1980	958
1981	1.043
1982	1.121
1983	1.169

FONT: THOMAS, H i LOGAN, CH, Mondragon. An. Economic Analysis; London, 1982, pp 78 i CAIXA LABORAL POPULAR.

Memòria Econòmica 1983, Bilbao 1984.

TAULA 4. Distribució provincial de les oficines de Caixa Laboral Popular

Nombre d'oficines	Variació		
	1982	1983	absoluta %
	132	141	9 6,8
Àlava	14	15	1 7,1
Guipuzcua	49	52	3 6,1
Navarra	22	26	4 18,2
Biscaia	46	47	1 2,2
Madrid	1	1	-
Personal	1.121	1.169	48 4,3

FONT: CAIXA LABORAL POPULAR, Memòria Econòmica 1983, Bilbao 1984.pp.20

TAULA 5. Distribució Provincial del cens associatiu de Caixa Laboral.Mondragon 1983

	<u>Biscaia</u>	<u>Alava</u>	<u>Guipuzcua</u>	<u>Navarra</u>
INDUSTRIALS	22	5	55	7
AGROALIMENTARIA	3	2	2	1
CONSUM	1	-	-	-
ENSENYAMENT	24	1	18	1
HABITATGES	1	1	9	3
SERVEIS	2	-	5	-

FONT: elaboració pròpia a partir de CAIXA LABORAL POPULAR, Memòria Econòmica 1983, Bilbao 1984.pp 84 - 87

TAULA 6. Cens associatiu de cooperatives de Caixa Laboral Popular

<u>Activitats</u>	<u>nombre de cooperatives associades</u>			
	<u>1971</u>	<u>1974</u>	<u>1980</u>	<u>1983</u>
INDUSTRIALS	38	47	85	84
-fundició i	4	4	14	7
-bens d'equip	10	13	24	25
-Bens intermig	16	21	29	31
-Bens de consum perdurable	8	9	18	21
CONSTRUCCIÓ	5	5	5	5
AGROALIMENTÀRIES	5	4	6	8
CONSUM	1	1	1	1
ENSENYAMENT	4	4	40	44
HABITATGES	-	5	14	14
SERVEIS	2	5	5	7
TOTAL	55	71	156	153

FONT: elaboració pròpia a partir de la informació de CAIXA LABORAL POPULAR, Memòries econòmiques, 1971, 1974, 1980, 1983. Bilbao 1984.

A N E X 2 C A P I T O L I I

765 ORDRE DE 18 DE MARÇ DE 1984 PER LA QUAL
S'ESTABLEIXEN ELS PROGRAMES D'ACTUACIÓ DE LA UNI-
DAD ADMINISTRATIVA DEL FONDO NACIONAL DE PROTEC-
CION AL TRABAJO PER L'EXERCICI PRESSUPOSTARI DE
1984.

Article 1.- Els programes que haurà de desenrotllar la Unidad Administrativa del Fondo Nacional de Protección al Trabajo en l'exercici pressupostari de 1984 seran els següents:

Programa 1. Recolzament de l'ocupació a Cooperatives, Societats laborals i treball autònom.

.

Programa 1. Recolzament de l'ocupació a Cooperatives, Societats laborals i treball autònom.

Article 2.- La finalitat d'aquest programa és finançar inversions que promoguin la creació i/o el manteniment de llocs de treball mitjantçant la concessió, per part de la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, de subvencions financeres, assistència tècnica i ajuts per a la formació sòcio-empresarial i comunitària.

Article 3.1. Podran ésser beneficiaris dels préstecs:

- a) els socis treballadors a jornada completa que integrin les cooperatives de treball associat o societats laborals,
- b) les cooperatives de 2n. grau i ulteriors, integrades majoritàriament per cooperatives de treball associat,

En tot cas, les empreses a les quals fan referència els dos apartats precedents hauran de tenir una plantilla inferior o igual a 250 treballadors.

- c) les societats anònimes laborals i/o els seus socis els quals fa referència el Real Decreto 1357/1983, del 25 de maig pel qual s'aprova el Reglamento per l'aplicació de la Llei 11/1982 del 13 d'abril de supressió de l'organismo autónomo medio de comunicación social del Estado

Article 3.2. Els mers efectes d'aquestes normes, i sense perjudici d'allò disposat en l'apartat c) del número anterior, hom haurà d'entendre per societat laboral aquella societat mercantil que complexi els requisits següents:

- que els treballadors siguin propietaris del 50% del capital social com a mínim.
- que cap dels socis ostenti més del 25% del capital social.
- que els títols representatius del capital social siguin nominatius.
- que els títols representatius del capital recullin, en el seu text, les limitacions que, segons l'ordre de la seva transmissibilitat, estableixin els Estatuts Socials.
- que els títols representatius del capital propietat dels treballadors només es puguin transmetre a altres treballadors de la mateixa societat.

Article 4.1. S'estableixen dues línies de crèdit: una anomenada "A", vinculada a la creació o ampliació de llocs de treball estables, i una altra, anomenada "B", dirigida al manteniment d'aquests llocs de treball en empreses que estiguin funcionant.

Article 4.2. Línia de crèdit "A"

Aquesta línia de finançació es compondrà de dues seccions: La primera, destinada a finançar inversió fixa, en un màxim del 75% de la quantia projectada, i una segona, de fins a un 25% com a màxim d'aquesta inversió per a circulat.

En qualsevol dels casos, la quantia màxima del préstec serà de 850.000 pessetes.

S'estableixen les següents condicions per a la secció destinada a secció fixa: un interès simple del 10% anual, un plaç màxim d'amortització del préstec de 8 anys i la possible concessió d'un any de carència per la devolució de principal.

Per la secció destinada a circulat, les condicions són: un interès simple del 12% anual un plaç d'amortització del préstec de 3 anys com a màxim i la possibilitat d'aconseguir un any de carència per a la devolució del principal.

4.3. Línia de crèdit "B"

Aquest crèdit és destinat a finançar les necessitats de circulat de les empreses recollides en l'article 3r., pàrraf 1r., apartat a) i b) que ja funcionen i que no s'hagin beneficiat de la línia de crèdit "A" en els 36 mesos anteriors a la seva sol·licitud.

La quantia màxima haurà d'ésser de 200.000 pessetes per lloc de treball, amortitzable amb un màxim de dos anys i acreditarà un interès simple del 12% anual.

Article 4.4. les cooperatives contemplades en l'article 31 del Real Decreto 1145/1982, del 25 de juny pel qual es regulen diverses mesures de foment de l'ocupació podran optar a préstecs de la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo en les condicions fixades en l'esmentat Decreto.

Article 5. Els préstecs hauran d'ésser garantitzats amb la responsabilitat personal i mancomunada dels manllevedors i amb la responsabilitat solidària de l'entitat. Però, a més a més, mitjançant algunes de les següents fórmules:

Hipoteca immobiliària i/o mobiliària. La hipoteca mobiliària no podrà cobrir més del 75% del préstec.

Per a les cooperatives i societats laborals creades novament i que no precedeixin de la reconversió d'una altra empresa, podrà ésser admesa promesa d'hipoteca per un 50%, com a màxim de les garanties establertes en la corresponent resolució concessòria i per un plaç màxim de 6 mesos.

Aval institucional bancari o d'altres intermediaris financers.

E excepcionalment, hom podrà garantitzar la devolució del préstec amb qualsevol garantia admesa en dret.

En el cas que les garanties finals per a prestar fossin inversions fixes, el plaç d'execució superés els 6 mesos, aquestes garanties podran ésser suplides fins la seva formalització, mitjançant altres garanties o avals transitoris, les quanties i els plaços de les quals siguin avalades suficientment.

Article 6.1. Les resolucions sobre les sol·licituds dels préstecs seran preses segons els criteris següents:

- a) viabilitat tècnica, econòmica i financera del projecte per a portar a terme i de l'empresa.
- b) l'adequació en dimensió i capacitació de la plantilla.
- c) La incidència social i sobre el lloc de treball dins l'entorn geogràfic on l'empresa desenvolupa la seva activitat.
- d) l'organització i gerència de què disposi l'empresa.

- e) La no contravenció de les polítiques i mesures de reconversió industrial, en aquest cas.
- f) La situació dels dèbits que pugui existir per part de l'entitat sol.licitant amb la Seguretat Social i la Hisenda pública de manera que es facilités el no acompliment de les obligacions concretes.

6.2 Hom valorarà positivament, així mateix, les aportacions econòmiques a l'empresa dels socis treballadors peticionaris, especialment en haver rebut indemnitzacions i/o prestacions de l'Estat o bé de les empreses de les quals haurien format part.

Article 7.- podran ésser beneficiaris de subvencions financeres, per part de la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, aquells treballadors que es trobin en situació d'atur inscrits en les oficines d'ocupació, que pretenguin de constituir-se en treballadors autònoms; les cooperatives de treball associat i/o els seus socis cooperativistes, les cooperatives de 2n.grau i grau ulterior integrades, majoritàriament, per cooperatives de treball associat; les societats laborals-els seus socis treballadors-

Article 8.-les subvencions seran, com a màxim, de 6 punts d'interès fixat per l'entitat de crèdit, p_ública o privada, que cedeixin el préstec al sol.licitant.

Aquestes subvencions podran ésser pagadores anualment durant la vigència dels préstecs o acumulable, pagadores en el primer any i destinades a amortit-

zar parcialment, el principal, encara que pugui establir-se qualsevol altra consideració sempre que el tipus d'interès efectiu per pagar al destinatari sigui de l'1% com a mínim.

En cap del casos, hom podrà subvencionar préstecs anuals en tipus d'interès superiors al 18%, ni la quantia subvencionable del préstec podrà excedir d' un milió de pessetes per lloc de treball.

El plaç d'amortització dels préstecs subvencionats serà, com a mínim, de 3 anys.

Article 9.- Els requisits que hom haurà de complir per tal de poder optar per aquestes subvencions en les condicions esmentades en l'article precedent són:

a) els préstecs hauran de ser concedits per aquelles entitats de crèdit que tinguin subscrit un conveni amb aquest propòsit amb el Ministeri de Treball i Seguretat Social.

b) que els préstecs obtinguts pels peticionaris siguin destinats a finançar inversions que creïn o mantinguin l'ocupació estable, mitjançant la realització de projectes viables.

Article 10.- Els préstecs i subvencions financeres que contempla aquest programa seran incompatibles amb el de la línia de finançació que estableix l'acord del Consejo de Ministros del 17 d'abril de 1983 per a la Petita i Mitjana empresa.

Article 11.- Podran ésser beneficiaris d'assistència tècnica:

- els treballadors que vulguin constituir una cooperativa de treball associat o una societat laboral.
- les cooperatives de treball associat i les societats anònimes laborals.
- les cooperatives de 2n. grau i grau ulterior integrades majoritàriament per cooperatives de treball associat, i
- les associacions i agrupacions de societats laborals i/o cooperatives.

11.2 l'assistència tècnica podrà consistir en algunes de les modalitats següents:

- selecció i/o contratació de directors, gerents o tècnics.
- estudis de viabilitat o organització, diagnòs i altres de natura anàloga.
- auditòries o informes econòmics.
- assessorament en les diverses àrees de l'activitat empresarial.

11.3 l'assistència tècnica podrà ésser aconseguida d'ofici o instància de part i es podrà realitzar en caràcter individual o conjuntament per un sector, grup o comarca. El cost de l'assistència podrà ésser subvencionat en la seva totalitat per la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo quan aquesta sigui promoguda d'ofici; en cas contrari, es subvencionarà fins un màxim del 50% del cost del servei.

L'assistència tècnica es prestarà per empresa o persona física especialitzada i que reuneixi garantia de solvència professional.

Article 12.1 La Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, podrá financiar la formación sòcio-empresarial i comunitària d'aquells treballadors que integrin o vulguin integrar una cooperativa o societat laboral i la dels treballadors en general, així com la difusió del cooperativisme.

Article 12.2 Les accions que subvencionaran seran de quatre tipus:

- a) Activitats educatives tipificades:
 - jornades d'informació cooperativa
 - cursos de cooperativisme i de gereència cooperativa
 - cursos monogràfics
- b) Activitats no tipificades:
 - congressos, taules rodones, seminaris, beques, certàmens i altres de semblant.
- c) Activitats de foment del associacionisme cooperatiu.
- e) Accions de formació sòcio-laboral

Article 12.3 Les accions previstes en els apartats 2.a), 2.b), i 2.c) anteriors es promouran a través de la Direcció General de Cooperatives i les contemplades en l'apartat 2.d) a través de la Direcció General de Treball.

Les refereides accions podran desenvolupar-se mitjançant concerts o convenis amb tercers.

A N E X 3 CAPITOL II

RELACIÓ DE COOPERATIVES DEL CAMP CLASSIFICADES
PER SISTEMES AGRARIS (1)

- (1) elaboració pròpia a partir de ROCA i GALÈS
(fundació) Directori de Cooperatives Agràries
de Catalunya, ed. Caixa d'Estalvis de Catalunya,
Barcelona, 1982.

1.1. SISTEMA MEDITERRANI AMB PREDOMINI DE CONREUS LLENYOSOS

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: TARRAGONÈS</u>			
l'Argilaga	1961	Vi	62
Bonastre	1945	Adobs	22
La Canonge	1947	Oli,vi,fruites seques, fruites,pinso,Caixa Rural	303
El Catllar	1897	Oli,vi,fruites seques, consum,pinso	200
Constantí	1956	Vi,fruites seques,consum	220
El Morell	1920	Oli,vi,fruites seques, consum,pinso	313
La Nou de Gaià	1963	Oli,vi	81
Els Pallaresos	1960	Vi,	101
Perafort	1960	Vi,adobs,Caixa Rural	205
La Pobla de Mafumet	1917	Oli,vi,fruites seques, consum,pinso,Caixa Rural	155
La Pobla de Montornès	1909	Oli,vi,pinso,adobs,Caixa Rural	172
La Riera de Gaià	1958	Oli,vi,fruites,adobs, Caixa Rural	250
Roda de Berà	1945	Caixa Rural,fruites seques consum,pinso	56
Salomó	1925	Oli,vi,adobs,Caixa Rural	132
La Secuita	1961	Vi	132
Vilallonga del Camp	1950	Oli,fruites, adobs	500
Vila-Seca Salou	1898	Oli,vi,fruites,consum cereals,Caixa Rural	512
<u>COMARCA: RIBERA D'EBRE</u>			
Ascó	1951	Oli,vi,fruites,adobs Caixa Rural	110
Benissanet	1965	Oli,vi,consum,fruites arròs i pinso	189
Flix	1909	Oli,vi,consum,pinsos	509
Garcia		Oli,vi,consum,arròs,pinso	251

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Ginestar d'Ebre -Coop Agrícola i C.R	1918	Oli,vi,fruites,avicultura pinso,consum	279
-Fruital Coop	1980		
-Fruticultors Associats de la Ribera d'Ebre	1980	Fruites i hortalisses	6 coop
Miravet	1946	Oli,vi,consum	220
Mora d'Ebre	1950	Oli,vi,adobs,fruita	215
Mora la Nova	1962	Oli,vi,adobs	115
La Palma d'Ebre	1919	Oli,vi,fruites,consum pinso , Caixa Rural	260
Rasquera	1961	Oli,vi,Caixa Rural	138
Ribarroja d'Ebre	1978	Oli,fruita	100
Tivissa	1920	Oli,vi,fruites,adobs,consum	330
La Torre de l'Espanyol	1950	Oli,fruites,adobs	225
Vinebre	1948	Oli,vi,fruites,consum pinso,Caixa Rural	68
<u>COMARCA: TERRA ALTA</u>			
Arnès	1965	Oli,vi,adobs	90
Batea	1961	Oli,vi,consum,Caixa Rural adobs	200
Bot	1962	Oli,vi,fruites,consum,cereals pinso,Caixa Rural	298
Caseres	1945	Oli,vi,fruites,consum	70
Corbera d'Ebre	1959	Oli,vi,fruites,consum,pinso	265
La Fatarella	1950	Oli,vi,fruites,consum, pinso,comercialitza el vi	124
Gandesa	1919	Oli,vi,consum	394
Horta de St.Joan	1961	Oli,vi,adobs	235
El Pinell de Brai	1917	Oli,vi,fruites,consum,pinso	376
La Pobla de Massaluca	1962	Oli,vi,fruites,adobs	125
Vilalba dels Arcs	1961	Oli,vi,fruites	178
			./.

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: PRIORAT</u>			
Bellmunt del Priorat	1917	Oli,vi,consum,pinso	129
La Bisbaí de Falset	1952	Oli,vi,fruita,consum, pinso,Caixa Rural	132
Cabassers	1933	Oli,vi,fruites,consum,pinso	151
Capçanes	1933	Oli,vi,fruites,pinso	180
Cornudella de Montsant			
-Celler Cooperatiu	1918	Oli,vi	234
-Coop Agrícola	1904	Fruita,consum,pinso,cereals Caixa Rural	1622
Falset	1917	Oli,vi,fruites,consum	874
La Figuera de Falset	1932	Oli,vi,fruita,consum,cereals R.porcina,avicultura	98
Gratallops			
-Coop Agrícola	1917	Oli,vi,fruites,consum,adobs Vi	
-Coop Vinícola (2on Grau)			
Els Guiaments	1913	Oli,vi,consum,arròs,pinso	120
El Lloar	1930	Oli,vi,fruites,consum,pinso	83
Marça	1913	Oli,vi,fruites seques,pinso adobs,Caixa Rural	368
Margalef de Montsant	1952	Oli,vi,fruites,adobs	55
Masroig	1917	Oli,vi,fruites,arròs,pinso	269
El Molar	1950	Oli,vi,fruites seques,consum	147
Poboleda	1949	Oli,vi,fruites seques,consum pinso,Caixa Rural	171
Porrera	1934	Oli,vi,fruites seques,consum pinso	137
Pradell de la Teixeta	1946	Oli,vi,fruites seques,consum pinso	68
La Torre de Fontaubella	1942	Vi,fruites seques,consum	40
Torroja del Priorat	1935	Oli,vi,fruites seques	100
Ulldemolins	1954	Oli,vi,fruites seques,pinso	288
La Vilella Alta	1933	Fruitas seques,vi,oli,adobs	112
La Vilella Baixa	1922	Oli,vi,fruites seques,consum pinso, Caixa Rural	135

<u>PÒBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: ALT CAMP</u>			
Aiguamúrcia	1919	Vi, adobs, Caixa Rural de Valls	40
Alcover	1920	Oli, vi, fruites seques, consum, pinso	712
Alió	1909	Vi, oli, Caixa Rural	120
Brafió	1930	Oli, vi, fruites seques, avicultura, cereals, pinso, Caixa Rural	322
Cabra del Camp	1912	Oli, vi, adobs	175
Figueroles del Camp	1925	consum	60
Fontscaldes	1962	Vi, adobs	87
Masllorç		Vi, adobs	137
La Masó	1929	Servei de bar	100
Nulles	1915	Vi, consum, Caixa Rural	152
Picamoixons			
Pla de Sta. Maria	1910	Cereals, vi, adobs, Caixa Rural	279
Pont d'Armentera	1930	Oli, vi, adobs	230
Puigpelat	1960	Vi, adobs, Caixa Rural	67
Rodonyà			102
Santes Creus	1918	Vi, consum	47
Vallmoll	1896	Vi, fruites seques, consum, cereals, Caixa Rural	201
Valls	1888	Oli, vi, fruites seques, consum, cereals, Caixa Rural	1336
Vilabella del Camp	1946	Vi, consum, pinso, Caixa Rural	253
Vila-Rodona	1918	Oli, vi, fruites seques, consum, pinso, Caixa Rural	276
<u>COMARCA: BAIX PENEDES</u>			
Albinyana	1969	Oli, vi, fruites seques, cereals, Caixa Rural	79
L'Arboç	1919	Oli, vi, consum, fruites, pinso, cereals, Caixa Rural	418
Banyeres del Penedès	1918	Oli, vi, fruites seques, consum, pinso, cereals	120
			./.

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Bellvei del Penedès			
-Coop Comarcal Fructícola Baix Penedès	1970	fruites	184
-Coop Agrícola i C.R	1954	Oli,vi,fruites seques, pinso,cereals	153
La Bisbal del Penedès	1942	Oli,vi,adobs,Caixa Rural	203
Calafell	1921	Oli,vi,adobs	126
Llorenç del Penedès	1914	Oli,vi,pinso,cereals	270
St.Jaume dels Domenys	1916	Oli,vi,fruites seques,consum pinso,cereals,Caixa Rural	227
Vendrell			
-Coop Agrícola i C.R del Vendrell	1911	Oli,vi,Caixa Rural	250
-Coop d'Avicultors i Cunicul- tors	1956	Pinso	50
<u>COMARCA: BAIX CAMP</u>			
L'Aleixar	1957	Oli,consum,fruites,pinso Caixa Rural	154
Alforja	1954	Oli,vi,fruites seques, avicultura,consum ,pinso Caixa Rural	396
Almoster	1942	Oli,vi,fruites seques,consum Caixa Rural	78
L'Argentera			
-Coop Agrícola	1962	Fruitess seques	71
-Coop Agrícola Ramadera de explotació comunitària	1971	Avicultura	21
Les Borges del Camp	1920	Oli,R.porcina,vi,fruites seques,avicultura,consum Caixa Rural	339
Botarell	1959	Oli,R.porcina,vi,fruites seques,consum,pinso, Caixa Rural	93
Cambrils	1920	Oli,verdures,vi,hortalisses fruites seques,consum,cereals fruites,Caixa Rural	895
Capafonts	1964	Adobs	37
Castellvell del Camp	1910	Oli,vi,fruites seques,consum	103
Colldejou	1959	Fruitess seques,consum	45
Duesaigües	1955	Oli,vi,fruites seques avicultura, consum	80

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Maspujols	1906	Oli,vi,fruites seques consum,pinso	102
Montbrió del Camp	1945	Oli,vi,fruites seques,adobs	330
Mont-Roig del Camp	1914	Oli,verdures,vi,hortalisses fruita,consum	730
Prades	1961	Fruitess seques,consum,pinso Caixa Rural	161
Pratdip	1949	Fruitess seques,oli,pinso, adobs,Caixa Rural	155
Reus			
-Coop Comarcal d'Avicultura	1946	R.porcina,pinso,avicultura	1070
-Coop Defensa Agrícola	1958	Hortalissa,adobs	200
-Unió Agrària Coop (2on Grau)	1962	Oli,vi,R.porcina,fruites seques,avicultura,arròs, pinso,cereals	180 coop
Riudecanyes	1945	Oli,R.porcina,vi,fruites seques,avicultura,consum, pinso,Caixa Rural	270
Riudecols	1942	Oli,vi,adobs,Caixa Rural	257
Riudoms	1956	Oli,vi,fruites seques,consum pinso	180
La Selva del Camp	1903	Oli,R.porcina,consum,vi,, fruitess seques,avicultura	1560
Vandellòs	1959	Oli,vi,fruitess seques,consum pinsos,Caixa Rural	239
Vilanova d'Escornalbou	1945	Oli,vi,fruitess seques,consum pinso,Caixa Rural	80
Vilaplana del Camp	1956	Oli,fruitess seques,consum, pinso,Caixa Rural	166
Vinyols	1963	Oli,fruitess seques,consum, pinsos	109

COMARCA: MONTSIA

Alcanar			
-Coop de Viveros	1968	Planter de tarongers	98
-Coop Unió del Camp	1979	Verdures,hortalisses, fruitess,consum	147
Amposta			
-Cambra arrossera i C.R	1927	Verdures,R.bovina,porcina, fruitess,avicultura,pinso, cereals,Caixa Rural	3669
-Unió Ampostina del Camp	1980		

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Freginals	1958	Oli,vi,adobs	200
La Galera del Pla	1942	Vi, Caixa Rural	125
Godall	1950	Oli,vi,consum,pinso	370
Mas de Barberans	1967	Oli	93
Sant Carles de la Ràpita	1980	Verdures,adobs	131
Santa Bàrbara	1965	Oli	229
La Senia	1947	Oli,pinso,adobs,consum arròs,vi	423
Ulldecona	1916	Oli,vi,pinso,fitosanitaris	415
<u>COMARCA: GARRIGUES</u>			
L'Albagés	1920	Oli,fruites seques, consum Caixa Rural	243
L'Albí	1919	Oli,vi,fruites seques, Consum, cereals	285
Arbeca	1918	Oli,fruites seques,consum pinso,cereals	540
Les Borges Blanques			
-Agrupació Oleària Lleidatana	1980	Oli,fruites seques,consum, adobs	35
-Coop del Camp Pla d'Urgell	1918	Oli,vi,consum,fruites, Fruites seques	416
-Coop del Camp Sant Isidre	1915	Oli,fruita,adobs	460
Bovera	1950	Oli,fruites seques,adobs, pinso	200
Castelldans			
-Coop Castell-Fruit	1973	Fruites	102
-Coop del Camp Sant Fortunat	1942	Oli,vi,fruites seques, pinso,cereals.	200
Cervia	1918	Oli,vi,fruites seques, consum,adobs	332
El Cogul	1950	Oli,adobs	57
L'Espluga Calva	1957	Oli,vi	174
La Floresta	1916	Oli,vi	73
Fulleda	1957	Oli,vi	58
La Granadella	1920	Oli,vi,cereals	400
Granyena de les Garrigues	1951	Oli,adobs	172

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Juncosa	1919	Oli, adobs, consum, Crèdit fabricació de pa	210
Els Omellons	1920	Vi, oli, adobs	80
La Pobla de Cerveles	1945	Oli, vi, fruites seques, cereals	127
La Pobleta de la Granadella	1934	Oli, adobs, pinso	160
Els Soleràs			
-Coop Agrícola dels Soleràs	1921	Oli, fruites seques, consum	282
-Coop Avícola i Ganadera	1959	Pinsos	180
Els Torns	1942	Oli	93
Torregrossa	1914	Consum, pinsos, cereals fruites seques, fruites	219
El Vilosell	1931	Oli, vi, consum, llet	128
Vinaixa	1919	Oli, vi, cereals	260
<u>COMARCA: BAIX EBRE</u>			
L'Aldea		Consum, adobs	400
Aldover	1946	Oli, verdures, consum, fruita, pinso	103
L'Ametlla de mar	1972	Oli, fruites seques, consum, Caixa Rural	200
Benifallet			
-Coop el Progrés	1980	Act. Comercial	10
-Coop Agrícola Olivarrera Baix Ebre	1955	Oli	329
La Cava	1955	Verdures, R. bovina, porcina, hortalisses, avicultura, consum, fruites, arròs, pinso, cereals	1200
Jesus i Maria	1942	Hortalisses, consum, arròs	144
Paüls dels Ports	1950	Oli, Caixa Rural	120
El Perelló			
-Coop Agrícola Tarragonina	1980	Apicultura	
-Coop Agrícola i C.R. Sant Isidre	1947	Oli, vi, fruites seques, consum, Caixa Rural	561
Roquetes	1952	Oli	110
Sant Jaume d'Enveja	1958	Verdures, hortalisses, arròs	178
Tivenys	1959	Verdura, hortalisses, consum, pinso	102

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Tortosa			
-Coop Agrària de Jesús	1950	Adobs,oli	361
-Coop Agrícola iC.R.			
-Coop Comarcal Avicultura			
-Coop Lletera de Tortosa	1954	Llet i derivats	
Xerta	1946	Oli, fruites, Caixa Rural	300
<u>COMARCA: ALT PENEDES</u>			
Les Cabanyes	1919	Vi	119
La Granada	1919	Vi, Caixa Rural	199
Vilafranca Penedès			
-Celler coop de Moja	1921	Vi	125
-Celler coop de Vilafranca	1933	Vi	380
-Coop Vinícola del Penedès (COVIDES)	1966	Vi	700

1.2. SISTEMA MEDITERRANI AMB PREDOMINI DE CONREUS HORTICOLES

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: BAIX LLOBREGAT</u>			
Sant Joan Despí	1980	fruites, verdures, hortalisses, pinso i fitosanitaris	71
<u>COMARCA: BARCELONES</u>			
<u>BARCELONA</u>			
-Ahinsa Coop	1980	verdures, hortalisses	50
-Barcelona Agrària (2on Grau) 1980		consum, adobs	21 coop
-Coop Criadores Ganado Cerda 1957		pinso	433
-Coop Vaqueros Barcelona 1944		llet i derivat	84
-UCAC (Unió Catalana d'agri-1936 cultors i cunicultors)		consum, avicultura, pinsos	4.700
<u>COMARCA: MARESME</u>			
Alella Vinícola	1906	vi	152
<u>Premià de Dalt</u>			
-CORMA (Coop de plantes ornamentals del Maresme)	1979	comercialització plantes	14
Sant Cebrià de Villalta	1980	Comercialització xampinyons	
Sant Pol de Mar	1979	Comercialització Maduixes	57
<u>Vilassar de Mar</u>			
-Copafior	1980	Floricultura	8
-Floricultors del Maresme	1949	Floricultura	22

2.1. SISTEMA FERRATGE-RAMADER: PREDOMINI DE RAMADERIA EXTENSIVA

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY DE FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: ALT URGELL</u>			
L'Alzina d'Alinyà	1954	pinso	28
Coop del camp Piri-nenca Seu d'Urgell	1945	Consum, pinso, fitosanitari Ramadaria bovina	
Coop Lleterà del Cadí	1915	Llet i derivats	834
<u>COMARCA: PALLARS JUSSA</u>			
Isona	1949	Fruites seques, consum pinsos, cereals	302
El Palau de Noguera	1955	Adobs	32
Copirineu (Pobla de Segur)	1967	Llet i derivats	1057
Salàs de Pallars	1944	Adobs	139
Copirineu (Tremp)	1976	Ramadaria: bovina, porcina pinsos, cereals	2862
Tremp	1930		250
<u>COMARCA: RIPOLLÈS</u>			
Sant Joan de les Abadesses	1949	Pinso	47
Vallfogona de Ripollès	1970	Consum, pinso, cereals	107
<u>COMARCA: BERGUEDA</u>			
Berga	1975	Pinso	400
<u>COMARCA: SOLSONES</u>			
Solsona	1975	Cereals	166
<u>COMARCA: CERDANYA</u>			
Puigcerdà	1960	Ramadaria: Bovina, porcina consum, llet i derivats pinsos, cereals.	470

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY DE FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONÒMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: BAGES</u>			
ARTES	1908	Ramaderia: bovina i porcina	850
BALSARENY	1970	Pinso	30
CARDONA	1965	Cereals	71
Fals	1966	Ramaderia bovina	52
Manresa-Coop agricola comarcal del Bages	1931	Adobs i pinso	593
-Celler coopera- tiu Salellas	1926	Ramaderia bovina, porcina agricultura, pinso, vi, fruites seques, cereals consum	410
Moià	1979	Maquinària Agrícola	7
St. Joan de Vilatorrada	1923	Oli, cereals, consum, pinso Ramaderia bovina, porcina	300
St. Vicenç de Castellet (COPYSU)		Pinso i adobs	48
Santpedor	1968	Pinso, adobs, Caixa Rural	423

2.2. SISTEMA FERRATGER-RAMADER: PREDOMINI DE RAMADERIA INTENSIVA

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY DE FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: LA GARROTXA</u>			
Olot	1971	Consum, pinsos, cereals adobs. Ramaderia: bovina, porcina Llet i derivats	160
<u>COMARCA: OSONA</u>			
Gurb	1980		
Seva	1971	pinso, cereals	128
Vic	1966	Ramaderia: porcina Llet i pinso	435
<u>COMARCA: ALT EMPORDÀ</u>			
Agullana	1980	Adobs, oli, vi, llet i derivats Ramaderia: Bovina, porcina, avicultura	37
Campmany	1916	vi	97
Espolla			
-El Celler Cooperatiu	1906	vi	131
-La fàbrica d'oli	1946	oli	200
Garriguella	1963	vi	88
Masarac	1964	vi	33
Mollet d'Empordà	1954	vi	67
Palau Savardera	1947	vi i oli	132
Pau	1961	vi	70
Peralada	1964	vi i consum	49
Pont de Molins	1934	vi	268
Rabós d'Empordà	1961	vi	63
Roses	1951	vi	70
St. Climent Sescebes	1964	vi	80
St. Pere Pescador	1969	consum i fruites	130
Vilajuïga			
-Alt Empordà	1947	vi i oli	70
-Comarcal de l'Empordà	1923	producció d'alcohol	200

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY DE FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Vilamaniscle	1960	vi	45
<u>COMARCA: LA SELVA</u>			
Anglès	1947	Llet i derivats	200
Blanes	1946	Pinsos, consum, verdura hortalisses	165
St. Coloma de Farners	1947	consum i adobs	211
<u>COMARCA: VALLES ORIENTAL</u>			
Parets del Vallès		Utilització d'aigua per regadiu	557
<u>COMARCA: GIRONÈS</u>			
Banyoles	1907	Pinso, cereals R. bovina, porcina	1195
Bordils	1969	fruites	72
Caçà de la Selva	1907	consum i pinsos	58
Canet d'adri	1980		
Girona (2on Grau)	1980	fruita i subministrament al soci	25 Coop
St. Gregori	1980	Consum	23
<u>COMARCA: BAIX EMPORDÀ</u>			
La Bisbal	1947	Consum	300
Pals	1947	arròs	55
Serra d'Aro	1965	Consum	25
Torroella de Mongri	1962	Consum i fruites	40
Ullastret	1931	Maquinària agrícola	21

3.1. SISTEMA CEREALÍSTIC: PREDOMINI CEREALS

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: SEGARRA</u>			
La Guardia Lada	1981	Consum, adobs	22
Guissona			
-Coop Agrícola Comarcal	1906	Consum, pinso, cereals R: porcina	2300
-Coop Agropecuària Guissona	1959	R: bovina, porcina aviculatura, pinso,	15.350
Les Olugues	1960	Cereals	28
Torà de Riubregos	1957	Consum, pinso, cereals	106
<u>COMARCA: NOGUERA</u>			
Albesa	1964	Hortalisses, consum, fruites pinso, cereals	190
Algerri	1957	Oli, pinso	46
Les Avellanes	1947	Consum	18
Balaguer	1958	R: bovina, porcina, avicultura fruites, pinsos, cereals	250
Belcaire d'Urgell	1954	Consum, pinso, cereals	350
Bellvis	1958	R: porcina, bovina, consum, fruites, cereals	170
Camarasa	1954	oli, pinso	200
Castelló de Farfanya	1933	adobs, pinso, oli, consum	65
Cubells	1968	olí	30
Gerp	1964	adobs	35
Linyola	1945	oli, R: bovina, porcina consum, pinso, cereals	355
Menargues	1966	Pinso, cereals, oli, vi consum.	180
Os de Balaguer	1962	Adobs	95
Penells	1946	pinso, cereals	142
La Portella	1958	fruites, pinso	90
La Centiu de Sió	1944	Adobs	101
Termens	1961	Llet i derivats, cereals fruites, adobs, pinso	187

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIO</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Torrelameu	1965	Consum, fruites, cereals R.porcina	87
Vilanova de Meià	1941		80
<u>COMARCA: CONCA DE BARBERA</u>			
Barbera de la Conca	1894	vi, consum, pinso	300
Blancafort	1896	R.porcina, vi, consum, pinso cereals, fruites seques, avicultura	251
L'Espluga de Francolí	1906	Oli, fruites seques, consum pinso, cereals	657
Montblach	1918	vi, consum, pinso, C.R	762
Pira	1917	vi, consum, pinso	170
Rocafort de Queralt	1918	vi	200
Sta.Coloma de Queralt	1959	Pinso, avicultura, cereals, R.porcina, C.R	718
Sarrià	1909	vi, pinso	500
Solivella	1916	Vi, adobs	392
Vallclara	1954	Oli, vi, adobs	40
Vilanova de Prades	1944	Avicultura, pinso	44
Vimbodí	1934	Consum, vi, adobs	220

3.2. SISTEMA CEREALÍSTIC: PREDOMINI DE CEREALS I CULTIUS LLENYOSOS

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
<u>COMARCA: ANOIA</u>			
Calaf	1964	Cereals	290
Igualada			
-Coop Agrícola Igualada	1980		200
-Coop Agropecuària	1971	Oli, adobs, pinso	302
Pierola (Explotació comunitària)	1972	Fruites, cereals	9
Sant Martí de Tous	1968	R: bovina, porcina adobs, pinso, consum, cereals, vi	
Sant Sadurní d'Anoia	1980	Vi, fruita	7
<u>COMARCA: SEGRIA</u>			
Aitona	1944	Consum, pinso	95
Albatarrech	1965	Vi, pinso, consum, fruites, oli	80
Alcano	1951	Oli	84
Alcarràs	1948	Consum, fruita	170
Alcoletge	1953	Consum, fruita	140
Alfes	1958	Adobs, olives	107
Alguaire			
-Coop Sant Faust	1947	Consum, pinso, cereals	270
-Cefruco	1968	Fruita	90
Almaselles			
-Coop Avícola d'Almaselles	1959	Pinso	242
-Avícola i Ramadera	1959	Embutits	220
-Coop del Camp	1943	Pinso, adobs	290
-Coop de Fructicultors	1965	Fruita, fitosanitaris	50
Almatret	1918	Oli, fruites seques	156
Almenar			
-Coop Avícola i Bestiar	1961	Pinso	350
-Coop Camp Sant Gaietà	1946	Consum, pinso, cereals	325
Alpicat	1928	Oli, vi, pinso	350
Artesa de Lleida	1977	Cereals, pa i derivats	1820
Aspa	1945	Oli, cereals	108
Bell-lloc d'Urgell	1942	Fruites, cereals, adobs	215
			./.

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Benavent de Lleida	1958	Adobs, fruites, pinso	86
Corbins			
-Coop del Camp	1943	Adobs, consum	170
-Coop Fruiters de Corbins	1973	Fruites	56
-Corbins Fruiters	1980	Fruites	84
Gimanelles	1952	Cereals, pinso, adobs	90
La Granja d'Escarp	1950	Fruites, consum	128
Llardecans	1951	Oli, adobs	172
Lleida			
-Agrupació de Coop Terres de Lleida (2on. grau)	1980	Fruites, cereals, adobs, pinsos	110 coop
-Coop agrícola Pràctica	1902	Consum, pinso	1800
-Coop Provincial Agrícola i Comarcal (Copaga)	1947	R. porcina, avicultura, consum pinso	1234
Maials	1917	Oli, consum, cereals	500
Massalcoreig	1962	Adobs, fruita	7
Miralcamp	1954	Adobs, fruita, consum	230
Mollerusa	1945	Llet	65
Montoliu de Lleida	1950	Fruites	93
Palau d'Anglesola	1919	Pinso, cereals, consum	293
Pla de la Font	1970	R. bovina. Llet i derivats	10
Puigvert de Lleida	1944	Fruites	55
Rosselló de Segrià	1952	Fruites, consum, adobs	150
Sarroca del Segre	1945	Oli, cereals, C.R	200
Sonadell	1971	Adobs	111
Soses	1958	Consum, fruites, pinsos cereals	196
Sucs	1954	Consum, pinsos, cereals	105
Sunyer	1974	Cereals, adobs	90
Torrebeßes	1952	Oli, Caixa Rural	84
Torrefarrera			
-Coop Fructícola	1967	Fruita	101
-Coop Camp	1959	Adobs, pinso	195
Torres del Segre	1945	Cereals, consum, fruita, pinso	192

<u>POBLACIÓ</u>	<u>ANY FUNDACIÓ</u>	<u>ACTIVITAT ECONOMICA</u>	<u>NUM SOCIS</u>
Vilanova de la Barca	1948	Pinso,consum,fruites	70
Vilanova de Segrià			
-Coop del Camp	1967	Consum,adobs,cereals	146
-Coop Fruitera Segrià	1966	Fruites	25
<u>COMARCA: URGELL</u>			
Belianès	1932	Oli,vi,consum,pinso,cereals	255
Bellpuig d'Urgell	1943	Cereals,fruites, adobs	340
Castellserà	1944	Cereals,pinso, Caixa Rural	184
La Fuliola		Consum,pinso,cereals	
Guimerà	1948	Cereals,oli,vi,consum,pinso	114
Ibars d'Urgell	1915	Consum,pinso,cereals	774
Llorenç de Vallbona	1960	Oli,vi	36
Maldà	1920	Oli,vi	74
Nalec	1948	Oli	59
Els Omells de Na Gaia	1925	Oli,vi	40
Preixana	1930		
Rocafort de Vallbona	1934	Pinso,cereals,Caixa Rural oli,vi,fruites seques	74
Sant Martí de Riucorb	1920	Oli,vi	110
Tàrrega		Oli	300
Vallbona de les Monges	1917	Oli,vi	145
Verdú	1911	Vi,oli	93
Vilanova de Bellpuig	1944	Consum	131
<u>COMARCA: VALLES OCCIDENTAL</u>			
Caldes de Montbui	1917	Consum,pinso,cereals	250
Ripollet	1921	Vi	54
Rubí	1920	Vi	341
Sant Cugat del Vallès	1921	Vi	298
Terrassa	1920	Vi,adobs,consum	290

A N E X 4 C A P Í T O L I I

RELACIÓ NUMÈRICA DE COOPERATIVES DE CONSUM,
SEGONS VEGUERIES I QUOTA DE MERCAT.

TAULA 1. Cooperatives de Consum per vegueries. Catalunya 1982

	VENDES EN MIL DE PTES	SOCIS	COOPS.	PUNTS DE VENDA	TOTAL CONSUMIDORS
<u>PRIMERA</u>					
Baix Llobregat	770	11.400	3	7	45.600
Barcelonès	1.090	16.500	4	19	96.000
Maresme	310	2.800	3	5	11.200
Vallès Orient.	430	2.900	3	3	11.600
Vallès Occ.	<u>290</u>	<u>2.900</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>11.600</u>
Tot.Vegueria 1a.	2.890	36.500	15	37	176.000
<u>SEGONA</u>					
	-	-	-	-	-
<u>TERCERA</u>					
	-	-	-	-	-
<u>QUARTA</u>					
	-	-	-	-	-
<u>CINQUENA</u>					
Baix Ebre	43	500	1	1	2.000
Montsià	<u>190</u>	<u>1.700</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>9.200</u>
Tot.Vegueria 5a	233	2.200	3	4	11.200
<u>SISENA</u>					
Osona	<u>273</u>	<u>1.950</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>7.800</u>
Tot.Vegueria 6a	273	1.950	3	4	7.800
<u>SETENA</u>					
Bages	75	600	1	1	2.400
Solsonès	<u>45</u>	<u>700</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>2.800</u>
Tot.Vegueria 7a	120	1.300	2	2	5.200
<u>VUITENA</u>					
	-	-	-	-	-
<u>NOVENA</u>					
	-	-	-	-	-
TOT.NUCLIS CONCEN.	3.516	41.950	23	47	200.200
=====					
RESTE COOPS.	990	20.300	98	98	85.200
TOT.CATALUNYA	4.506	62.250	121	145	285.400

FONT: Federació de Cooperatives de Consumidors de Catalunya, L'avenir del Cooperativisme de Consumidors a Catalunya, ponència presentada en el I Congrés de la Federació de Coop. de Consumidors de Catalunya. Tarragona 4 i 5 de juny 1983. pp.8 i 9.

TAULA 2. Quotes de mercat de les cooperatives de consumidors a Catalunya.

	Catalunya	Alimentació 1,12%	
	<u>VENDES</u>	<u>HABITANTS</u>	<u>QUOTA DE MERCAT %</u>
Regió I	3.000 (milions)	4.106.685	1
Regió II	109 "	427.268	6,40
Regió III	210 "	345.985	1
Regió IV	100 "	171.744	1
Regió V	290 "	129.257	3,75
Regió VI	310 "	156.661	5,30
Regió VII	173 "	281.399	1,00
Regió VIII	300 "	289.926	1,75
Regió IX	14 "	49.358	0,5

FONT: Federació de Cooperatives de Consumidors de Catalunya, l'avenir del Cooperativisme de Consumidors a Catalunya, ponència presentada en el I Congrès de la Federació de Cooperatives de Consumidors a Catalunya. Tarragona 4 i 5 de juny 1983. pp.10

A N E X 5 C A P I T O L I I

RELACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL
ASSOCIAT D'ABANS DE 1940 FINS A 1975 QUE
EL DESEMBRE DE 1981 ENCARA DESENROTLLAVEN
UNA ACTIVITAT ECONÒMICA.

Taula 1

COOPERATIVES de treball associat d'abans de 1940 que, el desembre de 1981, encara desenrotllaven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	Any de fundació	nombre socis	Sector d'activitat.	nº.C.N.A.E.
Cooperativa de Mudanzas	Barcelonès	1915	10	transports de mobles	72
Silleros	Barcelonès	1928	7	fabricació de cadires	46
Fàbrica de Vidre la Verneda	Barcelonès	1931	45	fabricació d'am polles	246
Agrupació Vidriera	Barcelonès	1932	123	fabricació vidre bufat	246
Reproduccions gràfiques	Barcelonès	1932	7	fotogratat i fotocrom	474
Toneleria Mecànica	Alt Penedès	1932	16	construcció i reparació de boteria	46
Instal.lacions Tèrmiques	Barcelonès	1933	7	instal.lacions i reparacions d'equips de calefacció	64-1
Cooperativa d'obriers fusters Maresme		1934	7	fusteria	46

NOM	COMARCA	Any de fundació	nombre socis	Sector d'activitat.	nº.C.N.A.E.
Cristalleries de Mataró	Maresme	1934	352	vidre bufat per a làmpares	246
Coop.La Constructora Auxiliar Barcelonès		1935	7	obres petites	50
Coop.Asserradora La Vallirana	Baix Llobregat	1935	13	fabricació de vitrera i de caixes per a la fruita	46
Tèxtil Martinenca	Barcelonès	1936	7	tèxtil	43
Vidrieres de Cornellà	Baix Llobregat	1931	30	fabricació de material de vidre per a laboratori	246

(situació d'aquestes cooperatives de treball associat el 31 de desembre de 1981)

FONT: elaboració pròpia a partir de la Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya, editat pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1982.

Taula 2

COOPERATIVES de Treball Associat constituïdes entre 1941 i 1950 que, el desembre de 1981, encara desenrotllaven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	nº. C.N.A.E.
Coop. de Albañiles y Peones	Alt Penedès	1944	16	obres petites	50
Coop. de Barbers i Perruquers	Alt Camp	1945	7	serveis de barberia	972
Coop. de Carpinteros y Ebanistas	Alt Camp	1945	15	fusteria en general	46
Repartidors de carn	Barcelonès	1945	12	càrrega i repartiment de carn	751-9
Coop. de Receptors de llet de Barcelona, CORELE	Barcelonès	1948	68	recepció, higienització i envasat de llet	42
Laboratori de Protesis dental-NEINOX	Barcelonès	1949	7	confecció i reparacions d'aparells dentals	495
Bovila Torreblanca	Vallès Occ.	1950	15	fabricació de maons	50-C

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	ng. C.N.A.E.
Coop. Despojeros y Mon- dongueros	Osona	1950	14	venda al detall de menuts	03-A

(situació d'aquestes cooperatives de treball associat el 31 de desembre de 1981)

FONT: elaboració pròpia a partir del DEPARTAMENT DE TREBALL, Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya, ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1982.

Taula 3
 COOPERATIVES de Treball Associat constituïdes entre 1951 i 1960 que, el desembre de 1981, encara desenrotllaven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	nº. C.N.A.E.
Coop. de Astilleros MARE NOSTRUM	Barcelonès	1951	11	reparació i construcció de vaixells de fusta	37
Coop. d'Indústries Reunides C.I.R.	Baix Camp	1951	23	construcció i reparació de carrosseries de cotxes	23
Coop. Reusenca d'Edificació i obres, CREO	Baix Camp	1951	38	obres	50
Pintura decorativa i d'obra	Baix Camp	1952	7	pintura en general	50-A
Coop. Ladrillera d'Esplugues de Llobregat	Barcelonès	1954	20	fabricació de maons i teules	50
Productes refractaris Iberica	Barcelonès	1954	7	fabricació de material refractari	50-C
Vidrieria de la Maresme	Maresme	1955	87	fabricació de vidre brut, ampolles	246

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	nº. C.N.A.E.
Cristalleries Sant Miquel	Barcelonès	1957	153	fabricació vidre bufat	246
Cola-Stuk Coop.de Pintors	Alt Camp	1958	7	pintura industrial i decorativa	50-A
Coop.Minera del Baix Segre	Segrià	1960	40	extracció i venda de lignit	23

(situació d'aquestes cooperatives de treball associat el 31 de desembre de 1981)

FONT: elaboració pròpia a partir del DEPARTAMENT DE TREBALL, Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya; ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona 1982.

Taula 4

COOPERATIVES de Treball Associat constituïdes entre 1961 i 1965 que, el desembre de 1981, encara desenrotllaven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	Nº. C.N.A.E.
Teixidors Auxiliars S.C.	Vallès Occ.	1961	133	fabricació teixits -treball a mans	43
Coop. Forges Sant Just	Barcelonès	1961	16	fàbrica de cadenes	31
Construccions Generals	Barcelonès	1962	51	construcció d'habitatges	50
Coop. de Matarifes de Sabadell	Vallès Occ.	1962	37	mataça de bestiar	03-A
Coop. de Suministres i Aplicacions	Baix Llobregat	1963	84	fabricació de mobles	46
Coop. de Matarifes de Terrassa	Vallès Occ.	1963	35	mataça de bestiar	03-A
Modelistes Reunits S.Coop.	Barcelonès	1964	9	fabricació de models	46
Coop. Electricistes	Conca de Barberà	1964	10	Instal.lacions d'electricitat	64-1
Coop. Mobles Pirineus	Osona	1964	25	fusteria i ebenisteria	46

CODES, Coop. pel desenvolupament	Barcelonès	1965	30	fabricació d'equips pel regatge	64-1
Coop. Panificadora de Cas tellbell. El Vilar, Montserrat	Bagès	1965	7	elaboració de pa	419
Modernestil	Vallès Occ.	1965	37	ebenisteria d'encàrrec	46

(situació d'aquestes cooperatives el 31 de desembre de 1981)

FONT: elaboració pròpia a partir del DEPARTAMENT DE TREBALL, Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya, ed. Generalitat. Barcelona 1982.

Taula 5
 COOPERATIVES de treball associat constituïdes entre 1966 i 1970 que, el desembre de 1981, encara desenrot-
 llaven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector. d'activitat	nº. C.N.A.E.
Herramientas Utiles y Manu- fact. (CHUM)	Barcelonès	1966	7	fabricació d'ei nes de tall per la metal.lúrgica	31
Coop. de la Confecció Ntra.Sra.del Carme	Anoia	1966	9	confecció	453
Coop.Constructora Ver ge de la Mercè	Barcelonès	1966	15	construcció	50
Coop.de Albañileria de Montblanc	Conca de Barberà	1966	10	construcció	50
Coop.Bellcairina de Sub ministres i Aplicacions COIBESA	La Noguera	1967	143	confecció	453
Obres i decoracions S.C.	Baix Llobregat	1967	13	construcció	50
Coop.Reusense de Cerrajeros	Baix Camp	1967	7	serralleria	32

Movimiento de mercancías	1967	7	càrrega i descàrrega	751.9
Coop. Obres i Construccions del Noya	1968	28	construcció	50
Coop. Egaror	1967	12	fabricació i venda de joies	491
Coop. de prod. Aux. C. I. P. A.	1968	60	confecció de pantalons	453
Coop. Construc. de Riudevítilles	1967	38	construcció	50
Coop. Auto-Mecànica	1968	16	reparació de camions	672
Construc. Güell Stat. Coop.	1968	114	construcció	50
DEYCO, Stat. Coop.	1968	37	fusteria	46
Coop. Tèxtil Copunt	1969	19	fabricació gèner. punt	453
Santiago Apostol S. Coop.	1969	7	fabricació teles per a pintar	495
Coop. de Paletes	1969	9	construcció	50
Coop. Planenca d'obres i construccions	1969	10	construcció	50
Coop. Pirenaica	1969	100	confecció	453
Coop. Promo. obrera CIPO	1969	88 (.)	bugaderia industrial	95-A

(.) els socis són pares o tutors de deficients psíquics en no poder-ho ser directament el deficient.

Coop. Tèxtil Cointex	Vallès Occ.	1969	15	fabricació de teixits de llana per a tercers	43
Carrosseries Inducar S. Coop.	Vallès Occ.	1969	352	construcció de carrosseries metàl·liques	362
Coop. Grafica Dertosense	Baix Ebre	1969	13	impremta	474
Metalúrgica de Vic, S. Coop.	Osona	1969	13	construcció i reparació de màquines	32
CIPADES	Alt Penedès	1969	16	fabricació i venda de pa i pastes	419
Coop. Tallers Units	Alt Penedès	1969	12	treballs de mecànica	672
Coop. Gènere de Punt "John Fil"	Garrigues	1970	37	confecció gènere punt	453
Coop. Hierbabuena	Baix Llobregat	1970	11	construcció	50
Coop. Verge d'Aguilar	La Noguera	1970	30	confecció	453
Coop. d'especialitats tèxtils CIETEX	Segrià	1970	26	confecció	453
Coop. de Manufactures de fibres tèxtils	Bages	1970	138	teixit i confecció	43

situació d'aquestes cooperatives a 31 de desembre de 1981

FONT: elaboració pròpia a partir del DEPARTAMENT DE TREBALL, Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya. ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1982.

Taula 6
 COOPERATIVES de treball associat constituïdes entre 1971 i 1975 que, el desembre de 1981, encara desenrotlla
 ven una activitat econòmica

NOM	COMARCA	any de fundació	nombre de socis	sector d'activitat	no. C.N.A.E.
Coop.de Puericultura Sant Roc	Barcelonès	1971	7	guarderia infan- til	95-C
Barcanova, Coop.	Barcelonès	1971	61 (.)	taller d'artesa- nia tèxtil	95-A
Grupdem, Stat.Coop.	Barcelonès	1971	9	ensenyament a deficients mentals	95-A
Promotora de mitjans Audiovisuals	Barcelonès	1971	14	ensenyament de ci- nematografia a les escoles	936-B
COINSE	Urgell	1972	18	confecció	453
Coop.Vedruna Veico	Urgell	1972	51	confecció	453
COPIMSA	Les Garrigues	1973	20	confecció	453
COREMC	Baix Camp	1973	18	fusteria	46

Catalana de Transports S.C	Barcelonès	1974	30	transport	72
Taller escola Barceloneta S.C.	Barcelonès	1974	171(.)	treball per deficients psíquics	95-A
Estela, Coop. de promoció al subnormal	Tarragonès	1974	162(.)	treballs per deficients psíquics	95-A
Coop. Tortosina de Yeseros	Baix Ebre	1974	9	enguixat	50
Coop. de Abastecedores de carne	Barcelonès	1975	22	esquarterament i repartiment carn	03-A
Coop. Industrial de Recuperació	Barcelonès	1975	75(.)	treball fet per deficients	95-A

(.) els socis són pares o tutors de deficients psíquics en no poder-ho ser directament l'interessat.
(situació d'aquestes cooperatives de treball associat el 31 de desembre de 1981)

FONT: elaboració pròpia a partir del DEPARTAMENT DE TREBALL, Guia de les Cooperatives de Treball Associat de Catalunya, ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1982

A N E X 1 C A P Í T O L I I I

L A C O O P E R A C I Ó E N E L M Ó N : A L G U N E S I N F O R -
M A C I O N S E S T A D Í S T I Q U E S (1)

- (1) elaboració pròpia a partir de ZAN, S. La Cooperazione nell mondo: Alcune Informazioni-Statistiche, pronència presentada al Convegno Internazionale di studi cooperativi, Ravenna, 22-23 març 1984.

Les dades estadístiques que configuren aquest annex provenen de l'A.C.I. (Aliança Cooperativa Internacional).

L'A.I.C. va néixer a Londres en 1895. Actualment, agrupa organismes de representació de les cooperatives de 66 països que associen 360 milions d'unitats cooperatives.

A l'A.I.C., s'hi adhereixen organitzacions occidentals de països socialistes i del tercer món. Els objectius que persegueixen són, fonamentalment, els següents:

- representar, a nivell mundial, les cooperatives que respecten els principis cooperatius:

- a) adhesió voluntària,
- b) administració democràtica,
- c) interès limitat sobre el capital,
- d) distribució dels excedents,
- e) educació cooperativa i
- f) col.laboració entre cooperatives.

- difondre la doctrina i els mètodes de la cooperació en el món,

- promoure la cooperació a tots els països,

- defensar els interessos del moviment cooperatiu en totes les seves modalitats,

- vigilar que hi hagin bones relacions entre les diferents centrals cooperatives i afavorir l'intercanvi d'experiències,

- treballar a favor de la pau i de la seguretat, i

- participar en l'activitat de l'emancipació social i material dels treballadors de tot el món.

Les taules 1 i 2 reflecteixen la consistència de la cooperació representada a l'A.I.C. en el període 1970-1988.

Les taules 3 i 4 relacionen el pes de la població cooperativa sobre la població total de cadascun dels països.

En concret, la taula 3 fa referència a tots els països adherits a l'A.I.C., mentre que la taula 4 només fa referència als països adherits a l'O.C.D.E..

L'inconvenient fonamental d'aquesta informació és que les cooperatives no afiliades a l'A.I.C. no siguin comptabilitzades.

L'observació de la taula 1 i 2 evidencia el creixement dels socis afiliats, en aquests darrers anys, que es troba a cada continent.

En concret, la taula 2 evidencia com la població cooperativa, tipològicament dominant, és la dels consumidors associats (132 milions), la majoria dels quals es troba a Europa com a resultat del pes que exerceixen els consumidors associats de la URSS, els quals constitueixen més o menys la meitat del nombre total.

Un altre moviment important de consumidors associats es troba a Anglaterra i a Rumania.

Un segon sector, per nombre de socis, és el de crèdit (123 milions), és a dir, el dels estalviadors associats. Aquesta branca troba el seu major assentament a Àsia i a Amèrica.

A Àsia, el pes principal es troba en el moviment cooperatiu corresponent a l'Índia, que constitueix el sol gairebé la totalitat del moviment continental, men-

tre que la importància del moviment cooperatiu és localitzada, sobretot, als Estats Units i al Canadà.

A una certa distància d'aquests dos sectors, hi ha el cooperativisme agrícola. Dels 68 milions de cooperadors agrícoles, prop de la meitat són a Europa i a Amèrica del Nord.

Els socis de les cooperatives de vivendes són localitzats, quasi exclusivament, a Europa, preferentment a l'Alemanya Federal i a Polònia, mentre que les cooperatives de pescadors es troben, sobretot, a l'Índia i al Japó.

El total de socis en les cooperatives de producció és de 6 milions que es reparteix, quasi equitativament, entre Europa i Àsia. A Europa trobem, en primer lloc, els països de l'Est. Mentre que a l'Oest sobresurt el moviment cooperatiu de treball associat de França i d'Itàlia, a l'Àsia, el moviment més important és el de l'Índia, format, en la seva major part, per cooperatives d'artesans.

Per últim, hem de remarcar els moviments d'Israel, Mèxic i Uruguai. Sota el nom de cooperatives "diverses", s'agrupen, fonamentalment, les cooperatives dels Estats Units.

TAULA 1
 La demografia cooperativa
 1970 - 1971
 Població cooperativa per branca

		%
Consum	124.806.643	40,90
Crèdit	90.540.215	29,50
Agrícola	55.848.679	18,60
Diverses	18.991.622	6,20
Habitatges	8.133.207	2,60
Treball	5.035.693	1,60
Pesca	1.832.332	0,60
TOTAL	305.186.391	100,00

Població cooperativa per continent

Europa	145.803.041	47,77
Àsia	97.041.791	31,80
Àmerica	58.036.278	19,02
Àfrica	2.267.626	0,74
Oceania	2.037.655	0,67
TOTAL	305.186.391	100,00

Població cooperativa per branca i per continent

(en milions de socis)

	Europa	Àsia	Àmerica	Àfrica	Ocenia
Consum	105.696,7	16.120,8	2.244,8	27,1	514,1
Crèdit	11.667,3	48.008,2	30.287,9	157,5	419,1
Agrícola	20.461,3	25.027,0	8.009,4	2.008,7	348,6
Diverses	219,9	1.940,9	16.735,8	6,7	81,5
Habitatges	5.641,0	1.301,1	515,6	6,1	669,3
Pesca	2.018,5	2.934,6	21,8	60,6	-
Treball	97,9	1.708,6	20,6	0,7	3,9

La consistència de la cooperació al món

TAULA 2. Països i cooperadors representants en l'ACI (any 1978)

Botswana	36.221	Japó	17.551.759
Costa d'Avorio	--	Jordània	30.091
Egipte	--	Malàsia	1.732.620
Gàmbia	8.969	Paquistà	1.760.448
Ghana	680.002	Singapur	63.377
Kènia	1.137.497	Sri Lanka	3.946.787
Marroc	--	Tailàndia	<u>1.456.837</u>
Mauritània	31.031	TOTAL ASIA	112.198.699
Nigèria	302.506	=====	
Somàlia	--	Àustria	2.938.632
Tanzània	640.463	Bèlgica	2.662.242
Uganda	980.076	Bulgària	2.933.855
Zàmbia	<u>95.528</u>	Txecoslovàquia	4.416.260
TOTAL AFRICA	3.912.293	Dinamarca	1.472.134
=====		Finlàndia	2.070.625
Argentina	5.587.408	França	13.889.396
Canadà	10.998.729	Gran Bretanya	10.565.406
Xile	358.556	Grècia	713.570
Colòmbia	152.871	Irlanda	--
Jamaica	--	Islàndia	42.604
Guaiana	29.085	Itàlia	5.215.381
Haití	136	Iugoslàvia	1.506.000
Perú	--	Noruega	1.189.113
Puerto Rico	326.452	Holanda	482
Estats Units	58.344.538	Polònia	12.101.555
Uruguai	<u>149.326</u>	Portugal	642.533
TOTAL AMÉRICA	75.947.101	R.D.T.	4.389.847
=====		R.F.T.	7.201.879
Bangladesh	4.499.875	Romania	14.976.698
Xipre	260.312	Suècia	4.301.982
Corea	2.135.392	Suïssa	1.015.866
Filipines	414.986	Turquia	5.553.866
Índia	65.658.321	Hongria	4.542.194
Indonèsia	8.492.197	URSS	<u>62.200.000</u>
Irac	531.156	TOTAL EUROPA	165.036.120
Iran	2.985.726	=====	
Israel	678.815		

Austràlia 4.052.538
 TOTAL OCEANÍA 4.052.538
 =====

TOTAL EN EL MÓN 362.652.771
 =====

FONT. A.C.I. últimes dades comunicades

NUMERO DE COOPERATIVES I SOCIS

REPRESENTANTS EN EL A.C.I. (any 1979)

Sector	nº.de coop.	%	nº.de coop.	%
Habitatges	60.654	8,88	14.950.590	4,12
Agricultura	255.501	37,38	68.105.121	18,78
Consum	69.048	10,10	132.547.144	36,55
Crèdit	198.811	29,09	123.087.436	33,94
Pesca	17.241	2,53	2.111.202	0,58
Treball	46.438	6,79	6.027.634	1,66
Diverses	35.763	5,23	15.823.644	4,37
TOTALS	683.456	100,00	362.652.771	100,00

FONT: A.C.I. últimes dades comunicades

TAULA 3. Socis expressats en percentatge a la població total

Any 1970					
1	Romania	63.11	23	Japó	13.34
2	Suècia	41.39	24	Austràlia	12.37
3	Bulgària	38.03	25	Índia	11.42
4	Xipre	36.96	26	França	10.51
5	Hongria	35.98	27	Tanzània	9.08
6	Canadà	33.54	28	Itàlia	7.27
7	Finlandia	32.82	29	Argentina	6.88
8	Àustria	29.54	30	Uganda	6.66
9	Dinamarca	27.75	31	Jamaica	5.13
10	Polònia	25.64	32	Irlanda	5.02
11	Txecoslovàquia	25.60	33	Iran	4.69
12	R.D.T.	25.40	34	Kènia	3.85
13	URSS	24.56	35	Holanda	3.41
14	Israel	24.02	36	Turquia	3.39
15	USA	21.94	37	Singapur	2.31
16	Regne Unit	21.66	38	Xile	2.30
17	Bèlgica	19.28	39	Jordània	1.81
18	Noruega	18.81	40	Guaiana	1.44
19	Sri Lanka	15.48	41	Paquistà	1.42
20	Islàndia	15.19	42	Malàsia	1.41
21	Suïssa	14.85	43	Tailàndia	1.39
22	R.F.T.	14.49	44	Portugal	0.72
			45	Algèria	0.3

Any 1977					
1	Romania	63.1	12	Txecoslovàquia	28.7
2	Suècia	50.0	13	Noruega	27.5
3	Finlandia	43,8	14	Bèlgica	26.3
4	Canadà	38,7	15	R.D.T.	25.7
5	Hongria	36.4	16	França	25.4
6	Àustria	34.7	17	URSS	24.7
7	Polònia	33.7	18	USA	23.2
8	Xipre	33.3	19	Argentina	21.5
9	Bulgària	32.9	20	Ghana	20.2
10	Dinamarca	29.4	21	Islàndia	20.0
11	Austràlia	28.8	22	Israel	19.4

23	Gran Bretanya	18.9	40	Indonèsia	6.1
24	Sri Lanka	15.6	41	Kènia	5.6
25	R.F.T.	15.2	42	Grècia	5.5
26	Suïssa	14.5	43	Fiji	5.0
27	Japó	14.2	44	Irac	4.2
28	Turquia	13.4	45	Tanzania	3.8
29	Gàmbia	11.7	46	Uruguai	3.6
30	Índia	11.5	47	Xile	3.6
31	Malàsia	10.3	48	Mauritània	3.3
32	Bangladesh	10.2	49	Tailàndia	2.7
33	Puerto Rico	9.4	50	Singapur	2.6
34	Iran	8.6	51	Paquistà	2.4
35	Uganda	8.1	52	Zàmbia	1.7
36	Itàlia	7.6	53	Jordània	1.0
37	Iugoslàvia	6.9	54	Filipines	0.9
38	Corea	6.4	55	Colòmbia	0.8
39	Irlanda	6.3	56	Malta	0.3

TAULA 4. Socis expressats com a percentatge de la població total dels pïsos adherits a Ocse (any 1977)

1	Suècia	50.0	11	Islàndia	20.0
2	Finlandia	43.8	12	Gran Bretanya	18.9
3	Canadà	38.7	12	Alemanya	15.2
4	Àustria	34.7	14	Suïssa	14.5
5	Dinamarca	29.4	15	Japó	14.2
6	Austràlia	28.8	16	Turquia	13.4
7	Noruega	27.5	17	Itàlia	7.6
8	Bèlgica	26.3	18	Iugoslàvia	6.9
9	França	25.1	19	Irlanda	6.3
10	USA	23.2	20	Grècia	5.5

A N E X 2 CAPITOL III

RELACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL ASSOCIAT

CONSTITUIDES ENTRE 1976 i 1981 I QUE EL DESEMBRE

DE 1981 ENCARA DESENVOLUPAVEN UNA ACTIVITAT ECONOMICA (1)

(1) elaboració pròpia a partir de DIRECCIÓ GENERAL DE COOPERATIVES, Guia de Cooperatives de Treball Associat de Catalunya. Departament de Treball, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1982.

Cooperatives de Treball associat constituïdes entre 1976 i 1981 i que el desembre de 1981 encara desenvolupaven una activitat econòmica.

Subsector: Producció agrícola. n.º. C.N.A.E.: 01

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>n.º. de Coop.</u>
Montsià	76	1

Subsector: Serveis agrícoles i ramaders.n.º.C.N.A.E. 03

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>n.º. de Coop.</u>
Barcelonès	7	1
Barcelonès	14	1
Baix Llobregat	13	1
Alt Camp	7	1
	41	4

n.º. de Coop.:4; n.º. de socis treballadors:41; moda:7
socis treballadors; màxim:14 socis treballadors

Subsector: fabricació Productes metàl.lics. n.º.C.N.A.E.31

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>n.º.de Coop.</u>
Barcelonès	7	2
Barcelonès	14	1
Barcelonès	80	1
Baix Llobregat	8	1
Baix Llobregat	17	1
Baix Llobregat	224	1
Vallès Oriental	8	1
Vallès Oriental	10	1
Vallès Occidental	8	1
	383	10

n.º. de Coop.10, n.º. de socis treballadors:383; moda:7
socis treballadors; màxim:224 socis treballadors

Subsector: Construcció de maquinària i equip mecànic.
 no. C.N.A.E.: 32

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>no. de Coop.</u>
Barcelonès	8	3
Barcelonès	18	1
Barcelonès	23	1
Barcelonès	128	1
Vallès Occidental	7	1
Vallès Occidental	9	1
Vallès Occidental	10	1
Vallès Occidental	11	1
Vallès Occidental	84	1
Baix Llobregat	36	1
Anoia	15	1
Maresme	8	1
	<u>373</u>	<u>14</u>

no. d'empreses: 14; no. de socis treballadors: 373;
 moda: 8 socis treballadors; màxim: 128 socis treballadors

Subsector: Construcció de maquinària i material elèctric.
 no. C.N.A.E.: 34

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>no. de coop.</u>
Baix Llobregat	170	1
Vallès Oriental	7	1
	<u>177</u>	<u>2</u>

no. d'empreses: 2; no. de socis treballadors: 177; mínim:
 7 socis treballadors; màxim: 170 socis treballadors.

Subsector: Fabricació d'instruments d'òptica i similars.
 no. C.N.A.E.: 39

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>no. de Coop.</u>
Barcelonès	7	1
Barcelonès	10	1
Vallès Occidental	7	1
	<u>24</u>	<u>3</u>

no. d'empreses: 3; no. de socis treballadors: 24; moda: 7
 socis treballadors; màxim: 10 socis treballadors.

Subsector: tèxtil. nº. C.N.A.E.: 43

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Baix Llobregat	45	1
Baix Llobregat	152	1
Barcelonès	54	1
Vallès Occidental	13	1
	<u>264</u>	<u>4</u>

Total d'empreses:4; total de socis treballadors:264; dimensió: mínima:13 socis treballadors; màxima:152 socis treballadors.

Subsector: indústria del cuir. nº. C.N.A.E.: 44

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Vallès Oriental	9	1

Subsector: indústria de la fusta i del moble. nº. C.N.A.E. 46

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	4
Barcelonès	15	1
Baix Llobregat	14	1
Baix Llobregat	20	1
Baix Llobregat	21	1
Baix Llobregat	24	1
Vallès Occidental	12	1
Vallès Occidental	30	1
Vallès Oriental	8	1
Vallès Oriental	9	1
Alt Camp	19	1
La Selva	10	1
Bages	7	1
	<u>217</u>	<u>16</u>

nº. d'empreses:16; nº. de socis treballadors:217; moda: 7 socis treballadors; màxim:30 socis treballadors.

Subsector: indústries transformats del cautxo i plàstics.
nº. C.N.A.E.: 48

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	2
Barcelonès	9	1
Baix Llobregat	17	1
Baix Llobregat	<u>116</u>	<u>1</u>
	156	5

nº. d'empreses: 5; nº. de socis treballadors: 149; dimensió: moda: 7 socis treballadors; màxim: 116 socis treballadors.

Subsector de la confecció. nº. C.N.A.E.: 453

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	1
Barcelonès	8	1
Barcelonès	44	1
Vallès Occidental	10	1
Vallès Occidental	17	1
Vallès Occidental	19	1
Bages	7	1
Bages	13	1
Bages	15	1
Baix Ebre	44	1
Conca de Barberà	27	1
Baix Llobregat	21	1
Baix Camp	19	1
Alt Camp	13	1
Terra Alta	13	1
Ribera d'Ebre	7	1
Urgell	<u>7</u>	<u>1</u>
	291	17

total d'empreses: 17; total socis treballadors: 291;
moda: 7 socis treballadors; màxim: 44 socis treballadors

Subsector: Paper, Arts gràfiques i edicions.

nº.C.N.A.E.: 47

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	4
Barcelonès	8	3
Barcelonès	14	1
Barcelonès	15	1
Barcelonès	16	1
Garraf	7	1
Garraf	21	1
Vallès Oriental	7	1
Vallès Oriental	13	1
Baix Llobregat	14	1
Gironès	11	1
Alt Camp	8	1
Vallès Occidental	<u>7</u>	<u>1</u>
	185	18

Total d'empreses: 18; total de socis treballadors:185;
moda: 7 socis treballadors; màxim:21 socis treballadors.

Subsector.Altres indústries manufactureres.

nº.C.N.A.E.: 49

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Vallès Occidental	12	1
Vallès Occidental	<u>15</u>	<u>1</u>
	27	2

Total d'empreses:2; total socis treballadors:27;
mínim:12; màxim:15.

Sector de la construcció: nº. C.N.A.E.: 50

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	9
Barcelonès	8	3
Barcelonès	9	1
Barcelonès	10	1
Barcelonès	14	2
Barcelonès	19	1

Maresme	7	2
Maresme	9	2
Maresme	10	1
Maresme	33	1
Baix Llobregat	11	1
Baix Llobregat	12	1
Baix Llobregat	16	1
Baix Llobregat	14	1
Baix Llobregat	20	1
Vallès Occidental	7	1
Vallès Occidental	11	1
Vallès Occidental	15	1
Vallès Oriental	7	2
Vallès Oriental	9	1
La Noguera	7	2
La Noguera	15	1
Baix Camp	10	1
Baix Camp	18	1
Tarragonès	7	1
Tarragonès	14	1
La Selva	7	1
La Selva	9	1
Bages	7	1
Bages	8	1
Segrià	7	2
	<u>546</u>	<u>52</u>

total n.º. d'empreses:52; total n.º. de socis treballadors:546; moda: 7 socis treballadors; màxim: 33 socis treballadors.

Sector Serveis. n.º. C.N.A.E.: 61 - 67

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>n.º. de Coop.</u>
Barcelonès	7	12
Barcelonès	8	5
Barcelonès	9	3
Barcelonès	11	1
Barcelonès	17	1
Barcelonès	29	1

Baix Llobregat	7	4
Baix Llobregat	8	1
Baix Llobregat	10	1
Baix Llobregat	13	1
Tarragonès	7	2
Tarragonès	8	1
Tarragonès	15	1
Tarragonès	26	1
Maresme	7	1
Maresme	8	2
Vallès Occidental	7	3
Garraf	17	1
Bages	9	1
Conca de Barberà	7	1
Gironès	7	1
Segrià	7	1
La Noguera	7	1
Vallès Oriental	7	1
Montsià	7	1
Baix Ebre	7	1
Osona	7	1
	<u>507</u>	<u>51</u>

Total d'empreses cooperatives: 51; total de socis treballadors: 507; moda: 7 socis treballadors; màxim: 17 socis treballadors.

Subsector: transport. n.º. C.N.A.E. 72 i 75

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>n.º. de Coop.</u>
Barcelonès	7	5
Barcelonès	8	1
Barcelonès	20	1
Barcelonès	57	1
Baix Llobregat	7	1
Baix Llobregat	8	1
	<u>135</u>	<u>10</u>

n.º. total d'empreses: 10; n.º. total de socis treballadors: 135; moda: 7 socis treballadors; màxim: 57 socis treballadors

Subsector: Serveis deixats a les empreses. C.N.A.E. 84

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	5
Barcelonès	8	2
Barcelonès	9	1
Barcelonès	10	1
Barcelonès	11	1
Barcelonès	17	1
Barcelonès	19	1
Noguera	7	1
Garraf	7	1
Baix Camp	<u>8</u>	<u>1</u>
	139	15

nº. total d'empreses:15; nº. total de socis treballadors:139; moda: 7 socis treballadors; màxim: 19 socis treballadors

Subsector: Serveis de neteja. nº. C.N.A.E.: 92

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	1
Barcelonès	14	1
Baix Llobregat	13	1
Alt Camp	<u>7</u>	<u>1</u>
	41	4

nº. total d'empreses:4; nº. total de socis treballadors: 41; moda:7 socis treballadors; màxim:14 socis treballadors

Subsector: Educació. nº. C.N.A.E.: 93

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	1
Barcelonès	8	1
Barcelonès	22	1
Osona	7	2
La Garrotxa	8	1
Vallès Occidental	8	1
Garrigues	<u>7</u>	<u>1</u>
	74	8

nº. total d'empreses: 8; nº. total de socis treballadors: 74; dimensió: moda:7 socis treballadors; màxim:22 socis treballadors ex-novo

Subsector:Sanitat i serveis veterinaris.C.N.A.E.: 94

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	2
Barcelonès	14	1
Maresme	27	1
Bages	<u>8</u>	<u>1</u>
	63	5

nº. total d'empreses:5; nº. total de socis treballadors: 63; moda: 7 socis treballadors; màxim:27 socis treballadors.

Subsector:Assistència Social i altres serveis a la col.lectivitat. C.N.A.E. 95

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	6
Barcelonès	9	1
Barcelonès	10	1
Barcelonès	14	1
Baix Llobregat	27	1
Vallès Occidental	12	1
Gironès	<u>7</u>	<u>1</u>
	121	12

nº. total d'empreses:12; nº. total de socis treballadors: 121; moda:7 socis treballadors; màxim: 27 socis treballadors.

Subsector:Serveis recreatius i culturals. C.N.A.E.: 96

<u>Comarca</u>	<u>dimensió</u>	<u>nº. de Coop.</u>
Barcelonès	7	3
Barcelonès	8	3
Barcelonès	11	1
Barcelonès	13	1

Barcelonès	15	1
Barcelonès	26	1
Baix Llobregat	<u>12</u>	<u>1</u>
	122	11

no. total d'empreses:11; no. total de socis treballadors:122; moda: 7-8 socis treballadors; màxim: 26 socis treballadors

Període: 1976 - 1981

no. d'empreses cooperatives de Treball Associat constituïdes i que encara estaven actives el 31 de desembre de 1981: 265; no. de socis treballadors:3.924; dimensió: moda: 7 socis de treball; màxim:224 socis de treball

A N E X 1 C A P Í T O L I V

 G U I Ó D E L ' E N T R E V I S T A A U N A S A L o S C T A .
L ' O R I G E N D E L A Q U A L É S L A C O N V E R S I Ó D ' U N A S O
C I E T A T E N C R I S I

GUIÓ DE L'ENTREVISTA A UNA SAL o SCTA.
L'ORIGEN DE LA QUAL ÉS LA CONVERSIÓ D'UNA
SOCIETAT EN CRISI

1. Presentació de l'empresa

- 1.1. Fórmula jurídica
- 1.2. Població on està situada l'empresa.
- 1.3. Activitat econòmica.
- 1.4. Any de modificació jurídica
- 1.5. Nombre de socis treballadors
- 1.6. Nombre total de treballadors
- 1.7. Percentatge del capital social propietat del col·lectiu de treball

2. Història de la Societat Anònima

- 2.1. Data aproximada de neixament
- 2.2. Per qui estava gestionada
- 2.3. Situació econòmica abans de la transformació

3. Període de transformació

- 3.1. Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats.
 - propietat
 - direcció
 - comitè d'empresa
 - resta de treballadors
- 3.2. Durada del període de negociacions
- 3.3. De qui va ser la proposta de compra
- 3.4. Quines van ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.
- 3.5. Procediment jurídic de compra.

4. Factor treball

- 4.1. Tipologia dels treballadors que no van fer opció de compra.
 - 4.1.1. nombre de persones que van optar per no continuar
 - 4.1.2. responsabilitat d'aquests treballadors que no van voler continuar en l'organigrama de l'empresa.

4.2. Tipologia dels treballadors que van optar per la compra de l'empresa

	<u>Percentatge</u>
4.2.1. home
dona
4.2.2. mitjana d'edat	
4.2.3. antiguitat a l'empresa	
4.2.4. nivell mitjà d'estudis	
4.2.5.	<u>Percentatge</u>
tècnics baixos
tècnics mitjans
tècnics superiors

4.3. Quines van ser les raons per part dels treballadors per acceptar aquesta aventura?

5. Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

5.1. Quins elements componen l'òrgan de direcció de la nova empresa.

- treballadors
- comitè d'empresa
- gerent
- directors de certs departaments. A explicitar
- antics propietaris, ara accionistes
- proveïdors accionistes
- clients accionistes
- institucions financeres accionistes

5.2. Descriure l'organització actual de direcció i presa de decisions.

5.3. Existia una força sindical a l'interior de fàbrica abans del procés de modificació jurídica?

5.4. Quina és la procedència del President del Consell Rector o d'Administració de la nova societat?

5.5. Els treballadors tenen els seus propis òrgans de representació?

5.6. Quin és l'origen dels diferents caps de departament?

5.7. Quina és la procedència del gerent

5.8. Quin és l'objectiu de la gestió de la gerència?

6. Realitat salarial

6.1. nivell de socis

6.2. ventall salarial

7. Entorn econòmic

7.1. Producció

7.1.1. Quin tipus de productes fabriquen?

- bens d'equip
- bens intermig
- bens finals

7.1.2. La producció es realitza fonamentalment:

- sobre comanda prèvia
- per mitjà del treball en sèrie

7.1.3. Es treballa

Percentatge

- per contractació directa
- per subcontractació
- proveïdors-empresa
- subcontractació-empresa
- client empresa

7.1.4. Subcontracteu part de la vostra producció a tercers?

- Si
- No

7.2. Mercat

7.2.1. De quin lloc són els vostres clients principals?

% de les vendes

- localitat
- comarca
- Catalunya
- resta d'Espanya
- Estranger

7.2.2. Nombre d'empreses que teniu constatació que treballen en el mateix segment de mercat que el vostre.

7.2.3. Nom de l'empresa líder en el vostre segment que controla el mercat(si existeix)

7.3. Fonts de finançació

- fonts procedents dels treballadors mitjançant la renúncia a certes pagues.
- crèdits personals procedents del F.N.P.T.
- crèdits personals procedents de caixes o bancs
- indemnització del Fons de Garantia Salarial
- d'altres (indiqueu-les).....

8. Desavantatges i avantatges d'haver iniciat un camí propi a partir d'una empresa amb dificultats.

8.1. Desavantatges

- Reconstrucció de la xarxa comercial
- pagar als proveïdors al comptat
- problemes financers
- d'altres (indiqueu-ho)

8.2. Avantatges

- identificació del treballador en el seu lloc de treball
- reducció de socis i flexibilització de les pagues en el moment de posta en marxa
- disminució de plantilla
- disminució del passiu
- d'altres (indiqueu-ho)

9. Quines són les vies per fer front al futur de la societat?

- augmentant el nombre de llocs de treball
- reduint llocs de treball
- noves instal.lacions productives.
- tancament instal.lacions productives
- diversificant la gamma de productes
- especialitzant-vos en alguns productes
- canviant de tecnologia
- buscant nous productes
- buscant nous clients i nous mercats
- d'altres (indiqueu com).....

A N E X 2 C A P Í T O L I V

TRANSCRIPCIÓ DE LES ENTREVISTES QUE VAN
CONFIGURAR EL TREBALL EMPÍRIC.

PRESENTACIÓ DE L'EMPRESA

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Localització localitat comarca</u>	<u>Activitat econòmica</u>	<u>Any de modificació</u>	<u>Nº. socis treballadors</u>	<u>Nº. treballadors</u>	<u>quin és el % de capital propietat del treball</u>
SAL	Sant Boi Baix Llobregat	bosses plàstic per empaquetar	1983	26	24	100%
SAL	Sant Andreu Barcelonès	premses hidràulica i mecànica	1979	69	73	100%
SAL	La Llagosta Vallès Orient.	cartonet	1982	178	180	100%
SAL	Mataró Maresme	tints i acabats	1979	85	85	66%
SAL	Olesa Baix Montserrat Llobregat	ram de l'aigua	1981	158	158	100%
SAL	Sant Adrià del Bessós Barcelonès	ram de l'aigua	1979	124	124	75%
SAL	Cornellà Baix Llobregat	vidre.Serv.taula	1980	450	450	65%
SAL	Barcelona Barcelonès	amplificadors	1978	264	264	100%

PRESENTACIÓ DE L'EMPRESA

<u>Formula Jurídica</u>	<u>Localització localitat</u>	<u>comarca</u>	<u>Activitat econòmica</u>	<u>Any de modificació</u>	<u>Nº. socis treballadors</u>	<u>Nº. treballadors</u>	<u>quin és el % de capital propietat del treball</u>
SCTA	Terrassa	Vallès Occ.	mobiliari metàl. lic d'oficines	1979-80	85	85	100%
SCTA	Sant Boi	Baix Llobre- gat	peces tècniques de suro	1980	80	110	100%
SCTA	Hospita- let	Barcelonès	embotellament i comercialització vi de taula	1983	110	110	100%
SCTA	Puigreig	Berguedà	tèxtil	1983	177	177	100%
SCTA	Barna	Barcelonès	ram de l'aigua	1980	56	60	100%
SCTA	Cornellà	Baix Llobre- gat	electrònica	1980	148	150	100%
SCTA	Esparraguera	Baix Llobre- gat	fabricació de cadires	1980	33	39	100%

Història de l'empresa amb dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Data de naixement</u>	<u>Per qui estava gestionada</u>	<u>Situació econòmica abans de la transformació</u>
SAL	1973	La gerència no estava lligada per vincles familiars a la propietat. En el darrer període la gestió de l'empresa la portava un administrador enviat per la propietat per a liquidar i tancar l'empresa.	L'objectiu era reduir la plantilla en un 75% i limitar l'espai del mercat per part de comercial. De 1974 a 1976 no hi va haver gerència. En 1978, la xifra de passiu era de 100 milions. La propietat es planteja vendre l'empresa a tercers. Els treballadors es proposen com a possibles compradors i la família valora l'empresa per 40 milions. Després de llargues negociacions i lluites, els treballadors obtenen l'empresa per valor de 1000 ptes. No es va fer suspensió de pagaments. El període de negociació va ser molt llarg puig que la propietat no volia donar les accions.
SAL	1927	La direcció estava composta per membres de la família propietària.	El problema concret va ésser manca de liquiditat. En el darrer any hom va intentar vendre's l'empresa a un firma alemanya. Això va provocar un desinterès de la direcció i un abandó de la part comercial. El resultat va ésser una xifra de passiu de 135 milions en el 1979. No es va fer suspensió de pagaments i la transformació es va fer en el curs d'una setmana de forma discreta sense aldarulls al carrer.

Història de l'empresa amb dificultats

<u>Fòrmula jurídica</u>	<u>Data de naixement</u>	<u>Per qui estava gestionada</u>	<u>Situació econòmica abans de la transformació</u>
SAL	finals se- gle XIX	membres de la família propietària	<p>En l'any 1964, es construeix una nova fàbrica a La Lla gosa amb nova tecnologia i amb una plantilla de 300 treballadors. En el 1975, es fan inversions per valor de 60 milions que permeten incrementar la capacitat productiva de l'empresa en un terç. Moment que coincideix amb l'inflació de l'activitat econòmica. Es una empresa que opera en un sector d'excés d'oferta. En 1979, fa suspensió de pagaments amb un passiu de 1.051 milions de pessetes. Hi ha una suspensió del procés productiu de 6 mesos.</p>
SAL	1920	per la propietat	<p>Va ésser una empresa creada per capital francès. En el 1975, aquest capital francès la va vendre per 40 milions a 4 treballadors interiors de l'empresa que varen demanar un emprèstit per poder pagar aquest capital. El negoci abans i després ja anava malament. Van intentar esmenar-ho però no es va redreçar: Hi havia un excés demà d'obra i manca de qualitat. En el darrer temps es van acollir a les regulacions d'ocupació. En el 1978 es presenta la suspensió de pagaments. La propietat, en aquest any, cedeix el 51% del capital als treballadors. A canvi, aquests es responsabilitzen de fer front a l'emprèstit i intentar adreçar l'empresa.</p>

Història de l'empresa amb dificultats

Fórmula
jurídica

Data de
naixement

Situació econòmica abans de la transformació

SAL

en els anys
40 del segle
XX

membres de la família
propietària

Era una empresa que tenia 1000 treballadors i 2 centres de producció. Un d'ells de creació recent i de tecnologia avançada. La nova unitat en cap moment va treballar emprant el màxim de la seva capacitat productiva. Sempre es va acollir a les regulacions d'ocupació. En l'actualitat, està tanca da i els seus treballadors al carrer. Els treballa dors de la vella unitat productiva van reaccionar i la van transformar acceptant un passiu de 200 mi- lions.

SAL

1945

membres de la família
propietària

Va ésser també una empresa creada per capital fran cès. En el 1976, aquest capital francès ven l'empre sa al gerent. El negoci abans i després ja anava malament. Aquest gerent va intentar esmenar-lo però l'em presa no es va redreçar. Aleshores, en el 1979, és quan parla amb el comitè d'empresa per fer una So- cietat Anònima Laboral. No hi ha suspensió, és una simple continuïtat. El passiu de l'empresa és de 200 milions; el propietari continua com a accionista però no com a gerent, amb un 25% del capital social.

Història de l'empresa amb dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Data de naixement</u>	<u>Per qui estava gestionada</u>
SCTA	1954	per la propietat

Situació econòmica abans de la transformació

En l'any 1970-1971 era una empresa amb 130 treballadors i disposant d'una marca comercial. En el 1973 comencen els problemes i hi ha un abandó per part de la direcció. Des de 1977, 30 persones de l'equip de direcció abandona l'empresa. En el curs d'aquests anys no es paga a la Seguretat Social i hi ha expedient de regulació. En el 1978 els deutes per salaris eren superiors als 8 milions de pessetes.

Els treballadors decideixen comprar-la. El procés de liquidació va durar 3 mesos, que es va deixar de produir.

SCTA	anys 40 del segle XX	per la propietat
------	----------------------	------------------

Va ésser una empresa que va nàixer com a proveïdora de SEAT que va ser el seu únic client. En 1973 compra 16 màquines-va ser la seva màxima inversió-, en el període 1974-1975, dona treball a 180 persones. Es en aquest període quan comença a haver-hi un excés de plantilla i pèrdues. En el 1978, es presenta un expedient de suspensió de pagaments amb un passiu superior als 100 milions de pessetes. Immediatament abans, s'havia intentat vendre l'empresa però no va ser possible.

Història de l'empresa amb dificultats

Fórmula jurídica Data de naixement Per qui estava gestionada
SCTA segle XIX per la propietat

Situació econòmica abans de la transformació

Era una empresa que tenia 630 treballadors en el moment de la suspensió de pagaments, el setembre de 1982. Abans d'arribar a aquest acte, havia assejat a acollir-se al pla de re-conversió del tèxtil, però va ser refutada Aleshores, la propietat decideix desaparèixer i enviar un administrador perquè es responsabilitzi de la liquidació i tancament de l'empresa. En aquests moments, el passiu era de 864 milions de pessetes i la diferència entre el valor de l'actiu i el passiu eran de 414 milions de pessetes. (veure anèx nº.

Fórmula jurídica Data de naixement Per qui estava gestionada
SCTA 1950 per la propietat

És una empresa que coneix una forta expansió en el curs dels anys 1950-1960, però, cap el 1973-74, es troba amb dificultats financeres i de competència del mercat. Es, a partir d'aleshores quan, en el 1977, ven l'empresa a una cooperativa àgraria de 2n. grau. Aquesta està passant per un moment delicat financerament i no es preocupa del reflotament d'aquesta empresa recentment adquirida. En el 1982, la ven als treballadors.

Història de l'empresa amb dificultats

Fórmula jurídica Per qui estava gestionada

Situació econòmica abans de la transformació

SCTA 1955 per la propietat

A partir de 1974-75, comencen a sorgir de forma persisten els problemes. Fonamentalment procedents de la forta competència en el mercat, cosa que provoca disminució de preus, pèrdua progressiva de marges de beneficis fins arribar a 1980, on els ingressos no cobreixen els costos. En aquest moment, el passiu era de 220 milions de pessetes. Es aleshores quan la propietat proposa al Comitè d'empresa la transformació en Societat Anònima Laboral, amb una participació d'un 30% en el capital social. La plantilla era de 165 treballadors. El Comitè no accepta la proposta.

Història de l'empresa amb dificultats

Fórmula jurídica Per qui estava gestionada

Situació econòmica abans de la transformació

SCTA

1928

membres de la família propietària

En el 1968, ja es palesa una manca d'adequació tecnològica, però no hi ha cap intent de modernització de l'empresa. En el 1977, eren 253 treballadors. En el 1978, una empresa multinacional es queda amb el 51% de les accions de l'empresa. No va introduir nova tecnologia. Va començar a haver-hi una disminució de la feina, reducció de jornades i, en el 1979, es vol acomiadar a 80 persones. Es en aquest moment quan els treballadors entren en enfrontament directe amb la propietat i, després d'una fase de negociacions, compren l'empresa. En aquest moment, la xifra de passiu era de 500 milions de pessetes.

SCTA

1960

per la propietat

En 1979, l'empresari fugí del país. Era una empresa situada a L'Hospitalet amb 114 treballadors. Front a aquest abandó, els treballadors es divideixen en dos grups: una majoria crea una Societat Anònima Laboral i 14 treballadors constitueixen una Cooperativa de Treball Associat.

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballadors</u>	<u>Durada del període de negociació.</u>
SAL	desinterès	desinterès	tots CC.OO. van creure en la seva viabilitat.	van creure en la seva viabilitat.	febrer del 80 - setembre 83. La propietat no volia donar les accions als treballadors.
SAL	desinterès	creien en la viabilitat de l'empresa	predominava CC.OO. No existia un Comitè de lluita. Van creure en la viabilitat que proposava la Direcció	problema de mà la gestió en aquests darrers anys per part de la propietat.	una setmana. 30 setembre 79 a 5 d'octubre 79.
SAL	inviabilitat de l'empresa	no considera viable la seva continuïtat.	5 de CC.OO. i 4 d'U.G.T. Postura possibilista	es deixen portar pel plantejament del Comitè	10 mesos.

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballadors</u>	<u>Durada del període de negociació</u>
SAL	creien en la con- tinuïtat amb la col.laboració dels treballadors	creien en la con- tinuïtat amb la col.laboració dels treballadors	6 CC.OO. 2 U.G.T. 1 Independent. Van voler col- laborar amb la Direcció. Con- sideraven que el problema es limitava a un ex- cés de mà d'obra indirecta i un problema de qua- litat.	van acceptar el planteja- ment del Comi- tè d'empresa.	1 mes.
SAL	inviabilitat de l'empresa	inviabilitat de l'empresa	8 U.S.O. 2 U.G.T. 2 CC.OO.Divi- sions d'opinions vers l'estratègia sindical a seguir.	van creure en la possibilitat pos- sibilista dels encarregats	1 mes.

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballadors</u>	<u>Durada del període de negociació</u>
SAL	no va poder re- dreçar l'empresa i va demanar l'aju- t del Comitè	no va poder re- dreçar l'empresa i va demanar l'aju- t del Comitè	CC.00.- el Comitè va adoptar una posi- ció possibilista i va acceptar o- ferir l'ajut	van recolzar la postura del Comitè	1 mes
SAL	inviabilitat de l'empresa	inviabilitat de l'empresa	CC.00.- Van optar pels llocs de treball. Consi- deraven que els problemes eren un excés de plantilla, obsolescència tec- nològica. Però no ca- rència de mercat.	van recolzar la postura del Co- mitè.	3 mesos

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

Fórmula
jurídica

De la propietat

De la Direcció

Del Comitè
"composició"

Dels treballa-
dors

Durada del perí-
ode de negociació

SAL

problemes de mer-
cat i excés de mà-
d'obra

problemes de mer-
cat i excés de mà-
d'obra

CC.OO. i In-
dependents.
Van intentar
mantenir els
llocs de treball
mitjançant el con-
trol de la societat.
Veure annex
nº. 3 capítol 4.

la postura pos-
sibilista va ser
recolzada mentre
no tenien una al-
ternativa millor.

SCTA

và considerar
que la Direcció
havia fet mala
gestió

enfrontats amb la
propietat. Els mar-
ges de beneficis exi-
gits superiors als
que acceptava el mer-
cat.

1 U.G.T.
la resta CC.OO.
creien en la
viabilitat de
l'empresa sen-
se la propietat.

problemes d'orga-
nització industrial
i desatenció al mer-
cat

6 mesos

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula Jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballadors</u>	<u>Durada del període de negociació</u>
SCTA	problemes de fiançament i de mercat.	inviabilitat per problemes de fiançament i de mercat.	CC.OO. Van opinar que el més convenient era el tancament de l'empresa.	Els tècnics van prendre la iniciativa d'intentar mantenir els llocs de treball. Creien amb la viabilitat de l'empresa. Els treballadors de base no opinaven.	1 any
SCTA	fora competència del mercat.	el problema era de desocupació per part de la propietat.	U.G.T. El problema fonamental era la competència, però disposaven d'unes bones instal·lacions productives. I per tant, van prendre una postura pos-sibilista.	van acceptar la proposta del Comitè d'empresa.	6 mesos

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballadors</u>	<u>Durada del període de negociació</u>
SCTA	no era viable i van abandonar l'empresa.	no era viable i van abandonar l'empresa.	no era un Comitè polítitzat. Dominaven els Independents. Veien difícil la continuïtat de l'empresa, però era una alternativa.	van optar pel manteniment dels llocs de treball com adarera alterna, abans de retirar-se del mercat laboral.	6 mesos
SCTA	forta competència del mercat. Van demanar la col.laboració dels treballadors per continuar la porta oberta de la fàbrica.	obsolescència tecnològica i competència del mercat. Van marxar progressivament les persones que no estaven lligades a l'empresa per vincles familiars.	CC.OO. Comitè fortament polititzat. No varen acceptar la proposta de SAL feta per la propietat. Van accelerar el procés de tancament de l'empresa. Però després, una part d'aquest Comitè crea una nova empresa.	van estar fortament dividits. La gran majoria no va creure amb la viabilitat d'una empresa en aquell subsector i va optar per acollir-se a les indemnitzacions laborals i al subsidi d'atur. No obstant, després, un terç de la plantilla van crear una nova societat.	2 anys

Opinions en relació als problemes i solucions de l'empresa en dificultats

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De la propietat</u>	<u>De la Direcció</u>	<u>Del Comitè "composició"</u>	<u>Dels treballs d'ors</u>	<u>Durada del període de negociació</u>
SCTA	Desinterès i abandó del negoci que es va concretar en una venda a una empresa multinacional.	Problemes d'obsolescència tecnològica, però es treballava amb qualitat i es disposava d'un mercat important. La majoria dels directius no vinculats a la propietat van restar hi.	Majoritàriament CC.OO. Comitè de lluita. No van acceptar el tancament de l'empresa per part de la multinacional, creien en la viabilitat de l'empresa. Van decidir mantenir els llocs de treball.	Van recolzar la posició del Comitè	1 any, amb fortes lluites al carrer
SCTA	no rendibilitat del sector per enduriment de la competència i utilització intensiva del factor treball. Fugida de la propietat cap a l'estranger.	el Gerent va creure en la viabilitat de l'empresa i, amb un grup de 48 persones, van crear una nova empresa que en l'actualitat està tancada.	Comitè no polititzat. No van prendre la iniciativa.	14 especialistes amb l'encarregat de vendes van optar per crear un nou lloc de treball en el mateix segment de mercat mentre cobraven el subsidi d'atur.	la creació d'aquests nous llocs de treball es va fer mentre les persones cobraven el subsidi d'atur.

Procés de compra

Fórmula jurídica De qui va ser la proposta de compra

Quines varen ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.

Procediment jurídic de compra

SAL Comitè d'empresa

Fórmula proposada per l'equip de tècnics que assessoraven als treballadors

Substitució de l'antiga societat i creació d'una nova societat per part dels treballadors

SAL Equip de gestió

-poder acollir-se al FNPT-
-fórmula jurídica més eficaç-
-participació en els òrgans polítics i beneficis futurs en funció del capital aportat.

acord intern entre el capital -treball per la continuïtat de la societat anterior ara gestionada pels propis treballadors.

SAL Comitè d'empresa

-Fórmula proposada per l'equip de tècnics que assessoraven als treballadors.
-deixar la porta oberta perquè un Banc, proveïdor o client pugui participar en el capital de la nova empresa

Substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors

Procés de compra

Fórmula jurídica
De qui va ser la proposta de compra

Quines varen ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.

Procediment jurídic de compra

SAL

Comitè d'empresa

-Hi havien antics accionistes que volien conservar les accions.
-Participació en els òrgans polítics i futurs en funció del capital aportat.

continuitat de la societat anterior, ara gestionada per l'antiga propietat i els treballadors.

SAL

L'equip de tècnics que van continuar l'empresa.

-els treballadors volien continuar amb el règim laboral idèntic al de la S.A.
-participació en els òrgans polítics i beneficis de l'empresa en funció del capital aportat.

substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors que varen fer l'opció de compra.

SAL

Comitè d'empresa i propietat.

-L'antiga propietat volia continuar.
-Acollir-se al crèdit del FNPT.
-El valor del patrimoni superior al a deute als treballadors.

en un primer moment, continuat de la societat anterior però en una segona etapa, substitució i creació d'una de nova per part dels propis treballadors, amb la desaparició de l'antiga propietat.

Procés de compra

Fórmula jurídica De qui va ser la proposta de compra

Quines varen ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.

Procediment jurídic de compra

SAL Comitè d'empresa

-els treballadors vollien mantenir la participació de l'antic capital.

continuïtat de la societat anterior, ara gestionada pels treballadors

SAL Per part de l'Administració pública i acceptada per una de les famílies sindicals que componava el Comitè d'empresa.

-per acollir-se al crèdit del FNPT.

creació d'una nova societat per part dels treballadors.

SCTA Comitè d'empresa

-per la tipologia d'assessorament que els treballadors varen rebre.

substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors.

SCTA Pels tècnics de l'empresa

-per ser la fórmula històrica emprada pels treballadors i amb més regulació -Esperança d'un major ajut per part de l'Administració

substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors que varen fer l'opció de compra.

Procés de compra

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>De qui va ser la proposta de compra</u>	<u>Quines varen ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.</u>	<u>Procediment jurídic de compra</u>
SCTA	Comitè d'empresa	-l'anterior propietat ja era Societat Coop.	substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors.
SCTA	per part d'un dels assessors dels treballadors.	-va considerar-se que, en no voler participar-hi l'antiga propietat, no hi havia cap raó per crear una SAL.	substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova
SCTA	una part del Comitè d'empresa.	-la creació de SAL proposada per l'antiga propietat volia dir socialització de deutes i això no es volia. Aleshores va se quan es va crear una Stat.Coop. de Treball Associat.	substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors que varen fer l'opció de compra.

Procés de compra

Fórmula jurídica

De qui va ser la proposta de compra

Quines varen ser les raons per escollir les fórmules de SAL o SCTA.

Procediment jurídic de compra

SCTA

Comitè d'empresa

-no hi havia cap raó crear una SAL en el moment que l'anterior propietat no hi volia participar.

substitució de l'antiga societat i creació d'una de nova per part dels treballadors.

SCTA

L'encarregat de compres

-per la tipologia d'assessorament que els treballadors varen rebre.

creació d'una nova societat per part dels treballadors a l'atur.

Tipologia de treballadors que no varen fer l'opció de compra

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Membres que varen optar per no continuar</u>	<u>Responsabilitat d'aquests treballadors en l'anterior Societat</u>
SAL	8 persones (34-26)	Equip de gestió i personal administratiu.
SAL	6 persones (86-80)	L'antiga propietat i part de l'equip de gestió
SAL	39 persones (219-180)	-L'antiga propietat, alta Direcció i tècnics superiors -Baixes del treballadors per llarga malaltia i jubilacions
SAL	44 persones (129-85)	-2 tècnics -la resta per jubilacions
SAL	100 persones (258-158)	-tota la Direcció -treballadors que varen escollir una indemnització i subsidi d'atur
SAL	26 persones (150-24)	-Director Administratiu, Comercial i de fàbrica -Treballadors de base per jubilacions anticipades

Tipologia de treballadors que no varen fer l'opció de compra

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Membres que varen optar per no continuar</u>	<u>Responsabilitat d'aquests treballadors en l'anterior Societat</u>
SAL	550 persones (1000-450)	-Propietat i part de la Direcció -Treballadors de base per jubilacions anticipades i baixes per llarga malaltia
SAL	936 persones (1200-264)	-Van haver-hi diferents canvis de Direcció -Els treballadors de base van marxar per raons diverses, optant per la indemnització i el subsidi d'atur
SCTA	45 persones (130-85)	-Propietat, equip de direcció i personal administratiu
SCTA	65 persones (180-115)	-Propietat, especialistes, personal administratiu i personal que tenia altres alternatives de feina.
SCTA	40 persones (150-110)	-treballadors de base mitjançant jubilacions anticipades i baixes per llarga malaltia
SCTA	463 persones (640-177)	-Antiga propietat i equip de Direcció -Treballadors de base que varen optar per la indemnització salarial i el subsidi d'atur -Treballadors de base mitjançant jubilacions anticipades i baixes per llarga malaltia

Tipologia de treballadors que no varen fer l'opció de compra

Fórmula jurídica

Membres que varen optar per no continuar

Responsabilitat d'aquests treballadors en l'anterior Societat

SCTA

120 persones (168-48)

- Antiga propietat i equip de Direcció
- Treballadors de base que varen optar per la indemnització salarial i el subsidi d'atur
- Treballadors de base mitjançant jubilacions anticipades i baixes per llarga malaltia

SCTA

105 persones (253-148)

- Antiga propietat i part de la Direcció
- Treballadors de base que varen optar per la indemnització salarial i el subsidi d'atur
- Treballadors de base mitjançant jubilacions anticipades i baixes per llarga malaltia

SCTA

100 persones (114-14)

- Antiga propietat i tota la Direcció
- Treballadors de base que varen optar per alternatives diverses

Tipologia de treballadors que van optar per la compra de l'empresa

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>home</u>	<u>dona</u>	<u>mitjana d'edat</u>	<u>Antiguitat</u>	<u>Nivell mig d'estudis</u>
SAL	88%	12%	30-35	10 anys	primaris
SAL	90%	10%	45-50	25 a 30 anys	primaris
SAL	95%	5%	40-45	10 a 15 anys	primaris
SAL	94%	6%	50-55	tota la vida laboral	primaris
SAL	94%	6%	45-50	tota la vida laboral	primaris
SAL	92%	8%	45-50	tota la vida laboral	primaris
SAL	93%	7%	50-55	tota la vida laboral	primaris
SAL	85%	15%	35-40	tota la vida laboral	primaris
SCTA	97%	3,5%	40-45	llarga antiguitat a l'empresa	primaris
SCTA	95%	5%	40-45	llarga antiguitat a l'empresa	primaris

Tipologia de treballadors que van optar per la compra de l'empresa

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>home</u>	<u>dona</u>	<u>mitjana d'edat</u>	<u>Antiguitat</u>	<u>Nivell mig d'estudis</u>
SCTA	97%	3%	40-45	llarga antiguitat a l'empresa	primaris
SCTA	70%	30%	50-55	tota la vida laboral	primaris
SCTA	95%	5%	35-40	tota la vida laboral	primaris
SCTA	94%	6%	45-50	tota la vida laboral	primaris
SCTA	95%	5%	30-35	tota la vida laboral	primaris

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Persones que componen l'òrgan de direcció						Organització de l'empresa. Descripció	
	Comit. d'empresa o treballadors	Gerent	Directors de Departament Explícitar	Antics propietaris	Proveïdors	Clients		Institucions financeres
SAL	2	X	comercial i de producció	-	-	-	-	Consell d'Administració i Consell de Gestió. L'Assemblea es reuneix una vegada al mes, on s'informa i es prenen decisions. Setmanalment, es reuneix el Consell d'Administració i el de Gestió
SAL	5	X	el cap de comp- tabilitat i el cap de taller	-	-	-	-	Consell d'Administració.
SAL	6	-	direc. de fàbrica i direc. finance	-	-	-	-	Consell d'Administració. L'Assemblea es reuneix dues vegades a l'any.

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Persones que componen l'òrga de direcció							
	Comit. d'empresa o treballadors	Gerent	Directors de Departament	Explicitar	Antics propietaris	Proveïdors	Clients	Institucions financeres
SAL	6	X	-	-	-	-	-	-
SAL	-	X	Assessors de l'empresa i els caps de cadascuna de les seccions.					

Organització de l'empresa. Descripció

Consell d'Administració escollit per l'Assemblea Gerència col·legiada composta pel cap de comerç, cap d'administració, cap de fàbrica i 4 membres del Consell d'Administració. Es reuneix cada setmana.

Consell d'Administració i Gerència col·legiada

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Persones que componen l'òrgan de direcció						Organització de l'empresa. Descripció
	Comit. d'empresa o treballadors	Gerent	Directors de Departament	Antics propietaris	Proveïdors	Clients	
SAL	7	X	Direct. de fàbrica, de comercial.	-	-	-	Consell d'Administració, Consell de Direcció i Comitè d'empresa.
SAL	6	X	Direc. fàbrica, de comercial.	-	-	-	Consell d'Administració, Consell de Direcció i Comitè d'empresa.
SAL	X	X	-	-	-	-	Comitè d'empresa i Gerència.
SCTA	X	X	caps de secció.	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector i Direcció.

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Persones que componen l'òrga de direcció						Organització de l'empresa. Descripció
	Comit. d'empresa o treballadors	Gerent	Directors de Departament Explícit	Antics propietaris	Proveïdors	Clients	
SCTA	3	1	Direct. de fàb. Direct.comptab. i 3 tècnics	-	-	-	Consell Rector escollit per Assemblea i Director.
SCTA	5	1	Direct.fàbrica, Direct.comptab.	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector, i Direcció col.legiada.
SCTA	7	1	Direct.fàbrica, Direct.comptab.	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector i Direcció col.legiada.
SCTA	3	1	Cap de Produc. Cap de Tint.	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector i Direcció col.legiada.

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Persones que componen l'òrgan de direcció							Organització de l'empresa. Descripció	
	Comit. d'empresa o treballadors	Gerent	Directors de Departament	Explicitar	Antics propietaris	Proveïdors	Clients		Institucions financeres
SCTA	1	X	Cap de compres, i cap de planif, i cap comptabilitat i cap pers.		-	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector, Gerent Comissió Social i Comissió Tècnica.
SCTA	5	X	-		-	-	-	-	Assemblea General, Consell Rector i Gerent.

Persones i òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec tor o d'Adminis tració de la no va societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SAL	X	membre sindical del comitè d'em presa de l'ac tual societat	X	hi ha comitè d'empresa, però no forma part del Consell d'Adminis tració com a tal comitè, però sí alguns dels seus membres. Hi ha duplicitat de funcions. El comi tè juga un paper d'informació i es preocupa dels problemes de personal
SAL	X	membre sindical del comitè d'em presa de l'actual societat	X	hi ha comitè d'empresa, però no forma part del Consell d'Adminis tració com a tal comitè, però sí alguns dels seus membres. Hi ha una duplicitat de funcions. El co mitè juga un paper d'informació i es preocupa dels problemes del personal
SAL	X	membre sindical del comitè d'empresa de l'antiga societat	X	no n'hi va haver

Persones i òrgans de direcció de la nova empresa

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació</u>	<u>Procedència del President del Consell Rec tor o d'Administració de la nova societat</u>	<u>Autoritat a l'interior de la nova empresa</u>	<u>Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa</u>
SAL	X	membre del comitè d'empresa de l'anterior societat.	tècnica política	
SAL	-	antic directiu de l'anterior societat i un dels principals accionistes de la nova	X	no n'hi ha. Està plantejada la seva formació. S'ha registrat una disminució del percentatge d'afiliació sindical: d'un 100% a un 70%.
SAL	X	membre del comitè d'empresa	X	no n'hi ha ni està plantejada la seva organització. No es veu la necessitat.
SAL	-	membre independent del comitè d'empresa de l'anterior societat	X	cinc membres del comitè d'empresa formen part del Consell d'Administració. Juguen el paper d'enllaç entre la direcció tècnica i la base treballadora
SAL	-	un assessor tècnic	X	no n'hi ha ni està plantejada la seva formació

Persones i Òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Recor o Administració de la nova societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa tècnica política	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SCTA	-	un membre de l'antic comitè d'empresa	X	No hi ha comitè d'empresa ni està plantejada la seva formació
SCTA	X	un membre sindical de l'antiga empresa	X	No hi ha comitè d'empresa. Ni està plantejada la seva formació.
SCTA	X	un membre de l'antic comitè d'empresa	X	Hi ha una comissió social que es preocupa dels problemes del personal. No forma part del Consell Rector. Abans, el col·lectiu de treballadors pertanyia el 100% a un Sindicat. Avui ningú està afiliat.
SCTA	-	un tècnic	X	No hi ha comitè d'empresa. Freqüentment, hi han assemblees.

Persones i òrgans de direcció de la nova empresa

Fórmula jurídica	Existència d'una força sindical a l'interior de fàbrica abans de la transformació o creació	Procedència del President del Consell Rec tor o d'Adminis tració de la no va societat	Autoritat a l'interior de la nova empresa	Òrgans propis de representació dels treballadors dins la nova empresa
SCTA	X	un tècnic de l'empresa	X	l'antic comitè no juga cap paper en l'actual Consell Rector. Així mateix, no existeix comitè d'empresa ni la gent està afiliada a cap sindicat. En el moment de dificultats econòmiques de l'antiga empresa, no hi va haver recolzament dels sindicats majoritaris que van acusar als tècnics de pèrdua de visió de classe treballadora per convertir-se en propietaris.
SCTA	X	un tècnic de l'empresa	X	l'antic comitè no juga cap paper en l'actual Consell Rector. Així mateix, no hi ha comitè d'empresa ni la gent està afiliada a sindicats.
SCTA	X	un membre sindical de l'antiga empresa	X	No hi ha comitè, ni està plantejada la seva formació

PROCEDENCIA DE LES PERSONES QUE COMPOSEN L'EQUIP DE GESTIÓ

Fórmula jurídica	Origen del gerent o director	Origen dels diferents caps de departament	Objectiu de l'equip de gestió
SAL	L'Administrador. L'home que venia a tancar l'empresa, delegat per l'anterior propietat	treballadors que han ocupat els llocs deixats vacants per l'antiga direcció	augmentar el nivell de producció
SAL	un tècnic de l'antiga direcció amb 30 anys d'antiguitat a l'interior de l'empresa	Tècnics que formaven part de la direcció de l'antiga empresa	redreçament
SAL	l'antic gerent	ja realitzaven aquesta feina anteriorment	manteniment dels llocs de treball
SAL	es manté el mateix equip de direcció d'abans de la transformació		manteniment dels llocs de treball
SAL	es manté el mateix equip tècnic d'abans de la creació formal de la nova societat.		manteniment dels llocs de treball
SAL	Contractat. Va acceptar cobrir aquella part de la Direcció que va marxar	Les vacants que han hagut d'ésser cobertes s'han fet amb treballadors de l'empresa	manteniment dels llocs de treball
SAL	totes són persones que ja pertanyien a l'antiga societat i que han anat ocupant els càrrecs vacants		manteniment dels llocs de treball
SAL	Diversa. Adhuc l'administració -IMPI- va enviar-hi a un dels seus funcionaris	Diversa, hi van haver modificacions constants en l'equip de gestió	manteniment dels llocs de treball

PROCEDENCIA DE LES PERSONES QUE COMPOSEN L'EQUIP DE GESTIO

Fórmula jurídica	Origen del gerent o director	Origen del diferents caps de departament	Objectiu de l'equip de gestió
SCTA	els tècnics de màxima responsabilitat de l'antiga societat anònima	procedeixen tots	tirar cap endavant com sigui.
SCTA	els tècnics de màxima responsabilitat de l'antiga societat anònima	procedeixen tots	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Contractat però ja havia realitzat aquesta tasca a l'anterior propietat.	els caps de departament procedeixen de la planilla anterior	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Contractat. Era un dels assessors laboralistes dels treballadors	els caps de departament procedeixen de la planilla anterior	manteniment dels llocs de treball.
SCTA	Havia treballat a l'empresa però ara estava a una SAL. Se'l va anar a buscar i se li va oferir el lloc de direcció	treballadors de l'anterior S.A. a excepció del cap de tints que havia treballat i se'l va anar a buscar	consolidació de l'em-presa.
SCTA	personal de l'anterior equip tècnic de producció	producció	manteniment dels llocs de treball
SCTA	el representant comercial de l'anterior Stat. Anònima	els encarregats de l'anterior Stat. Anònima.	consolidació dels llocs de treball que s'han creat.

Realitat Salarial

Fórmula Jurídica	Nivell de sous	Ventall salarial
SAL	en el 1984 estaven en un 10% per damunt del conveni de sector	1-2
SAL	sous estancats des del moment de la transformació però per damunt del conveni del sector.	1-2,5
SAL	sous estancats però per damunt de la mitja del sector. En el moment de la transformació es partia d'uns sous elevats.	1-2
SAL	salaris per damunt del mínim interprofessional.	1-3
SAL	els sous van ser respectats.	1-3
SAL	sous estancats però per damunt del mínim interprofessional	1-3
SAL	sous estancats però per damunt de la mitja del sector. En el moment de la transformació es partia d'uns sous elevats.	1-3
SAL	en funció de les possibilitats en cadascun dels moments de l'empresa	1-2
SCTA	els sous estan per damunt del conveni del sector però lleugerament per sota de la mitja que es paga en aquest mercat d'aquest sector.	1-1,75

Fórmula jurídica	Nivell de sous	Ventall salarial
SCTA	Els sous estan per damunt del conveni de sector, però lleugerament per sota dels que es paguen en aquest sector.	1-3
SCTA	els sous estan respectant el mínim interprofessional.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt del mínim interprofessional.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt de la mitja del sector.	1-2,5
SCTA	els sous estan per damunt del mínim interprofessional.	1-2
SCTA	els sous estan per damunt de la mitja del sector.	1-1,75

Entorn econòmic

<u>Fórmula jurídica</u>	<u>Tipologia del bé de producció</u>	<u>La producció es fa</u>		<u>es treballa</u>		<u>Subcontracteu part de la vostra prod.</u>	
		<u>comanda sense prèvia</u>	<u>comanda prèvia</u>	<u>per contractació directa</u>	<u>altres mètodes</u>	<u>SI</u>	<u>NO</u>
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé d'equip	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SAL	bé final	-	X	-	-	-	X
SAL	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé final	X	X	X	-	-	X
SCTA	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé intermig	X	-	-	treball a mans	-	X
SCTA	bé final	-	X	-	-	-	X

<u>Entorn econòmic</u>		<u>Tipologia del bé de producció</u>	<u>La producció es fa comanda sense prèvia comanda prèvia</u>	<u>es treballa per contractació directa</u>	<u>altres mètodes</u>	<u>Subcontracteu part de la vostra prod.</u>	
<u>Fórmula jurídica</u>						<u>SI</u>	<u>NO</u>
SCTA	bé intermig	X	-	X	-	-	X
SCTA	bé d'equip	X	X	X	-	-	X
SCTA	bé final	X	X	X	-	-	X

Entorn econòmic

Fórmula jurídica	Mercat						Grau competència	Existència d'una empresa nacional líder en aquest mateix segment de mercat
	localitat	comarca	província	Catalunya	resta Espanya	estranger		
SCTA	-	-	-	35%	65%	-	2 grans en el País Basc 7 petites a Catalunya	ella mateixa
SCTA	X	X	X	X	X	-	es troben entre les 10 6 15 primeres empreses tant en capacitat com en fabricació.	2 empreses de capital estranger.
SCTA	50%	-	-	50%	-	-	Força	no existeix
SCTA	-	-	-	100%	-	-	força	no existeix
SCTA	-	-	-	100%	-	-	força	no existeix
SCTA	-	-	-	-	85%	15%	important	multinacionals
SCTA	-	-	-	100%	-	-	una altra empresa	ella mateixa

Entorn econòmic

<u>Formula jurídica</u>	<u>Mercat</u>						<u>Grau de competència</u>	<u>Existència d'una empresa nacional líder en aquest mateix segment de mercat</u>
	<u>localitat</u>	<u>comarca</u>	<u>província</u>	<u>Catalunya</u>	<u>resta Espanya</u>	<u>estranger</u>		
SAL	-	-	-	X	X	-	no existeix	
SAL	65%	-	-	25%	-	10%	ella mateixa.	
SAL	-	-	-	30%	20%	50%	no existeix.	
SAL	65%	-	-	-	25%	10%	no existeix.	
SAL	-	-	-	75%	25%	-	no existeix	
SAL	-	-	-	75%	25%	-	una empresa estatal	
SAL	-	-	-	30%	70%	-	empresa estrangera	
SAL	-	-	-	65%	35%	-	no existeix.	

força: Països de nova industrialització i economia submergida

Desavantatges i avantatges d'haver d'iniciar un camí propi a partir d'una empresa amb dificultats.

Desavantatges

Avantatges

	Reconstrució de la xarxa comercial.	Pagar als proveïdors al comptat	Problemes financers	Altres	Identificació del treball	Reducció de costos i flexibilització de les pagues als treballadors	Disminució plantilla	Disminució del passiu	Altres
SAL	X	X	X	-	X	X	X	-	ara es treballa millor.
SAL	-	-	X	-	X	X	X	-	Vist i pla de l'Adm.
SAL	X	X	X	interrupció de l'activ.	-	X	-	-	-
SAL	-	-	-	-	X	-	X	-	-
SAL	-	-	-	-	X	-	X	X	-
SAL	-	X	X	-	X	X	-	-	-
SAL	X	X	X	-	X	-	-	-	-

Desavantatges i avantatges d'iniciar un camí propi a partir d'una empresa amb dificultats

Desavantatges

Avantatges

Fórmula jurídica	Desavantatges			Avantatges				Altres
	Reconstrucció de la xarxa comercial	Pagar als proveïdors al comptat	Problemes financers	Identificació del treball	Reducció de costos i flexibilitat de les pagues als treballadors	Disminució planilla	Disminució del passiu	
SAL	X	X	X	-	X	-	-	-
SCTA	X	-	X	X	X	X	desapareix	-
SCTA	X	-	X	X	X	X	X	menys conflictes lab.
SCTA	X	-	X	X	X	X	desapareix	-
SCTA	X	-	X	X	-	X	X	-
SCTA	X	-	X	X	-	X	desapareix	creació d'un nou equip
SCTA	-	-	-	X	X	X	X	-
SCTA	-	-	X	X	-	-	-	nou equip

Vies per fer front al futur de la societat, segons els treballadors

	Increment llocs de treball	Disminució llocs de treball	Diversifi- cació de la produc.	Especialitza- ció de la producció	Inversió en nova tecnologia	Tancar ins- tal.lacions productives	Nous clients	Nous mercats	Altres
Fórmula jurídica									
SAL	els agrada- ria incremen- tar-los però per raons de so- lidaritat.	-	-	-	X	-	-	X	-
SAL	mantenir els llocs de treball	-	-	-	-	-	-	-	fer maquinària a mida i poten- ciar l'oficina tècnica
SAL	mantenir els llocs de treball	-	-	X	X	-	-	en l'exte- rior	-
SAL	mantenir els llocs de treball	-	X	X	-	X	X	-	-
SAL	mantenir els llocs de treball	-	X	-	X	-	X	-	-

Vies per fer front al futur de la societat, segons els treballadors

	Increment llocs de treball	Disminució llocs de treball	Diversificació de la produc.	Especialització de la producció	Inversió en nova tecnologia	Tancar instal.lacions productives	Nous clients	Nous mercats	Altres
Formulació jurídica									
SAL	mantenir els llocs de treball	-	-	-	-	-	-	anar adaptant-se al mercat contínuament	-
SAL	mantenir els llocs de treball	-	X	-	X	-	X		-
SAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CTA	-	-	-	-	X	-	-	X	-
CTA	els agraria incrementar-los però per raons de solidaritat	-	-	-	X	-	-	X	-
CTA	permetre la reincorporació a tots els que han optat per ser soc.treb.	-	-	-	-	X	X	X	-

Vies per fer front al futur de la societat, segons els treballadors

	Increment llocs de treball	Disminució llocs de treball	Diversificació de la producció	Especialització de la producció	Inversió en nova tecnologia	Tancar instal.lacions productives	Nous clients	Nous mercats	Altres
Fórmula jurídica									
SCTA	mantenir els llocs de treball	X	-	-	-	-	X	X	-
SCTA	-	-	X	-	-	-	-	-	-
SCTA	-	-	-	-	X	-	-	-	-
SCTA	no	-	-	-	X	-	-	-	-

A N E X 3. CAPÍTOL 4

Exemple d'un assaig de democràcia econòmica a partir d'una empresa tradicional en crisi (1)

(1) elaboració pròpia a partir de documents interns de l'empresa proporcionats pels treballadors.

L'empresa X era una empresa industrial inserida en el sector de l'electrònica, la fabricació bàsica de la qual era composta d'un 80% d'altaveus industrials i d'un 20% de components electrònics d'alta freqüència. Inicià les seves activitats com a Societat Anònima Laboral el 5 de març de 1979, encara que l'origen d'aquesta indústria es remunta a més de 30 anys, quan inicià les seves activitats sota una fórmula de tipus familiar. Posteriorment, aquesta empresa esdevingué Societat Anònima, l'anomenada Z, S.A., que aconseguí les quotes més altes l'any 1973; tenia una plantilla de 1.200 treballadors més o menys i abastia, aproximadament, el 60% del mercat nacional de l'alta veu, així com del mercat dels components de T.V. en blanc i negre, si hi afegim una presència important en els mercats europeus.

La crisi econòmica que s'inicià a principis de la dècada dels 70, sobretot cap a mitjans dècada, troba una empresa amb estructures de tipus familiar i personalista, mancada de planificació i previsió a mig i a llarg plaç, sense capacitat d'adaptació a nous models de relacions sòcio-econòmiques, amb no ves tecnologies i processos industrials que comencen a sorgir al Japó i als països veïns i que provoquen una veritable revolució mundial en el sector de l'electrònica tot variant la conformació dels mercats existents a començaments dels anys 70.

Per aquestes i moltes altres raons, la Societat Anònima Z es veié obligada, com tants d'altres, al recurs de suspensió de pagaments quan semblava trobar-se al cim del seu recorregut. Així, al juliol de 1974, presentà un expedient de suspensió de pagaments amb un passiu superior als 240 milions de pessetes. Els empresaris són incapaços de regularitzar la situació malgrat l'arma jurídica, i així comença l'odisea dels treballadors que, immersos en la crisi, intenten per

tots els medis no perdre els seus llocs de treball.

A llarg d'un seguit de mesos d'aventures, en 1978, els treballadors prenen el control definitiu de la Societat; és l'única manera concreta per continuar la lluita pel lloc de treball.

En aquella època i a través del Ministerio de Trabajo i del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, hom canalitza la idea de resoldre la situació jurídica amb la creació d'una Societat Anònima Laboral. Així, al març de 1979, és fundada la Societat X SAL i a l'octubre del mateix any, el F.N.P.T. concedeix un crèdit de 119.000.000 milions als 360 treballadors que integren la Societat.

Març 1979

El 5 de març de 1979, és constituïda en un capital de 500.000 ptes, la Societat Laboral X, SAL que, amb els socis que la formen, inicien l'expedient per aconseguir un crèdit de 119 milions de pessetes, el qual permetrà l'expansió de la Societat.

Els socis fundadors integren el primer Consell d'Administració. Els treballadors restants eren a Z, protegits per l'assegurança de la desocupació parcial.

Juliol 1979

Els treballadors de Z en Subhasta de data 29 de juliol, s'adjudiquen els béns de l'empresa i, després de la maniobra jurídica, l'aporten a X, SAL per tal que aquesta pugui iniciar les seves activitats industrials.

El 23 de juliol, els treballadors aconseguixen de resoldre, favorablement, l'expedient pel qual apleguen 119.000.000 milions de pessetes per a l'inici i el desen

volupament de X,SAL.

Hom pacta amb Caja de Crédito Mutua i assoleix l'avançament de 28 milions de pessetes pel cobrament de la paga de juliol de 1979 i de les vacances de 1979.

Setembre 1979

S'inicià la difícil i de gran vastitud gestió de la separació jurídica de X-Z; els creditors de X, en la suspensió de pagaments, se 'ls informa de la incapacitat legal de X,SAL per l'assoliment dels deutes de Z.

Octubre 1979

El cobrament dels 119 milions de pessetes es fa efectiu i es retornen 31 milions de pessetes a la Caja de Crédito Mutua de l'operació de finals de juliol.

El 15 d'octubre, el capital de X,SAL s'amplia fins a 36.610.000 pessetes i així es legalitza la participació entre tots els components de la Societat amb el repartiment de les accions corresponents.

El 31 d'octubre es constitueix una prèvia dimissió del primer Consell circumstancial, allò que podríem definir com a Primer Consell d'Administració de X,SAL.

Com neix X,SAL ?

X,SAL s'engendra a través d'una empresa, la Z, Societat Anònima que ha viscut un període de 5 anys -entre 1974 i 1979- sumida en la més profunda crisi. Es evident que si roman aixecada és gràcies al seu indiscutible fons de comerç, al goteig dels ajuts econòmics que l'Administració ha anat prestant i a la voluntat dels treballadors de no voler engrandir les files de l'atur. Aquests anys erosionen de tal manera la Socie

tat, que sembla impossible que no tanquin les portes.

Novembre 1979

Al 30 de novembre, es formalitza l'acord de compra-ven^uda, entre X, SAL i una entitat financera, de l'edifici del carrer Y per la xifra de 40 milions de pessetes.

Hom aproba el pressupost de 1980 amb la previsió d'en^utrades fixes en 577.000.000 milions de pessetes i els pagaments en 752.000.000 de pessetes, amb la qual cosa, les pèrdues previstes eren de l'ordre dels 175.000.000 de pessetes. Es adoptada la filosofia industrial de fa^ubricar no per demanda i stok de magatzem, com era habi^utual fins la data, sinó per programacions.

Es decideixen inversions de 7.000.000 de pessetes.

Desembre 1979

Hom paga dels 119 milions de pessetes, els 14 milions de la paga de desembre.

Les pèrdues aproximades, en el compte d'explotació de l'últim trimestre de l'any 1979, segons dades compta^ubles, s'apropen als 11 milions de pessetes que, lò^ugicament, van a càrrec dels 119 milions de pessetes.

Repetint sintèticament el que acabem de dir, podem afir^umar que, en la Llei dels grans nombres, el destí dels 119 milions de pessetes fou el següent:

Pagues juliol-agost	28.000
Interessos préstecs de 28 milions	3.000
Adquisició de l'edifici carrer Y	40.000
Pagues del desembre 1979	14.000
Pèrdua C/explotació	11.000
CTS.estalvis en banca mitjançant l'aval dels descomptes el 31.12.81	<u>25.315</u>
TOTAL	121.315

Gener 1980

Aquesta Direcció inicia les seves activitats amb l'objectiu d'acomplir un pressupost que coneix molt bé les enormes dificultats amb les quals es trobarà per tal d'aconseguir-ho, car una partida d'ingressos importants era, encara, un incògnita anomenada "Vericap".

Un pressupost basat en un increment de quasibé el 80% en el seu apartat d'ingressos sobre l'any anterior, en les èpoques que vivien de creixement prop de zero, ha d'ésser sempre dubtós, tot i que hem de reconèixer també la veritat: és evident que no existeixen altres expectatives i el fet social era determinant; hom havia de lluitar pels llocs de treball i era molt recent l'entrega dels diners per part de l'Administració per tornar a sol·licitar ajuts i comptar amb certes possibilitat d'èxit, per la qual cosa, els nostres objectius havien de mantenir-se i hom havia de lluitar per la continuïtat i la consolidació jurídic-social de l'entitat X, SAL, les activitats de la qual, realment, havien estat iniciades, d'una manera molt tímida, cap a mitjans del mes d'octubre de 1979, durant el febrer i més encara, el març de 1980, es comença a fer palès el fet que les gestions que semblaven molt avançades a finals del 79 quan la comercialització del "Vericap" en les gran empreses de fabricants de T.V. no siguin confirmades i que el tema no sigui, encara, madur ni molt menys. Enfrontem fonamentalment l'empresa competidora A: si és problemàtic igualar-li la qualitat, tot i que si que és factible, és impossible igualar els seus costos. També, durant aquestes dates, l'equip de Direcció comença a fisurar-se . . . Les xifres de compres pugen com l'escuma i cal que s'iniciï unapolítica d'ajornament en els pagaments.

Així va transcorrent el primer semestre gener-juny 1980 amb la seguretat de no poder acomplir el pressupost car

el-Vericap- no "va entrar" i la resta de l'alta freqüència va baixar per sota de les previsions.

En un intent final, hom inicià gestions amb Iran i, en aquest país intenta concretar-les. Aquests intents tenen la finalitat de fabricar l'alta freqüència i, en segon lloc, altaveus. Les circumstàncies, però, no són favorables i allò que semblava una realitat s'esfuma, tant degut a l'inestabilitat interior d'aquell país com per l'obertura, vint dies després de la nostra estança, de les hostilitats.

Un cop vistes les difícils circumstàncies econòmiques, el mes de juny, s'inicia un expedient de regularització parcial d'ocupació i deixa d'ésser satisfeta la paga extra.

El semestre juliol-desembre és, realment, difícil. A un any complicat, cal agregar-li les dificultats provinents de la política de liberalització seguida per l'Administració, dels productes de nou sectors i procedents del Sud-Oest Asiàtic.

Durant els mesos juliol i agost, l'empresa haurà de realitzar, per tal de poder mantenir-se dreta, operacions financeres que comporten, moltes vegades, riscos superiors als normals: generalment, hom no sabia com es pagarien els deutes el dia del seu venciment.

En l'últim trimestre, se solucionà el problema de l'equip de Direcció amb la incorporació d'una persona nova que, anteriorment, havia format part de la Societat i que coneixia el sector i molts dels seus homes més importants.

El desembre es renovà l'expedient d'ocupació parcial amb la dada històrica de l'existència des d'ara i per primer cop, de X SAL, puix X, SAL dona d'alta tots els

seus accionistes com a treballadors. Fins aleshores, hom havia optat per continuar amb el nom de Z, per la qual cosa les càrregues de Societat Social anaven a parar a Z, sense gravar la nova Societat fins el desembre de 1980.

La paga de Nadal no poguer ésser liquidada; en confirmar que, a penes passats els 306 milions de pessetes d'ingressos, el fantasma de la reducció de plantilla cresqué i es feu realitat, així com es plantejà el desembre del 80 per primera vegada a Madrid malgrat la resistència social del Consell.

Gener 1981

El Ministerio de Trabajo es comprometé a solucionar el tema econòmic mitjançant la concessió d'un crèdit de 69.000.000 ptes. per a la regularització de la plantilla en nombre de 105 persones.

Febrer 1981

Amb tota la documentació pertinent en poder del Fondo Nacional de Protección al Trabajo, li fou comunicat a la Societat que, en 15 dies, el tema seria solucionat.

La situació es presentava amb claredat si s'aconseguia reduir la plantilla amb el crèdit sol·licitat amb rapidesa i si aplicaven la inversió necessària a la industrialització dels nous productes presentats l'any anterior, finançament que només podia prosseguir del menor cost de la nòmina. Malauradament, la realitat tornà a superar tota previsió i el crèdit tardà exactament 9 mesos en ésser entregat, la qual cosa es feu l'octubre de 1981.

Síntesi

1. L'empresa havia de pagar 32.000.000 ptes. en salaris del personal que, voluntàriament, era prest a cedir amb el pagament de les indemnitzacions pactades
2. Es paralitzà tota inversió i desenrotllament dels nous productes previstos per absoluta incapacitat financera.
3. Es sobrevisqué gràcies a l'excel·lent disposició de Caja de Crédito Mutual, que arribà a concentrar més del 75% de la nostra activitat financera.

Malgrat la situació de 1981 pogueren obrir-se algunes esclotxes en la Banca privada (línies de descompte a diferents entitats financeres).

Octubre de 1981

El Fondo Nacional de Protección al Trabajo entrega, a la Societat, 69.000.000 ptes. degut al cruel període dels mesos transcorreguts de l'any 1981, pactar amb els treballadors que havien de cessar (acord presentat al Delegat de Treball de Barcelona) que el pagament s'havia d'efectuar, en una part mínima en efectiu i la resta del pagament, amb lletres avalades per la Caja de Crédito Mutual a 90 i 120 dies.

Amb tot això, a la Societat li fou permès de negociar amb els diners rebuts i dipositats a la Caja de Crédito Mutual, algunes contrapartides financeres que apuntalassin la represa de X SAL.

Trenta dies després d'haver estat efectuat el dipòsit dels 69.000.000 ptes, a Caja de Crédito Mutual, aquesta presenta l'expedient de suspensió de pagaments i calgué, per tal de no dramatitzar fer una síntesi d'allò

que X perd objectivament d'un dia per l'altre:

- 1.- Dipòsits per 50.000.000.ptes
- 2.- Quasibé 100 treballadors al carrer amb efectes avalats sense possibilitats de cobrament.
- 3.- 55.000.000 de ptes. en línies de descompte de paper comercial.
- 4.- Avals per a la compra de matèries primes per 20 milions de ptes.

Tècnicament, la Societat havia d'haver tancat les seves portes simultàniament al tancament de Caja de Crédito Mutual; només la voluntat dels treballadors en prosseguir la quasi quijotesca lluita pel lloc de treball -entre 1981-82 aportaren la totalitat de les seves pagues extres; el 1981, 4,5% d'augment; el 1982, el 4,5% d'augment; entre 1980-1982, 0 hores perdudes de treball per conflictivitat-, i el compromís del Fondo Nacional de Protección al Trabajo de buscar solucions al tema urgentment, feren possible la continuïtat de X,SAL.

Davant aquesta situació, X,SAL continuà treballant, a costa del pagament de 20 milions d'avalaments a proveïdors com a pas previ per poder continuar comprant, normalment, al comptat, amb el deteriorament econòmic que això representa.

La situació econòmica de l'empresa s'anava deteriorant en breus moments. Si s'aguantava era només per la voluntat i el sacrifici dels treballadors: pagaments no satisfets, treballs en reducció de jornades amb la qual cosa els treballadors anaven perdent una part de la desocupació, etc.

Per altra part, hi havien, cada cop, més dificultats per ésser tractada per la Banca com una empresa normal, malgrat que el percentatge d'impagaments era inferior al 5%.

No obstant, el 1982, s'acabà amb l'esperança d'una resolució del problema de Caja de Crédito Laboral en existir negociació que cristal·litzà, després, amb la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid.

El 1983, una part dels treballadors que havien causat baixa en l'empresa en l'expedient de 1981, concretament uns 27 treballadors, reingresen a l'empresa en virtut de Sentència de Magistratura i agreugen, evidentment, la ja precària situació econòmica.

Situació de X,SAL, en novembre de 1983

La situació de X,SAL, el novembre de 1983, es desenvolupa des del punt de vista empresarial

1) Comercial

Xarxa de vendes: X,SAL compta amb una xarxa de vendes a través de representants que cobreix tot el territori de l'Estat Espanyol.

Aquest territori es divideix en zones de vendes agrupades des d'un punt de vista geogràfic.

1.a) Clientes: Cal distingir-ne dos tipus:

-Fabricants : Pot esmentar l'empresa B, a la qual li és sumministrat, pràcticament, el 100% dels altaveus incorporats dels seus televisors, l'empresa C amb un 70%, l'empresa D amb un 75%, l'empresa E amb un 80%, l'empresa F, amb un 70%, amb un consum total, al 1982, de 540.000 unitats.

1.b) Distribuïdors : Dins d'aquest grup, s'hi cataloga un mercat força heterogeni formant per botigues com per petits fabricants.

Producte

X,SAL, té una àmplia gama de productes que relacionem tot seguit:

- Altaveus en sèrie fabricats
- Altaveus en sèrie distribuïdors
- Kits auto-ràdios
- Semi-Kits
- Alta freqüència

3.- Situació productiva

Els mitjans productius es reparteixen en:

3.a) Mitjans:

X,SAL, és una empresa en integració vertical, és a dir, que parteix de la matèria prima i realitza totes les operacions fins que el producte sigui acabat.

Consta d'una secció de premses, torns, banys, bobinadores que subministren tots els elements que constitueixen l'altaveu i les seccions de montatge, embalatament i verificació.

3.b) Laborals:

El novembre de 1983, la plantilla de X,SAL, era de 264 treballadors. L'excés de mà d'obra ha estat sempre una constant de l'empresa, però cal posar de relleu que, a més a més, el problema principal ha estat que X,SAL ha heretat de Z, entre altres coses, el seu esquema organitzatiu, amb la qual cosa, la relació de llocs directes i indirectes ha estat totalment inadequada, i l'empresa ha conservat seccions i estructures que no són propis d'una empresa de la dimensió actual.

4.- Situació econòmica financera

No és necessària una gran perspiciàcia per adonar-nos que una "ratio" d'un milió de facturació per obrer és una empresa inviable, tot i els esforços que s'hi

puguin fer i els sacrificis econòmics que puguin patir els treballadors.

Els llargs anys de problemes no han permès d'assumir els avanços tecnològics per manca de capacitat inversora.

Desembre de 1983

Els treballadors de X,SAL, en Assemblea General, accepten la ruptura de l'empresa i decideixen d'iniciar el tancament de l'empresa negociant amb les institucions públiques.

Durant el primer trimestre de 1984, s'arribà a un compromís amb el F.N.P.T., el màxim creditor conjuntament amb la Seguretat Social.

El F.N.P.T. perdonà el deute a canvi que els treballadors no venguessin res de l'empresa que esdevé propietat del F.N.P.T.

Simultàniament, els treballadors obtindrien la indemnització del Fons de Garantia Laboral i el subsidi de l'atur igual a 18 mesos, a canvi del compromís dels treballadors a retirar-se en silenci i sense conflictes laborals. L'abril de 1984, X,SAL, tancà definitivament les seves portes.

B I B L I O G R A F I A G E N E R A L

B I B L I O G R A F I A

AA.VV. (1978)

Jornadas de estudio sobre cooperativismo. Dirección General de Cooperativas y Empresas Comunitarias. Ministerio de Trabajo. Madrid 1978

AA.VV. (1978)

L'Autogestione nell'Industria. Analisi di alcune esperienze delle imprese cooperative in Italia. ed. De Donato, col. L'Autogestione, n. 1. Bari, 1978

AA.VV. (1979)

"Una forte e unitaria cooperazione di produzione e lavoro nel pluralismo economico per la democrazia industriale, per uscire dalla crisi rinnovando la società"

Atti e documenti del Congresso nazionale dell'Associazione nazionale cooperative di produzione e lavoro (6°) (Lega). (Roma, 5-7 dicembre 1978)

Editrice Cooperativa, Roma, 1979

AA.VV. (1979)

"Cooperazione ed altre forme associative a sostegno della piccola e media impresa. Atti del Convegno di studio organizzato dalla Facoltà di Economia e Commercio dell'Università degli studi di Firenze. (Firenze, 6-7 abril 1979)"

Coopercredito, n. 68 (març-abril) 1979. pp. 105-268

AA.VV. (1980)

Jornades sobre l'atur.

Departament de Treball, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1980

AA.VV. (1980)

Workers 'Co.operatives . A Handbook
Aberdeen People's Press, Aberdeen, 1980

AA.VV. (1980)

La Repubblica dei lavoratori. Il problema della
partecipazione nella cooperazione italiana ed
Europea.
ed. De Donato, col. L'Autogestione n. 3. Bari, 1980

AA.VV. (1981)

"Bases Doctrinals del Cooperativisme Avui"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya
febrer 1980.
ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1981,
pp. 31-44

AA.VV. (1981)

"Cooperativisme de Consum"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya
febrer 1980.
ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1981,
pp. 45-60

AA.VV. (1981)

"Cooperativisme al Camp"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya
febrer 1980
ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1981
pp. 63-80

AA.VV. (1981)

"Bases per a una nova legislació cooperativa"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya
febrer 1980
ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1981
pp. 83-95

AA.VV. (1981)

"Cooperativisme de Treball Associat"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya,
 febrer 1980.
 ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1981,
 pp.127-145

AA.VV. (1981)

"Estructura del Moviment Cooperatiu a Catalunya"
in Jornades sobre la Cooperació a Catalunya
 febrer 1980
 ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1981,
 pp.197-204

AA.VV. (1981)

Jornades sobre la cooperació a Catalunya
 ed. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1981

AA.VV. (1981)

La Cooperazione e gli anni 80 come veicolo di
 sviluppo del rapporto sociale e di evoluzione
 della democrazia economica.
 ed. Marsilio editori, col. socialismo oggi.
 Venezia, 1981.

AA.VV. (1982)

Economía española: 1960-1980. Crecimiento i cambio
 estructural.
 Madrid, ed. H, Blume, 1982, 384 p.

AA.VV. (1982)

Jornades de Política Industrial i energètica
 Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de
 Catalunya,
 ed. Sirocco, S.A. Barcelona 1982.

AA.VV. (1983)

La Joventut a la Catalunya dels 80

ed. Diputació de Barcelona, Barcelona, 1983

ALLIANCE COOPERATIVE INTERNATIONALE (1967)

Rapport de la Commission des principes coopératif
de l'A.C.I.

London, 1967

ALIANZA COOPERATIVA INTERNACIONAL (1980)

Revista de la Cooperación Internacional

Bruxel.les 1980

vol,13,nº.2

ANTONI, A (1980)

"L'impresa autogestita nelle economie di mercato"
in AA.VV. 1980. La Repubblica dei Lavoratori,
ed. de Donato, Bari 1980, pp.45-61

ANTONI, A. MONDINI, E. i GRAHAM, F.

Cooperativas de Trabajo

ed. Intercoop.Buenos Aires,1980

ANTONIO: M. d'

"Nuove frontiere della cooperazione:settori e
soggetti emergenti, ruolo e finalità nelle aree
di sviluppo"

in MINISTERO DEL LAVORO E DELLA PREVIDENZA SOCIALE

La Cooperazione per lo sviluppo economico e sociale

Roma, 1982, pp. 65-78

ARANDA d'B

" 22 millions d'Européers au chômage en 1990"

in Forum.Conseil de L'Europe,

nº. 4, Brusel.les, 1983.

ARANZADI, D. (1976)

Cooperativismo industrial como sistema, empresa y experiencia.

Universidad de Deusto,
Bilbao, 1976

ARANZADI, D. (1982)

"La cooperativa de Producción industrial"
in Primeras Jornadas de Cooperativas en Euskadi
Baracaldo, 1982, pp.39-75

ARCO, J.L. del (1972)

"El principio democrático en las legislaciones de los países de la Comunidad Económica Europea y de España"
en Revista AECOOP, no. 27, 1972.pp.19 y ss.

ARCO, J.L. del (1978)

"Problemática del crédito cooperativo no rural"
in Jornadas de estudios sobre el cooperativismo
Madrid, 1978

ARCO, J.L. del (1983)

"El cooperativismo español en la hora presente"
in Revista del Fomento Social
enero-marzo 1983, pp.45-56

ARGANDOÑA, A.

Para enteneder la crisis económica española.
ed. Tecnos, Madrid 1983

ARMANI, P.

"Credito e Cooperazione"
in MINISTERO DEL LAVORO E DELLA PREVIDENZA SOCIALE, La cooperazione per lo sviluppo economico e sociale
Roma, 1982,pp. 47-66

- ATTALI, J. (1981)
 "Uno Sguardo oltre crisi"
 in MONDOPERAIO, Quale avvenire per il Welfare State, no.4
 abril, 1981, pp.65-67
- ATTALI, J. (1981)
La palabra y la Herramienta. Modelos para la construcción
 de una sociedad autónoma.
 ed. Tecnos. Madrid 1981
- AUTREMENT (revue) 1980
Et si chacun créait son emploi
 Ed. Du Seuil, Paris, 1980
- AUTREMENT, (revue) 1981
Dix heures per jour... (avec passion)
 Ed. du Seuil, Paris, octobre 1981.
- AUTREMENT (revue) 1982
La crise? Souve qui pent
 ed. du Seuil, Paris, maig 1982
- AZURMENDI, J.
El hombre cooperativo. Pensamiento de Arizmendarreta.
 ed. Caja Laboral Popular. Oiartzun, 1984
- BALLESTEROS i al. (1968)
Cooperativas de Producción: Experiencias y Futuro.
 ed. Deusto. Bilbao, 1968
- BALLESTEROS, E. (1983)
Teoria Económica de las Cooperativas
 ed. Alianza Universidad no.371, Madrid 1983
- BAGLIONI, M.
 "Autogestione e sindacato: appunti per un dibattito" in
Prospettiva Sindicale, no.46, anno XIII, no.4. dicembre 1982
 pp.11-23

BANCHIERI, G.

Cooperative nel mondo

Editrice Cooperative, Roma 1980

BANCA CATALANA

Catalunya: Indústria i demografia

Serveis d'estudis de la Banca Catalana.

Barcelona, 1969

BANCO BILBAO

Renta nacional de España y su distribución provin-
cial. Madrid. diversos anys.

BANCO DE BILBAO (1974)

L'Economia de Catalunya, avui.

Bilbao, 1974

BANCO DE BILBAO (1978)

Renta Nacional de España y su Distribución Pro-
vincial (Serie homogénea 1955-75)

Madrid 1978

BANCO DE BILBAO (1983)

Situación, Revista, Madrid, desembre 1983

BANCO DE BILBAO (1984)

La economía de Catalunya, hoy y mañana

ed. Banco de Bilbao. Barcelona 1984

BANCO GARRIGA NOGUES (1981)

Las Grandes Líneas del Futuro Económico de Cataluña.

Servicio de información y estudios catalanes y Bco.
Garriga Nogués.

ed. Servicio de información y estudios catalanes y
Bco. Garriga Nogués.

Barcelona, 1981

BANCO GARRIGA NOGUES (1983)

Una estrategia industrial para Cataluña,
separata nº. 68 del ARGUS, Boletín de Información
del Banco Garriga Nogués, Barcelona 1983.

BANCO URQUIJO (1973)

Objetivos e instrumentos de la política económica
española 1959-69
ed. Moneda y Crédito 1973
Servicio de Estudios en Barcelona, Banco Urquijo.

BANCO URQUIJO (1979)

La especialización de la industria manufacturera
catalana,
Banco Urquijo, Servicios de Estudios en Barcelona,
1979,
un resum d'aquest estudi es troba en BUSOM, I. GRATA-
COS, A. SEGUES, J., "La especialización de la indus-
tria manufacturera catalana"
in Economía Industrial, 1979, núm. 191, pp. 25-33

BANCO URQUIJO (1982)

La economía española en la década de los 80
Alianza Universidad, Servicio de Estudios del Banco
Urquijo
Madrid 1982.

BARRUTIETA SAEZ, A.

"La Emigración española: el timo del desarrollo"
in Cuadernos para el Diálogo.
col. Suplementos nº. 78,
Madrid, 1976

BELLAS, C. J.

"Industrial Democracy Through Worker Ownership:
An American Experience"
in VANEK, J. (ed) (1975), Self-Management Economic
Liberation of man. Selected Reading.,
ed. Penguin Education
London 1975 pp. 203-212

BERGIER, J.F.

"La Burgesía Industrial y la Aparición de la clase obrera, 1700-1914"
 in CIPOLLA, C. (ed),
Historia Económica de Europa: La Revolución Industrial
 vol.3,
 ed. Ariel.Barcelona,1979,pp.410-463

BLADES, D.

"L'economie souterraine et les comptes nationaux"
Études Spéciales, Perspectives Economiques de l'OCDE,
 Paris, juny 1982

BLACKBURN, R. and MANN, M

The Working Class in the Labour Market
 Cambridge, University Press, 1979

BLUMBERG, P. (1975)

"The Case Against Workers?Management: Hugh Clegg's
 World of Industrial Democracy"
 in VANEK J. (ed) (1975), Self-Management Economic
 Liberation of man.Selected Reading.,
 ed. Penguin Education, London 1975,pp.77-89

BLUMBERG, P. (1975)

"Alienation and Participation:Conclusions"
 in VANEK, J. (ed) (1975) Self-Management Economic
 Liberation of man.Selected Reading,
 ed. Penguin Education,London 1975,pp.203-212

BLUME, E. et DEWARRAT, G.

"Expériences en matière de mesure de l'efficiencie
 dans les coopératives"
 in Annales de l'economie publique sociale et coopé-
 rative,
 juin 1983,pp.173-183

BOCA del S,

"Lavoro marginale e mercato del lavoro dualistico"
in Politica ed Economia,
nº. 6 de junio, 1979. pp. 47-50

BOGGIS, F.

"Workers' Co-operatives"
in Campbell (ed), Participation in Industry,
London, 1973, pp. 21-55

BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO (1931)

Ley de Cooperativas, 9/9/31

BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO (1974)

Ley 52/1974 de 19 de diciembre, General de Cooperati-
vas.

B.O.E. n.º. 305 de 21 de diciembre de 1974

BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO (1978)

Real /Decreto 2710/1978 de 16 de noviembre por el
que se aprueba el Reglamento de aplicación a las
Sociedades Cooperativas

B.O.E. n.º. 275-277 de 17 a 20 de nov. de 1978.

BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO (1984)

Orden de 18 de marzo de 1984 por la que se establece
los programas de actuación de la Unidad Administrado-
ra del Fondo Nacional de Protección al Trabajo para
el ejercicio presupuestario de 1984.

B.O.E. n.º. 77, 30 de març 1984. pp. 8893-8897.

BOLETIN OFICIAL DEL PARLAMENTO VASCO

Ley 1/1982 de 11 de febrero sobre "Cooperativas"
publicada en el Boletín Oficial del Parlamento Vas-
co el 17 de marzo de 1982

BONFANTE, CIUFFOLETTI, DECL'INNOCENTI, SAPELLI (1981)

Il movimento Cooperativo in Italia. Storia e Problemi.
ed. Piccola Biblioteca Einaudi n.º.407
Torino, 1981

BORATAU, K.

"The Market, Self-Management And Socialism"
in Economic Analysis And Worker's Management,
vol.15, n.º. 2, 1981.

BORJA, J.

"La economía social: entre la militancia, la empresa y el servicio público"
in CEUMT. La revista municipal mayo-junio 1982.
pp.22-37

BRADLEY, K. i GELBT, A. (1981)

"Motivation and Control in the Mondragon Experiment"
in British Journal of Industrial Relations,
vol.XIX, n.º.2, july 1981, pp.211-231.

BRADLEY, K. i GELBT, A. (1982)

"The Replication and Sustainability of the Mondragon Experiment"
in British Journal of Industrial Relations
march, 1982, vol.XX. n.º. 1. pp.20-33

BRICALL, J.M.

Política Econòmica de la Generalitat (1936-1939),
Edicions 62, Barcelona, 1970

BRUYN, S.T.

"Social Economy: a note on its Theoretical Foundations"
in Review of Social Economy
vol.89. n.º.1 abril 1981.

BUCHEZ, J.P. (1961)

"Moyen d'améliorer la condition des salariés des villes"

in Journal des Sciences Morales et Politiques, des.1831 reimprés in LAMBERT,P. La doctrina cooperativa, ed. Intercoop.Buenos Aires,1961

BUCHEZ, P.J. (1966)

"L'association ouvrière de production ou la republique dans l'atelier"

in REIBEL, R. i PONGERE,P., Socialisme et Ethique, ed. P.U.F.,Paris 1966.pp.45-51

BUNGE, M.

Economia i Filosofia
Tecnos. Madrid 1982

BUSOM,I. GRATACOS,A,SEGUES,J.

"La especialización de la industria manufacturera catalana"

in Economía Industrial, 1979,no. 191.pp.25-33

BUTERA,F.

"crisi, dibattito, trasformazioni nell'organizzazione del lavoro"

in Politica ed Economia, no. 6 junio,1978.pp.49.60

CAJA LABORAL POPULAR

Memorias Económicas Anuales

ed. Caja Laboral Popular, Mondragón, varis anys

CAJA LABORAL POPULAR (1976 a)

Situación y Perspectivas de la Economía Vasca

ed. Caja Laboral Popular, Mondragón,1976

CAJA LABORAL POPULAR (1976,b)

Aproximación a la estructura industrial del País Vasco,

ed. Leopoldo Zugaza, Durango, 1976

CAJA LABORAL POPULAR (1976,c)

Contrato de Asociación para Cooperativas Industriales

(document intern), Mondragón, 1976

CAJA LABORAL POPULAR (1977)

Economía Vasca. Informe 1977

ed. Caja Laboral Popular, Mondragón, 1977

CAJA LABORAL POPULAR (1980)

Grupos Comarcales y Convenios Sectoriales. Delimitación de sus características, relaciones y distribución.

(document intern). Mondragón, octubre 1980

CAJA LABORAL POPULAR (1981)

Operaciones Activas. Normativa sobre financiación exigible a las cooperativas asociadas para la concesión de riesgos para Caja Laboral Popular.

(document intern) Mondragón, febrer 1981

CAJA LABORAL POPULAR (1981)

Transferencia de Economías. Normativa de Bonificación de tipos de interés.

(document intern) Mondragón, març 1981

CABALLER MELLADO

"El comportamiento empresarial del agricultor en la dinámica de formación y desarrollo de cooperativas agrarias"

in Agricultura y Sociedad,

nº.23, abril-juny, 1982.pp.193-215

CAMBRES OFICIALS DE COMERÇ , INDÚSTRIA i NAVEGACIO
DE CATALUNYA (COCINC)

Memoria Económica de Cataluña
1976-1981
Barcelona, publicació anual.

CAMPBELL, A et al.,

Worker-Owners: the Mondragón Achievement
Anglo-German Foundation for the Study of Industrial
Society, London, 1977

CARABBA, M.

"Cooperazione e programmazione economica"
in MINISTERO DEL LAVORO E DELLA PREVIDENZA SOCIALE,
La Cooperazione per lo sviluppo economico e sociale
Roma, 1982, pp. 41-46

CARPANELLI, F.

"L'esperienza italiana di autogestione cooperativa"
in AA.VV.(1980)
La Repubblica dei Lavoratori
Bari, 1980, pp.33-44

CASANOVAS, M.

"Experiencias de autogestión en la empresa española"
in Alta Dirección, no.114, 1984, pp.137-148

CASANOVAS, G.

"Cooperativisme, Antecedents, Situació Present,
Perspectives, i Futur del Cooperativisme"
in Nous Horitzons, no.70, febrer 1981.pp.22-26

CASALS COUTURIER, M. i VIDAL VILLA, J.Ma.

"La economía subterránea en Sabadell"
 ponència presentada a les jornades d'estudis
La economía sumergida: situación actual y pers-
pectiva, organitzades per l'Àrea d'Estudis i Pro-
 grames del PSOE.
 Madrid, 1983.

CASTAÑO, J.

"Introducció"
 in Directori de Cooperatives Agraries de Cata-
lunya,
 ed. Caixa d'Estalvis de Catalunya,
 Barcelona, 1981, pp.12-21

CC.OO.

Reconversión Industrial y Mercado de Trabajo.
 Jornades realitzades: dies 17 i 18 de febrer 1984
 a la Sala d'Actes de l'AISS. Barcelona.
 ed. Secretaria de l'empleo de la C.O.N.C. amb la
 col.laboració del Departament de Treball de la Ge-
 neralitat de Catalunya.

CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIÓ (1975)

Realitat i Perspectives del Cooperativisme a
Catalunya.
 (mecanografiat), Barcelona, 1975

CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIÓ (1982)

Industrialització a Catalunya 1960-1977

ed. Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears.

Barcelona, 1982

CENTRE D'ESTUDIS I PLANIFICACIÓ

Reconocimiento Industrial de Catalunya

(mecanografiat) Barcelona, 1981

CENTRE D'ESTUDIS D'URBANISME

"Movimientos Urbanos en España"

in Cuadernos para el Dialogo, col. Suplementos
nº.77, Madrid.1976.

CENTRO DE PERFECCIONAMIENTO Y DESARROLLO DE LA
DIRECCIÓN DE EMPRESAS (CEPEDE)

Prioridades industriales y tecnológicas para
Cataluña. (hacia una estrategia dinámica del
desarrollo)

(mecanografiat)

Tarragona, maig 1983

CEREQ, Bibliothèque de

L'organisation du travail et des formes nouvelles
nº. 10, Documentation Française, 1976.

CERI, P.

"Le tre culture del Lavoro"
in Mondoperalo, nº. 1.1981.

CIPOLLA, C. (ed)

Historia Económica de Europa: La Revolución Industrial, vol.3
ed. Ariel-Historia, Barcelona, 1979

CIURANA, J.Ma. (1957)

Teoría y Práctica de las Cooperativas,
Madrid, 1957

CIURANA, J.Ma. (1968)

Curso de cooperación
ed. Bosch, Barcelona 1968

CLAVERA, J i MONTSERRAT, A.

"Burguesía e industria bajo el franquismo",
in Doblón, juliol 1976

CLAVERA, J. ESTEBAN, J.M. MONES, Ma. A.

MONTSERRAT, A. ROS HOMBRAVELLA, J.

Capitalismo español: de la autarquía a la estabi-
lización (1939-1959)
ed. Cuadernos para el Dialógo
2ª. ed. Madrid, 1978

CLAYRE, A. (ed)

The Political Economy of Co-operation and Parti-
cipation. A. Third Sector.
ed. Oxford University Press, Oxford, 1980

COCKMAN, R.

"The Opportunity for Capital Participation:
The Growth and future of employee share schemes"
in Quartly Review, National Westminster Bank, Agost 80

COLE, G.D.H. (1944)

A Century of Cooperation
Allen and Unwin, London, 1944

COLE, G.D.H. (1975)

"Collectivism, Syndicalism and Guilds"
in VANEK, J. (ed) (1975), Self-Management Economic
Liberation of man. Selected Reading,
ed. Penguin Education, London, 1975, pp.62-68

COLIN, J.F; CROS J.C; VERDIER, E; et WELCOMME, D.

"Politiques de l'emploi: la rupture de 1977.
Eléments pour une analyse critique des politiques
spécifiques de l'emploi (1974-1980)
in Travail et Emploi, n.º.10, janvier 1982, pp.9-22

COLOQUIO

Cooperació i Regió
Col.loqui internacional, 9 nov. 1982
SAINT VICENT, (Val d'Aosta)

COMITE ECONOMIQUE ET SOCIAL

Perspectives pour les années 80
ed. La Communauté Européenne, 1981

COMITE EUROPEEN DES COOPERATIVES OUVRIERES DE
PRODUCTION ET TRAVAIL (CECOP)

Proposition et initiatives du CECOP pour le développement de la coopération de production et travail en Europe.

ponencia presentada per ALVAR BONISTALLI
Bruxel.les, 30 juin-1 juillet, 1983

COMITE INTERNATIONAL DES COOPERATIVES OUVRIERES
DE PRODUCTION ET ARTISANALES (C.I.C.O.P.A.)

Seminaire International sur la contribution de travail au développement rural.

Document Global

Florence (ITALIE) 28 juin-1 juillet 1982

COMPTE, C.

New patterns of behaviour and attitudes of young people regarding work in industrialized countries: a partially annotated bibliography

in International Workshop on attitudes and behaviour of young people toward work, Moscou, nov-déc 1983

COMUNIDAD ECONOMICA EUROPEA (1982)

Reactivación Europea: una nueva comunidad para la industria y el empleo

Document, núm.10, Bruxel.les 1982

COMUNIDAD ECONOMICA EUROPEA (1983)

"Cooperativas en Europeas: Un paso adelante"
in Euroforum, núm. 6. Bruxel.les, 1983

CONSORCI D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ A CATALUNYA

Catalunya en Xifres

2 vols. Barcelona, 1973 i 1982

CONTINI,

Lo sviluppo di un'economia parallela.
Edizioni di Comunità, Milano, 1979

CORNFORTH, Ch.

"Sindicati e Cooperative di produzione"
in Prospettiva Sindicale 46, anno XIII, no.4
diciembre 1982, pp.24-34

COROMINAS, J.

"Nuevos Tipos de Empresa"
in El Desarrollo Industrial de los años 80
ed. Boixareu, Barcelona, 1981

COURLET, CLAUDE

L'economie espagnole Perspectives et
Notes et etudes documentaires
no.4643-4644,
La Documentation Française
Paris 1981

CULLELL, J.M. i FARRE-ESCOFET, E.

Capitalisme i crisi econòmica
ed. 62, Barcelona, 1975, pp.107-120

CHECCHI

El sector agrari a Catalunya. Un intent de síntesi a
la llum de la recerca més recent.
Barcelona, octubre 1982

CHERNS, A.B.

"Specialitation on the social effects of a new
microelectronics technology"
in International Labour Review, núm. 119. nov. des. 1980

CHISTÉ, L. DELRE, A i FORTI, E.

Oltre il lavoro domestico
ed. Feltrinelli. Milà, 1979

DAVIDOVIC, G

Hacia un mundo cooperativo

ed. Federación Nacional de Cooperativas de España.
Centro Nacional de Educación Cooperativa.
SARAGOSSA, 1976

DEANE, P

La Primera Revolución Industrial
ed. Peninsula. Barcelona, 1972

DEL BOCA,

"Lavoro marginale e mercato del lavoro dualistico"
in Politica ed. Economia, 1978, n.º.6. pp.47-50

DEFOURNY, J. (1982)

"Les nouvelles coopératives, espoir pour la Wallonie?"
Wallonie, 1982, n.º.6, pp.557-567

DEFOURNY, J. (1983,a)

"L'autofinancement des coopératives de travailleurs et la
théorie économique"
in Annales de l'économie publique, sociale et coopérative,
juny 1983, pp.202-223

DEFOURNY, J. (1983,b)

La renouveau des cooperatives de travailleurs: une analyse
economique
ed. Centre européen "travail et Societé"
Maastricht, setembre 1983

DEHESA, de la G.

"La política industrial frente a la crisis"
in Papeles de Economía Española, nº. 1
Madrid 1980, pp. 208-218

DEMOUSTIER, (1981)

Entre l'efficacité et la démocratie: les coopératives de
production
Ed. Entente, Paris, 1981

DEMOUSTIER, D. (1982)

"Nouveaux visages de la coopération de production"
in Revue des études coopératives. vol.208, núm. 5
1982, pp. 29-36

DEPARTAMENT D'ECONOMIA I FINANCES

Naturalesa i durada de l'atur a Catalunya.
ed. Siroco .Col.Estudis sobre economia catalana, nº. 1
Barcelona, 1981

DEPARTAMENT DE TREBALL (1979 a)

Full mensual d'ocupació
Departament de Treball. Generalitat de Catalunya,
Barcelona, varis

DEPARTAMENT DE TREBALL (1979 b)

Butlletí d'ocupació
Departament de Treball.Generalitat de Catalunya.Barcelona 79-82

DEPARTAMENT DE TREBALL (1980)

Jornades sobre l'atur
Generalitat de Catalunya. Barcelona 1980

DERRICK, P.

"Workers Co-operatives in Europe
in Review of International Co-operatives
vol.75. nº.2, 1982

DESROCHE, H. (1977. a)

El desarrollo intercooperativo. Sus modelos y sus combinaciones.

ed. Intercoop. Argentina, Buenos Aires 1977

DESROCHE, H. i alt. (1977.b)

Economie et sociologie coopérative (textes et recherches pour une anthologie provisoire),

ed. Coopérative d'information et d'édition mutualiste, Paris, 1977

DESROCHE, H. (1981)

"Sociétaires et comagnons. Des associations ouvrières aux coopératives de production (1831-1900)

Número spécial des Archives de sciences sociales de la coopération et du développement.

París, 1981

DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT (1934. a.)

Llei 3/34 de Bases de la Cooperació

DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT (1934.b.)

Llei de Cooperatives de 17 de març de 1934

DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT (1983)

Llei de Cooperatives de Catalunya aprovada pel Ple del Ple del Parlament en sessió tinguda el 24 de febrer de 1983 i publicada en el Butlletí del Parlament de Catalunya el 7 de març de 1983, núm. 121, i en el Diari Oficial de la Generalitat núm. 313, el 18 de març de 1983.

DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT (1984)

Ordre de 10 de gener de 1984, sobre dotació i posada en marxa del II Pla d'Ocupació Juvenil de la Generalitat de Catalunya, art. vint-i-dosè. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 309, 18 de gener de 1984.

DIDIER, M.

"crise et concentration du secteur productif"
in Economie et Statistique, n.º. 144, mai 1982.pp.3-12

DIRECCIÓ GENERAL DE COOPERATIVES

Guia de les Cooperatives de Treball Associat a Catalunya,
ed. Departament de Treball, Generalitat de Catalunya,
Barcelona, 1982

DIVAR, J.

"Introducción al Cooperativismo"
in Primeras Jornadas de Cooperativas de Euskadi
Baracaldo 1982.pp.11-27

DURAN-SINDREU BUXADE, A

Fiscalidad de Cooperativas
ed. Bosch. Barcelona 1984

DURKHEIM, E. (1960)

De la Division du Travail Social
ed. Presses Universitaire de France, Paris 1960
traducción: al castellano
in ed. Schapire, Buenos Aires, 1973, pp.346

DUTAILLY, J-G

"La crisi du système productif"
in Economie et Statistiques, n.º. 138, nov.1981,pp.3-20

ECHEVERRIA, A. (1971)

Las empresas cooperativas en Mondragón.
Barcelona, 1971

ECHEVERRIA, A. (1982)

Las cooperativas, posible solución a la crisis económica?
Barcelona, 1982

ECHEVERRIA, A. (1983.a)

La societat cooperativa. El seu concepte i estructura segons la Llei Catalana de Cooperatives 4/1983.

ed. Fundació Estudi i Cooperació (ESICO)

Barcelona, 1983

ECHEVERRIA, A. (1983.b)

"La fiscalitat i les cooperatives"

in Revista Jurídica de Catalunya nº. 2

Barcelona, 1983

ECHEZARRETA, M. (1974)

Los objetivos de la política económica y su realización a través de las unidades microeconómicas de decisión.

(La programación lineal como técnica de análisis de la consistencia entre objetivos, con especial aplicación a la planificación del sector agrícola)

2. vol. (mecnografiat) Tesis doctoral. Barcelona, 1974

ECHEZARRETA, M. (1979)

La Economía Española (1970-1979)

Un informe crítico para descifrar una década de apogeo i crisis de la economía española. Fulgor y Miseria del Capital Nacional.

ed. El Viejo Topo. Barcelona, 1979.

ELLERMAN, D.

"Capitalism and Workers' Self-Management"

in VANEK, J. (ed) (1975)

Self-Management Economic Liberation of man. Selected Reading

ed. Penguin Education, London, 1975, pp.145-158.

ELORDI, A.

"Cooperativismo vasco. La fórmula Mondragón"

in Revista MAYO, nº. 1

Madrid, octubre. 1982

EQUITATIU DE ROCHDALE

"Estatutos de la Sociedad de los Equitativos de Rochdale"
 in LAMBERT, P. La doctrina cooperativa.
 ed. Intercoop. Buenos Aires, 1961

ESADE

La industria española entre la CEE.
 Publicación del Instituto de Estudios Economicos
 Madrid 1979

ESTAPE, F.

Ensayos sobre economía española.
 ed. Ariel. Barcelona, 1972

ESTEBANELL, MINGUILLA i ROJO

Realitat i Perspectiva del Cooperativisme de Catalunya.
 Fundació Centre d'Estudis de Planificació
 Barcelona, 1975

ESTRIN, S.

"Income, DISPERSION IN A SELF-MANAGED ECONOMY"
 in Economice, vol. 48, no.190, maig 1981

ESTUDIS

La incidència de l'atur en cadascun dels sectors econòmics
 en base a l'enquesta sobre les persones sense subsidi d'atur
 a Catalunya.
 Treball fet per encàrrec del Departament de Treball de la
 Generalitat de Catalunya. Barcelona. juliol 1984

EYMARD-DUVERNAY, F.

"Les secteurs de l'industrie et leurs ouvriers"
 in Economie et Statistique no.138, nov. 1981.pp.49-68

FABREGAT, V. GRANELL, F, SALMURRI, J.A.

Problemas fundamentales y características básicas del sector textil-confección.

Barcelona, 1980

FANJUL, O. MARAVALL, F. PEREZ-PRIM, J.M. SEGURA, J.

Cambios en la estructura interindustrial de la economía española 1960-1970: Una primera aproximación.

Fundación del Instituto Nacional de Industria. Programa de Investigaciones Economicas.

Serie E, nº.3

Madrid, diciembre 1974

FAUQUET, G.

Le secteur cooperatif. Essai sur la place de l'homme dans les institutions coopératives et de celles-ci dans l'Economie.

ed. Presses Universitaires de France. Paris 1942.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE CONSUM DE CATALUNYA

L'avenir del cooperativisme de Consumidors a Catalunya.

Tarragona, 4 i 5 de juny 1983

FEIGE, E.L.

The Irregular Economy: Its Size and Macroeconomic Implications.

University of Wisconsin. SSRI, maig 1979.

FERNANDE FERNANDEZ, J. (1972-1973)

Estructura del movimiento cooperativo.

Barcelona, 1972-1973

(mecnografiat) Tesis doctoral. Barcelona 1972-1973

FERNANDEZ FERNANDEZ, J. (1983)

Cooperativismo práctico para dirigentes.

Ed. CENEC, Saragossa, 1983

FERREIRA DA COSTA, F.

"La démocratie coopérative, les consommateurs et les travailleurs"

in Annales de l'économie publique, sociale et cooperative.
juny 1981, pp.99.114

FERRI, P.

"Il mercato del lavoro europeo negli anni 80"

in Politica ed Economia, n.º.7-8,
juliol-agost 1981, pp.54-59

FETHKE, G.C. AND POLICANO, A.J.

"Cooperative responses by public and private agents to aggregate demand and supply disturbances"

in Economica, vol. 48.n.º.180, maig 1981

FLOS I BASSOLS, A.

"La localització econòmica a Catalunya"

in BANCO DE BILBAO, L'economia de Catalunya d'avui i de demà.
ed. Banco de Bilbao, 1984, pp.87-146

FONDO NACIONAL DE PROTECCIÓN AL TRABAJO

Las Sociedades Anonimas Laborales y el Fondo Nacional de Protección al Trabajo

Madrid 1981

FONTANA, J. i NADAL, J.

"España 1914-1970"

in CIPOLLA, C. (ed.) Historia Económica de Europa,
vol.6, ed. Ariel, col. Historia, núm.24

Barcelona 1980, pp.95-163

FOURIER, Ch.

Oeuvres complètes

Ed. Anthropos, Paris 1967.

FRIEDAN, K.

Workplace Democracy and Productivity.
National Center for Economic Alternatives
Washington D.C. 1980

FUA, G. (1978)

Lavoro Regolare e Lavoro nero
Il Mulino, Bologna 1978

FUA, G. (1983. a.)

Problemas del desarrollo tardío en Europa. Informe sobre
seis países pertenecientes a la OCDE.
ed. Institució "Alfons el Magnanim"
Diputació Provincial de Valencia
Valencia, 1983

FUA, G. e ZACCHIA, C. (1983. b.)

Industrializzazione senza fratture
ed. Il Mulino. Bologna, 1983

FUENTES QUINTANA

"La crisis económica española"
in Papeles de Economía Española, no. 1
Madrid 1980, pp.68-136

GALETTI, V. (1975)

Cooperazione, forza anticrisi
ed. Mulino, Bologna, 1975

GALETTI, V. (3) (1977)

Cooperazione: partecipazione e riforme
ed. Mulino, Bologna 1977

GALGANO, F. (1978)

La società per azioni. Le società di capitali. Le cooperative.
Zanichelli, Bologna, 1978, pp.286

GALGANO, F. (1980)

"Autogestione dell'impresa e autogoverno del movimento cooperativo"

in AA.VV.(1980). La Repubblica dei Lavoratori
Bari, 1980, pp.91-112

GALLET, J.

"Sector tèxtil i la crisi industrial"

in Arrel, no. 6.oct.des.1983, pp.28-32

GARCIA, Q.

Les coopératives industrielles de Mondragon,
ed. Ouvrières et Economie et Humanisme. Paris, 1970

GARCIA DELGADO, J.L.

Origenes y Desarrollo del Capitalismo en España. Notas Criticas

ed. Cuadernos para el Dialogo
Madrid 1975

GARCIA LOBO, A. (1975)

Historia y doctrina del pensamiento cooperativo.

Publicado por el Grupo Cultural y Social de la Coop.GRUMA.
Madrid, 1975.

GARCIA LOBO, A. (1975)

Manual Cooperativista

ed. UCO

Madrid, 1978.

GARCIA NIETO, J.

"Paro y Trabajo: Un reto para el futuro"

GAMBIER, D. et VERNIERES, M.

Le marché du travail

ed. Economica. Paris, 1982.

GARCIA MEJIA, Juan Diego

El cooperativismo Español

ed. Fundación Friedrich Ebert

col. Documentos y Estudios

Madrid. 1983

GARSON, G.D.

"Recent Development in Workers Participation in Europe"

in VANEK, J. (ed) (1975), Self-Management Economic Liberation of man. Selected Reading .

ed. Penguin Education, London, 1975, pp.161-186

GAUDART, D. i GREVE, R.

Changing perceptions of work in industrialised countries:

their effect and implications for industrial relations. Analysis of the discussions.

Institut Internacional d'Estudis Laborals Research Series, núm. 75, Ginebra, 1983.

GAUDEMAR, J.P. de

Usines et ouvrières

Maspero, Paris 1980.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Catalunya i la Comunitat Econòmica Europea.

Generalitat de Catalunya. Institut d'Investigacions Econòmiques Departament de Presidència. Barcelona, 1982

GIANNOLA, A.

"Impresa cooperativa ed analisi neoclassica: una critica della recente letteratura"

in Giornale degli economisti ed annali di economia

MAGGIO. Juny 1973, pp.361-368, també

in Coopcredito, nº. 59-60 (setembre-desembre), 1977, pp.463-482.

GIDE, Ch.

La cooperación como programa económico y otros textos,

ed. AECOOP. Col.Universitas,nº.2

Saragossa,1974.

GIOIA, G.

"Riflessioni sull'esperienza imolese"

in AA.VV.(1980) La Repubblica dei Lavoratori

Bari, 1980, pp. 121-128

GIUGNI, G.

Autogobierno y la cuestión del empleo

ACI. Varsovia,1983.

GOMEZ-CALCERRADA GASCON

"Cooperativismo Industrial en España.Evolución histórica y analisis de su importancia actual"

in Economía Industrial, nº. 215, nov. 1981

GOMEZ PEREZAGUA, R.

"Estructura empresarial y economía oculta"

in Información Comercial Española, nº. 587, juliol 1982.

pp.109-117

GONZALEZ, M.J.

"La intervención del Estado en la Economía Española: El caso de Asturias"

in Papeles de Economía Española, nº.7

Madrid,1981, pp. 203-209

GONZALEZ, V.

Introducción a la teoría de Producciones Cooperativas.

ed. AECCOOP.

Saragossa 1970

GORROÑO, A.

Experiencia cooperativa en el País Vasco

ed. Leopoldo Zugaza

Durango, 1975.

GÜELFAT, I.

Cooperación y Ciencia Económica

ed. Colección Textos 15. Centro Nacional de Educación Cooperativa. Federación Nacional de Coop. de España

Saragossa, 1977

GUTIERREZ JOHSON AND FOOTE WHYTE (1977)

"The Mondragon system of worker production cooperatives"

in Industrial and Labor Relation Review, n.º.31.oct.1, pp.18-30

GUTIERREZ JOHNSON, A. (1978)

"Compensation, Equity and Industrial Democracy in the Mondragon Cooperatives"

in Economic Analysis and Workers' Management, n.º.12

1978, pp.267-290

GYLLENHAMMAR, P. HARMAN, S. i YANKELOVICH, D.

Jobs in the 1980's and 1990's: executive summary Agosto 1981.

in International Workshop on Attitudwa and Behavi our of Young People Towards Work,

Moscou, nov-deseembre, 1983

HADLEY, R.

"Town South Wales: Notes on an Experiment in Workers' Self-Management"

in VANEK, J. (ed) (1975) Self-Management Economic Liberation of man. Selected Reading,

ed. Penguin Education of Man, London 1975, pp.238-256.

HAUBERT; M.

"De la tradition communautaire a la modernité coopérative:
évolution, greffage ou récupération "
in Revue Tiers Monde, t. XXII, n.º.88, desembre 1981. pp.789-808.

HOBSBAWM, E.J.

Trabajadores. Estudios de historia de la clase obrera.
ed. Critica, Barcelona, 1979

HOLYOAKE, J.

Historia de los Pioneros de Rochdale.
AECCOOP. Aragón
Saragossa, 1975

HORTALA ARAU, J.

El desarrollo industrial de Cataluña
Instituto de Economía de la Empresa
Barcelona, 1970

INDUSTRIAL COMMON OWNERSHIP MOVEMENT

Self-Management: The answer to unemployment?
The worker Co-operative movement in Great Britain
Varsovia, 1983

IESA

El marco legislativo y la ideología en materia cooperativa.
Aproximación a la gestión de la empresa cooperativa.
Fundación IESA. Documento n.º.34. Madrid, 1982

INFORME

"Informe Berguedà: Sector tèxtil i la crisi industrial"
in Arrel, n.º.6. Manresa, 1983, pp.26-32

INGLEBART, R.

The silent Revolution
Princeton, N.Y. University Press, 1977

INTERNATIONAL MANAGEMENT

"How to manage a company owned by its employees"
in International Management, juliol, 1984, pp.40-42

ISTITUTO DI STUDI SULLE RELAZIONI INDUSTRIALI E DI LAVORO

Ruolo della cooperazione a fronte della crisi piccola e media
impresa industriale,
Roma, 1982

JAMES, E and NEU BERGER, E.

"The University Department as a Non-Profit labor cooperative"
In Public Choice, vol.36, 1981

JANOVER, L.

"De l'autogestion aux autogestions"
in Economies et Sociétés, vol.15, no.6-7, juny-juliol 1981

JEANTET, T.

"L'Economie Sociale trouve t'elle sa source dans l'economie
cachée?"
in Contribution à la Conférence International sur l'Economie
Cachée
Italia, novembre, 1982.

JONES, D.

"Il pensiero economico britannico scelse associazioni di
lavoratori 184, 1974
in Rivista de la Cooperazione, no.2 gener-març 1980, pp.39-68
no. 3, abril-juny 1980, pp.49-64

JONES, D.C.

"producer Co-operatives in Industrialised Western" in
British Journal of Industrial Relations, juliol, 1980

JONES, D.

La diversa natura, l'importanza e gli effetti della partecipazione dei lavoratori sulla produttività: Testimonianze relative a Cooperative di Produzione operanti al momento attuale in economie occidentali industrializzate.

Ravenna, 22-24 marzo 1984.

JOSSA, B.

"La teoria economica delle cooperative di produzione: un'analisi introduttiva"

in Rivista della Cooperazione

abril-juny 1982, no.11, pp.9-34

JUNCOSA, R.

"Cristalerías de Mataró, Sociedad Cooperativa"

in Revista Cingles, juliol-setembre, 1976

LAIDLAW, A.

Les cooperatives a l'any 2.000"

Barcelona, 1981

LAMBERT, P.

La doctrina cooperativa

ed. Intercoop. Buenos Aires, 1961

LARRAÑAGA, J.

Don José María Arizmendi-Arrieta y la experiencia cooperativa de Mondragón.

ed. Litografía Danona, S.Coop.Oyarzun, 1981

LASSERRE, G.

Cooperatives contra Cartels et Truts

ed. Presses Universitaires de France, Paris 1956

LEAL, LEGUINA, NAREDO, TARRAFETA

La agricultura en el desarrollo capitalista
español (1940-1970)

ed. Siglo Veintiuno, Madrid, 1975

LEGA NAZIONALE DELLE COOPERATIVE E MUTUE (1982)

Tesi per il XXXI Congresso

Roma, 18-22 maig, 1982

LEGUINA, J. NAREDO, J.M. (1973)

"El sector agrario, fuente de mano de obra"
in Información Comercial Española

abril 1973

LEGUINA, J. NAREDO, J.M. (1974)

"Exodo Rural y Envejecimiento de la Población
activa"

in Información Comercial Española, diciembre 1974

LEPAGE, H. (1978)

Mañana el Capitalismo

ed. Alianza, Madrid, 1978

LEPAGE, H. (1979)

Autogestión y Capitalismo. Respuestas a la
anti-economía

ed. Asociación para el Progreso de la Dirección,
Madrid, 1979

LEPAGE, H. (1981)

"Le Ricette di Milton Friedman"

in Mondoperio, Quale avvenire per il Welfare
State?, no. 4, abril 1981. pp. 57-60

LEPAGE, H. (1982)

Mañana el Liberalismo,
ed. Espasa-Calpe, Madrid, 1982

LOCKETT

"Cooperative di lavoro: integrazione o slida al sistema"
in Rivista della cooperazione. abril-juiny 1982,
nº.11, pp.35-73

LOGAN, Ch.

"Sull'applicabilit  del "caso Mondragon"
in Prospettiva Sindicale, 46, anno XIII, n .4
desembre 1982, pp.35-56

LORENTE, J.M. y CASADO, M.

"La economía irregular en una zona de la prov n-
cia de Alicante"
Madrid, 1983

LOUIS, R.

Les coopératives de main-d'oeuvre: d clin ou
relance?
Bureau International du Travail, Genova, 1982

LUDEVID, M.

"Actitud dels joves davant el treball: Alguns
signes de canvi"
in Papers de Joventut, n .16, febrer 1984, pp.40.49

LUDEVID, M.

Estudi sobre les actituds, situació, opinions i
estils de vida dels joves treballadors industrials
Estudi comparatiu amb el Senegal i la India .
1984.

MARCHAND, O. et REVOIL, J.P.

"Emploi et Chômage: bilan fin 1980"

in Economie et Statistiques, n.º.130, febrer 1980
pp.23-50

MARTINEZ SERRANO i altri

Economía española: 1960-1980. Crecimiento y cambio
estructural.

ed. Blume, Madrid, 1982

MARZAL, A.

Empresa y democracia economica, 2a. ed.

ed. Argot, Barcelona, 1983

MARZAL, A.

Els models d'empresa

ed. Fundació Bofill, Barcelona, 1981, pp.241.

MARZAL, A.

Análisis político de la empresa

ed. Ariel Gestión, Barcelona, 1983

MATZNER, E.

"Il socialismo tra Stato e mercato"

in Mondoperaio, Quale avvenire per il Welfare
State, n.º. 4, abril, 1981, pp.35.41

MEADE, J.E.

"The Theory of Labour-Managed Firms and of Profit
Sharing"

in VANEK, J. ed. 1975. Self-Management Economic Libe
ration of man. Selected Reading .

ed. Penguin Education, London 1975, pp.394-422

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y COMERCIO

Análisis de las estadísticas del mercado del Trabajo (1976-1980)

ed. Ministerio de Economía y Comercio, Madrid, 1982

MINISTERO DEL LAVORO E DELLA PREVIDENZA SOCIALE

La Cooperazione per la Sviluppo economico et sociale. Atti del convegno Nazionale,
Roma, 1982

MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL

"Orden de 18 de marzo 1984 por la que es establece los programas de actuación de la Unidad Administradora del Fondo Nacional de Protección al Trabajo para el ejercicio presupuestario de 1984"

Boletín Oficial del Estado, núm. 77,30 de marzo 1984, pp. 8893-8897

MIHR, K.H.

"Il movimento cooperativo nella comunità Economica Europea"

in Cooperazione di credito
gener-febrer 1982, nº. 85

MLADENATZ, G.

Histoire des doctrines coopératives

Paris, Presses Universitaires de France, 1933

MOLTO CALVO, M.A.

"Incidencias de la economía oculta en la política económica"

in Boletín de Estudios Económicos Universidad de Deusto, volumen XXXVII, nº. 117, diciembre, 1982

MONDE, Le (1981)

Des Artisans qui s'associent.

Paris, 30 de gener de 1981

MONDE, Le (1982)

L'autogestion du quotidien

Paris, 10 de gener de 1982

MONDOPERAIO

Quale avvenire per il Welfare State?

núm. 4, abril, 1981

MONTHE, Daniel.

Autogestión et conditions de travail

ed. du Cerf 1976

NASH, J. DANDLER, J. et HOPKINS, N.S., dir

Popular Participation in Social Change

Mouton, Paris et La Haye 1976.

NOUVEL OBSERVATEUR i FAIRE

"vivre a gauche" novembre 1977

O'CONNOR, R. KELLY, P.

A study of Industrial Workers' Cooperatives

The Economic and Social Research Institute

Dublin, 1980

OAKESHOTT, R.

"Mongradón: Spain's Oasis of Democracy"

in VANEK, J. (ed) (1975),

Sels-Management Economic Liberation of man. Selected Reading.

ed. Penguin Education, London, 1975, pp.290-296

O.C.D.E. (1981)

"The Welfare State in crisi"

Informe de la O.C.D.E. Paris 1981

O.C.D.E. (1982)

L'Economie Souterraine et les Comptes Nationals"

in Perspectives Economiques, Etudes Speciales,

Paris, juny 1982

O.C.D.E. (1983)

Perspectives economiques de l'O.C.D.E.

no. 33, Paris, juliol 1983

O.C.D.E. (1983)

Perspectives de l'emploi

Paris, agost 1983

O.I.T.

La travail clandestin. Situation dans les pays industrialisées à l'economie de marché .

Ginebra, 1983

ORMAECHEA, J.M.

"La cooperativa de trabajo asociado"

in Jornadas de Estudio sobre cooperativismo.

Madrid, 1978

OWEN, R.

Texte choisis

Editions sociales (Classiques du Peuple)

Paris 1963

PACE, C.

"Teoria Economica, sistema economico e cooperazione"

in Ministero del Lavoro e Della Previdenza Sociale, La Cooperazione per lo sviluppo economico

e sociale. Roma, 1982, pp.27-40

PACE, C.

"Teoria Economica, sistema economico e cooperazione"
in Ministero del Lavoro e Della Previdenza Sociale.
La Cooperazione per lo sviluppo economico e sociale.
Roma, 1982, pp.27-40

PAPELES DE ECONOMIA ESPAÑOLA

"La crisis económica española:registro de resultados"
in Papeles de Economía Española, nº.15, Madrid 1983.

PASQUINI, G.

"L'autogestione cooperativa in Italia e in Europa"
in AA.VV.(1980), La Repubblica dei Lavoratori.
Bari, 1980, pp.11-32

PAZ CANALEJO, N. (1979)

"Notas sobre la figura del socio de trabajo"
in Revista de Estudios Cooperativos
nº.48, 1979.

PAZ CANALEJO, N. (1981)

"Las cooperativas y las relaciones laborales"
in Revista del Trabajo, IES
nº. 61-62, 1981. pp.93 ss.

PAZ CANALEJO, N. (1982)

"El nuevo estatuto reglamentario de las SAT" y la reforma
de la legalidad cooperativa
in Agricultura y Sociedad, nº.23, abril-mayo 1982, pp.81-177

PAZ CANALEJO, N. (1983)

Financiación y Fiscalidad de las cooperativas de consumo
ante la próxima reforma legislativa:principales problemas
y alternativas para su solución.
Madrid, 25-26 juny, 1983

PEDONE, A.

"Dove Sbagliano i "Nuovi Economisti"

Mondoperaio

in Mondoperaio, Quale avvenire per il Welfare,State, nº.4,

abril 1981, pp.61-64

PENROSE, E.T.

Teoria del crecimiento de la empresa.

ed. Aguilar, Madrid,1962

PEREZ BARÓ, (1961)

El moviment cooperatiu a Catalunya

Biblioteca Raixa, Palma de Mallorca,1961

PEREZ BARÓ, (1963)

Etica y Economia Cooperativista

ed. Cooperativa Popular, Barcelona,1963

PEREZ BARÓ (1966)

Cooperació i Cooperativisme

ed. Bruquera, Barcelona,1966

PEREZ BARÓ (1966)

L'empresa cooperativa

Ed. d'aportació catalana, Barcelona 1966

PEREZ BARÓ (1968.a)

Breu assaig sobre cooperativisme.

ed. de l'autor. Barcelona,1968

PEREZ BARÓ (1968.b)

La empresa cooperativa y otros temas.

ed. Intercoop. Buenos Aires, 1968

PEREZ BARÓ. (1969)

Los consumidores y el Cooperativismo

ed. de l'autor, Barcelona,1969

- PEREZ BARÓ (1970.a)
"La cooperación de Consumo en Cataluña"
in Estudios Cooperativos, no. 21.maig-agost,1970
- PEREZ BARÓ (1970.b)
30 mesos de Col.lectivisme a Catalunya
ed. Ariel. Barcelona,1970
- PEREZ BARÓ (1971.a)
Temàtica cooperativa
Ed. Portic. Barcelona 1971
- PEREZ BARÓ (1971.b.)
Cuatro etapas de la Cooperación Catalana
ed. del autor, Barcelona, 1971
- PEREZ BARÓ (1972)
Les cooperatives a Catalunya
Ed. Institut d'Estudis Catalans
Barcelona,1972
- PEREZ BARÓ (1974.a)
Autogestió obrera i altres temes.
Ed. Portic, Barcelona,1974
- PEREZ BARÓ (1974.b)
Historia de la cooperació catalana.
ed. Nova Terra, Barcelona 1974
- PEREZ BARÓ (1974.c)
Els "feliços" anys vint.
Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1974
- PEREZ BARÓ (1976)
Cent Anys de la Cooperativa de Teixidors a mà.
ed. Curiel.Barcelona,1976

PEREZ BARÓ (1978)

Antologia Cooperativa

ed. Fundació Roca i Galès, Barcelona, 1978

PEREZ BARÓ (1979)

Legalitat Cooperativa d'abans, d'avui i del futur.

ed. Fundació Roca i Galès, Barcelona, 1979

PEREZ BARÓ (1981)

Recull Cooperatiu. (Miscel.lània Cooperativista) (1936-1981)

ed. Fundació Roca Galès, Barcelona, 1981

PEREZ BARÓ (1984)

"A propòsit d'un centenari: Manuel Serra i Moret"

in Cooperació Catalana, núm. 44, abril 1984, pp.4

PERNET, F.

"Devolver la cooperación a los agricultores"

in Agricultura y Sociedad, nº.20, 1981, pp.65-83

PIORE, M.

Dualism as a reponse to uncertainty.

Cambridge University Press, Cambridge, 1979

POZO TAMAMES, R.

"Introducción al Cooperativismo" en Primeras Jornadas

de Cooperativas de Euskadi, Baracaldo, 1982, pp.27-37

PRANDINI, O.

"Per un progetto di rinnovamento"

in AA.VV. (1980), La Republica del Lavoratori

Bari, 1980, pp.129-140

PRYOR, F.

"The economics of production cooperatives: A reader's guide"

in Annales de l'economie publique, sociale et coopérative,

juny 1983, pp.133-172

PUGÉS, A

Dinámica de la especialización industrial en Cataluña.
ed. Alba, Barcelona, 1977

RACIONERO, L. (1983)

Del Paro al Ocio.
ed. Anagrama, Barcelona, 1983

RACIONERO, L. (1984)

"La Reconcursión"
in El País, 28 d'agost de 1984

RAOUL, E. et autres

"Les voies étroites d'une stratégie pour l'emploi"
in Economie et Statistique, nº156, juny, 1983, pp. 47-59

RAUTER, A.

"Cooperatives and the Democracy of members"
in Annals of Public and Co-operative Economy, vol.52, nº1-2
gener-juny 1981

RECIO, A. (1984,a.)

"Crisis Económica y Transformaciones del Mercado de Trabajo"
in Reconversión industrial y Mercado de Trabajo, Jornadas
realizadas los días 17 y 18 de febrero de 1984 en el Salón
de Actos del AISS , Barcelona. ed. Secretaria de Empleo de
la C.O.N.C. con la colaboración del Departament de Treball
de la Generalitat de Catalunya, pp. 41-62 .

RECIO, A. (1984,b.)

Economía Sumergida y Mercado de Trabajo
Treball portat a cap per encàrrec del Departament de Treball
de la Generalitat de Catalunya. (mecanografiat) Barcelona,
març 1984.

RECOLONS, LL.

"Els Habitants"

in RECOLONS, LL. BATALLE, D. SOLER, J. i altres,
Catalunya: Home i Territori, Publicacions de la Fundació Jaume Bo-
fill, n° 3, ed. Blume, Barcelona, 1979, pp. 11-17

REDEI, J

Autogobierno y la cuestión del empleo

ponencia presentada en la Segona Conferència Mundial sobre
Cooperatives de Treball, Varsovia, A.C.I. , 1983.

REIBEL, R. i RONGERE, P.

Socialisme et Ethique

ed. P.U.F. Paris, 1966

REVENTOS, J.

El Movimiento Cooperativo en España

ed. Ariel, Barcelona, 1980

ROBINSON, J. i HOLLAND, S.

"The Crisis of the British Welfare State"

in Challenge, Setembre-October, 1981

ROCA i GALÈS, (fundació) (1975)

La Cooperació a la Catalunya dels anys 30

ed. Roca i Galès, Barcelona, 1975

ROCA i GALÈS (fundació) (1982)

Directori de Cooperatives Agraries de Catalunya

ed. Caixa d'Estalvis de Catalunya, Barcelona, 1982

RODRIGUEZ, A. ALOS-MONER, R.d'

Economía y Territorio en Cataluña. Los centros de gravedad
de población, industria y renta.,

ed. Alba, Barcelona, 1978

ROJO, M.

"Cooperatives. Empreses de gestió col.lectiva"
in Nous Horitzons, n°70, febrer, 1981, pp. 27-31

ROMERO, C. (1979)

"Algunas Reflexiones de tipo económico sobre las empresas
cooperativas y las sociedades anónimas en España"
in Agricultura y Sociedad, n°11, 1979, pp255-272

ROMERO, C. (1981)

"De la ley de Cooperativas de 1942 al Reglamento de Sociedades
Cooperativas de 1978: Un análisis crítico"
in Agricultura y Sociedad, n°18 gener-març 1981, pp. 33-63

ROS HOMBRAVELLA, (ed.) (1975)

Trece Economistas españoles ante la economía española
ed. Oikos-Tau, Barcelona, 1975

ROS-HOMBRAVELLA, J. (1979)

Política Económica española (1959-1973)
ed. Blume, Barcelona, 1979

ROSA, M.

"Strategie e Limiti della Cooperazione di lavoro"
in AA.VV. (1980), La Republica dei Lavoratori
ed. Bari, 1980. pp. 113-119

ROSANVALLON, P. (1976)

L'age de l'autogestion
ed. du Seuil, Paris, 1976.

ROSANVALLON, P. (1981,a.)

La Crise de l'Etat Providence
ed. Seuil, Paeis, 1981.

ROSANVALLON, P. (1981,b.)

"Perché é saltata l'equazione keynesiana"
in MONDOPERAIO, Quale avvenire per il Welfare State?
n°4, abril, 1981, pp. 51-56.

ROSEMBUJ, T. (1981,a.)

El Estado de las Sociedades Agrarias de Transformación
en Monografías de l'Obra Agrícola de la Caixa de Pensions
nº2, Barcelona, 1982

ROSEMBUJ, T. (1981,b.)

La Empresa Cooperativa
ed. Biblioteca CEAC, de Cooperativisme, Barcelona, 1982

ROTHSCHILD-WHITT

"The collectivist' Organization: an alternative to rational-
bureaucratic models"
in *American Sociological Review*, vol. 44. agost, 1979, pp. 509-527

RUFFOLO, G.

"Neo-Liberalismo e Neo-Socialismo"
in *MONDOPERAIO*, Quale avvenire per il Welfare State?
nº4, abril, 1981, pp. 68-71

RUGINA, A. N.

"What is the Alternative for the West? Neither Capitalism
nor Socialism but "Social Liberalism"
in International Journal of Social Economics,, vol 8, nº3, 1981

SABA, A.

La industria subterránea. Un nuevo modelo de desarrollo
ed. Alfonso el Magnánimo, Valencia 1981

SAIVE, M.A. (1981, a.)

"Note sur Mondragon et les aspects doctrinaux du project
coopérative"
in Annals of Public and Cooperative Economy, vol 52, nº3, sept. 1981

SAIVE, M.A. (1981, b.)

"L'Etat et le développement coopératif. Quatre expérience"
in Annales of Public and Co-operative Economy, vol. 52, nº3, sept.
1981.

SAIVE, M.A. (1982)

Le financement et l'organisation des cooperatives industrielles:
L' exemple de Mondragon,
in CIRIEC, Travaux et Recherches, n°2, Liege, 1982.

SALINARI, P i PETRUCCI, P.

"Impresa Cooperative ed altre impresa: alcuni confronti"
in Pòlitica ed Economia, 1979, n°6, pp. 89-93

SALINAS RAMOS, F.

Temas Cooperativos. Materiales de formación cooperativa
ed. Caritas Española, Madrid, 1982.

SANCHEZ MOLINERO, J.M.

"La empresa autogestionada en una economía de mercado"
in Cuadernos de Economía, vol. 10, n°27, gener-abril 1982, Barcelona
pp, 197-231.

SANCHIS, E. (1978)

Neocapitalismo, pequeña empresa y mercado de trabajo:Italia
(mecnografiat) Tesis de licenciatura, FF.CC.EE. Universitat de
Valencia, 1978.

SANCHIS, E. (1983)

"Economía sumergida y crisis en España"
ponencia presentada a les jornades d'estudi La Economia Sumergida:
situación actual y perspectivas, organitzades per l'Area d'Estudis
i Programes del PSOE, Madrid, 1983.

SANCHIS,E. (1984)

El trabajo a domicilio en el País Valenciano
Ministerio de Cultura. Instituto de la Mujer, Madrid, 1984.

SANZ JARQUE, J.J.

Cooperación . Teoría y Práctica de las Sociedades Cooperativas
Universidad Politécnica de Valencia, 1974

SAPELLI, G. (1981)

"La cooperazione come impresa: mercati economici e mercato politico"
in SAPELLI, G. (dir.) Il Movimento Cooperativo in Italia,
ed, Einaudi; Turin, 1981

SAPELLI, G. (1984)

La cooperazione:dalla crisi economica alla Teoria dell'impresa
(una nota anti-neoclassica),
Ponencia presentada al seminari d'Estudis Cooperatius, FF.CC.EE.
Universitat de Barcelona, 15 de maig de 1984

SARANTIS, N.C.

"Employment, Labor Supply and Real Wages in Market Disequilibrium"
in Journal of Macroeconomics, vol. 3, n°3, juliol-agost 1981

SCHUMACHER, E.F.

Lo pequeño es hermoso
ed. Orbis, S.A. Barcelona, 1983

SEGURA, J.

"Comentarios sobre la Crisi Económica"
in Papeles de Economía Española, n°1, Madrid, 1980, pp. 137-142

SERRANO, A.

La Cooperativa como sociedad abierta
ed. Servicios de Publicaciones de Ministerio de Trabajo y Seguridad
Social, Madrid, 1982.

SIBILLE (ed.)

Les coopératives ouvrières de production en France et dans la CEE.
La Documentation, Française, Paris, 1982

SIGNORELLI, A.

"Marginalità, valore lavoro e cooperazione"
in Sociologia del lavoro, n°4, 1978, pp. 125-154

SISK, D. E.

"The Cooperative Model versus Cooperative Organization"
in Journal of Economic Issues, vol.16, n°1, març 1982

SOCIEDADES ANONIMAS LABORALES

La Sociedad Anónima Laboral como solución a la crisis de la
pequeña y mediana empresa,
(mecanografiat), Madrid, maig, 1981

SOLDEVILLA, A.

El movimiento cooperativo mundial: sus orígenes, desarrollo
y problemática actual.
ed. Caja Rural Provincial, Valladolid, 1973

STEGMANN, H.

Analysis of Changes and Differences in the Attitudes and Behaviour
of Young People Towards Work,
in International Workshop on Attitudes and Behaviour of Young
People Toward Work, Moscou, nov-dec. 1983

STEVE, J.

"I fondamenti attuali della politica sociale"
in Giornale degli Economisti e Annali di Economia
VOL. 40, n°7-8, juliol-agost 1981

STEINHERR, A.

"The Labour manages economy: a survey of the economics literature"
in Annales of Public and Cooperative Economy, vol. 49, n°2 pp. 129-
148.

SCHWAIGER, K.

Les cooperatives dans la Communauté Européenne: Situation et
perspectives,
ponencia presentada al Seminari d'Estudis Cooperatius, FF.CC.EE.
Universitat de Barcelona, maig, 1984

THEMISTCOCLI, K. (ed.)

Industrial Cooperation : a Bibliography

ED. Comité International des coopératives ouvrières de production et artisanales (CICOPA), Roma, 1978

THOMAS, E. H.

Gestion en las Cooperativas

ed. Aguilar, Madrid, 1969.

THOMAS, H. i LOGAN, Ch.

Mondragon. An Economic Analysis

ed. George Allen and Unwin, London, 1982

THORNLEY, J.

Workers' Co-operatives. Jobs and Dreams

ed. Heinemann Educational Books, London, 1981

TIXIER, P.E.

La démocratie dans les petites organisations

Centre d'Etudes Sociologiques, Paris, 1981

TOMAS, R. MALE, J.P. CAMPS, C. CASTELLS, A. i PARELLADA, M.

La crisis económica y sus repercusiones en España,

ed. Peninsula, Barcelona, 1975.

TOÑA GÜENAGA, A.

"Reflexiones sobre los hombre de gestión en las sociedades con participación mayoritaria de trabajadores en su propiedad"

in Boletín de Estudios Económicos, Universidad de Deusto, nº120 dic. 1983, pp. 67-75

TORRE, J.M. de la, TRIGO, J. VAZQUEZ, C. (1982)

"Política Económica y Economía Irregular:Asimetría entre el proceso de su generación y el retorno al cauce normal"

in Boletín de Estudios Economicos, Universidad de Deusto, vol, XXXVII nº117, Bilbao, dec. 1982,

reproduit in TRIGO, J. VAZQUEZ, C. (1983)

La Economía Irregular. Génesis, desarrollo y vías para su retorno al cauce formal, ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983 .

TRIGO, J. VAZQUEZ, C. (1983, a.)

"Opciones y criterios de política económica para la emersión de la economía irregular: un intento de fundamentación"

in Hacienda Pública, nº82, 1983, i reproduit in TRIGO, J i VAZQUEZ, C. (1983, b.), La Economía Irregular. Génesis, desarrollo y vías para su retorno al cauce formal, ed. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983.

TRIGO, J. VAZQUEZ, C. (1983, b.)

La Economía Irregular. Génesis, desarrollo y vías para su retorno al cauce formal.

ed. Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidencia, Barcelona 1983.

TUÑON DE LARA, M

El movimiento obrero en la historia de España.

ed. Taurus, Madrid, 1972.

UCO-UGT

Conclusiones de las primeras jornadas socialistas de estudios cooperativos, (mecnografiat) Fundación Largo Caballero, Madrid, 1978.

ULLRICH, H.

"Da Bismarck a Meidner"

in MONDOPERAIO, Quale avvenire per il Welfare State?

nº4, abril, 1981, pp. 42-50

VALDES DAL-RE

Las Cooperativas de Producción

ed. Montecorvo, S.A. Madrid, 1975.

VANEK, Jan

"The Worker-Managed Enterprise as an Institution"

in VANEK, Jan, The Enterprise of Workers' Management: A Yugoslav Case Study,

ed. Allen and Unwin, London, 1972.

VANEK, Jaraslov (1969)

"Descentralization under Workers' Management: a Theoretical Appraisal"
in American Economic Journal, vol. 59, n°5, dec. 1969, pp. 1006-1014
reproduit in VANEK, J. (ed.) , Self-Management Economic Liberation o
of man. Selected Reading,
ed. Penguin Education, London, 1975, pp. 352-365.

VANEK, J. (1970)

The General Theory of Labor-Managed Economies
ed. Cornell University Press, Ithaca and London, 1970

VANEK, J. (1971, a.)

The Participatory Economy. An Evolutionary Hypothesis and Strategy
for development,
ed. Cornell University Press, Ithaca and London, 1971.

VANEK, J. (1971, b.)

"The Basic Theory of Financing of Participatory firms"
in Workings Paper, n°27, Cornell University, Department of Economic
Ithaca, juliol, 1971. reproduit in VANEK, J, (ed.) (1975), Self-Mana
gement Economic Liberation of Man. Selected Reading.
ed. Penguin Education, London, 1975, pp. 445-455

VANEK i ESPINOSA (1972)

"The Subsistence Income, Effort and Development Potencial of Labour
Management and other Economic Systems"
in Economic Journal, vol. 82, 1972, pp. 1000-1013
reproduit in VANEK, J. (ed.) (1975) Self-Management Economic Liberat
of Man. Selected Reading .
ed. Penguin Education, London, 1975, pp. 430-444.

VANEK, J, (ed.) (1975)

Self Management Economic Liberation of Man. Selected Reading.
ED. Penguin Education, London, 1975.

VANEK, J (1980)

"L'impresa cooperativa di produzione e la crisi socio-economica
mondiale"
in AA.VV. (1980), La Repubblica dei Lavoratori, Bari, 1980, pp.75-89

VENTOSA i ROIG i PEREZ BARÓ

El moviment cooperatiu a Catalunya

ed. Moll, Palma de Mallorca, 1961

VICENT CHULIÀ, F. (1982)

"Las empresas mutualistas y el Derecho Mercantil"

in Revista Crítica de Derecho Inmobiliario, n°512

VICENT CHULIÀ, F. (1984)

"La Reforma de la legislación cooperativa"

in Revista Jurídica de Cataluña, Barcelona, gener-març 1984, pp.103-1

VIENNEY, C.

L'economie du secteur coopératif

ed. Cujas, Paris, 1966

VIMONT, G.

L'avenir de l'emploi

ed. Economica, Paris, 1982.

VINCENT, M,

"Vingt ans de textile-habillement"

in Economie et Statistique , n°138, nov. 1981, pp. 21-32

WARNER, M.

"Workers, Workplace and Participation: An overview of recent development in the United Kingdom"

in Economic Analysis and Workers' Management, vol 16, n°1, 1982

WOODWORTH, W (1981)

"The emergence of Economic Democracy in the United States"

in Economic Analysis and Worker's Management, vol. 15, n°2, 1981

WOODWORTH, W, (1983)

Cooperative Movement in the United States: The Third Stage

ponencia presentada en la Segona Conferencia sobre cooperatives de treball associat, Varsovia, 1983.

WRIGHT, A.

La Economía Española. 1959-1976

ed. Heroldo de Aragon, Zaragoza, 1980

ZAN, S.

La Cooperazione nel mondo: Alcune Informazioni-Statistiche

ponencia presentada al Convegno Internazionale di Studi Cooperativi

Ravenna, 22-23 marzo 1984

ZAPPELLA, L.

"Il lavoro "independente" nella crisi"

in Politica ed Economia, n°6, july, 1978, pp. 23-28

ZEITEIBEIG, H. i FRANKEL, G.

Jobs in the 80's : Bridging the gap between people and work,

in International Workshop on Attitudes and Behaviour of Young

People Toward Work: Chang or Continuity?, Moscou, nov. des. 1983.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

CENTRE DE PUBLICACIONS

INTERCANVI CIENTÍFIC I EXTENSIO UNIVERSITÀRIA

**CRISI ECONÒMICA I TRANSFORMACIONS EN
EL MERCAT DE TREBALL: L'ASSOCIACIONISME
DE TREBALL A CATALUNYA**

Resum de la Tèsi presentada per assolir al grau de Doctor en
Ciències Econòmiques i Empresarials per
ISABEL VIDAL I MARTINEZ

HD
2963.A12
V53
1984

UNIVERSIDAD DE BARCELONA

FACULTAD DE CIENCIAS ECONÓMICAS
Y EMPRESARIALES

Tesis doctoral del Dra Da. ISABEL VIDAL MARTINEZ

Tema: " Crisis económica i Transformacions en el mercat de treball: L' associacionisme de treball a Catalunya".

TRIBUNAL DE TESIS

Presidente: Dr. Josè Manuel DE LA TORRE y DE MIGUEL

Catedràtic de Teoria Econòmica - Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales d' aquesta Universitat.

Vocales:

Dr. Francisco TARRAGO SABATE

Catedràtic d' Economia de l' Empresa- Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales d' aquesta Universitat.

Dr. Josep FONS BORONAT

Catedràtic d' Organització i Administració d' Empresa - Universitat Politècnica de Barcelona.

Dr. Josep Antoni GARCIA DURAN de LARA

Catedràtic de Teoria Econòmica- Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales d' aquesta Universitat.

Dr. Joaquim FERNANDEZ FERNANDEZ

Encarregat de curs d' Estructura Econòmica -Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales d' aquesta Universitat.

Director:

Dr. Josè Manuel DE LA TORRE i DE MIGUEL

Catedràtic de Teoria Econòmica - Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales d' aquesta Universitat.

Realizada la presentación y lectura de la Tesis, en fecha 22 de noviembre 1984 obtuvo la calificación de Sobresaliente "cum laude

Barcelona 3 deembre de 1.984

EL DECANO,

UNIVERSITAT DE BARCELONA

FACULTAT DE CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS

Resum de la tesi doctoral

Crisi econòmica i transformacions en el mercat de treball:
l'associacionisme de treball a Catalunya.

Tesi per obtenir el grau de doctor
en Ciències Econòmiques i Empresariales,
presentada per Isabel Vidal i Martínez
i dirigida pel professor Dr. José Manuel
de la Torre y de Miguel.

Barcelona, novembre 1984.

1. Introducció

Aquest treball es centra en l'estudi de l'associacionisme econòmic en el mercat de treball actual a Catalunya i fixa el nucli d'interès en conèixer les raons i les característiques d'una forma d'associacionisme molt concret: aquell que procedeix de la compra d'una empresa tradicional per part dels seus treballadors.

L'interès del tema va sorgir arran de la constatació d'una certa dinàmica de l'associacionisme econòmic en els darrers anys i, especialment, en la branca corresponent a l'associacionisme de treball.

Paral·lelament, es comprovava com aquesta dinàmica es registrava en els sectors productius més colpits per la crisi i es localitzava en les comarques de Catalunya més afectades per l'atur.

Així mateix, i ja dins d'aquest associacionisme de treball, va evidenciar-se com les recents experiències que el configuraven podien ésser resultat de dues vies diferents:

- Hi havien aquelles organitzacions econòmiques sorgides de la unió d'un grup de treballadors sense atur subvencionat que havien optat per crear la seva pròpia ocupació; i
- Aquelles organitzacions que procedien de les modificacions jurídiques d'unitats anteriors.

Aquestes darreres experiències constitueixen l'interès central d'aquest treball.

Les raons que es troben darrera d'aquest interès concret foren fonamentalment dues. Era desconcertant que el factor treball, que fins aleshores havia recolzat una estratègia, a trets generals, de confrontació, a partir d'un cert moment, entre 1978-1979, comencés no només a corresponsabilitzar-se de la gestió de l'empresa en dificultats sinó també a estar disposat a adquirir-la i assajar de mantenir les seves

portes obertes. Aleshores, quines havien estat les causes d'aquesta conversió?

Un altre aspecte sorprenent fou com, després de la compra de l'empresa en dificultats per part d'aquests treballadors, aquests optaven, unes vegades, per organitzar-se sota una fórmula que tenia un significat jurídic d'associació de capitals -societat anònima laboral- i, altres vegades, escollien una fórmula el significat conceptual de la qual era l'associació de persones -societat cooperativa de treball associat. Aleshores, quins eren els criteris que regien en un moment concret per què una mateixa tipologia de treballadors, que cercaven objectius semblants, optessin per organitzacions contraposades?

Així doncs, en l'assaig a cercar respostes a aquestes dues qüestions plantejades, rau l'interès d'aquest estudi.

L'objecte engrescador d'aquesta recerca fou, en definitiva, conèixer les raons que hi havien darrera d'uns comportaments que havien permès la dinamització d'unes organitzacions de treball que, en moments de creixement econòmic precedents, es trobaven en via estancada.

No es tracta d'un treball tancat, car ens trobem davant d'una realitat "novella". Malgrat tot, però, l'objectiu al qual tendim és donar un assaig d'interpretació de la seva "redescoberta" en un moment en què la dinàmica social es troba afrontant el conflicte existent entre la necessitat de racionalitat de l'estructura productiva i els seus efectes negatius sobre l'ocupació.

Cal ressenyar que una de les dificultats principals en la seva realització va ser la seva condició de novençà: va escollir-se la interpretació d'un aspecte d'una fenomenologia que podria ésser considerada encara en període de gestació. Cal subratllar que, a Catalunya, les primeres modificacions jurídiques de les unitats productives, corresponents a aquest darrer període de dinamització de l'associacionisme de treball, daten d'entre 1978-1979. Aquesta data, en ésser molt recent, no permet fruir de la informació suficient per possibilitar l'estudi de l'evolució econòmico-financera d'una mostra suficientment representativa, alhora que dificulta la fonamentació envers les perspectives de desenvolupament d'aquestes empreses dins d'un marc de reestructuració del teixit productiu.

1.2. Metodologia

L'aproximació als factors desencadenants de l'associacionisme de treball en el sector fabril, així com la sistematització de les seves principals conseqüències, es realitza mitjançant un inventari de dades i a partir del treball de camp.

Un dels primers escolis per conèixer el grau d'importància de l'emprament de l'associacionisme industrial entre els treballadors a l'atur o en possibilitats d'acabar-hi fou la carència d'informació regulada sobre aquest fenomen. Aleshores, els primers esforços en la realització d'aquest treball foren destinats a configurar aquell marc de referència estadístic que permetés disposar d'un primer nivell de comprensió d'aquesta tendència.

Aquest marc de referència s'ha fonamentat en l'ordenació, preferentment, de la informació procedent de les diferents institucions públiques i privades que tenen competència, directa o indirecta, en aquesta matèria.

Així mateix, amb l'objectiu d'assolir un major grau de comprensió d'aquesta temàtica, vam considerar, com a instrument vàlid, la utilització del treball de camp.

Van ser escollides 15 experiències de compra d'empreses per part dels treballadors, distribuïdes entre societats anònimes laborals i societats cooperatives de treball associat. Totes elles, a excepció de dues, es troben localitzades a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i especialitzades, preferentment, en la fabricació d'un bé intermedi. En el cas dels treballadors que van optar per organitzar-se sota la fórmula jurídica de societat anònima laboral, es va considerar interessant escollir aquelles experiències en què la participació del col·lectiu de treballadors en el capital social no fou el mínim del 50% previst per la normativa legal vigent.

Aquest conjunt d'experiències representa uns 1.400 llocs de treball perllongats sota la fórmula de societat anònima laboral i uns 750, sota la fórmula de societat cooperativa de treball associat. En total, la mostra palesa uns 2.150 llocs de treball gestionats per uns treballadors que van fer una opció de compra.

Dins d'aquesta tipologia de treballadors que havien fet una opció de compra, vam optar per fer l'entrevista als seus dirigents. Aquests interlocutors, a excepció d'un d'ells, van ser persones que van desempenyar un paper actiu en el procés de transformació o de creació formal d'una nova societat procedent d'una altra anterior en dificultats.

La temàtica que va dominar el curs de l'entrevista-qüestionari d'aquests interlocutors fou el coneixement directe dels elements que van intervenir en l'opció de compra en cada una de les experiències que configura la mostra. En concret, l'objectiu de l'entrevista-qüestionari fou permetre reflectir:

- la problemàtica de l'empresa en dificultats abans de la seva transformació,
- els trets caracteritzadors dels treballadors que van fer l'opció de compra,
- els problemes que van haver d'enfrontar aquests treballadors en els primers moments de posta en marxa, i
- les vies de solucions que empraven aquests treballadors.

2. Crisi econòmica, atur i associacionisme de treball

2.1. Crisi econòmica i atur

Es prou sabut com després d'un període de fort creixement econòmic (1960-1975) que permeté la transformació de l'estructura productiva del país, l'economia entra en un marc de creixement econòmic cada vegada més moderat. La crisi econòmica que es manifesta en totes les seves magnituds bàsiques a partir de 1977-1978 no és el motor exclusiu del canvi, però sí que n'és el principal accelerador.

D'aquesta inflexió de l'activitat econòmica, allò que ens interessa subratllar és el seu efecte negatiu en el mercat de treball. Per primera vegada, el sector indústria deixa d'ésser motor de creixement econòmic i

comença a registrar una pèrdua d'ocupació en termes absoluts. Aquesta pèrdua afecta, amb major o menor intensitat, tots els sectors manufacturers que configuren el teixit productiu de Catalunya i es reflecteix en la taxa d'atur que passa d'un 4,2% en 1976 a un 19% en 1983.

Aquest atur afecta, d'una manera especial, tres de les quatre branques que, en el curs dels anys seixantes, van proporcionar més llocs de treball. En 1982, les tres branques d'activitat econòmica amb major incidència en l'estructura de l'ocupació generaven el 74,25% de l'atur industrial a Catalunya, distribuït de la següent manera: el 16,6% és d'atur tèxtil; el 27% d'atur de la indústria del metall i el 30,6% d'atur de la construcció.

Un segon tret d'aquesta desocupació és la seva concentració en les comarques que configuren la Regió Primera de Catalunya (1). Aquestes comarques frueixen des de 1979 d'unes taxes d'atur de dos dígitos que en 1983 arribaven a ésser del 32% en el Vallès Occidental i del 29% en el Baix Llobregat.

Ara bé, allò important és remarcar que aquestes taxes d'atur no són conjunturals sinó que persisteixen des de fa un seguit d'anys. Per tant, no ens trobem davant d'un atur que podria ésser definit de curt termini, sinó més aviat tot el contrari. L'atur actual es caracteritza per ésser un atur de llarga durada (2).

Aquest atur de llarga durada porta conseqüències per a la persona que s'hi troba en risc, car no disposa d'unes perspectives d'una nova ocupació en el mercat tradicional de treball. Es aleshores quan, en aquests darrers anys, han ressorgit o han pres més importància tot un conjunt de mesures i d'organitzacions que havien entrat dins d'una certa marginalitat.

-
- (1) La Regió Primera es troba configurada per les comarques del Maresme, Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental i Vallès Oriental.
- (2) L'O.C.D.E. entén per "atur de llarga durada" aquell que és superior a dotze mesos, contràriament a la definició "d'atur de llarga durada" dels anys seixanta, segons la qual era aquell que superava els sis mesos. Vegeu capítol V "Le chômage de longue durée dans les pays de l'O.C.D.E." in Perspectives de l'emploi, O.C.D.E. sept, 1983, pp.55.

En concret, la resposta a aquesta manca de perspectives laborals per part dels treballadors en aquests anys s'ha reflectit en una sèrie de modalitats d'organitzacions de treball, d'entre les quals podrien ésser esmentades el treball autònom i la salvació d'empreses en dificultats per part dels seus propis treballadors sota les fórmules de societat anònima laboral i societat cooperativa de treball associat. Aleshores, aquest estudi es limita a aquesta segona sortida.

2.2. L'Associacionisme de treball actual

Una de les reaccions al comportament del mercat de treball ha estat el "redescobriment" de l'associacionisme de treball entre les persones a l'atur o en possibilitats d'acabar-hi.

Aquest associacionisme de treball ha emprat dues fórmules jurídiques d'organització: la societat cooperativa de treball associat i la societat anònima laboral.

La definició de societat cooperativa és recollida per la Llei Catalana de Cooperatives 4/1983 en el seu article primer on diu: "S'enten per Societat cooperativa...l'associació de persones naturals i/o jurídiques que es proposen millorar la situació econòmica i social dels seus components i la de l'entorn social on es mouen, i que exerceixen una empresa de base col·lectiva en la qual el servei mutu i la col·laboració pecuniària de tots els membres permetin d'acomplir una funció que tendeixi a millorar les relacions humanes i a posar els interessos col·lectius per damunt de tota idea de benefici particular" (1). Així mateix la societat anònima laboral es troba definida, indirectament, per l'Ordre del Ministeri de Treball i Seguretat Social del 18 de març de 1984 (2) mitjançant la qual, i als efectes de gaudir dels beneficis del Pla d'Inversions del Fons Nacional de Protecció al Treball es diu que foren qualificades, com a la-

(1) DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT, Llei de Cooperatives de Catalunya, núm. 313, el 18 de març de 1983.

(2) BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO, Orden del Ministerio de Trabajo y Seguridad Social del 18 de marzo de 1984, núm. 77 de 30.3.84.

borals, aquestes societats anònimes que reuneixen uns requisits determinats:

1. Que els treballadors siguin propietaris del 50% del capital social,
2. Que cap dels socis disposi de més del 25% del capital social,
3. Que els títols representatius del capital social siguin nominatius,
4. Que els títols representatius recullin, en el seu text, les limitacions que, en funció de la seva transmissibilitat, estableixen els estatuts socials,
5. Que els títols representatius del capital propietat dels treballadors solament puguin ésser trasmesos a altres treballadors de la societat.

Segons això, la legislació vigent aplicable a les societats anònimes laborals consta actualment de :

- El Codi de Comerç,
- La Llei de Societats Anònimes Laborals del 17 de juliol de 1951
- Ordre del Ministeri de Treball i Seguretat Social del 18 de març de 1984.

Per tant, dues fórmules d'organització del treball, amb un significat jurídic distint però que, en l'actualitat, són emprades per aquells col·lectius de treballadors que han fet l'opció de creació o de manteniment del seu lloc de treball.

2.2.1. Dinàmica de l'associacionisme de treball actual

La informació emprada ha permès de constatar com la dinamització de l'associacionisme de treball coincideix amb la inflexió de l'activitat econòmica i la persistència d'unes taxes d'atur, el qual era, alhora, de llarga durada.

Dinamització que s'ha registrat arreu d'aquells països d'industrialització avançada que es troben fent front a l'actual recessió de l'activitat econòmica: Itàlia, entre 1970 i 1979, ha vist multiplicar quasi per 7 el ritme de creació anual de cooperatives de producció inscrites en el Registre del Ministeri de Treball, després d'un període d'estancament; aquest mateix fort ritme de creació es palesa en el Regne Unit que, mentre que en 1976 va registrar la constitució d'una sola experiència, en 1982 registrava 337 empreses de base col·lectiva en un grau menor, aquest ritme de creació es manifesta entre els treballadors de França. Aquest "redescobriments" de la fórmula jurídica cooperativa s'ha donat de forma generalitzada en els països integrants de la Comunitat Econòmica Europea. En el període escolat entre 1976 i 1981, foren creades 14.200 cooperatives de producció i treball que suposaren un increment del 80% i passaren de tenir 285.000 socis treballadors a tenir-ne 580.000 (en 1970 eren 170.000) (1). Aquest mateix redescobriments de l'associacionisme industrial WOODWORTH (2) el mostra pels Estats Units.

a nivell d'Espanya

Les estadístiques facilitades pel Ministeri de Treball i Seguretat Social permeten comprovar, pel conjunt d'Espanya, una "redescoberta" de les cooperatives industrials de manera generalitzada a partir de 1974. La taula I reflecteix la diversa evolució amb la dinàmica de creació de cooperatives segons la seva tipologia en el període 1971-1983. S'observa que, si en 1971 es van crear el mateix nombre de cooperatives de camp que de treball associat, el 1983, del total de cooperatives registrades pel Ministeri, el 6,2% corresponien a cooperatives del camp i el 78,7% a cooperatives de treball associat. Aquesta divergència en l'evolució de la dinàmica de constitució és generalitzada per la resta de branques que configuren el sector cooperatiu a Espanya. Així mateix, aquesta prefe-

(1) SAPELLI, G. (1984) La Cooperazione: Dalla crisi economica alla Teoria dell'Impresa, Milà, maig 1984 (mecanografiat) pp. 21-22.

(2) WOODWORTH, W. Co-operative Movement in the United States: The Third Stage ponència presentada a la II Conferència Mundial de Cooperatives Industrials Varsòvia, 1983.

TAULA 1 EVOLUCIO DE LES COOPERATIVES CONSTITUIDES EN EL PERIODE 1971 - 1982

BRANQUES	1971		1972		1973		1974		1975		1976		1977		1978		1979 (1)		1980		1981		1982		1983 (2)			
	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total	AS Coop.	Total		
CAMP	121	21,2	123	19,6144	23,0	105,147	74	112,102	9,9	97,10,9	189	14,133	153	82	9,8	80	8,5											
CONSUM	61	10,7	75	11,9	91	14,5	86	129	72	140	178	17,2	118	13,2	153	11,4	78	87	90	4,2	77	3,6						
INDUSTRIALS	121	21,2	206	32,7146	23,3	183	274	203	312	332	34,1	142	46,2	669	50,4	507	577	445	73,7	632	76,7							
CREDIT	7	1,2	3	0,5	5	0,8	5	0,8	5	0,8	3	0,3	3	0,3	5	0,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
CAMP I CRED.	3	0,6	1	0,2	4	0,6	1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
HABITATGES	249	43,8	216	34,3225	35,9	288	431	294	452	393	38,0	249	28,0	256	22,4	154	175	212	10,8	99	9,4							
MAR	7	1,2	5	0,8	12	1,9	-	-	2	0,2	5	0,5	6	0,9	7	0,7	5	0,6	11	0,6	6	0,4						
In-GRAU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TOTAL	569	629	627	656	650	1033	891	1322	878	1961	2121	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

- Amb l'entrada en vigor del Reglament 78 es produïx una ruptura en la classificació de les diferents branques de cooperatives. Es per això que a efectes comparatius s'ha procedit a una nova nomenclaturació de les diferents branques de cooperatives constituïdes a partir de 1978 amb les constituïdes amb anterioritat.

- Així la branca CONSUM inclou les actualment vigents CONSUM, ENSENYAMENT (Consum) i JOVENILS i ESCOLARS.
- La branca INDUSTRIALS inclou actualment: T.ASSOCIAT, ENSENYAMENT (Associat), TRANSPORTS (T.Associat), ARTESANIA (T.Associat), ESPECIALS (T.Associat), SERVEIS, COMERC, TRANSPORTS (Serveis), i ARTESANIA (Serveis).
- La branca CAMP I CREDIT desapareixen a partir de 1978
- LA BRANCA In-GRAU, és de nova creació
- LES BRANQUES, MAR, HABITATGE I CREDIT, no es veuen afectades per la nova nomenclaturació

(1) Per comprendre la xifra facilitada pel Ministeri de Treball s'ha de suposar que per l'any 1979 no s'inclouen les cooperatives constituïdes en aquest any a Catalunya i País Basc. Recordem que és el moment de les transferències i van haver-hi problemes d'entendiment entre els dos nivells d'administració.

(2) Per a 1983 no s'inclou cooperatives constituïdes en el País Basc

FONT: MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL. Servels d'Estudis i Assistència Tècnica. Informacions facilitades al maig de 1984

rència de les cooperatives de treball és evident ja des de 1974 i no deixa d'imposar-se d'una manera absoluta fins l'actualitat.

Una altra fórmula d'organització emprada pels treballadors que opten per crear o per mantenir un lloc de treball són les societats anònimes laborals. Són empreses que no frueixen d'un registre propi la qual cosa fa difícil el fet de poder disposar d'una informació estadística oficial envers aquest moviment d'empresa de base col·lectiva. Tanmateix, per al conjunt d'Espanya empram les xifres facilitades per la Unitat Administradora del Fons Nacional de Protecció al Treball (1).

En el curs del període 1978-1980, 19.878 llocs de treball i 225 empreses van ser beneficiaris del Fons Nacional de Protecció al Treball (2). Hom observà una major participació dels treballadors en relació al crèdit oficial en aquelles regions o comunitats on el tamany de l'empresa societat anònima laboral és major (amb una mitjana propera als 150 treballadors per establiment); concretament, les regions més beneficiàries foren el País Basc, Catalunya, Navarra i Galícia(3).

L'origen de la societat anònima laboral pot ésser la unió d'un mínim de 4 treballadors per dur a terme una activitat econòmica sota aquesta fórmula jurídica. L'origen d'aquesta societat pot ésser també la transformació d'una empresa tradicional en dificultats.

(1) El Fons Nacional de Protecció al Treball és una Unitat Administradora que depèn del Ministeri de Treball i Seguretat Social, encarregada de gestionar el crèdit oficial per les societats anònimes laborals, cooperatives de treball associat, treballadors autònoms i iniciatives locals d'ocupació. Vegeu MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL, Ordre del 18 de marzo de 1984, per la qual s'estableixen els Programes d'actuació de la Unitat Administradora del Fons Nacional de Protecció al Treball per l'exercici pressupostari de 1984.

(2) FONDO NACIONAL DE PROYECCION AL TRABAJO, Las Sociedades Anónimas Laborales y el F.N.P.T., (mecanografiat), Madrid 1981

(3) FONDO NACIONAL DE PROTECCION AL TRABAJO, *idem*, pp. 83.

Taula 2 Origen de les Societats Anònimes Laborals que van sol·licitar el crèdit del F.N.P.T. en 1980. Espanya

	<u>de nova creació</u>	<u>transformació</u>
nº d'empreses	40	63
nº de treballadors	385	10.397
mitja de treballadors	9,6	165

Font: elaboració pròpia a partir del FONDO NACIONAL DE PROTECCIÓN AL TRABAJO, Las Sociedades Anónimas Laborales y el F.N.P.T., (mecanografiat), Madrid 1981, pp. 69.

La taula 2 destaca que mentre els nous llocs de treball beneficiaris del crèdit del Fons Nacional de Protecció al Treball sota la fórmula jurídica de societat anònima laboral es limitava a 385 en 1980, els llocs de treball mantinguts amb l'ajut d'aquest crèdit foren 10.397 per aquest mateix any.

En resum, hem obtingut de la informació procedent del Fons Nacional de Protecció al Treball que:

- les societats anònimes laborals estan prenent una importància arreu de totes les Comunitats i Regions de l'Estat Espanyol; preferentment allà on hi havia una estructura industrial abans de la crisi econòmica actual,
- així mateix, a partir de la informació treballada sembla que són emprades preferentment pel manteniment de llocs de treball enfront de la creació de nous llocs de treball.

a nivell de Catalunya

En el moment de les transferències en matèria cooperativa al govern de la Generalitat de Catalunya -octubre 1979- es tenien registrades 240 cooperatives de treball associat. D'aleshores ençà, com posa de manifest la taula 3, llur nombre no ha deixat de créixer a conseqüència de la forta dinàmica de constitució. Com reflecteix aquesta mateixa taula 3, en 1983

TAULA 3 Evolució del nombre de cooperatives registrades a Catalunya

BRANQUES	COOPERATIVES	COOPERATIVES	COOPERATIVES			TOTAL
	EXISTENTS al 30-9-79	Inscrites al 4t trimestre 79	Inscrites en 1980	1981	1982	
T. Associat	240	11	135	184	231	348
Camp	425	4	23	21	19	9
Consum	255	2	17	10	12	7
Habitatge	199	1	11	13	8	13
Ensenyament	104	2	24	21	15	1
Serveis	-	2	19	25	12	14
Crédit	25	-	-	-	1	-
Altres	13	-	17	8	16	6
TOTAL	1.261	22	246	282	314	398
						2.523

FONT: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Secció de Registre de la Direcció General de Cooperatives. Departament de Treball.Generalitat de Catalunya.

el 87% dels estatuts registrats correspongué a cooperatives de treball associat. El resultat ha estat un increment del pes de les cooperatives de treball associat dins del sector per arribar a ésser el 45,5% en 1983 enfront del 19% en 1979. Contràriament, el cooperativisme del camp ha vist davallar el seu pes des d'un 33% en 1979 a un 19,8% en 1983; el cooperativisme de consum, del 20,2% en 1979 ha pasat al 12% en 1983.

La taula 4 reflecteix com aquesta nova dinàmica de cooperatives es localitza a la província de Barcelona. Dels 1.262 Estatuts de cooperatives inscrits en el període escolat entre l.10.79 i el 31.12.83, 1.055 Estatuts cooperatius foren registrats en la província de Barcelona, els quals representaven el 83,6% del total. D'aquests, 782 (el 74,1%) corresponen a cooperatives de treball associat; 40 (3,8%) al cooperativisme del camp; i 38 (3,6%) pertanyen al cooperativisme de consum.

Respecte a les societats anònimes laborals dins de l'àmbit de Catalunya cal subratllar que les primeres daten del període de 1978-1979, que provenen de la conversió d'empreses tradicionals en dificultats. D'aleshores ençà, la dinàmica de constitució de societats anònimes laborals ha anat prenent força i en l'actualitat és una realitat que es va incrementant. Com palesa la taula 5, la Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya comptabilitzava en 1983, unes 105 societats anònimes laborals que mantenien l'ocupació a 6.709 productors.

2.2.2. L'origen de l'associacionisme de treball actual

Dos són, actualment, els orígens d'aquest associacionisme industrial:

- creacions pures, mitjançant l'organització dels treballadors a l'atur per exercir en sectors on es requereix poc capital inicial i on, en canvi, es realitzen activitats intenses en mà d'obra,

TAULA 4. Cooperatives inscrites al Departament de Treball 1.10.79 al 31.12.83.La seva distribució per províncies.

BRANQUES	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA	TOTAL
T. Associat	782	20	47	49	898
Camp	40	5	21	13	79
Consum	38	3	1	6	48
Habitatge	29	9	2	6	46
Ensenyament	66	3	2	1	72
Serveis	57	8	4	2	71
Crèdit	1	-	-	-	1
Altres	42	2	-	3	47
Total	1.055	50	77	80	1.262

FONT: elaboració pròpia a partir de la informació obtinguda per la Secció de Registre de la Direcció General de Cooperatives. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya.

TAULA 5 Mapa de les Societats Anònimes Laborals de Catalunya per activitats, 1983

Activitat	Empreses per activitat	% Treballadors per activitat	% mitja de treb. per activitat	empreses per comarques segons l'activitat
Metall	40	38,10	27,55	46,20
		1848		
				Barcelona 21
				Baix Llobregat 7
				Vallès Occ. 3
				Osona 2
				Vallès Oriental 1
				Maresme 1
				Garratà 1
				Garrigues 1
				Baix Camp 1
				Alt Camp 1
				Alt Empordà 1
Textil	13	12,38	34,46	11,85
		2312		
				*Barcelona 7
				*Baix Llobregat 2
				*Osona 2
				Maresme 1
				*Ripollès 1
				Berguedà 1
				Selva 1
				Bages 1
Químiques	9	8,57	9,85	82,63
		661		
				Barcelona 3
				Baix Llobregat 3
				Vallès Occ. 2
				Maresme 1
Arts Gràfiques	5	4,76	0,80	10,80
		54		
				Baix Llobregat 2
				Barcelona 1
				Alt Urgell 1
				Tarragonès 1

* una mateixa societat i diversos centres de producció.

TAULA 5 (cont). Mapa de les Societats Anònimes Laborals de Catalunya per activitats. 1983

Activitat	Empreses per activitat	% Treballadors per activitat	% mitja de treb. per activitat	empreses per comarques segons la comarca
Fusta	5	4,76	2,10	2 1 1 1
Hosteleria	4	3,81	1,10	2 2
Alimentació	4	3,81	3,74	3 1
Cartró	3	2,86	3,92	1 1 1
Serveis	3	2,86	0,89	2 1
Abrasius	2	1,90	3,12	1 1
Prensa	2	1,90	2,44	1 1
Vidre	2	1,90	7,62	2
Joieria	1	0,95	0,12	1

TAULA 5 (cont). Mapa de les Societats Anònimes Laborals de Catalunya per activitat. 1983

Activitat	Empreses per activitat	% —	Treballadors per activitat	% —	mitja de treb. per activitat	empreses per comarque segons la comarca
Refractaris	1	0,95	37	0,55	37,00	Barcelonès 1
Transport	1	0,95	16	0,24	16,00	Vallès.Occ. 1
No classificades	10	9,52	63	0,94	6,3	Barcelonès 2 Baix Llobregat 2 Valles Occidental 1 Bages 1 Osona 1 Alt Empordà 1 Baix Empordà 1 Baix Penedès 1
TOTALS	105	100,00	6.709	100,00	63,9	108

FONT: FESALC, Nova Gestió nº.1, març 1984.pp.11

= transformacions jurídiques amb l'intent de salvar empreses en dificultats per part dels propis treballadors.

Aleshores, l'estudi ha permès evidenciar com l'activitat econòmica a desenvolupar i la dimensió d'establiment es troben freqüentment relacionades amb l'origen de l'experiència. Aquelles empreses de base col·lectiva que són de nova creació es troben, preferentment, en sectors d'activitat com són els serveis i la construcció i la seva dimensió d'empresa tendeix a ser la mínima que regula la normativa. Contràriament, es palesa com les empreses de base col·lectiva procedents d'empreses tradicionals en crisi es caracteritzen per ésser empreses dedicades a les activitats econòmiques corresponents al sector manufacturer on d'una manera especial, afecta la crisi, com poden ésser el tèxtil i el metall. Així mateix, es diferencien d'aquelles empreses de nova creació pel seu tamany d'establiment: es tracta d'empreses d'una dimensió mitjana de treballadors.

L'explicació cal cercar-la en el fet que les empreses de base col·lectiva procedents d'una transformació inicien la seva experiència amb un immobilitzat i un col·lectiu de treballadors heretats de l'antiga empresa, la qual cosa determina, en part, que es trobin operant en sectors tradicionals i amb unes dimensions per establiment relativament importants; inversament, la carència d'aquesta herència per part de les empreses procedents de creacions pures fa que, preferentment, es trobin treballant en activitats que requereixin poc capital inicial i la seva dimensió d'empresa tendeixi a ésser la mínima que regula la normativa vigent.

Continuant amb aquest criteri establert entorn a l'origen d'aquestes experiències d'associacionisme de treball, es defineix com a creacions de nous llocs de treball aquelles experiències l'origen de les quals són creacions pures, i com a manteniment de llocs de treball aquelles experiències l'origen de les quals són transformacions jurídiques d'empreses tradicionals en dificultats. Aleshores, la informació estadística treballada permet comprovar, no sols en l'àmbit d'Espanya, sinó arreu dels països d'industrialització avançada amb importants taxes d'atur persistent, un esbiaixament progressiu entre el nombre de noves empreses de base col·lectiva i el nombre de llocs de treball. Efecti-

-vament, si en nombre d'empreses d'associacionisme de treball, les noves es mantenen en majoria, contràriament, en funció del criteri d'ocupació, són la reanimació d'empreses en crisi aquelles que generen més llocs de treball de base col·lectiva. Aquesta constatació fa que SIBILLE(1) consideri que aquesta crisi econòmica actual està abocant l'associacionisme industrial cap a empreses amb fortes dificultats de subsistir i que els obrers s'estiguin convertint en "salvadors d'empreses" intentant fer-les continuar o reactivant-les sota les fórmules de treball corresponent a l'associacionisme industrial, generant, per tant, un moviment d'empresa de base col·lectiva defensiu i no pas ofensiu. Tanmateix, per SAPELLI (2), aquest associacionisme industrial s'ha d'entendre com un sistema de solidaritat entre els homes per fer front a les necessitats més urgents. Així mateix, la recent dinàmica actual ha permès a SAPELLI(3) diferenciar, dins del cooperativisme de treball associat, les cooperatives tradicionals de les cooperatives hereditàries i de les emergents.

Denomina cooperatives tradicionals a aquelles sorgides abans de la inflexió de l'activitat econòmica; les cooperatives hereditàries són aquelles l'arrel de les quals es troba en una empresa tradicional en dificultats que ha estat comprada pels seus treballadors. Per últim, hi haurien les cooperatives de nova creació constituïdes, per exemple, per personal altament qualificat i que oferirien un conjunt de serveis corresponents al sector terciari avançat.

Aleshores, el futur de les organitzacions dels treballadors per dur a terme una activitat econòmica vindrà determinada, en part, pel major o menor protagonisme de cadascuna d'aquestes modalitats dins de l'associacionisme de producció.

-
- (1) SIBILLE H. (dir.) Les cooperatives ouvrières de production en France et dans la CEE, la Documentation Française, Paris, 1982, pp. 156-157.
- (2) SAPELLI, G. (1981) "La Cooperazione come impresa: mercati economici e mercato politico" in SAPELLI, G. (dir.) Il Movimento Cooperativo in Italia, ed. Rinaudi, Torino, pp. 250-349.
- (3) SAPELLI, G. (1984) La Cooperazione: Dalla crisi economica alla Teoria dell'Impresa (una nota anti-neoclassica), Milà, maig 1984, (mecanografat) pp. 13.

3. Resultat del treball empíric

Donat el moment en què es va dur a terme aquest estudi, solament hem pogut intentar conèixer com aquestes experiències afrontaren el seu període de posta en marxa; car encara cap d'elles s'havia introduït en una segona fase que podria definir-se de consolidació. Tot seguit, passem a exposar el resultat d'aquest treball empíric.

3.1. Tipologia de la unitat productiva

El treball de camp reflecteix com el conjunt de les experiències són unitats productives que, des dels primers símptomes d'inflexió de l'activitat econòmica, han hagut d'enfrontar problemes estructurals.

En els darrers anys immediatament precedents a la modificació jurídica de l'empresa, la propietat hagué de fer ús de tot un seguit de mesures legislatives com són les regulacions d'ocupació, els ajuts i subvencions oficials, l'assaig de acollir-se a plans oficials de reconversió i l'intent de cercar un comprador de l'empresa.

Nogensmenys, havent fracassat en l'objectiu de redreçament de l'empresa, aquesta propietat opta pel seu tancament.

En aquest precís moment, el col·lectiu de treballadors li fa la proposta de compra i, després d'un cert període de negociacions, aquella propietat acaba per cedir-los allò que restava de l'empresa.

La mostra emprada en la realització del treball empíric es troba configurada per unitats productives que, en el moment de la seva adquisició pels treballadors, es caracteritzava per:

-- la seva antiguitat: la majoria d'aquestes empreses van ser constituïdes abans de la dècada dels seixantes, àdhuc ja centenàries.

-- manca de capitalització: són empreses desconixedores d'un pla d'inversió racional que permeté acomodar progressivament l'aparell productiu als nous avenços tecnològics i a les exigències competitives del mercat.

- produir un bé corresponent al sector fabril tradicional: són empreses que es caracteritzen per emprar una tecnologia "madura" i per ésser intensius en mà d'obra. No obstant això, sembla que el seu aparell productiu obligui a respectar l'estructura fabril. Si no és així, arriben, progressivament, a noves fórmules de descentralització empresarial com és el treball a domicili.

Així mateix, la tipologia de productes que elaboren permet, freqüentment, la subcontractació que pot comportar el no control de la fase de comercialització del producte i l'especialització, gairebé exclusiva en la fase de producció que sol ésser aquella que genera el menor marge de benefici.

- sector fabril que arran de la crisi econòmica, és expulsador net de mà d'obra: aquestes experiències es localitzen, preferentment, en aquells sectors productius més colpits per la crisi i que, en l'actualitat, són expulsadors nets de mà d'obra.

- disposar d'una plantilla relativament nombrosa: per a Catalunya, aquestes experiències de compra d'empreses en dificultats per part dels seus treballadors se centra en aquelles unitats productives de mitjana dimensió, on la moda se situa entorn dels 100 treballadors. Ens trobem, per tant, davant d'un col·lectiu relativament nombros de treballadors.

- es troben localitzades en la Regió Primera: les experiències pioneres en la compra d'empreses en dificultats per part de llurs treballadors arran de l'actual crisi econòmica van registrar-se en la Regió Primera i, més concretament, en la zona corresponent al cinturó industrial de Barcelona, on es localitza la principal borsa d'atur a Catalunya. La persistència de la crisi econòmica ha permès que aquestes experiències s'anessin estenent, progressivament, a altres indrets, preferentment allà on es registraven importants nuclis de població activa corresponent al sector industrial en crisi. No obstant això, la província de Barcelona desempenyora, encara, el paper de capdavantera en nombre d'experiències i de treballadors que mantenen llur lloc de treball mitjançant aquest mecanisme de compra d'empreses i la responsabilitat de la seva gestió.

3.2. Tipologia del treballador que opta per la compra de l'empresa

En el moment concret que la propietat planteja la liquidació de la societat, el col·lectiu de treballadors que opta per la compra de l'empresa es caracteritza per:

- un predomini de població masculina que arriba a nivells percentuals màxims del 97% i la moda es troba entre el 93 i el 94%;
- ésser, en la majoria dels casos, persones que han treballat sempre en la mateixa empresa, i àdhuc s'han responsabilitzat sempre d'una mateixa fase del procés productiu;
- la moda de la seva edat oscil·la entre 40 i 50 anys;
- en relació a la persona del director general o gerent, vam comprovar que eren homes d'una edat més avançada que la que resultà de promig del col·lectiu de treballadors. Cal ressenyar que les raons de la seva permanència a l'interior eren les mateixes que la de la resta de treballadors de base: consistia en el manteniment del lloc de treball;
- el nivell d'educació formal dels treballadors equivaldria aproximadament a uns estudis primaris;
- a excepció d'una de les experiències, en la resta registrarem l'existència d'un personal amb una qualificació tècnica. La mostra va palesar un màxim del 16% i un mínim del 2% i que la mitjana es situava entorn del 5,5% amb una moda, oscil·lant entre el 2 i el 3% de l'actual plantilla de treballadors.
- a aquest nivell, formalment baix de qualificació, cal confrontar la seva elevada formació professional. Són persones que, per la seva antiguitat laboral en el sector productiu, són coneixedores de les possibilitats del producte.

- l'existència d'aquesta formació professional va permetre que els llocs de treball deixats vacants pels tècnics i directius foren coberts, d'una manera generalitzada, per persones del propi col·lectiu de treballadors que feren l'opció de compra;
- així mateix, la responsabilització de la gestió de l'empresa per part dels treballadors va permetre el desenvolupament d'una capacitat empresarial latent a l'interior de cadascun dels col·lectius de treballadors.

3.3. Causas generadores d'aquest associacionisme de treball

- l'espectre de l'atur: el treball empíric posa de manifest que és en la manca d'alternativa d'una ocupació en el mercat convencional on rau l'explicació del comportament d'aquests treballadors.

- la viabilitat de l'empresa: el factor de viabilitat econòmica no va ésser l'element directiu en la presa de decisions de compra, simplement va limitar-se a desempenyar un paper de justificació entre els mateixos treballadors enfront de llur comportament.

De fet, els treballadors eren coneixedors dels problemes estructurals que patia l'empresa abans de la seva modificació jurídica. No obstant això, amb un cert contingut subjectiu, van acceptar el plantejament següent:

- a) un cert descens dels costos de producció mitjançant la disminució de plantilla,
- b) la seva responsabilització i identificació en la gestió de l'empresa, i
- c) l'ajut de l'Administració

serien mesures suficients per recuperar la competitivitat de l'empresa.

- Plantejament ideològic: en cap decisió de compra, l'oportunitat de poder viure una experiència de treball, fonamentada en els principis de propietat col·lectiva i gestió democràtica, va fruir d'una influència decisiva.

3.4. Racionalitat econòmica de l'empresa

En aquesta primera fase de compra i posta en marxa de bell nou d'una unitat productiva, aquestes empreses han intentat recuperar una certa competitivitat preferentment a partir de dos factors:

Increment de la productivitat, per dos mecanismes distints:

- disminució de la plantilla en el curs del procés de compra que ha permès una reducció important del cost de treball dins de l'estructura de costos de producció,

- identificació del treballador en el funcionament de la seva empresa en aquest període de posta en marxa de l'experiència.

Sanejament financer, a partir de tres vies:

- disminució o desaparició d'una part important del passiu de la societat anterior, preferentment del que correspon a les institucions públiques,

- aportacions econòmiques dels treballadors,

- possible injecció de diner procedent de l'Administració via subvencions o crèdits a tipus d'interès preferencial, quan l'empresa es gestionada pels propis treballadors.

Per tan, aquelles societats que opten per la seva substitució jurídica, el sol fet d'aquest acte formal ja els permet de recuperar una certa competitivitat com a conseqüència de reducció de costos de producció per una disminució de la plantilla i la desaparició o reducció del passiu.

Ara bé, la causa objectiva que es troba al darrera del comportament de compra dels treballadors és el manteniment de llurs llocs de treball. Aleshores, la política de gestió del nou equip de direcció anirà adreçada a l'assoliment d'aquest objectiu. Per això disposa de dos avantatges respecte a l'equip anterior:

- l'aportació dels treballadors, i
- el proteccionisme de l'Administració.

L'aportació dels treballadors

En esdevenir el treballador el seu propi empresari en una situació de grosses dificultats econòmiques, apareix, quasi automàticament, una predisposició d'aquest treballador a acceptar qualsevol sacrifici amb l'objectiu de mantenir una ocupació.

Aquestes aportacions dels treballadors poden ésser classificades segons dos grans blocs:

- aportació econòmica dels treballadors, i
- management del factor treball.

El treball empíric ha reflectit que les diferents aportacions econòmiques pels treballadors poden agrupar-se en :

- les que procedeixen de la renúncia de certes pagues salarials,
- les corresponents a les indemnitzacions laborals del Fons de Garantia Salarial, i
- les obtingudes de crèdits personals.

Ara bé, en un mateix grau o en un de més elevat d'importància es troba el management del factor treball, factible gràcies a la identificació del treballador en el seu lloc de treball.

En el treball empíric, aquest management va reflectir-se de distintes maneres:

a) a nivell de l'estructura tècnico-productiva:

- l'acceptació d'un horari flexible a les necessitats,
- perllongació de la jornada laboral si això era necessari,
- canvis de llocs de treball,
- major cura productiva tant per aconseguir un estalvi energètic com per evitar el nombre màxim de peces defectuoses i, en definitiva, el treballar amb la finalitat d'obtenir un producte de qualitat.

Això va permetre al nou equip de gestió el respecta a la reestructuració de plantilla que s'havia produït arran de l'acte formal de compra de l'empresa, tant en el període de posta en marxa com durant l'assoliment d'aquell nivell de producció que permeté que l'empresa utilitzés tota la seva capacitat productiva.

b) en la predisposició del treballador a acceptar fluctuacions tant en el nivell com en el ritme de flux de remuneració.

Proteccionisme de l'Administració

En el cas que aquestes empreses siguin configurades per un col·lectiu relativament important de treballadors, un altre instrument amb el qual pot comptar l'equip de gestió és l'ajut financer de l'Administració.

El treball empíric palesa com les possibilitats d'emprar l'ajut oficial va ésser fonamentat per la pròpia Administració en pretendre resoldre, en un primer moment, uns conflictes socials molt concrets arran d'unes empreses en dificultats

Tanmateix, d'aleshores ençà, els treballadors disposen de l'incentiu de pressionar per tal d'obtenir l'ajut oficial. I enfront de la por al conflicte, l'Administració ha reaccionat fins avui, dotant d'una major provisió de fons aquesta línia d'ajut(1).

(1) Ens estem referint a la línia d'ajut procedent del Fons Nacional de Protecció al Treball. Vegeu MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL, Orden del 18 de marzo de 1984, per la qual s'estableixen els Programes d'actuació de la Unitat Administradora del Fons Nacional de Protecció al Treball per l'exercici pressupostari de 1984.

Va començar essent un pla d'urgències i així s'ha mantingut; la seva finalitat és enfrontar, primordialment, aquells conflictes socials més evidents que la reacomodació de l'estructura productiva comporta.

El resultat de la combinació de l'aportació dels treballadors i l'assistència de l'Administració

L'increment de la productivitat mitjançant la identificació del treballador en la gestió de l'empresa ha de permetre fabricar un producte d'un preu i d'una qualitat que faciliti la reconstrucció de la xarxa comercial. Simultàniament, l'ajut públic ha de servir per : a) el màxim sanejament financer de la societat; b) facultar els treballadors a finalitzar la compra del patrimoni fabril; i, c) facilitar a la nova gestió de l'empresa la disposició dels serveis de descompte comercial.

Aleshores, si la combinació de la maniobrabilitat del factor treball i l'ajut oficial permet recobrar, en el curs d'un període que pot oscil·lar entre un i dos anys, la "normalitat" de l'empresa, llavors, això s'interpreta com a increment de llurs probabilitats de consolidació a l'interior de l'estructura productiva. Contràriament, si aquesta combinació no és suficient per assolir aquells ingressos que permetin cobrir els costos corrents que genera el fet de tenir les portes obertes de la fàbrica, els treballadors es converteixen en responsables de l'acte formal de tancament de l'empresa.

3.5. Les formes jurídiques

Aquesta racionalització econòmica requereix i es basa, evidentment, en una reestructuració jurídica de l'empresa. El treball empíric ens permet d'assenyalar la relació que hi ha entre les formes jurídiques alternatives existents i les dificultats econòmiques, més o menys grans, amb les quals la "nova" societat pot trebar-se.

3.5.1. Continuïtat jurídica de la societat

Com ja s'ha posat de manifest, la necessitat de trobar solucions a l'espectre de l'atur va facilitar la redescoberta de fórmules jurídiques que, d'una manera senzilla tendiren a facilitar momentàniament "la salvació d'uns llocs de treball". Aquestes van concretar-se en aquelles modalitats d'organització que permetessin la corresponsabilització dels seus treballadors i de l'Administració.

En un primer moment, hom va creure que, pel manteniment d'aquest màxim nombre de llocs de treball, seria suficient la participació del treballador en el capital i la gestió de l'antiga societat.

Tanmateix, aquesta continuïtat jurídica comportava, entre altres coses dues desavantatges:

- haver d'atendre totes unes obligacions de pagament; i
- respectar aquell col·lectiu de treball que no va renunciar al seu contracte de treball.

Dues herències que van reflectir-se com esculls difícils de superar fins el punt que, davant aquests obstacles, les experiències pioneres que havien optat simplement per la continuïtat jurídica de la societat van haver d'acceptar la seva substitució per la creació formal d'una altra societat. Aquesta simple modificació jurídica els facultà per tornar a reemprendre l'assaig de redreçament d'una empresa, ara amb un passiu disminuït.

3.5.2. Substitució jurídica de la societat

El treball de camp ha reflectit com les altres experiències posteriors van optar, des de l'inici, per l'estratègia de tancament i de creació formal d'una nova societat sota qualsevol de les dues fórmules jurídiques possibles en aquests moments en la normativa espanyola.

Els avantatges d'aquesta estratègia jurídica de tancament són, preferentment, dos:

- alliberar la nova societat de l'obligació de responsabilitzar-se d'acabar el passiu de l'anterior empresa; i
- accedir, tot el col·lectiu de l'anterior societat, a les indemnitzacions laborals procedents del Fons de Garantia Salarial i al subsidi d'atur.

En aquesta opció de substitució jurídica d'una societat i creació d'una altra, el seu procés s'ha desenvolupat independentment del ritme del procés de producció. Això facilita que el col·lectiu de treballadors prenguessin les decisions que consideraven més oportunes pels seus interessos envers l'interrupció o continuïtat del procés de producció.

Substitució jurídica i continuació del procés de producció

D'aquelles experiències en què l'estratègia de substitució jurídica no comportà una interrupció del procés de producció, cal diferenciar entre:

- les experiències en les quals, en tot moment, funcionà tot el col·lectiu de treballadors que feren l'opció de compra. Aleshores, hagueren de renunciar a la possibilitat de gaudir del subsidi d'atur; i
- aquelles altres experiències en les quals, encara que en tot moment van mantenir les portes obertes de la fàbrica, en realitat, el procés de producció va funcionar sota la responsabilitat d'un nucli originari de treballadors que emprava aquella part de la capacitat productiva que el nivell de la cartera de clients permetia. Mentrestant, la resta de treballadors es trobava a l'espera de la normalització del ritme de producció i la seva integració progressiva a la fàbrica.

Aquesta darrera modalitat d'organització dels treballadors gaudí dels avantatges següents:

- permet fruir del subsidi d'atur a un col·lectiu majoritari d'aquests treballadors que han fet l'opció de compra;

- facilita una major flexibilització de l'estructura tècnico-productiva de la nova societat a les possibilitats que, en cadascun dels moments, ofereix el mercat ; i
- estimula a una minoria de treballadors a cercar una alternativa de treball distinta del retorn a la fàbrica.

Substitució jurídica i interrupció del procés productiu

L'estratègia jurídica que permet desprendre's, amb major amplitud, de les obligacions anteriors de pagament així com d'un major nombre de la plantilla de treballadors és aquella corresponent a la substitució jurídica de l'anterior societat, acompanyada d'una interrupció del procés de producció durant el període de temps que els treballadors poden gaudir del subsidi d'atur.

Es aleshores, en el curs del període del subsidi d'atur, que un grup de treballadors comença a plantejar-se la possibilitat de creació d'un lloc de treball.

Aquesta darrera estratègia és la que, de totes les assenyalades, més facilita la creació d'unes ocupacions la significació de les quals, en alguns casos, poden col.laborar positivament en la reacomodació del teixit productiu a les noves exigències tecnològiques i de mercat.

3.6. Alguns elements freqüentment oblidats

Com hem posat de manifest en el treball empíric, l'adquisició formal d'una empresa en dificultats pels seus treballadors facilita una reestructuració alhora que empra el factor treball com a principal variable possible per maniobrar i la pressió social envers l'Administració, com a segon estri en importància, dins d'una política empresarial de manteniment d'uns llocs de treball. Aleshores, la combinació d'aquests dos factors facilita la recuperació momentània d'una certa competitivitat.

Tanmateix, creiem que aquest estudi no pot deixar de rossenyar les conseqüències negatives que genera aquest comportament defensiu.

D'una manera sistemàtica, el treball de camp ha reflectit el cost personal per treballador que comporta l'adquisició d'una empresa amb dificultats. Ara bé, observem que quelcom més important, per la seva incidència en l'estructura productiva, és el fet que el management del factor treball i l'existència d'un ajut públic per al redreçament d'una unitat productiva en dificultats genera uns efectes multiplicadors negatius sobre les altres empreses del mateix sector en funcionament. Aquests efectes es tradueixen en tancaments de societats i en l'increment de pràctiques de conversions de treballadors en empresaris de la seva empresa.

Són efectes negatius perquè no ens trobem davant d'unes realitats corresponents a una tendència la significació de la qual sigui la readaptació del teixit productiu a les noves exigències tecnològiques i de mercat. En cap moment, aquest comportament defensiu ha estat orientat per un Pla sectorial i, alhora, de reindustrialització per a l'àmbit de Catalunya.

Sembla que el programa d'urgència emprat per l'Administració per tal d'afrontar certs conflictes socials, que comporta l'actual reacomodació de l'estructura productiva, no va comptabilitzar el cost econòmic i social dels seus efectes desencadenants. És prou sabut que qualsevol mena de proteccionisme no sols comporta una redistribució de la competitivitat a favor de les empreses beneficiàries de l'ajut públic, sinó també una desesma en l'incentiu de creació de nous llocs de treball, tant en el sector privat tradicional com en el propi sector d'associacionisme econòmic, fomentant les pràctiques defensives i permetent engrandir el seu espai dins de l'estructura productiva. Tanmateix, és ben cert que aquestes mesures defensives responen al conflicte que l'actual dinàmica social té plantejat entre l'obligació d'una acomodació de l'actual estructura productiva a les noves exigències tecnològiques i de mercat i la necessitat de resoldre aquells conflictes socials que genera aquesta obligació.

Aleshores, podríem considerar que és en la necessitat de donar temps per a la superació d'aquest conflicte que la dinàmica social permet la redescoberta de certes formes d'organització del treball en aquells sectors no motors de l'actual reestructuració industrial. Ara bé, la persistència i profunditat de l'actual crisi econòmica està permetent que aquesta

tendència prengui una importància que no pot ésser negligida. Per tant, ens trobem davant d'una tendència amb un ritme de creixement suficientment important per començar a qüestionar el seu cost d'oportunitat i plantejar la impossibilitats de continuar entenent l'Administració com a recurs d'urgència, els treballadors com a subjectes de salvació i l'associacionisme econòmic com a refugi d'empreses en dificultats.

3.7. Perspectives de consolidació d'aquestes experiències

Ens trobem davant d'empreses on el factor humà juga un paper molt important i permet a aquestes empreses de disposar d'un grau de resistència superior a unes altres que formen part del sector privat tradicional, en les mateixes condicions tecnològiques i de mercat. No obstant això, sembla possible preveure, en algunes de les experiències, que en el moment que fineixi el benefici que genera l'ajut institucional i aquest no torni a fer la seva aparició, el management del factor treball mostrarà ésser insuficient per continuar mantenint la porta oberta de la fàbrica.

Tanmateix, cal admetre que la persistència de l'actual situació de crisi econòmica i l'improbable retorn a unes taxes d'atur en el mercat de treball convencional com les que es registraren en el transcurs dels anys seixanta són factors suficients per permetre la consolidació d'algunes d'aquestes experiències d'associacionisme de treball dins de l'estructura productiva del país.

Com ja s'ha posat de manifest, probablement tindran més possibilitat de supervivència aquelles experiències en què, en el moment de la transformació, l'estratègia jurídica emprada permeté a la nova societat alliberar-se d'una part important d'aquelles herències negatives procedents de l'anterior societat fonamentalment de les relacionades amb les obligacions de pagament i amb el nombre de treballadors.

Així mateix, en un desig de construcció d'un veritable sector d'associacionisme de treball a mig i llarg termini, l'Administració hauria de modificar la seva política proteccionista aplicada fins l'actualitat envers aquestes experiències i estimular, preferentment, aquelles experiències de compra d'empreses per part dels treballadors que tinguessin possibilitat de viabilitat: l'ajut institucional hauria de permetre

la reconversió d'aquestes empreses i orientar-les cap a les noves activitats econòmiques, aprofitant l'experiència professional dels seus treballadors.

Tanmateix, és lògic pensar que l'associacionisme econòmic no se sostreu de les conseqüències negatives que comporta una situació de recessió econòmica persistent i profunda com l'actual, de manera semblant al sector privat tradicional o al propi sector públic. Aleshores, es fa difícil pensar en la creació d'un veritable associacionisme de treball a Catalunya a partir d'unes empreses tradicionals en crisi i en uns moments de forta incertesa econòmica amb una carència d'estructures intermitges que ofereixin aquells serveis mínims necessaris perquè aquestes experiències puguin afrontar els primers problemes de posta en marxa, novament, de l'empresa. Aleshores, per a la superació d'aquesta situació, considerem que haurien de deixar de funcionar de manera aïllada i independent i demostrar que disposen de l'habilitat suficient per crear aquelles estructures de segon i ulterior grau que els facilitin les tasques de projecció, recerca, comercialització, finançació i assessorament tècnic.

Per aprofundir en el coneixement de la viabilitat d'aquest plantejament podria ésser interessant estudiar les possibilitats de desenvolupament en la nova estructura industrial d'un veritable sector fonamentat en la diversificació de la base econòmica on l'associacionisme econòmic pogués desenvolupar un paper d'eix central. Pensem que l'associacionisme econòmic és lluny d'haver arribat al seu sostre de possibilitats i caldria dissenyar un sistema d'empresa no autosuficient i aïllada si no compenetrada amb el sistema d'empresa privada i d'empresa pública que ja existeixen o que poden créixer a Catalunya.